

Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader II Δυτικής Κρήτης

κριτική
& αξιολόγηση

Μπουρδάκη Γεωργία
Οκτώβριος 2002

Στον πατέρα μου...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	1
ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	1
1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	1
1.2 ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	2
1.3 ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	6
1.4 ΤΟΠΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	8
1.5 ΤΟΠΙΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	13
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER	13
2.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ	13
2.2 ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ LEADER	17
2.3 LEADER I	22
2.4 ΑΠΟ ΤΟ LEADER I ΣΤΟ LEADER II	23
2.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER II –ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ	25
2.5.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER II	28
2.5.2 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΚΕΛΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ ΤΟΥ LEADER II	31
2.6 ΑΠΟ LEADER II ΣΤΟ LEADER+	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	40
Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	40
ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	40
3.1 Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	40
3.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	42
3.2.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	44
3.2.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ	45
3.3. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	49
3.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟ LEADER I , II ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	51
3.4.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	54
3.4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ Κ.Π. LEADER II ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	55
3.4.3 ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ LEADER +	57
3.5 ΤΟ LEADER ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΦΕΡΕΙ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ.	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο **60**

ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER II	60
4.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	60
4.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	67
4.3 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	69
4.4 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	70
4.5 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	70
4.6 ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο **73**

Η ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ Ο.Α.ΔΥ.Κ	73
5.1 ΓΕΝΙΚΑ	73
5.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΑΔΥΚ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ LEADER II	74
5.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ - ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER II ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΑΔΥΚ	76
5.4 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER II Ο.Α.ΔΥ.Κ.	79
5.5 ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΟΑΔΥΚ	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο **89**

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ	89
6.1 ΜΕΤΡΟ 1: ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ	89
6.3 ΜΕΤΡΟ 3 : ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	96
6.4 ΜΕΤΡΟ 4 : ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	115
6.5 ΜΕΤΡΟ 5 : ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΤΟΠΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.	129
6.6 ΜΕΤΡΟ 6 : ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ.	143
6.7 ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ	162

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο **163**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	163
7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΤΡΩΝ	163
7.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	179

ΠΗΓΕΣ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ **183**

ΤΕΙ: ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**“Το LEADER II Δυτικής Κρήτης.
Κριτική και Αξιολόγηση”**

GREY ABSTRACT

Στο έργο αυτό προσπάθησα να κατανοήσω το περιεχόμενο και τη σπουδαιότητα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER II και μετέπειτα να αποτυπώσω τις συνέπειες θετικές και αρνητικές από την εφαρμογή της στην επιλέξιμη περιοχή της Δυτικής Κρήτης.

Στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας προσπάθησα όσο ήταν εφικτό να προσεγγίσω το περιεχόμενο και τις συνέπειες της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER II. Ευελπιστώ ορισμένα από τα αποτελέσματα της ερευνάς μου να γίνουν ένα χρήσιμο εργαλείο για περαιτέρω έρευνα και από άλλους επιστήμονες.

Στο πρώτο κεφάλαιο προσέγγισα τις έννοιες Τοπική Ανάπτυξη, Ενδογενής Ανάπτυξη, Τοπική Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη, Τοπικά Παραγωγικά Συστήματα έτσι ώστε να διερευνήσω το πώς η οργανωμένη τοπική κοινωνία δέχεται επιρροές στο σύνολο της από αυτή τη διαδικασία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσίασα την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER σε όλη της την πορεία ως σήμερα.

Στο τρίτο κεφάλαιο κατέγραψα τις ανάγκες και τα πλεονεκτήματα του Αγροτικού Χώρου στην Ελλάδα και πώς η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II επενέβη σε αυτόν.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσίασα την περιοχή της Δυτικής Κρήτης όσο αφορά τη γεωμορφολογία και τα δεδομένα των τομέων στη περιοχή παρέμβασης της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER II.

Στο πέμπτο κεφάλαιο ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή του Οργανισμού Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης που ήταν ο φορέας διαχείρισης του προγράμματος για την περιοχή.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσίασα την πρόταση της Ομάδας Τοπικής Δράσης του Ο.Α.ΔΥ.Κ. στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER II και έκανα επιτόπου σύγκριση με τα αποτελέσματα της. Διερεύνησα το τι τελικά ολοκληρώθηκε από την αρχική πρόταση και τους αρχικούς σχεδιασμούς και επιχείρησα να κάνω μία εφ' όλης της ύλης έρευνα που κατάφερα εν μέρει λόγω έλλειψης στοιχείων αλλά περισσότερο γιατί αυτό απαιτούσε εγκυρότερη εμπειρία και πιο πολύ χρόνο όπου δυστυχώς δε διέθετα.

Στο έβδομο κεφάλαιο ακολουθούν τα συνολικά συμπεράσματα της ερευνάς μου και τις προτάσεις μου για καλύτερη εφαρμογή τέτοιων πρωτοβουλιών.

Η εργασία μου αυτή έγινε με τη καθοδήγηση του κ. Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη τον οποίο και ευχαριστώ για την υπομονή του και τις χρήσιμες συμβουλές του. Επίσης ευχαριστώ και τους εργαζόμενους του Ο.Α.ΔΥ.Κ. που με βοήθησαν στην άντληση των πληροφοριών.

Σπουδάστρια: Μπουρδάκη Γεωργία

Εισηγητής: Δρ. Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ως αναπτυξιακή διαδικασία ορίζεται γενικά η διαδικασία μετασχηματισμού και βελτίωσης της κοινωνίας και της οικονομίας. Παρόλο που οι ορισμοί ανάπτυξης διαφέρουν, συνήθως η ανάπτυξη ταυτίζεται με την οικονομική μεγέθυνση (ποσοτική αύξηση των οικονομικών δεικτών). Σε επίπεδο χώρας, οι αυξήσεις σε εκροές ή η αύξηση του εθνικού εισοδήματος θεωρούνται ως οι πλέον κοινοί δείκτες ανάπτυξης.

Παρότι όμως όλοι θεωρούν ότι τέτοιοι δείκτες είναι χρήσιμοι, υπάρχουν σοβαρές διαφωνίες στο κατά πόσο οι αυξήσεις των δεικτών αυτών οδηγούν αυτόματα στην επιθυμητή ανάπτυξη. Ενώ λοιπόν οι αυξήσεις του εθνικού εισοδήματος είναι επιθυμητές για τα άτομα, ανάπτυξη με οικονομικούς όρους επιτέον σημαίνει πρόσβαση στην απασχόληση καθώς και στα μέσα κατανομής και παραγωγής του εισοδήματος.

Ανάπτυξη μπορεί να θεωρηθεί η άρση των ανισοτήτων που προκαλεί η ίδια η αναπτυξιακή πορεία. Η αυθεντική ανάπτυξη οφείλει να είναι αυτοδύναμη και βιώσιμη. Η βιωσιμότητα της ανάπτυξης εξασφαλίζεται με τη βελτίωση των φυσικών και κοινωνικών συνθηκών αλλά και από τη δυνατότητα ελέγχου και συντήρησης αυτών των συνθηκών.

1.2 ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η Τοπική Ανάπτυξη¹ είναι μία διαδικασία ανάπτυξης και διαρθρωτικής αλλαγής, που επιδρά πάνω σε μια χωρικά καθορισμένη κοινότητα και αποβλέπει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της. Η τοπική ανάπτυξη δηλαδή είναι μια διαδικασία όπου ο τόπος δέχεται την ανάπτυξη αφού πρώτα υποστεί σημαντικές αλλαγές σε όλους τους τομείς και κλάδους της οικονομίας του. Αυτές οι αλλαγές έχουν ως στόχο την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων του τόπου και την καθολική βελτίωση της κοινωνίας τους.

Με δύο τρόπους επέρχεται η τοπική ανάπτυξη ως διαδικασία. Ο ένας είναι με την παρεμβατική πολιτική του κράτους και των οργάνων του και ο άλλος με την δραστηριοποίηση των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας.

Τα αποτελέσματα της πρώτης προσέγγισης δεν εμφανίζουν θεαματικά αποτελέσματα, ούτε καν θετικά αν σκεφτούμε την αρνητική συνέπεια της εξάρτησης της περιφέρειας από το κέντρο. Κατά το παρελθόν διαμόρφωσε μια ιδιόρρυθμη κατάσταση η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό σύστημα ανάπτυξης, όπου οι πελατειακές σχέσεις υπαγορεύουν και γίνονται αυτοσκοπός. Δεν μπορούσε όμως να γίνει διαφορετικά στα πλαίσια του απαραίτητου συντονισμού των τοπικών δράσεων. Αυτό το σύστημα κατέληξε δυσκίνητο, γραφειοκρατικό με αργή και επιλεκτική πληροφόρηση ώστε να εξυπηρετούνται οι πολίτες- πελάτες και τα διάφορα άλλα συμφέροντα. Το σύστημα έκανε τον πολίτη τυχοδιώκτη στο τόπο του μέσα από διαδικασίες που κατάληξαν να τον μετατρέψουν σε θεατή των εξελίξεων.

Όσο αφορά τη δεύτερη προσέγγιση τα παραδείγματα εφαρμογής είναι ελάχιστα για να πείσουν τους επιστήμονες αλλά περισσότερο τους πολιτικούς να την εφαρμόσουν. Εξάλλου το σύστημα δεν άφηνε τα περιθώρια και η κατάσταση δεν επέτρεπε εφαρμογή επαναστατικών πειραμάτων, ώσπου εμφανίστηκε η λεγόμενη «στρατηγική της ανάπτυξης». Τα πρώτα δειλά βήματα έγιναν στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της λατινικής Αμερικής, της Ασίας και της Αφρικής. Στην Ευρώπη εμφανίσθηκε με την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II το 1989 στην διαμόρφωση της οποίας, και είναι τιμή μου, είχε συμβάλει και συμμετάσχει ο κ.κ. Παπακωνσταντινίδης Λεωνίδας, εισηγητής μου στην προσπάθειά μου αυτή.

---

¹ «Στρατηγική της Τοπικής Ανάπτυξης», Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης

Τα πλεονεκτήματα της δεύτερης προσέγγισης έναντι της πρώτης είναι η ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού και της ενεργού συμμετοχής του σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας μετασχηματισμού της τοπικής κοινωνίας και η λιγότερη εξάρτηση του τόπου από τα κέντρα λήψης των αποφάσεων.

Αυτά τα πλεονεκτήματα λειτούργησαν σαν καταπέλτης της αρχικής φιλοσοφίας των εμπνευστών της πρωτοβουλίας. Από πρόγραμμα τοπικής αυτοδιαχείρισης και σχεδιασμού μετατράπηκε σε ελεγχόμενη παρέμβαση του Υπουργείου Γεωργίας πάνω στις τοπικές κοινωνίες και αποδυνάμωσε τις προβλέψεις για μια πραγματική αλλαγή του τρόπου ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών. Μακροπρόθεσμα η φιλοσοφία του προγράμματος θα εξασθενούσε τη δυναμική του πολιτικού συστήματος και έτσι η αντίδραση ήταν αναπόφευκτη.

Πέρα από αυτά όμως η Τοπική Ανάπτυξη είναι επιθυμητή σε όποια μορφή και αν εμφανίζεται. Για να επέλθει πρέπει να γίνει ένας σχεδιασμός ο οποίος να στηρίζεται σε κάποια δεδομένα του εκάστοτε τόπου, να τα επεξεργάζεται και να τα μελετά. Μόνο έτσι ο μετασχηματισμός του τοπικού παραγωγικού συστήματος μπορεί να φέρει τα επιθυμητά τελικά αποτελέσματα που είναι πάντα η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων από όλες ανεξαιρέτως τις πλευρές.

Η δημιουργία του σχεδιασμού της τοπικής ανάπτυξης έχει τα χαρακτηριστικά ενός συστήματος ειδικών πολιτικών οι οποίες λειτουργούν με ένα τρόπο που οι δράσεις να συνδέονται και η μια να πολλαπλασιάζει την άλλη. Αυτό λέγετε «στρατηγικό τοπικό σχέδιο».

Στην προκειμένη περίπτωση ο όρος πολιτικές αφορά κάποιους στόχους η σκοπούς που μας οδηγούν πιο καλά στην επίτευξη των στόχων μας. Όσο αφορά την τοπική ανάπτυξη οι πολιτικές στοχεύουν στο μετασχηματισμό του τοπικού παραγωγικού συστήματος, την αύξηση της παραγωγής και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού.

Όσο αφορά αυτά τα θέματα κάποιος άνθρωπος θέλησε να εστιάσει στον άνθρωπο (Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη «Εναισθητοποιημένη Τοπική Κοινωνία») δηλαδή στην ανάπτυξη που επέρχεται μέσω μιας εσωτερικής διεργασίας του κάθε μέλους μιας τοπικής κοινωνίας η οποία να περικλείει αξίες αυτογνωσίας, ελευθερίας, μέτρου και αυτοσεβασμού.

Η «Τοπική Επιχειρηματική Ικανότητα» νοείται η ικανότητα των τοπικών επιχειρηματιών να οργανώνουν αποτελεσματικά τους τοπικούς τους πόρους ώστε τα τοπικά προϊόντα να είναι ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές.

Κατά τη δεκαετία του 80' και μετά, η τοπική επιχειρηματική ικανότητα είναι σοβαρός παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης αλλά όχι επαρκές χαρακτηριστικό για την επίτευξη της τοπικής ανάπτυξης. Στο διάστημα 79-80 ο Archibuchi και ο J.Delors εισήγαγαν τον όρο «τρίτος ή κοινωνικός τομέας» ώστε να προσδιορίσουν τις λεγόμενες τοπικές πρωτοβουλίες. Δηλαδή δράσεις κατοίκων και των οικογενειών τους, περιορισμένης σχετικά εμβέλειας, που είχαν μορφή άτυπης απασχόλησης. Το εισόδημα από αυτήν ήταν σημαντικό αλλά δεν δηλωνόταν ούτε προσδιόριζε κάποιο επίπεδο ανάπτυξης. Όταν μια οικογένεια νοίκιαζε ένα από τα δωμάτια του σπιτιού της ή πουλούσε ένα κέντημα έπαιρνε εισόδημα.

Αυτές οι δράσεις ονομάστηκαν τοπικές πρωτοβουλίες και είχαν μεγάλη σημασία ως μια ιδιότυπη απασχόληση, φαινόμενο ιδιαίτερα διαδεδομένο στα νότια της Ευρώπης. Ήταν η «Τοπική Αγροτική Απασχόληση». Οι επιδιώξεις των τοπικών επιχειρηματιών αντίθετα με τους κανόνες και τους μηχανισμούς της αγοράς δεν είναι μόνο το κέρδος αλλά η συλλογική δράση, η απασχόληση και η συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού.

Η επιχειρηματική λογική στις τοπικές κοινωνίες έχει «μια άλλη ηθική» που την καθιστούν μοναδική (Λουκά Κατσέλη). Οι τοπικές επιχειρήσεις έχουν ενδιαφέρον για την τοπική αγορά και δίνουν βαρύτητα στην τοπική απασχόληση. Αν δεν το κάνουν αυτό το επόμενο θα είναι η εγκατάλειψη του τόπου ιδιαίτερα από τις παραγωγικές ηλικίες και το μαράζωμα της τοπικής κοινωνίας.

Η διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης πλεονεκτεί εκείνης του κρατισμού της τοπικής ανάπτυξης. Οι κάτοικοι της τοπικής κοινωνίας έχουν ενεργό συμμετοχή σε αυτά που συμβαίνουν στο τόπο τους. Υπάρχει η δυνατότητα μιας συλλογικότερης δράσης, η δυνατότητα της απασχόλησης τοπικά και ενεργοποίηση των εσωτερικών δυνάμεων του χώρου. Αναπτύσσει ένα αίσθημα τοπικής αλληλεγγύης, απομακρύνει τον αστικό ατομικισμό, ενεργοποιεί την τοπική επικοινωνία και ενθαρρύνει την εθελοντική προσφορά εργασίας όσο αφορά τον πολιτισμό.

Όλα αυτά τα στοιχεία είναι πρωτόγνωρα για την καπιταλιστική αγορά και αυτός είναι ο λόγος που η τοπική ανάπτυξη διαφοροποιείται εντελώς από κάθε άλλη μορφή ανάπτυξης.

Η τοπική ανάπτυξη εισάγει μια ηθική πρωτόγνωρη στον ανταγωνιστικό χώρο της ελεύθερης αγοράς. Η κοινωνική επιλογή όταν εκδηλώνετε έχει έμμεσα αποτελέσματα ανάπτυξης στην τοπική κοινωνία γι' αυτό και κάθε δράση του ανθρώπου πρέπει να είναι προσεχτική ώστε να υφίσταται εν τέλει η ανάπτυξη. Η κοινωνική επιλογή όπως αυτή περιγράφετε από τον Αμάρτια Σεν (ΤΟ ΒΗΜΑ, 18-10-98) είναι όπως πολύ σωστά είχε πει

ο Adam Smith «η αγάπη για τον εαυτό μας» και μπορεί να είναι κάθε ένα από τα παρακάτω 3 στοιχεία που μπορούν να εκφράζονται σε συνδυασμό ή μεμονωμένα η προσωπική μας καλοπέραση ή αλλιώς εγωκεντρική καλοπέραση. οι προσωπικοί μας στόχοι. οι προσωπικές μας επιλογές.

Η τοπική κοινωνία είναι μια κοινωνική ομάδα που συνδέεται άμεσα με τις τάσεις μίας άλλη πιο ισχυρής κοινωνικής ομάδας, ιδιαίτερα στη χώρα μας, της οικογένειας. Μπορεί όμως και να συμβαίνει το αντίθετο. Άλλες ομάδες είναι και η παγκόσμιοι κοινωνικοί σχηματισμοί οι οποίοι είναι τόσο ισχυροί που παράγουν πρότυπα για την τοπική κοινωνία. Άρα όση εξάρτηση έχει η τοπική κοινωνία από ένα μεγαλύτερο κοινωνικό σχηματισμό τόσο μεγαλύτερη επιρροή δέχεται από αυτόν.

Το κάθε άτομο ξεχωριστά ανάλογα την κοινωνική επιλογή που κάνει μπορεί να αλλάξει την όλη τάση της τοπικής κοινωνίας και να τη στρέψει σε μία καλύτερη τροχιά όταν η αγάπη για τον εαυτό μας προϋποθέτει για το καθένα μας αγάπη για τον συνάνθρωπο. Αυτό όμως δεν γίνεται γιατί τα συμφέροντα του καθένα μας πολλές φορές συγκρούονται.

Εδώ κατά τη γνώμη μου υπάρχει ένα τεράστιο κενό Αξιών οι οποίες, είτε υπήρχαν και δεν διαφυλάχθηκαν, είτε παρουσιάζεται όλο και πιο πολύ η ανάγκη δημιουργίας τους με βάση τα νέα δεδομένα τις παγκοσμιοποίησης. Αν κάθε τοπική κοινωνία προωθούσε ένα πρότυπο βασισμένο σε αξίες ηθικής και όχι υλικές τότε ο κόσμος ίσως ήταν καλύτερος.

1.3 ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ενδογενής ανάπτυξη² είναι μία διαδικασία ανάπτυξης μιας χωρικής οντότητας η οποία σε κάποια ιστορική στιγμή αποφασίζει με δική της πρωτοβουλία να ενεργοποιήσει τους πόρους που διαθέτει (ανθρώπινο δυναμικό, κεφάλαιο, φυσικούς πόρους), αποκλείοντας όλους ή ορισμένους από τους εξωτερικούς παράγοντες που θέτουν φραγμούς στη δική της ανάπτυξη.

Ο καθηγητής John Friedmann υποστηρίζει ότι ο όρος «ενδογενής» προσφέρεται μόνο για πολιτική εκμετάλλευση. Πιστεύει ότι οι όροι «αυτάρκτης» και «αυτοδύναμη» ανάπτυξη αποδίδουν πιο πιστά την εσωτερική διεργασία των τόπων να αναζητήσουν μόνοι τους, χωρίς εξαρτήσεις από έξω τη λύση των προβλημάτων ανάπτυξης.

Οι προσπάθειες να οριστεί επακριβώς ο όρος «ενδογενής ανάπτυξη» απασχόλησαν πολλούς θεωρητικούς και όπως τονίζει ο Stohr “γενικές έννοιες όπως αυτή συνιστούν τη βάση σχεδιασμού της πολιτικής της ανάπτυξης”. Οι προσεγγίσεις όλων αυτών των θεωρητικών στην έννοια της ενδογενούς ανάπτυξης διατυπώθηκαν όλες σχεδόν μέσα στη τελευταία εικοσαετία (1979-1998) και με σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ τους.

Μετά την συνειδητοποίηση της αποτυχίας της περίφημης θεωρίας των «πόλων ανάπτυξης» του F.Ρεϊτουκ, σε συνδυασμό με την αδυναμία χάραξης μιας αξιολογής πολιτικής που να στηρίζεται σε «πόλους ανάπτυξης», μειώθηκε η αρχική αισιοδοξία που δημιουργούσε το «υπόδειγμα της πολιτικής ανάπτυξης και της διάχυσης».

Ο Vazquez υποστηρίζει ότι κάθε χωρική ενότητα διαμορφώθηκε ανάλογα με τις σχέσεις και τις διασυνδέσεις των συμφερόντων των κοινωνικών ομάδων που υπήρχαν σε αυτή. Παράλληλα όμως κάθε χωρική ενότητα διαμορφώθηκε ανάλογα και με τη ταυτότητα και το πολιτισμό που τη ξεχώριζε με τις άλλες χωρικές ενότητες. Μπορούμε να αντιληφθούμε το χώρο σαν μία συνάθροιση συμφερόντων κάθε είδους.

Ο Scott αναγνωρίζει τη σημασία του «τοπικού» μέσα στις αναπτυγμένες μητροπολιτικές περιοχές «...δεν μπορούμε να κατανοήσουμε την πραγματική προβληματική του χώρου αν δεν αντιληφθούμε το ρόλο που παίζει η τοπική διάσταση του παραγωγικού συστήματος, της αγοράς εργασίας και της μορφής διοίκησης και διαχείρισης...». Έτσι η «κοινοτική συνείδηση» αποτελεί συχνά τον πιο σημαντικό άξονα της κοινωνικής ταυτότητας των κοινωνικών ομάδων και φυσικά ενεργό σημείο αναφοράς της πολιτικής συνείδησης των εργατών.

² «Στρατηγική της Τοπικής Ανάπτυξης», Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης

Η Massey προσδιορίζει την ταυτότητα του χώρου σαν συνέπεια εδραίωσης διαφορετικών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Έτσι η κάθε χωρική ενότητα συμμετέχει στον καταμερισμό εργασίας, ανάλογα με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της.

Αυτές λοιπόν οι χωρικές ενότητες διαθέτουν ένα σύνολο «πόρων» που μπορούν να είναι ανθρώπινοι, θεσμικοί, οικονομικοί, πολιτιστικοί κ.α. Κάποια ιστορική στιγμή οι πόροι αυτοί συνδυάστηκαν μεταξύ τους έτσι που να μπορούν να επλύνουν τα προβλήματα ανάπτυξης τους. Δηλαδή απέκτησαν μια δυναμική ανάπτυξης, που είναι πιθανό να ήταν απόρροια πολιτικής απόφασης ή μιας ξαφνικής δυναμικής κάποιου παραγωγικού συστήματος, ή ακόμα μια επιχειρηματική κίνηση που κατάφερε να συσπειρώσει τον «τοπικό πληθυσμό».

Ότι και να συνέβη όμως εμφανίστηκε μια εσωτερική πρωτοβουλία που έδωσε ώθηση διαχωρισμού των σκοπών ενός μικρού τόπου και των σκοπών ενός μεγάλου και ευρύτερου χώρου. Το μεγάλο βιομηχανικό κέντρο υπαγορεύει κανόνες και συμπεριφορές στους κατοίκους ενός μικρού τόπου και χρησιμοποιεί τους κάτοικους και την τοπική κοινωνία και αυτή σαν προέκταση του. Η καθιερωμένη ταξική αντίδραση απέναντι στο κεφάλαιο πλέον γίνεται «χωρική» και σε αυτό βοηθά το γεγονός ότι οι περισσότεροι κάτοικοι είναι τις ίδιες κοινωνικής τάξης.

Η «πολική» θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση εγκαταλείπεται δίνοντας δείγματα αποτυχίας της. Από το 1959 ο Abert O.Hirschman και ο Gunnar Myrdal σε εργασίες τους για την υπανάπτυξη χωρών της Λατινική Αμερικής, κατέληξαν στο ίδιο συμπέρασμα. Συγκεκριμένα στο έργο του ο Abert O.Hirschman «The Strategy of Development» αναφέρει: «...δεν είναι η απουσία φυσικών πόρων ή η έλλειψη κεφαλαίων υπεύθυνα για την υπανάπτυξη των χωρών αυτών, αλλά η μη ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού που υπολανθάνει...».

Πέρασαν είκοσι χρόνια για να αξιολογηθεί όπως θα έπρεπε αυτή η θεωρία τους και να γίνει ουσιαστικά αποδεκτή. Μόνο μετά είκοσι χρόνια δόθηκε σημασία στην ενδογενή διεργασία των μικρών τοπικών συστημάτων και έγινε στόχος στρατηγικής και ανάπτυξης των τόπων αυτών. Πεδίο εφαρμογής της στρατηγικής αυτής ήταν οι χώρες του τρίτου κόσμου και αποδείχτηκε πως η προσέγγιση αυτή ήταν σε θέση να δίνει πειστικές απαντήσεις στα θέματα τις φτώχειας και της υπανάπτυξης.

1.4 ΤΟΠΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η Τοπική Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη³ διακρίνεται με δύο τρόπους, το κάθετο και το οριζόντιο. Ο κάθετος τρόπος έχει να κάνει με λειτουργίες και διαδικασίες συγκεκριμένου παραγωγικού συστήματος ενός τόπου σε σχέση με όμοια παραγωγικά συστήματα ενός ευρύτερου περιγύρου που είναι συνήθως το εθνικό και το διεθνές παραγωγικό σύστημα. Ο οριζόντιος τρόπος είναι πιο ουσιαστικός και έχει να κάνει με εσωτερικές διεργασίες ανάπτυξης, όλων των μορφών έκφρασης της ίδιας της τοπικής κοινωνίας.

Τα τοπικά παραγωγικά συστήματα αναθεωρούν τις επιλογές οργάνωσης και παραγωγής, ώστε να αναβαθμίζουν ολοένα την ανταγωνιστική τους θέση. Αυτό σημαίνει ότι οι τοπικές επιχειρήσεις πρέπει να επαγρυπνούν ώστε να κάνουν τις απαραίτητες προσαρμογές προκειμένου να βρίσκονται μέσα στον ανταγωνισμό. Αυτές οι κινήσεις των τοπικών παραγωγικών συστημάτων ενισχύουν τους δεσμούς του κάθε τοπικού παραγωγικού συστήματος με το εθνικό και το διεθνές παραγωγικό σύστημα. Έτσι καταλήγουμε στη φράση «Το τοπικό παραγωγικό σύστημα ολοκληρώνεται μέσα στο διεθνές παραγωγικό σύστημα». Αυτή η ολοκλήρωση είναι όπως λέμε η «κάθετη» ή «τομεακή» και αφορά τη σύνδεση τοπικών παραγωγικών συστημάτων με την εθνική ή τη διεθνή αγορά για ένα μόνο τομέα ή κλάδο παραγωγής.

Αυτή η προσέγγιση έχει την έννοια της ένταξης του τοπικού παραγωγικού συστήματος στη διεθνή αγορά αγαθών και τον διεθνή καταμερισμό της εργασίας και όχι τόσο την έννοια μιας ολοκληρωμένης εσωτερικής διεργασίας η οποία ωφελεί ομοιόμορφα τους κλάδους και τους τομείς της τοπικής παραγωγής.

Ο οριζόντιος τρόπος ολοκλήρωσης προϋποθέτει διαδικασίες και σχηματισμούς ενδογενείς ανάπτυξης. Το διεθνές οικονομικό σύστημα το λαμβάνουμε υπόψη αλλά όχι στο βαθμό που υπαγορεύεται παγκοσμίως από το καταμερισμό του κεφαλαίου και της εργασίας

Έτσι ο βαθμός αυτονομίας της τοπικής κοινωνίας είναι μεγαλύτερος και οι σχέσεις με τα μητροπολιτικά κέντρα είναι χαλαρότερες, τουλάχιστον ως προς τις βασικές επιλογές της τοπικής κοινωνίας. Συμμετέχει στις διαδικασίες της διεθνούς αγοράς με τη διαφορά ότι η κάθε τοπική επιχείρηση δε λειτουργεί μόνη αλλά σε συνδυασμό με τις άλλες παραγωγικές διαδικασίες του τόπου.

³ «Στρατηγική της Τοπικής Ανάπτυξης», Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης

Στη μελετημένη τοπική στρατηγική ολοκλήρωση ή αλλιώς το «επιχειρησιακό σχέδιο» Business Plan κατά την ορολογία της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER, οι τοπικές πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται μέσα σε ένα συγκεκριμένο χώρο συνδέονται με τρόπο που το αποτέλεσμα της μίας πολλαπλασιάζει το αποτέλεσμα της άλλης. Εάν μια τοπική χωρική οντότητα πετύχει αυτό το οριζόντιο δέσιμο τότε μπορούμε να μιλάμε για τοπική οριζόντια ολοκλήρωση.

Η ολοκλήρωση είναι στην ουσία το όριο μιας διαδικασίας ανάπτυξης. Είναι η πραγμάτωση της ίδιας της ολοκλήρωσης, μιας ολοκλήρωσης που η διαδικασία ανάπτυξης για αυτήν είναι απλά το μέσο, ώστε να φτάσουμε σε ένα επιθυμητό όριο στα πλαίσια του οποίου θα έχουμε την επιθυμητή ανάπτυξη.

Η κάθετη ολοκλήρωση σε ένα ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον έχει χαρακτήρα μάλλον ιστορικής συγκυρίας και εξετάζεται σαν ένα δυναμικό φαινόμενο που γεννήθηκε μέσα από τους μηχανισμούς, εξελίχθηκε και δημιούργησε μια καινούργια κατάσταση προσαρμοσμένη στα δεδομένα της διεθνούς αγοράς.

Η οριζόντια ολοκλήρωση όλων των τομέων της τοπικής οικονομίας συνιστά μια ανθρώπινη κατασκευή και πρόκειται για μια εναλλακτική στρατηγική ανάπτυξης με πεδίο εφαρμογής το μικροχώρο.

Στη κάθετη μορφή ολοκλήρωσης η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει μικρά περιθώρια να επηρεάσει την εξέλιξη ενός φαινομένου ενώ στην οριζόντια τοπική μορφή ολοκλήρωσης ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι κρίσιμος και αποφασιστικός όταν προσδιορίζει μια στρατηγική της τοπικής ανάπτυξης.

Η κάθετη τομεακή ολοκλήρωση του τοπικού παραγωγικού συστήματος εξελίσσεται ανεξάρτητα από τη βούληση των κατοίκων μελών της τοπικής κοινωνίας ενώ η οριζόντια ολοκλήρωση συνιστά μια ελεγχόμενη και συνειδητή διαδικασία που εξελίσσεται μέσα στο τόπο ανεξάρτητα αν δέχεται ή προκαλεί επιρροές και εκτός του τόπου αυτού. Γι'αυτό η οριζόντια τοπική ολοκλήρωση είναι μια διαδικασία λιγότερο εξαρτημένη από το οικονομικό σύστημα παγκοσμίως.

Η ιστορική διαδικασία κάθε τοπικού παραγωγικού συστήματος δεν γράφεται και διαμορφώνεται ανεξάρτητα από το διεθνές οικονομικό περιβάλλον αλλά συνδέεται άμεσα με αυτό.

Ο Antonio Vazquez-Barquero, ένας ισπανός θεωρητικός της ανάπτυξης, αναφέρει πως οι διαδικασίες της τοπικής εκβιομηχάνισης ξεκίνησαν όταν η αγροτική δραστηριότητα παρουσίασε με την πάροδο του χρόνου ένα αυξανόμενο οικονομικό ορθολογισμό και ενσωμάτωσε ορισμένες τεχνολογικές μεταβολές. Έτσι όμως από τη μία η ανάγκη του

ανταγωνισμού ωθούσε τους τοπικούς αγρότες να χρησιμοποιούν σκέψη προερχόμενη από κριτήρια κέρδους και από την άλλη οι παραγωγικές σχέσεις συνέχισαν να καθορίζονται από τα κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά της παραδοσιακής οικογένειας.

Οι διαδικασίες της τοπικής εκβιομηχάνισης ξεκίνησαν όταν η τοπική οικονομία, που είναι πλούσια σε ανθρώπινους πόρους, λειτούργησε ως εξής. Από τη μία οι τοπικοί αγρότες διαχειρίζονταν τη γεωργική εκμετάλλευση με πιο προηγμένους τρόπους, για να έχουν μεγαλύτερο κέρδος, και έτσι πληθύνανε οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες ενώ από την άλλη το εργατικό δυναμικό που υποαπασχολιόταν τροφοδότησε τις τοπικές βιομηχανίες με φτηνή εργατική δύναμη. Δυστυχώς στην Ελλάδα δεν τροφοδοτήθηκαν τα τοπικά παραγωγικά συστήματα από φτηνή εργατική δύναμη αλλά τροφοδοτήθηκε το σύστημα της Αθήνας και των ξένων αγορών εργασίας. Έτσι ο παραγωγικός ιστός του χωριού κατέρρευσε.

Στην Ελλάδα το φαινόμενο της κρίσης του μετασχηματισμού είχε περιορισμένη έκταση και περιέργως ποτέ δε δημιουργήθηκε η βάση που απαιτείτο για την ανάπτυξη συγκροτημένων τοπικών παραγωγικών συστημάτων. Υπήρχε ανέκαθεν έντονη πολιτική παρέμβαση στα τοπικά πράγματα και αντιδράσεις που ανέτρεπαν κάθε υγιή τοπική αντίδραση απέναντι στις εκάστοτε κρίσεις των μηχανισμών αγοράς.

Έτσι στη χώρα μας δε δημιουργήθηκαν ποτέ οι συνθήκες μιας πραγματικής κάθετης τομεακής ολοκλήρωσης, τοπικού παραγωγικού συστήματος στο ευρύτερο οικονομικό σύστημα. Τα αίτια είναι πολλά για να αναλυθούν αλλά πρέπει να αναφερθούμε στις αντίξοες συνθήκες της ελληνικής υπαίθρου, όσο αφορά την γεωμορφολογική κατάσταση με τους ορεινούς όγκους, το νησιωτικό κατακερματισμό και της άστατης χρονολογικά διαμόρφωσης των γεωγραφικών ενοτήτων στην Ελληνική Επικράτεια. Οι μηχανισμοί της αγοράς δεν ευνόησαν την ανάπτυξη των τοπικών παραγωγικών συστημάτων στη χώρα μας αλλά και οι χώρες που ευνοήθηκαν δεν ευνοήθηκαν αποτελεσματικά.

Συμπερασματικά οι μηχανισμοί της αγοράς δεν ευνοούν τα τοπικά παραγωγικά συστήματα ειδικά στην εποχή μας που η παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου και οι μηχανισμοί της αγοράς αποθαρρύνουν τη δημιουργία τους. Η προσέγγιση του ολοκληρωμένου έχει νόημα μόνο σαν συνειδητοποιημένη επιλογή της τοπικής κοινωνίας και ακόμα περισσότερο σαν μια εναλλακτική στρατηγική επιβίωσης των μικρών τόπων μέσα σε ένα άκρος ανταγωνιστικό και παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

1.5 ΤΟΠΙΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Τα τοπικά παραγωγικά συστήματα⁴ είναι ένα σύνολο μικρών επιχειρήσεων και ατομικών δράσεων που τείνουν να πραγματοποιούν την δραστηριότητα τους στον ίδιο τομέα δράσης, έτσι ώστε να δημιουργούνται ανάμεσα τους σχέσης άμιλλας και σχέσης ανταγωνισμού σε κοινές αγορές προϊόντων. Τα τοπικά παραγωγικά συστήματα είναι το αποτέλεσμα και κάθε ένα από αυτά είναι διαφορετικής ιστορικής διαδικασίας. Είναι συνέπεια κάποιων ειδικών οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών μιας διαφορετικής σύνδεσης με το γενικότερο παραγωγικό σύστημα παγκοσμίως.

Οι τοπικές βιοτεχνίες που είχαν οικογενειακή μορφή πέρασαν μεταβολές και μετασχηματισμούς που προσδιόρισαν στο χρόνο διαφορετικές μορφές οργανωτικής διάρθρωσης. Ολόκληρη η ζωή της τοπικής κοινωνίας εξελίχθηκε γύρω από το ξεχωριστό τοπικό παραγωγικό της σύστημα.

Τα τοπικά παραγωγικά συστήματα δεν είναι ομοιόμορφα και χαρακτηρίζονται από μια πολυπλοκότητα η οποία για κάθε περίπτωση διαφοροποιείται. Αισθητές είναι οι διαφορές μεταξύ των τοπικών παραγωγικών συστημάτων (π.χ. παραδοσιακής τεχνολογίας) και των σύγχρονων αστικών βιομηχανικών κέντρων. Τα παλιά κέντρα βιομηχανίας είχαν μια ιδιαίτερη βιομηχανική ταυτότητα συνδεδεμένη με τον τοπικό πολιτισμό και τα τοπικά κοινωνικά χαρακτηριστικά. Τα σύγχρονά τοπικά παραγωγικά συστήματα έπρεπε να πετύχουν την σύνδεση τους με την εθνική και διεθνή παραγωγή και αγορά ταχύτερα, πιεζόμενα από τον ανταγωνισμό των άλλων κέντρων.

Όμως αυτή η διαδικασία πίεσης οδηγούσε αυτόματα σε μια πολιτισμική αλλοίωση και καταστροφή και σε μια ισοπέδωση, χαρακτηριστικά που εμφανίσθηκαν μέσα από τον ανταγωνισμό και το κινήγι του εύκολου χρηματικού κέρδους.

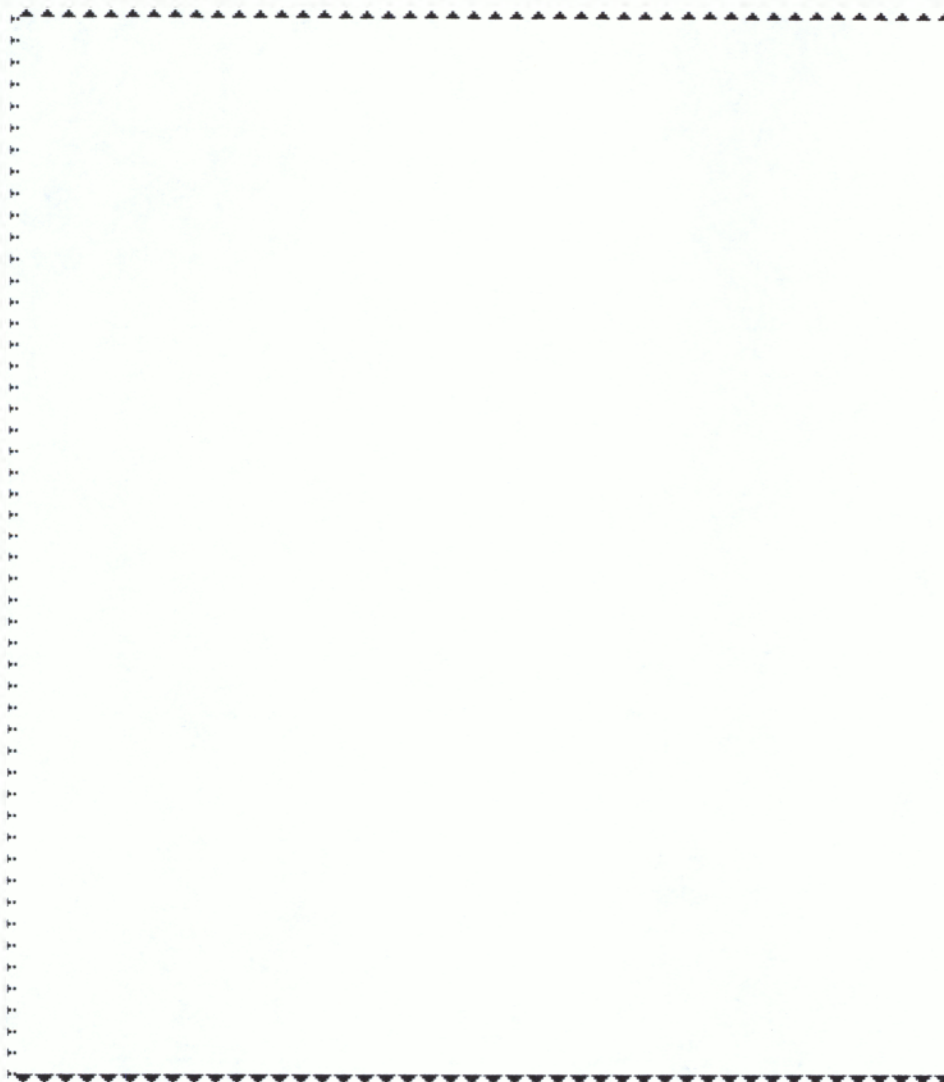
Καθοριστικός υπήρξε ο ρόλος των ηγετικών κλάδων. Αν για παράδειγμα σε ένα μικρό τόπο εγκατασταθεί μια βιομηχανία δημιουργείται αυτομάτως κάποιο είδος αλληλεξάρτησης μέσω της συνεργασίας με τις τοπικές βιοτεχνίες που θα κάνουν κάποιες πολύ εξειδικευμένους τύπου εργασίες. Από την άλλη μεριά κάποια εμπορικά καταστήματα θα προωθούν το τελικό προϊόν στον καταναλωτή. Όλες οι εργασίες λοιπόν του τόπου στηρίζονται στην λειτουργία της βασικής μονάδας, της μονάδας «ηγέτη».

Εν κατακλείδι οι διαδικασίες αποκέντρωσης σιγά σιγά οδήγησαν στο χαρακτηρισμό των περιοχών της χώρας μας, ανάλογα με την ιδιαιτερότητα που

⁴ «Στρατηγική της Τοπικής Ανάπτυξης», Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης

παρουσίαζαν, κατά κλάδους. Η ιδιαιτερότητα που παρουσίαζαν αυτές οι περιοχές έγκειτο στα τοπικά παραγωγικά συστήματα που είχε κάθε τόπος και τα οποία δυστυχώς δεν είχαν αυτοδύναμη δυναμική εξέλιξης και ανάπτυξης.

Τροχοπέδη σε αυτή την ανάπτυξη υπήρξε η γραφειοκρατία και ο προστατευτικός ρόλος του κράτους που σε πολλές περιπτώσεις έχει αποδειχτεί ότι είναι αναποτελεσματικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER

2.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Σε εθνικό επίπεδο κάθε Υπουργείο αναλαμβάνει την εφαρμογή προγραμμάτων που παρεμβαίνουν σε διάφορους τομείς. Οι τομείς παρέμβασης αυτών παραθέτονται παρακάτω. Διακρίνονται σε Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και σε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

ΤΟΜΕΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΛΙΕΙΑ - ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ- ΟΔΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ, ΛΙΜΑΝΙΑ, ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ, ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ, ΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ - ΥΓΕΙΑ και ΠΡΟΝΟΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΕΠ ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ - ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ - ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΠΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΠΕΠ ΗΠΕΙΡΟΥ - ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΠΕΠ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ - ΠΕΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ - ΠΕΠ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΠΕΠ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΠΕΠ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η Επιτροπή των Κοινοτήτων εγκρίνει διάφορες **Κοινοτικές Πρωτοβουλίες** και **άλλα Κοινοτικά Προγράμματα**. Η δράση τους λαμβάνει χώρα σε διάφορες προκαθορισμένες χρονικές περιόδους. Αναλυτικά παραθέτονται παρακάτω ορισμένα από αυτά που τρέχουν τώρα.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ EQUAL - ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ INTERREG

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER - ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ URBAN

ΑΛΛΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΛΛΕΙΑ - ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ - ΓΕΩΡΓΙΑ - ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ - ΕΡΕΥΝΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ - ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ - ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Κοινοτικές Πρωτοβουλίες είναι τα προγράμματα εκείνα που προωθούνται από πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στην συνέχεια προτείνονται στα Κράτη Μέλη. Αφορούν αντικείμενα τα οποία είναι σημαντικά για την πορεία της Ενοποιημένης Ευρώπης, και βοηθούν σημαντικά την ομαλοποίηση των ανισοτήτων σε όλη την Ευρωπαϊκή Περιφέρεια.

Η δυνατότητα αυτή της Επιτροπής προέκυψε με την πρώτη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και η υλοποίηση των προγραμμάτων της αποτελεί στις μέρες μας σημαντικό μοχλό των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων αφού η χρηματοδότησή τους κατά το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κάποιες από τις 13 πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, εκτός από της LEADER που θα αναφερθούμε εκτενέστερα, είναι:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ LEADER.

- **INTERREG II:** Η κοινοτική πρωτοβουλία INTERREG II αποτελεί τον συνδυασμό τριών διαφορετικών πτυχών: α) αφορά την ανάπτυξη διασυνοριακής συνεργασίας ανάμεσα σε παραμεθόριες περιοχές που βρίσκονται τόσο στα εσωτερικά σύνορα όσο και στα εξωτερικά σύνορα, όσο και σε ορισμένες παραθαλάσσιες περιφέρειες και τις βοηθά να ξεπεράσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν λόγω της απομόνωσης τους, β) αφορά την συμπλήρωση των ενεργειακών δικτύων έτσι ώστε να συνδεθούν με τα μεγαλύτερα Ευρωπαϊκά δίκτυα και γ) η τρίτη πτυχή αφορά την χωροταξία.
- **M.M.E:** Η κοινοτική πρωτοβουλία για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (MME) αποσκοπεί στο να βοηθήσει τις MME του βιομηχανικού τομέα και του τομέα παροχής υπηρεσιών, ιδιαίτερα στις περιφέρειες του στόχου 1 να προσαρμοστούν στα δεδομένα και τις ανάγκες της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και να γίνουν ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο.
- **RESIDER II:** Η κοινοτική πρωτοβουλία RESIDER II αποτελεί την συνέχεια της RESIDER. Και οι δυο στοχεύουν στην υποστήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης των περιοχών της Κοινότητας με εξάρτηση από τη σιδηροοδία, δίνοντας προτεραιότητα στο περιβάλλον, τις νέες οικονομικές δραστηριότητες και το ανθρώπινο δυναμικό, προκειμένου να επιταχυνθεί ο ρυθμός προσαρμογής των υπό ανασυγκρότηση περιοχών.
- **KONVER:** Η Κοινοτική πρωτοβουλία KONVER αφορά περιφέρειες που με το τέλος του "ψυχρού πολέμου" εθίγησαν οικονομικά από την παρακμή των στρατιωτικών εγκαταστάσεων και βιομηχανιών. Αποσκοπεί στην οικονομική ανασυγκρότηση των περιοχών αυτών με την στήριξη των εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων.
- **RECHAR II:** Η κοινοτική πρωτοβουλία RECHAR II αποτελεί συνέχεια της RECHAR, αποσκοπεί στην υποστήριξη της οικονομικής ανασυγκρότησης των περιοχών που έχουν θιγεί από την παρακμή της βιομηχανίας άνθρακα και της απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα.

- **RETEX:** Η κοινοτική πρωτοβουλία RETEX αφορά τις περιοχές που είναι ιδιαίτερα εξαρτημένες από τον τομέα της ένδυσης και της κλωστοϋφαντουργίας
- **URBAN:** Η κοινοτική πρωτοβουλία URBAN αφορά τον συντονισμό και την εφαρμογή πολιτικών αναβάθμισης για τα αστικά κέντρα. Στόχος της είναι η αναζήτηση λύσεων στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολυάριθμες αστικές συνοικίες, υποστηρίζοντας ενέργειες κοινωνικής και οικονομικής εξυγίανσης, ανανέωσης των εξοπλισμών και των υποδομών, αναβάθμισης του περιβάλλοντος κ.λπ.
- **PESCA:** Η Ένωση με την κοινοτική πρωτοβουλία PESCA επιχειρεί να συμβάλει στο ξεπέρασμα της κρίσης στον τομέα της αλιείας στις χώρες-μέλη της Ένωσης. Ειδικότερα στοχεύει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης και στην ανάπτυξη εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων, που θα δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης
- **PACTE:** Το PACTE είναι ένα κοινοτικό πρόγραμμα που αποσκοπεί στην προώθηση της συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειριών ανάμεσα σε πόλεις και περιφέρειες της Ένωσης
- **RECOTE:** Το RECOTE είναι μια πιλοτική δράση που αποσκοπεί στην προώθηση της συνεργασίας ανάμεσα σε περιφέρειες και πόλεις των χωρών μελών της Ένωσης
- **ECOS/OUVERTURE:** Τα ECOS/OUVERTURE είναι προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπούν στην εγκαθίδρυση δεσμών συνεργασίας ανάμεσα σε περιφέρειες και πόλεις της Ε.Ε. από την μια και πόλεις ή περιφέρειες σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) από την άλλη. Προτεραιότητα δίνεται σε πόλεις και περιφέρειες που βρίσκονται σε μειονεκτούσες περιοχές

2.2 ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ LEADER

Ας ξεκινήσουμε πρώτα από την ανάλυση του γαλλικού όρου LEADER που εκφράζεται από τα αρχικά των λέξεων Liaison Entre Action de Developpment de l'Économie Rurale και που στην ελληνική μετάφραση σημαίνει Δεσμοί μεταξύ των Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας.

Οι αγροτικές περιοχές της Κοινότητας αντιμετωπίζουν μία σειρά προβλημάτων που είναι δυνατό να επηρεάσουν σοβαρά τη βιωσιμότητα τους· μερικά από αυτά είναι η γήρανση του πληθυσμού και η αστυφιλία που εξακολουθούν να παρατηρούνται σε ορισμένες από αυτές καθώς και η απώλεια θέσεων εργασίας. Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι ορισμένες περιοχές αντιμετώπισαν αποτελεσματικά τα προβλήματα αυτά, καταφέροντας να δημιουργήσουν μία δυναμική που επιβεβαιώνει την ικανότητα τους όσον αφορά την εξεύρεση νέων λύσεων οι οποίες ανταποκρίνονται στις προκλήσεις που δέχονται.

Η Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας είναι το αντικείμενο της πρωτοβουλίας του τέθηκε σε εφαρμογή από την Επιτροπή task Force των Βρυξελλών το 1989. Προέκυψε από την ανάγκη για αντίσταση στη δημογραφική κατάρρευση που παρατηρήτο λόγω της έντονης αστικής συγκέντρωσης που αποτελούσε την διέξοδο από την ανεργία των νέων της περιφέρειας αλλά και των χαμηλών εισοδημάτων ιδιαίτερα απομακρυσμένων περιοχών της Ευρωπαϊκής υπαίθρου. Η πρωτοβουλία LEADER I αποτέλεσε την αρχή μιας νέας προσέγγισης στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, η οποία στηρίζεται στην ολοκληρωμένη και συμμετοχική προσέγγιση σε εδαφικό επίπεδο. Με την πρωτοβουλία LEADER II γενικεύτηκε η προσέγγιση της πρωτοβουλίας LEADER I, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον καινοτόμο χαρακτήρα των σχεδίων.

Στο καθαρά θεωρητικό πεδίο όμως η ποιότητα των παρεμβάσεων LEADER, όπως αρχικά σχεδιάστηκε, εξαρτάται από κάποιες αξίες. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER είναι θα λέγαμε μια σωτήρια λέμβος μπροστά στην καταιγίδα της παγκοσμιοποίησης η οποία απειλεί κάθε φυσική κληρονομιά μας. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο οι πρωτοβουλίες LEADER έχουν υποχρέωση να κινούνται στα πλαίσια των αξιών αυτών που απαντούν της βασικής λογικής του LEADER και η οποία δεν είναι άλλη από την διαφύλαξη της ισορροπίας του αγροτικού χώρου σε σχέση με τον αστικό χώρο της Ευρώπης.

Οι αξίες αυτές παραθέτονται παρακάτω όπως μου παραδόθηκαν από τον καθηγητή μου κ. Παπακωνσταντινίδη Λεωνίδα έναν από τους ανθρώπους που πίστεψαν στήριξαν και εξακολουθούν να ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο.

Βασικές Αξίες Αρχικής Λογικής L.E.A.D.E.R

1. Χωρική Προσέγγιση (επιπέδου NUTS III, κατά την Κοινοτική ορολογία)
2. η προσέγγιση «εκ των κάτω προς τα άνω», ή «συμμετοχική προσέγγιση»
3. η «οριζόντια εταιρική σχέση» - «Ομάδα Τοπικής Δράσης»
4. μέγιστη δυνατή τοπική αντιπροσωπευτικότητα
5. ολοκληρωμένη πολυτομεακή (όχι κάθετη-τομεακή) προσέγγιση
6. Τοπική Αποκέντρωση (μέθοδοι τοπικού σχεδιασμού-διαχείρισης)
7. περισσότεροι βαθμοί τοπικής ελευθερίας στην ανάληψη πρωτοβουλιών
8. μορφές «Άμεσης Δημοκρατίας» -λαϊκές συνελεύσεις, τοπικό επίπεδο
9. έμφαση στις λιγότερο αναπτυγμένες (ορεινές στη βάση τους) περιοχές
10. καινοτομικός χαρακτήρας ενεργειών, συνδεδεμένων με στρατηγικό σχέδιο
11. ανάδειξη του «ενεργού πολίτη», που συμμετέχει στην ανάπτυξη του χώρου
12. ανάδειξη του «τοπικού επιχειρηματία» μέσα από την «ζύμωση», τοπικά
13. Ανάδειξη του «τοπικού ηγέτη», μέσα από «εσωτερικές» διαδικασίες
14. Δημιουργία «ψυχολογίας ομάδας» στον τοπικό πληθυσμό
15. Μη παρέμβαση της «κεντρικής εξουσίας» που έχει ρόλο επαγγελματικό
16. Ανάδειξη «τοπικών καινοτήτων» μέσα από την συμμετοχή στην ομάδα
17. Αειφόρος τοπική ανάπτυξη- βιωσιμότητα του εγχειρήματος
18. Ανταλλαγή εμπειριών (άτυπο δίκτυο) μεταξύ των τοπικών κοινωνιών
19. Τόνωση των πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων του κάθε τόπου

Το LEADER είναι μια από τις 13 πρωτοβουλίες της Ε.Επιτροπής στη 2^η προγραμματική περίοδο (1994-1999), ποσοστό 10,4% του προϋπολογισμού των πρωτοβουλιών, μια από τις 4 της 3^{ης} προγραμματικής περιόδου (2000-2006) σε ποσοστό 17,7% του διαθέσιμου αντίστοιχου προϋπολογισμού. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER αφορά περιοχές σε όλη την Ευρώπη που ανήκαν στους Στόχους 1, δηλαδή αναπτυξιακά καθυστερημένες περιοχές και στους στόχους 5β δηλαδή ευαίσθητες αγροτικές περιοχές των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Fischler στη συνάντηση του Cork το Νοέμβριου του 1996 επεσήμανε ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στις αγροτικές περιοχές αφού το 80% της έκτασης της Ε.Ένωσης είναι αγροτική και πάνω από το 25% του πληθυσμού της ζει και εργάζεται στον αγροτικό χώρο.

Μεγάλη έμφαση πρέπει να δώσουμε στη χώρα μας, αφού πάνω από το 90% της έκτασής της ανήκει στις αγροτικές περιοχές και το 81% του πληθυσμού ζει και εργάζεται σε αγροτικές και σημαντικά αγροτικές περιοχές. Ο αγροτικός τομέας συμμετέχει με 8% στο ΑΕΠ της χώρας έναντι του 2-3% της Ε.Ένωσης. Η απασχόληση στον αγροτικό τομέα φθάνει το 19% του ενεργού πληθυσμού της χώρας σε σύγκριση με το 6-7% στην Ε.Ένωση. Επίσης ο αγροτικός τομέας που λειτουργεί και εξελίσσεται στον αγροτικό χώρο στηρίζει κλάδους που αντιπροσωπεύουν του 73% της συνολικής προσφοράς της Εθνικής Οικονομίας και το 70% της συνολικής απασχόλησης.

Σε εθνικό επίπεδο η συνολική παρακολούθηση και εποπτεία του προγράμματος είναι ευθύνη του Υπουργείου Γεωργίας και συγκεκριμένα το τμήμα LEADER που είναι ο ενδιάμεσος φορέας μεταξύ των ΟΤΔ (Ομάδων Τοπικής Δράσης) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με το πρόγραμμα LEADER δίνεται έμφαση στους παρακάτω τομείς:

- Στην ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού
- Στην ενίσχυση των ΜΜΕ
- Στην αξιοποίηση και προώθηση των αγροτικών τοπικών προϊόντων
- Στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
- Στην προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και στην ορθολογική εκμετάλλευση των τοπικών πόρων.

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την ενδυνάμωση και ισόρροπη ανάπτυξη των άλλων τομέων, ώστε η οικονομία να υφίσταται τους μικρότερους δυνατούς κλυδωνισμούς από τις δυσμενείς συνθήκες που διαμορφώνονται στις αγορές των αγροτικών προϊόντων, υπάρχει ανάγκη να εστιάσουμε για πολύ ακόμη στην ανάπτυξη και στήριξη του αγροτικού τομέα και κατά συνέπεια του αγροτικού χώρου, μια και υπάρχει έντονη αλληλεξάρτηση μεταξύ τους.

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER έδωσε τη δυνατότητα εφαρμογής προσεγγίσεων ολοκληρωμένης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο πολλές φορές με καινοτόμο χαρακτήρα και στόχο την ανάδειξη του αγροτικού χώρου και όχι υποχρεωτικά γεωργικές ή κτηνοτροφικές δραστηριότητες.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα της πρωτοβουλίας LEADER είναι:

- η κινητοποίηση των τοπικών φορέων προκειμένου να πάρουν στα χέρια τους το μέλλον της περιοχής τους,
- η αποκεντρωμένη, ολοκληρωμένη και εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση σε εδαφικό επίπεδο,
- το «άνοιγμα» των αγροτικών περιοχών προς άλλες περιοχές με την ανταλλαγή και τη μεταφορά εμπειριών μέσω της δημιουργίας δικτύων,
- η ικανότητα να λαμβάνονται υπόψη ενέργειες μετρίου μεγέθους, εφόσον εξασφαλίζεται η παρουσία ενδιάμεσων διοικητικών, τεχνικών και χρηματοπιστωτικών φορέων, κατάλληλων για τη στήριξη μικρών σχεδίων.

Ωστόσο, σε πολλά κράτη μέλη κατά την υλοποίηση της πρωτοβουλίας LEADER II αντιμετωπίστηκαν ορισμένα προβλήματα όπως: καθυστερήσεις στην επιλογή των δικαιούχων, και κατά συνέπεια στην έναρξη των προγραμμάτων, δημιουργία ευάλωτων εταιρικών σχέσεων όταν οι ρόλοι στο πλαίσιο των σχέσεων αυτών δεν καθορίζονται με σαφήνεια, συσσώρευση διαφόρων διαδικασιών, διασκορπισμός χρηματοδοτικών πόρων σε μεγάλο αριθμό ομάδων τοπικής δράσης (ΟΤΔ) με συνέπεια τις παρεμβάσεις περιορισμένης αποτελεσματικότητας. Παρόλα τα προβλήματα αυτά, η ιδιαίτερα θετική σε γενικές γραμμές εικόνα της πρωτοβουλίας LEADER δεν έχει αλλοιωθεί και η πεποίθηση ότι η πρωτοβουλία που ξεκίνησε το 1989 πρέπει να συνεχιστεί και να εκβαθυνθεί έγινε εντονότερη, δεδομένου μάλιστα ότι οι αγροτικές, περιοχές θα πρέπει να προβούν κατά τα επόμενα έτη σε προσαρμογές της κοινωνικοοικονομικής τους δομής προκειμένου να ανταποκριθούν στις προκλήσεις και να αντιμετωπίσουν τους περιορισμούς.

Οι περιορισμοί αυτοί απορρέουν ιδίως:

- από τις μεταβολές στο γεωργικό τομέα μετά τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ και τις συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις των καταναλωτών όσον αφορά την ποιότητα των προϊόντων,
- από τη γενικευμένη συνεκτίμηση των θεμάτων που αφορούν το περιβάλλον,
- από τη συνεχώς αυξανόμενη ολοκλήρωση της παγκόσμιας οικονομίας,
- από την επιτάχυνση της διάδοσης και χρήσης νέων τεχνολογιών.

Για τις αγροτικές περιοχές, η αξιοποίηση των πόρων τους στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στηριζόμενης στην ενδεδειγμένη εδαφική στρατηγική

προσαρμοσμένη στις τοπικές συνθήκες, φαίνεται όλο και πιο πολύ ότι αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία ή/ και τη διατήρηση ανταγωνιστικών και βιώσιμων προϊόντων και υπηρεσιών. Η προσέγγιση αυτή θα είναι αποτελεσματικότερη αν εντάσσεται σε μία κοινοτική πολιτική και σε εθνικές και περιφερειακές πολιτικές ικανές να εξασφαλίσουν το απαιτούμενο πλαίσιο, μέσα και κίνητρα έτσι ώστε να είναι ο αγροτικός πληθυσμός και οι αγροτικές περιοχές σε θέση να αδράξουν τις ευκαιρίες ανάπτυξης και στη συνέχεια να τις αξιοποιήσουν με τα κατάλληλα μέσα και μηχανισμούς.

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 1999 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών περιλαμβάνει μία σειρά μέτρων με στόχο τη στήριξη των αγροτικών περιοχών προκειμένου να εφαρμοστεί σε αυτές μία πολιτική που δεν περιορίζεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα, αλλά η οποία στηρίζει επίσης την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων και πηγών απασχόλησης, έτσι ώστε να εξακολουθήσουν οι αγροτικές αυτές περιοχές να αποτελούν ένα υγιές και δυναμικό κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο. Υπό το πρίσμα αυτό, η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης αποτελεί πλέον τον δεύτερο πυλώνα της ΚΑΠ και παραμένει σημαντικό στοιχείο της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Εντούτοις, τα μεγάλα προγράμματα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 και δυνάμει των κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι δύσκολο να επιλύσουν μόνα τους όλα τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν οι αγροτικές κοινότητες, δεδομένης της τοπικής τους διάστασης και της ανάγκης να λαμβάνονται καλύτερα υπόψη οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει ο τοπικός πληθυσμός.

2.3 LEADER I

Η κατάσταση οικονομικής αστάθειας των περισσότερων αγροτικών περιοχών ακόμα και εκείνων που βρίσκονταν σε πιο δυναμικές περιφέρειες, έκαναν επιτακτική την ανάγκη ανάληψης μιας πρωτοβουλίας ώστε καμία αγροτική περιοχή να μην στερείται της ευκαιρίας για ανάπτυξη. Το 1989, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσισε την ανάληψη της πρωτοβουλίας LEADER υποδειγματικού χαρακτήρα, στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο της Leader, χορηγήθηκε κοινοτική βοήθεια υπό μορφή συνολικών ολοκληρωμένων επιδοτήσεων ώστε οι τοπικές ομάδες να εφαρμόσουν τα μέτρα τα οποία ήταν σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που χαράχθηκαν. Οι ομάδες και το πρόγραμμα το οποίο είχαν πρόθεση να εφαρμόσουν, επιλέχθηκαν από τα κράτη μέλη και από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων βάσει ευρύτερων προτάσεων των κρατών μελών.

Η πρωτοβουλία αποσκοπούσε να δημιουργήσει δίκτυο ομάδων τοπικής δράσης για την αγροτική ανάπτυξη με την χρήση νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας. Οι ενέργειες που αναλάμβανε η κάθε ομάδα έρχονταν να προστεθούν στα μέτρα που προβλέπονταν για την τοπική ανάπτυξη στο πλαίσιο των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ).

Στόχος της πρωτοβουλίας ήταν να δοθούν καινοτόμες λύσεις που θα είχαν αξία υποδείγματος για το σύνολο των αγροτικών περιοχών και θα εξασφάλιζαν τον βέλτιστο βαθμό αλληλοσυμπλήρωσης μεταξύ των ταμειακών ενεργειών.

Μετά την εφαρμογή του, το Leader I διαπιστώνεται ότι είναι μια «επιτυχημένη πρωτοβουλία». Αποκάλυψε μια έντονη συμμετοχή των γυναικών στη διαδικασία της ανάπτυξης, καθώς και τη σύσταση διευρυμένων τοπικών εταιρικών σχέσεων και πολυάριθμων αγροτικών δικτύων. Όσον αφορά την απασχόληση, υπολογίζεται ότι περίπου 30.000 θέσεις απασχόλησης δημιουργήθηκαν ή παγιώθηκαν από το Leader I, εκ των οποίων 1.500 στα πλαίσια των ομάδων τοπικής δράσης.

2.4 ΑΠΟ ΤΟ LEADER I ΣΤΟ LEADER II

Το Leader I επινοήθηκε σαν 'πρότυπο πρόγραμμα' που αποσκοπούσε να επιδείξει την εγκυρότητα μιας προσέγγισης της αγροτικής ανάπτυξης, η οποία βασίζεται σε πρωτοβουλίες ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης και συνδέει όλους τους ενδιαφερόμενους εταίρους σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Η προσέγγιση αυτή αναγνωρίστηκε ευρέως και αρκετές περιοχές την ενσωμάτωσαν απευθείας στους μηχανισμούς που προβλέπονταν βάσει των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης. Εξάλλου, επωφελήθηκαν από τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις που ήταν σαφώς αυξημένες για παρεμβάσεις υπέρ της αγροτικής ανάπτυξης.

Οι δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν στα πλαίσια του Leader II δεν μπόρεσαν να είναι ένα απλό συμπλήρωμα αλλά να παρέχουν κάτι παραπάνω. Έπρεπε να επιδεικνύουν περισσότερες φιλοδοξίες και να αναζητήσουν μια αυξημένη ποιότητα προγραμμάτων. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι στις προτεινόμενες δράσεις στα πλαίσια του Leader II έπρεπε να διαφαίνεται σαφώς ο καινοτόμος χαρακτήρας τους. Στα προγράμματα αγροτικής καινοτομίας του Leader II είχαν πρόσβαση όχι μόνο οι ομάδες τοπικής ανάπτυξης όπως στο Leader I, αλλά και άλλοι συλλογικοί φορείς του αγροτικού περιβάλλοντος οι οποίοι διεξάγουν στους τομείς δραστηριότητας τους καινοτόμες δράσεις που εντάσσονται σε μια προσέγγιση τοπικής ανάπτυξης.

Εκτός από αυτά τα προγράμματα αγροτικής καινοτομίας που αποτελούν το σημαντικότερο μέρος του Leader II, η πρωτοβουλία περιελάμβανε δύο νέες φάσεις που δεν υπήρχαν στο Leader I. Κατ' αρχήν παρείχε όσο το δυνατό περισσότερη βοήθεια στους τοπικούς φορείς να εκτιμήσουν στρατηγικές ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης. Αυτή η προσέγγιση της αγροτικής ανάπτυξης απέδειξε το κύρος της, αναγκαίο όμως ήταν να αναπτυχθεί σε αρκετές αγροτικές περιοχές, κυρίως τις φτωχότερες. Ο περιοριστικός παράγοντας στον τομέα αυτό, αφορούσε το επίπεδο ικανοτήτων τις οποίες πρέπει να διαθέτει ο τοπικός πληθυσμός και οι αντιπρόσωποι του για την κατάρτιση στρατηγικών του είδους αυτού.

Δόθηκε επίσης στους αγροτικούς φορείς διάφορων κρατών μελών η δυνατότητα να πραγματοποιούν από κοινού διεθνικά προγράμματα συνεργασίας. Επιδιώχθηκε στο σημείο αυτό η υλοποίηση θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος που οι αγροτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανακάλυψαν με τη συμμετοχή τους στο ευρωπαϊκό δίκτυο αγροτικής ανάπτυξης. Είναι μεγάλη η σημασία του δικτύου αυτού, γύρω από το οποίο οικοδομήθηκε το σύνολο του Leader II.

Σε σχέση με το δίκτυο που συστάθηκε στα πλαίσια του Leader I, η σύνθεση του ευρωπαϊκού δικτύου της αγροτικής ανάπτυξης διευρύνθηκε με μια σειρά οργανισμών που

συμμετείχαν στην αγροτική ανάπτυξη, συγκεκριμένα εθνικά και περιφερειακά διοικητικά όργανα, κοινωνικοί και επαγγελματικοί οργανισμοί, δικαιούχοι της πρωτοβουλίας κλπ. Οι διάφοροι αυτοί οργανισμοί είχαν κληθεί να εργαστούν μαζί χωρίς απομόνωση ούτε διάκριση. Επίσης το δίκτυο εξοπλίστηκε με ένα Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης της Καινοτομίας και της Αγροτικής Ανάπτυξης.

Όσον αφορά τις διαδικασίες, το σύνολο της πρωτοβουλίας με εξαίρεση τις δράσεις που ανήκουν στην αρμοδιότητα του δικτύου αποκεντρώθηκε. Κατά συνέπεια, οι κυριότερες αποφάσεις επιλογής και διαχείρισης των δράσεων πάρθηκαν σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Τέλος, το Leader II επαφελήθηκε από πολύ μεγαλύτερες πιστώσεις, εφόσον η κοινοτική χρηματοδότηση είναι υπερτριπλάσια από το ποσό που διατέθηκε για το Leader I.

2.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER II – ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER ήταν πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης που τέθηκε σε εφαρμογή από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (task force) στις Βρυξέλλες το 1989, σαν μια πρωτοβουλία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της δημογραφικής κατάρρευσης, της ανεργίας και των χαμηλών αγροτικών εισοδημάτων των πιο απομονωμένων περιοχών της Ευρωπαϊκής υπαίθρου.

Η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER έδωσε την δυνατότητα εφαρμογής προσεγγίσεων ολοκληρωμένης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο πολλές φορές με καινοτόμο χαρακτήρα και στόχο την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου με όχι υποχρεωτικά ή κτηνοτροφικές δραστηριότητες.

ΣΚΟΠΟΣ:

Το πρόγραμμα LEADER II είχε διπλό σκοπό, αφ'ενός να εξομαλύνει τα προβλήματα, που προκαλούνται από την πρακτική εφαρμογή της αναθεώρησης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής στον αγροτικό χώρο και αφ'ετέρου να ενθαρρύνει την ανάληψη καινοτόμων ενεργειών από τούς τοπικούς φορείς δημόσιους και ιδιωτικούς, σ'όλους τους τομείς δραστηριοτήτων του Αγροτικού χώρου, να ενισχύσει τις ανταλλαγές αυτών των εμπειριών σ' όλη την κοινότητα, καθώς και να βοηθήσει τους φορείς αγροτικής ανάπτυξης, των διαφόρων κρατικών μελών που το επιθυμούν, να αξιοποιήσουν την πείρα που αποκτήθηκε σε άλλες περιοχές και να υλοποιήσουν από κοινού ορισμένα σχέδια. Σκοπός του LEADER II ήταν να αποδείξει ότι οι τοπικές πρωτοβουλίες μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης. Συγχρόνως δε να εντοπιστούν οι καινοτομικές εκείνες λύσεις, οι οποίες αφενός θα αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τα ιδιαίτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τους τοπικούς πόρους μιας περιοχής, αφετέρου θα μπορούν να χρησιμεύσουν ως υπόδειγμα και σε άλλες περιοχές της Ευρωπαϊκής υπαίθρου με τη δημιουργία ενός Δικτύου Ομάδων Δράσης μέσω του οποίου θα ανταλλάσσονται εμπειρία και τεχνογνωσία.

Τα **βασικά χαρακτηριστικά** του προγράμματος **LEADER II** που ταυτόχρονα αποτέλεσαν και ουσιαστικά κριτήρια επιλογής των έργων ήταν:

Η καινοτομία σε σχέση με τα τοπικά δεδομένα από άποψη μεθόδου, προϊόντος τρόπου παρασκευής, αγοράς κτλ.

Η επιδεκτικότητα

Η μεταφορά τεχνογνωσίας

Ειδικοί στόχοι αυτής της πρωτοβουλίας ήταν:

- Η διαφοροποίηση της οικονομικής δομής της περιοχής με τη δημιουργία συνθηκών υπέρβασης του καθαρά αγροτικού χαρακτήρα της με την ενσωμάτωση της καινοτομίας και των νέων τάσεων αγορών και υπηρεσιών.
- Η στήριξη της τοπικής επιχειρηματικής δραστηριότητας και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Η μείωση του ρυθμού εγκατάλειψης της υπαίθρου κυρίως από τους νέους που αποτελούν το πιο δυναμικό και απαραίτητο στοιχείο ανάπτυξης.
- Η αντιμετώπιση της αυξανόμενης απομόνωσης των απομακρυσμένων περιοχών.
- Η συμβολή στην συμπλήρωση του αγροτικού εισοδήματος. Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Η προβολή και αξιοποίηση των φυσικών πλεονεκτημάτων της περιοχής και η προστασία του περιβάλλοντος.
- Η προβολή της περιοχής και των προϊόντων της.

ΕΠΙΛΕΞΙΜΑ ΜΕΤΡΑ:

A) Απόκτηση ικανοτήτων (Διάγνωση των αναγκών – ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, για την ανάπτυξη της περιοχής)

B) Προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, που παρουσιάζουν καινοτομία, επιδεκτικότητα και δυνατότητα μεταφοράς τεχνολογίας όπως:

- Παροχή τεχνικής βοήθειας
- Επαγγελματική κατάρτιση
- Αγροτικός Τουρισμός

- Μικρές επιχειρήσεις
- Βιοτεχνία
- Υπηρεσίες παρεχόμενες σε μικρή ακτίνα
- Επιτόπου αξιοποίηση και εμπορευματοποίηση μιας γεωργικής και αλιευτικής παραγωγής.
- Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος κλπ.

Γ) Διακριτική συνεργασία (εντοπισμός πιθανών εταιρών μέσω του Δικτύου LEADER, καθώς και κατάρτιση σχεδίων συνεργασίας)

ΑΡΜΟΔΙΑ ΑΡΧΗ: Διεύθυνση Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων

Το πρόγραμμα LEADER II κάλυπτε: Ομάδες Τοπικών Δράσεων (Δημόσιοι και Ιδιωτικοί Εταίροι), Αγροτικές Περιοχές με περιορισμένη έκταση (π.χ. λιγότεροι από 100.000 κάτοικοι). Συλλογικοί φορείς του Αγροτικού χώρου, Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, Ενώσεις Δήμων – Κοινοτήτων, Όμιλοι Επιχειρήσεων, Ενώσεις μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα κλπ.

Η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER αφορούσε περιοχές της Ευρώπης που άνηκαν στους Στόχους I (ανάπτυξιακά καθυστερημένες περιοχές) και 5β (ευαίσθητες αγροτικές περιοχές) των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα, ο φορέας που ήταν υπεύθυνος για την συνολική εποπτεία και παρακολούθηση του προγράμματος σε εθνικό επίπεδο ήταν το Υπουργείο Γεωργίας (Τμήμα LEADER) που ονομαζόταν στα πλαίσια του προγράμματος «ενδιάμεσος φορέας» αφού λειτουργούσε ως συνδετικός κρίκος μεταξύ των ΟΤΔ (Τοπικές Ομάδες Δράσης) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το πρόγραμμα ήταν μια ολοκληρωμένη επέμβαση στον αγροτικό χώρο με έμφαση στους παρακάτω τομείς:

- Στην ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού.
- Στην ενίσχυση των ΜΜΕ.
- Στην αξιοποίηση και προώθηση των αγροτικών τοπικών προϊόντων.
- Στην ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού.
- Στην προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και στην ορθολογική εκμετάλλευση των τοπικών πόρων.

2.5.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER II

Στα πλαίσια της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER II, είχε εγκριθεί, από την Ε.Ε., για το διάστημα 1994-1999, πρόγραμμα πλαίσιο ύψους Δημόσιας Δαπάνης 208 εκ. ECU (περίπου 64 δις. δρχ.) από τα οποία η κοινοτική συμμετοχή ανέρχεται σε 51,7 δις. δρχ. και η Εθνική συμμετοχή σε 12,3 δις. δρχ.

Στόχος της πρωτοβουλίας LEADER II ήταν, να ενθαρρύνει την ανάληψη καινοτόμων ενεργειών από τους τοπικούς φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων του αγροτικού χώρου, να ενισχύσει την ανταλλαγή αυτών των εμπειριών σε όλη την Κοινότητα και να βοηθήσει τους φορείς αγροτικής ανάπτυξης των διαφόρων κρατών μελών που το επιθυμούν να αξιοποιήσουν την πείρα που αποκτήθηκε σε άλλες περιοχές και να υλοποιήσουν από κοινού ορισμένα σχέδια. Συνεπώς βασικό συστατικό του LEADER II ήταν η προώθηση κατά προτεραιότητα της ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ σε σχέση βέβαια με τα τοπικά δεδομένα (από άποψη μεθόδου, προϊόντος, τρόπου παρασκευής, αγοράς κλπ) καθώς επίσης η δυνατότητα επίδειξης και μεταφοράς τεχνογνωσίας.

Επίσης στόχος της πρωτοβουλίας ήταν τόσο, η εξομάλυνση των δυσμενών επιπτώσεων που έχει για την Ελλάδα η εφαρμογή της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, όσο και η συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο με παρεμβάσεις που εξασφάλιζαν την αειφορο ανάπτυξή της, δίνουν τη δυνατότητα συμπληρωματικού εισοδήματος και συμβάλλουν στη μείωση της ανεργίας, στη διαφύλαξη των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι διάφορες συνιστώσες της πρωτοβουλίας LEADER II περιστρέφονταν γύρω από ένα ευρωπαϊκό δίκτυο αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο αποτέλεσε απαραίτητη προϋπόθεση για τη διάδοση των πληροφοριών όσον αφορά τις πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης, την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των φορέων αγροτικής ανάπτυξης, την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των φορέων αγροτικής ανάπτυξης, τη διάδοση των καινοτομιών και της τεχνογνωσίας, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές που αντιμετωπίζουν τα σοβαρότερα προβλήματα για την κατάρτιση κοινών σχεδίων.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ- ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ LEADER II

Τα βασικά χαρακτηριστικά του προγράμματος LEADER II, που ταυτόχρονα αποτέλεσαν και τα ουσιαστικά κριτήρια επιλογής των έργων, είναι:

- ❖ η ένταξη του έργου στο γενικό πνεύμα του προγράμματος
- ❖ η καινοτομία
- ❖ η δυνατότητα μεταφοράς τεχνογνωσίας
- ❖ η βιωσιμότητα
- ❖ η αποτελεσματικότητα
- ❖ η συμπληρωματικότητα του έργου με άλλα έργα
- ❖ η επιδεκτικότητα

Βασικός στρατηγικός στόχος του Προγράμματος ήταν η προώθηση συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών σε διάφορους τομείς και κλάδους σε χαρακτήρα ανταγωνιστικό και αυτοτροφοδοτούμενο. Ένα ολοκληρωμένο δηλαδή Πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης που να στηρίζεται στους υφισταμένους φυσικούς πόρους, στα ειδικά χαρακτηριστικά της περιοχής και στον ανθρώπινο παράγοντα.

Οι επιμέρους στόχοι του προγράμματος σε τοπικό επίπεδο γενικότερα ήταν:

⊕ Δημογραφικός στόχος

Η συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην περιοχή δράσης και η βελτίωση των προϋποθέσεων απασχόλησης και των συνθηκών διαβίωσης προκειμένου αυτός ο πληθυσμός να παραμείνει σε πρώτη φάση, στα σημερινά του επίπεδα και σε επόμενη φάση, να αυξηθεί ώστε να καλύψει τις νέες ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό.

⊕ Οικονομικός στόχος

Η ανασυγκρότηση στην περιοχή δράσης του παραγωγικού συστήματος ώστε να είναι, -με τη διαρκή παρέμβαση της Ομάδας Τοπικής δράσης,- τεχνικά αυτοδύναμο, οικονομικά βιώσιμο, σε προσχεδιασμένη συμπληρωματικότητα μεταξύ της χαμηλής ζώνης και του κάθε ορεινού τμήματος και με αναλογικά αμφίδρομη σχέση όσον αφορά στην οικονομική δυναμική των επιμέρους ΟΤΑ.

⊕ Κοινωνικός στόχος

Η βελτίωση των συνθηκών παροχής κοινωνικών εξυπηρετήσεων, η ανάπτυξη των επικοινωνιών, η βελτίωση του οδικού δικτύου και των λουπών υποδομών, όπου αυτό είναι

αναγκαίο. Η δημιουργία προϋποθέσεων ώστε τα αποτελέσματα που θα προέκυπταν από την προσχεδιασμένη ανασυγκρότηση του παραγωγικού συστήματος να μπορούν να χρησιμοποιηθούν τοπικά για τη βελτίωση του επιπέδου κοινωνικής ευημερίας των κατοίκων. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη και του δημογραφικού και του οικονομικού στόχου.

⊕ **Περιβαλλοντικός στόχος**

Η ανάδειξη των φυσικών, παραδοσιακών και ιστορικών πόρων της, καθώς και της σύγχρονης αντίληψης για την εφαρμογή ήπιων μορφών ανάπτυξης με την ελάχιστη δυνατή όχληση στο περιβάλλον

⊕ **Φυσικό περιβάλλον**

Προστασία των μοναδικών τοπίων ορεινού φυσικού κάλλους, προστασία και ανάδειξη δασών και λουπών δασικών εκτάσεων, προστασία των βοσκοτόπων από την υποβάθμιση τους ως φυσικών πόρων παραγωγής.

⊕ **Ανθρωπογενές περιβάλλον**

Προστασία και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών και κτισμάτων, αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων και θέσεων, ποιοτική αναβάθμιση των νέων κατασκευών.

Φορείς υλοποίησης της πρωτοβουλίας μπορούσαν να είναι :

α) Ομάδες Τοπικής Δράσης, στις οποίες συμμετείχαν κυρίως τοπικοί συλλογικοί φορείς (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Ενώσεις ή επιχειρήσεις ΟΤΑ, γεωργικοί Συν/σμοί ή ενώσεις τους, άλλοι κοινωνικοί ή επαγγελματικοί φορείς), έχουν τη μορφή ανώνυμης εταιρείας και καταστατικό σκοπό την Αγροτική Ανάπτυξη.

β) Συλλογικοί Φορείς του αγροτικού χώρου, δημόσιοι ή ιδιωτικοί, οι οποίοι θα αναλάμβαναν την υλοποίηση θεματικών δράσεων στα πλαίσια της αγροτικής ανάπτυξης. Τελικοί δικαιούχοι (επενδυτές) της πρωτοβουλίας μπορούσε να είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο (Ιδιώτες, ΟΤΑ, επιχειρήσεις ΟΤΑ, Συν/σμοί, Σύλλογοι κ.λ.π.)

2.5.2 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΚΕΛΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ ΤΟΥ LEADER II

Α. Σκέλος : "απόκτηση ικανοτήτων"

Επρόκειτο για ένα προκαταρκτικό στάδιο με αντικείμενο τη διάγνωση των αναγκών μιας περιοχής, την ενημέρωση, κατάρτιση, και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού για την ενεργό συμμετοχή του στο σχεδιασμό της αναπτυξιακής προσπάθειας και τελικό στόχο τη δημιουργία αναπτυξιακού Φορέα και την κατάρτιση σχεδίου τοπικής αγροτικής ανάπτυξης. Η Τεχνική στήριξη αφορούσε τις δραστηριότητες της αγροτικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο, ολοκληρωμένης ανάπτυξης σε περιοχές όπου η πρακτική αυτή αποτελούσε καινοτομία.

Το σκέλος αυτό αφορούσε τη χρηματοδότηση της τεχνικής βοήθειας στο στάδιο πριν από τις επενδύσεις (διάγνωση των αναγκών της περιοχής λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις που εκφράστηκαν από τον τοπικό πληθυσμό, παροχή κινήτρων και κατάρτισης στον πληθυσμό για την ενεργή συμμετοχή του στην αναπτυξιακή διαδικασία, ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των τοπικών εταίρων, διαμόρφωση στρατηγικής, αναζήτηση πηγών χρηματοδότησης κ.λ.π.....). Η φύση των μέτρων, τα χαρακτηριστικά των δικαιούχων και ο τύπος του οργανισμού που ήταν υπεύθυνος για την εφαρμογή αυτών των μέτρων καθορίζονταν επακριβώς. Αναλυτικά οι εργασίες αφορούσαν : Διάγνωση των περιοχών, Ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σχετικά με την πρωτοβουλία LEADER, Παροχή τεχνικής στήριξης για τη δημιουργία των εταιρικών σχέσεων σε τοπικό επίπεδο, Παροχή τεχνικής στήριξης για την διαμόρφωση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών σε τοπικό επίπεδο, Παροχή τεχνικής στήριξης για την αναζήτηση πηγών χρηματοδότησης και για την κατάρτιση των φακέλων από τους πιθανούς δικαιούχους (τοπικές ομάδες και άλλοι συλλογικοί φορείς).

B. Σκέλος : "καινοτόμα προγράμματα για την αγροτική ανάπτυξη"

Τα προγράμματα αυτά καταρτίζονταν από τοπικούς αναπτυξιακούς Φορείς (Φορείς υλοποίησης) και αφορούσαν την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου στο σύνολο του με διάφορες δράσεις, οι οποίες έπρεπε να έχουν χαρακτηριστικά όπως καινοτομίας, δυνατότητας μεταφοράς τεχνογνωσίας, πολλαπλασιασμού των αποτελεσμάτων, συμπληρωματικότητας με άλλες παρεμβάσεις, δημιουργίας θέσεων εργασίας, διαφοροποίησης της απασχόλησης και της παραγωγής κ.λ.π.

Προτεραιότητα δόθηκε σε προγράμματα δράσης και επενδύσεων σε τοπικό επίπεδο τα οποία παρουσίαζαν, εκτός από τη σύνδεσή τους με μια σφαιρικότερη στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης (σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο) και τη δυνατότητα συνέχισης των ενεργειών που έχουν αναληφθεί στη συγκεκριμένη περιοχή (ιδίως στο πλαίσιο της LEADER I). Βασικά χαρακτηριστικά του σκέλους B ήταν η καινοτομία σε σχέση με τα τοπικά δεδομένα (από άποψη μεθόδου προϊόντος, τρόπου παρασκευής, αγοράς), επίδειξη, δυνατότητα μεταφοράς τεχνογνωσίας. Τα "υποδειγματικά αυτά προγράμματα" έπρεπε να αντικατοπτρίζουν τις νέες κατευθύνσεις. Τα προγράμματα αυτά θα αναλαμβάνονταν είτε από φορείς είτε από δημόσιους οργανισμούς (σε συνεργασία με άλλους επαγγελματικούς φορείς και ενώσεις) οι οποίοι στηρίζονται στο πρότυπο της πρωτοβουλίας LEADER I (ενέργειες γενικής εδαφικής ανάπτυξης), είτε από άλλους συλλογικούς φορείς του αγροτικού χώρου.

Ο καινοτόμος και υποδειγματικός χαρακτήρας των ενεργειών έπρεπε να προσαρμοστεί στις ανάγκες των περιοχών. Οι καινοτομίες αφορούσαν αποκλειστικά τον οικονομικό τομέα καθώς και πολιτιστικά και περιβαλλοντικά θέματα, θέματα που αφορούν κοινωνική ένταξη κ.λ.π. Οι φορείς σχεδίων ανάπτυξης έπρεπε: - να καθορίσουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα δημιουργηθεί η καινοτομία προκειμένου να εκτιμηθεί η δυνατότητα εφαρμογής της σε άλλους τομείς και το κόστος που αυτή συνεπάγεται (μεταφορά της τεχνογνωσίας και/ ή της τεχνολογίας), - να εξασφαλίσουν τη διαφήμιση του σχεδίου και άλλες δράσεις πληροφόρησης, - να δείξουν τις δυνατότητες που υπάρχουν όσον αφορά την αγορά σε περίπτωση που πρόκειται για προϊόντα ή για εμπορικές υπηρεσίες. Τα σχέδια έπρεπε να παρουσιάζουν στοιχεία καινοτομίας και επίδειξης σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των περιοχών και το περιεχόμενο του επιχειρησιακού προγράμματος που εμπίπτει στο ΚΠΣ για την κάθε περιοχή.

Οι τοπικές ομάδες που ήταν δικαιούχοι LEADER I εξετάστηκαν με τα ίδια κριτήρια και όρους που ίσχυαν για όλους τους πιθανούς δικαιούχους. Το σχέδιο που υπεβλήθη και οι δράσεις από τις τοπικές ομάδες έπρεπε να ενταχθούν σε 6 μέτρα, ανάλογα με το είδος τους και να περιλαμβάνουν πολλές από τις παρακάτω συνιστώσες.

1) Παροχή τεχνικής στήριξης για την αγροτική ανάπτυξη - Παροχή τεχνικής βοήθειας στους φορείς σχεδίων ανάπτυξης - Παροχή τεχνικής βοήθειας στις ΜΜΕ και σε άλλες δραστηριότητες (γεωργοί, βιοτέχνες κ.λ.π., καθορισμός των πιθανών αγορών, πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις, διαχείριση καινοτομιών κ.λ.π.) - Δημιουργία ενιαίων θυρίδων πληροφόρησης για τον προσανατολισμό, την παροχή συμβουλών και τη στήριξη των νέων που επιθυμούν να ξεκινήσουν επαγγελματικές δραστηριότητες. - Ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, όπως και των νέων, στην πολιτιστική ταυτότητα και στις προοπτικές ανάπτυξης της περιοχής τους όπως και στην αναγκαιότητα της καινοτομίας. - Έξοδα λειτουργίας - Ενισχύσεις για την απόκτηση εξοπλισμού πληροφορικής και τηλεματικής.

2) Επαγγελματική κατάρτιση και ενισχύσεις για την απασχόληση - Κατάρτιση των υπευθύνων για τη διαχείριση και την εμπύχωση των δραστηριοτήτων του σχεδίου - Κατάρτιση για ειδικά και αναπτυξιακά θέματα - Σύνδεση του μηχανισμού παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αναπτυξιακή διαδικασία - Καινοτόμα μέσα για την επαγγελματική ένταξη των ατόμων που βρίσκονται σε αβέβαιη κατάσταση (επιχειρήσεις ένταξης, εργαστήρια μαθητείας, απασχόληση σε εργασίες κοινής ωφελείας κ.λ.π.)

3) Αγροτουρισμός - Ατομικές ή συλλογικές καινοτόμες επενδύσεις μικρής κλίμακας (συμπεριλαμβανομένων του τουριστικών επενδύσεων που συνδέονται με τις γεωργικές δραστηριότητες) - Επενδύσεις στα μικρά δημόσια έργα υποδομής για να ανταποκριθούν στις ανάγκες που απορρέουν από την τουριστική ζήτηση - Απογραφή, ανακαίνιση και αξιοποίηση ιστορικών κτιρίων και αγροτικών οικισμών τουριστικού ενδιαφέροντος - Ενέργειες προώθησης, έρευνα της αγοράς και δημιουργία συστημάτων κράτησης δωματίων - Δημιουργία και οργάνωση νέων προϊόντων αγροτουρισμού (συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού για πολιτιστικούς σκοπούς και του τουρισμού για την ανακάλυψη του περιβάλλοντος).

4) Μικρές επιχειρήσεις, βιοτεχνία, υπηρεσίες παρεχόμενες σε μικρή ακτίνα - Πρόσβαση των μικρών επιχειρήσεων και των βιοτεχνιών στις υπηρεσίες (παροχή συμβουλών, έρευνα της αγοράς, μεταφορά τεχνολογίας, καινοτομία, επαγγελματική κατάρτιση) - Δημιουργία υπηρεσιών (ενισχύσεις για την έναρξη λειτουργίας), οι οποίες θα

καλύπτουν και τον τομέα της ανάπτυξης πολλαπλών δραστηριοτήτων των γεωργών (πληροφόρηση, ενιαίες θυρίδες πληροφόρησης μεταφορά εφόσον κάποιος το ζητήσει κ.λ.π.) - Ενισχύσεις στις καινοτόμες επενδύσεις των βιοτεχνών και των μικρών επιχειρήσεων, ιδίως για την αξιοποίηση των τοπικών φυσικών πόρων. - Διευκόλυνση της εργασίας εξ αποστάσεως - Ενισχύσεις για τη δημιουργία επιχειρήσεων.

5) Αξιοποίηση επιτόπου και εμπορία της γεωργικής και δασοκομικής παραγωγής καθώς και εκείνης της τοπικής αλιείας. - Έρευνα των τοπικών και περιφερειακών αγορών και ανάλυση των δικτύων διανομής - Τεχνική βοήθεια και επενδύσεις για την παραγωγή και την αξιοποίηση χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων που προέρχονται από τη γεωργία, τη δασοκομία και την αλιεία - Μεταφορά τεχνολογίας - Προώθηση και σήμανση των τοπικών και περιφερειακών προϊόντων ποιότητας και σύνδεση των προϊόντων με την περιοχή τους - Εμπορία (δομή πωλήσεων, συμμετοχή σε εκθέσεις, σύνδεση με δίκτυα πωλήσεων δι αλληλογραφίας, κεντρικές υπηρεσίες αγορών, τηλεαγορά) - Διαφοροποίηση της γεωργικής παραγωγής και των δραστηριοτήτων των γεωργών - Ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας και της αλιείας για ψυχαγωγικούς σκοπούς.

Σημείωση : Το σχέδιο από όλους τους συλλογικούς φορείς δημόσιους ή ιδιωτικούς, μπορούσε να περιοριστεί σε έναν τομέα παρέμβασης.

Σκέλος Γ' : "Διακρατική συνεργασία". Αφορούσε σχέδια που υλοποιούνταν από κοινού μεταξύ των Φορέων υλοποίησης 2 ή περισσότερων κρατών - μελών της Ε.Ε.

Ανώτατο συνολικό κόστος επένδυσης, κατά κανόνα, μέχρι 80 εκ. δρχ.

Η υπέρβαση του παραπάνω ποσού ήταν δυνατή μετά από σχετική έγκριση της Επιτροπής Παρακολούθησης της πρωτοβουλίας.

Τα ποσοστά ενίσχυσης κατά σκέλος και μέτρο ήταν τα ακόλουθα:

Σκέλος Α' : 80% (ΕΓΤΠΕ - Π)

Σκέλος Β' :

Μέτρο 1:

- Λειτουργικές δαπάνες: 100% (ΕΓΤΠΕ - Π και Υπ. Γεωργίας)
- Εξοπλισμός: 70% (ΕΓΤΠΕ - Π και Υπ. Γεωργίας)
- Μελέτες : 60% (ΕΓΤΠΕ - Π και Υπ. Γεωργίας)

Μέτρο 2:

- Επαγγελματική κατάρτιση: 70% (ΕΚΤ και Υπ. Γεωργίας)

Μέτρο 3:

- Αγροτουρισμός: 60% (ΕΓΤΠΕ - Π ή ΕΤΠΑ και Υπ. Γεωργίας)

Μέτρο 4:

- Μικρές επιχειρήσεις: 60% (ΕΤΠΑ και Υπ. Γεωργίας)

Μέτρο 5:

- Αξιοποίηση και εμπορία γεωργικής & δασοκομικής παραγωγής & αλιείας: Επενδύσεις τύπου Καν. (ΕΟΚ) 866/90 ακολουθούν τα ποσοστά που ορίζει ο παραπάνω Κανονισμός (ΕΓΤΠΕ - Π και Υπ. Γεωργίας).
- Λοιπές επενδύσεις: 60% (ΕΓΤΠΕ Π και Υπ. Γεωργίας)

Μέτρο 6:

- Διατήρηση και βελτίωση περιβάλλοντος: Μη παραγωγικά έργα Δημοσίων Φορέων: 80% (ΕΓΤΠΕ - Π ή ΕΤΠΑ και Υπ. Γεωργίας)
- Λοιπά έργα: 60% (ΕΓΤΠΕ - Π ή ΕΤΠΑ και Υπ. Γεωργίας)

Σκέλος Γ' " Διακρατική Συνεργασία": 71% (ΕΓΤΠΕ - Π)

Το υπόλοιπο ποσοστό αποτελούσε την ίδια συμμετοχή των τελικών δικαιούχων (επενδυτών).

- Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε την περίοδο 1996-2000.
- η προθεσμία επιλογής και ένταξης των τελικών επενδυτών έληγε την 31-12-1999 και
- η προθεσμία ολοκλήρωσης και παραλαβής έργων έληγε την 31-12-2000.

2.6 ΑΠΟ LEADER II ΣΤΟ LEADER+

Η Ε. Επιτροπή, θεώρησε αναγκαία να συνεχισθεί η περαιτέρω ανάπτυξη των δεσμών μεταξύ των προγραμμάτων αλλά και των τομέων και των κοινωνιών μέσω της πρωτοβουλίας LEADER με τα δεδομένα της νέας προγραμματικής περιόδου.

Θεώρησε ικανοποιητικά τα αποτελέσματα των δύο προηγούμενων εφαρμογών. Έγιναν 1732 έργα προϋπολογισμού 110 εκ. ευρώ στα πλαίσια της LEADER I στην Ελλάδα, και 3270 έργα προϋπολογισμού 330 εκ. ευρώ στα πλαίσια της LEADER II. Επιτεύχθηκε δραστηριοποίηση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού όχι μόνο στην απασχόληση, αλλά και στο σχεδιασμό, στην ευαισθητοποίηση γύρω από την ανάδειξη και προστασία του περιβάλλοντος του, στην ανάπτυξη προβληματισμών για εξεύρεση αποτελεσματικών μεθόδων υποκίνησης της ανάπτυξης. Επίσης έγινε προσπάθεια διαφοροποίησης της απασχόλησης και αύξησης της προστιθέμενης αξίας της παραγωγής.

Η πρωτοβουλία συνέβαλε αντιστρόφως ανάλογα με τον προϋπολογισμό της στην ενεργοποίηση του πληθυσμού γύρω από τη λογική των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, συμμετέχοντας στον αναπτυξιακό σχεδιασμό μέσα από τη bottom-up διαδικασία.

Εκτιμήθηκε ότι η τοπικά αποκεντρωμένη εφαρμογή έδωσε τη δυνατότητα να αξιοποιηθεί ένα σημαντικό μέρος του τοπικού επιστημονικού δυναμικού δημιουργώντας, έτσι, ευκαιρίες απασχόλησης σε νέους επιστήμονες. Μια ομάδα ενεργού πληθυσμού στην οποία τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένο ποσοστό ανεργίας.

Η πρωτοβουλία αυτή αξιοποίησε τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα που σχετίζονται είτε με την παραγωγή, είτε με τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους. Επιτεύχθηκε το πέρασμα της νέας τεχνολογίας στις τοπικές κοινωνίες, η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ αγροτικών περιοχών της χώρας αλλά και αγροτικών περιοχών άλλων Ευρωπαϊκών χωρών.

Παρακάτω παραθέτονται οι θετικές όσο και οι αρνητικές πτυχές σχεδιασμού και πράξης σε τοπικό επίπεδο

Τα σημαντικότερα θετικά αποτελέσματα από την υλοποίηση της πρωτοβουλίας LEADER είναι:

- ◆ Έγινε αντιληπτή από τους περισσότερους φορείς η ανάγκη υποστήριξης των πλέον μειονεκτικών ζωνών και τα αποτελέσματα των προσπαθειών στήριξης τους ήταν ορατά.

Η προσπάθεια αυτή εντάχθηκε στην 3^η περίοδο μια και η χωροθέτηση των περιοχών παρέμβασης περιοριζόταν περισσότερο προς την κατεύθυνση αυτή.

- ◆ Η ευρεία δημοσιοποίηση του προγράμματος και η ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σε πολλές περιοχές εξυπηρέτησε κανονιστικά τη bottom-up διαδικασία. Ωστόσο η διαδικασία αυτή σε συνδυασμό με αποτελεσματικό επίπεδο λήψης αποφάσεων ήταν απαραίτητο στη νέα περίοδο να κατέληγε σε σωστές επιλογές, ώστε να αναδείξει τις πλέον ενδιαφέρουσες προτάσεις.
- ◆ Έχει καταγραφεί, ως θετική εμπειρία η ενεργή συμμετοχή σε δίκτυα και διατοπικές και διακρατικές συνεργασίες, όταν γίνεται με βάση συγκεκριμένο πρόγραμμα και στόχους. Η αξιοποίηση των προοπτικών που ανοίγονται με τη νέα περίοδο στον τομέα αυτόν πρέπει να μετεξεληχθεί, μέσω σοβαρού σχεδιασμού, σε βασικό εργαλείο άρσης της απομόνωσης των περιοχών.
- ◆ Ένας από τους βασικούς τομείς του προγράμματος, ο Αγροτουρισμός, με χρηματοδοτική βαρύτητα 38% περίπου, πέραν των 7.313 νέων κλινών και των 2.760 θέσεων μόνιμης και εποχικής εργασίας (κόστος θέσης εργασίας 14.400 δρχ), παρουσίασε εντυπωσιακά αποτελέσματα. Περιοχές που είχαν σχεδόν μηδενική τουριστική υποδομή και επομένως χαμηλή επισκεψιμότητα, σήμερα, προσφέρουν σημαντικές τουριστικές υπηρεσίες και σε δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια νέα κατάσταση στην ελληνική ύπαιθρο.
- ◆ Η επενδυτική δραστηριότητα σε ΜΜΕ του αγροτικού τομέα αλλά και εκτός αυτού σημαντικής, επίσης, χρηματοδοτικής βαρύτητας, περίπου 40%, εξασφάλισε 4.300 θέσεις εργασίας μόνιμες και εποχικές.

Συμπέρασμα: η πρωτοβουλία LEADER συνέβαλε δυναμικά στη δημιουργία εργασιακών διεξόδων τοπικά, αφού απευθύνθηκε σε μικρές επενδύσεις χαμηλού προϋπολογισμού, οι οποίες, κατά τεκμήριο, στήριζαν την απασχόληση.

Οι αρνητικές εμπειρίες από τις προηγούμενες εφαρμογές είναι:

- ◆ Η ανομοιογένεια των περιοχών παρέμβασης που επιλέχθηκαν κυρίως με γεωγραφικά και πληθυσμιακά κριτήρια, είχε αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα των

προγραμμάτων. Βασική προϋπόθεση για την επιλογή των σχεδίων στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο αποτέλεσε η συνοχή, η ομοιογένεια και ο χαρακτήρας της περιοχής.

- ◆ Ακόμη, η ανάγκη συνδυασμένων παρεμβάσεων που αποτυπώνουν με τον καλύτερο τρόπο την ολοκληρωμένη διάσταση της πρωτοβουλίας, παράλληλα όμως συνεπάγονται μεγαλύτερη δυσκολία υλοποίησης, έγινε αντιληπτή σε περιορισμένη έκταση από τους φορείς

Ωστόσο, σε πολύ λιγότερες περιπτώσεις έγινε δυνατή η δημιουργία μόνιμων δεσμών διαχείρισης προϊόντων και υπηρεσιών

Οι θετικές πτυχές θα αποτελέσουν εφαλτήριο της μετεξέλιξης της αναπτυξιακής πορείας των περιοχών και οι αρνητικές θα οδηγήσουν σε διορθωτικές κινήσεις, αναπροσαρμογές και βελτιώσεις των προσανατολισμών και των πρακτικών.

Το LEADER+ είναι ένα πρόγραμμα περισσότερο απαιτητικό και δύσκολο στο σχεδιασμό του από τα προηγούμενα. Πρέπει να δώσει κάτι καινούργιο, κάτι διαφορετικό και οι εμπειρίες του παρελθόντος θετικές και αρνητικές να είναι εφόδιο γι' αυτό.

Η πρωτοβουλία διαρθρώνεται σε δυο γενικούς αναπτυξιακούς στόχους:

1^{ος} στόχος «η ολοκληρωμένη υψηλής ποιότητας αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών» και

2^{ος} στόχος «η ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής».

Η στρατηγική που υιοθετήθηκε εξασφαλίζει:

- ◆ Τον ολοκληρωμένο και επομένως πολυτομεακό σχεδιασμό
- ◆ Τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των παρεμβάσεων της πρωτοβουλίας καθώς και εκείνων των άλλων προγραμμάτων
- ◆ Την ανάδειξη ενός σημαντικού θέματος που θα συσπειρώσει φορείς και πόρους της περιοχής και θα αποτελέσει το αναπτυξιακό της υπόβαθρο.
- ◆ Τη συνοχή των αξόνων ανάπτυξης, την αειφορία των πόρων και τη βιωσιμότητα της οικονομίας
- ◆ Την πιλοτική διάσταση, την ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύωσης
- ◆ Την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλες τις ομάδες του πληθυσμού

Οι βασικές διαφορές μεταξύ LEADER II και LEADER+ μπορούν να συνοψισθούν στα εξής σημεία:

- Προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης L II: 210,7 εκ €, L+253 εκ€.
- Περιοχή εφαρμογής: L II κυρίως ορεινές και μειονεκτικές περιοχές,
- LEADER+: κυρίως ορεινές και νησιωτικές περιοχές. Αιτιολογημένα, μπορούν να επεκταθούν σε μειονεκτικές περιοχές γεωγραφικά εφραπτόμενες που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα, ενώ παρουσιάζουν αναπτυξιακή προοπτική, που συμβάλλει σε εκείνη των ορεινών περιοχών.
- L+ Φορέας - Εταιρική σχέση: Να εξασφαλίζει τη συμμετοχή ιδιωτικών συλλογικών φορέων σε ποσοστό όχι μικρότερο του 50%.
- Αριθμός προγραμμάτων: L II: 50 ΟΤΔ και Προγράμματα συλλογικών φορέων.
- Ύψος επένδυσης: L II: 80 εκ δρχ., L +: 150 εκ δρχ.

Ο Εθνικός σχεδιασμός της L+ περιλάμβανε 4 άξονες προτεραιότητας:

1. Ολοκληρωμένες, πλοτικού χαρακτήρα στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης
2. Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ των περιοχών
3. Δικτύωση
4. Διαχείριση - Παρακολούθηση - Αξιολόγηση του προγράμματος

Βασικός άξονας προτεραιότητας του προγράμματος είναι ο πρώτος, με βαρύτητα 90%.

Ένας φορέας (ΟΤΔ) μπορεί να συμμετέχει στους άλλους άξονες προτεραιότητας, εφόσον έχει ενταχθεί στον άξονα 1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

**Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής E(2000)/946/(14/4/2000) όλες οι αγροτικές περιοχές της Ε.Ε. αντιμετωπίζουν μία σειρά προβλημάτων τα οποία μπορούν να επηρεάσουν σοβαρά την βιωσιμότητα τους. Μεταξύ των προβλημάτων που επισημαίνονται είναι η γήρανση πληθυσμού, η μετακίνηση προς τα αστικά κέντρα και η απώλεια θέσεων εργασίας. Παράλληλα η διαφαινόμενη ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων και η υλοποίηση των διευρωπαϊκών δικτύων δημιουργούν κινδύνους για την περαιτέρω «περιθωριοποίηση» των αγροτικών περιοχών.

Η εμπειρία του παρελθόντος έδειξε ότι ορισμένες τέτοιες περιοχές μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά αρκετά από τα προβλήματα αυτά μέσω ειδικών πρωτοβουλιών όπως ήταν οι κοινοτικές Πρωτοβουλίες LEADER I και LEADER II οι οποίες απετέλεσαν την απαρχή μίας προσέγγισης ολοκληρωμένης ανάπτυξης σε χωρικό επίπεδο.

Κάθε ολοκληρωμένη παρέμβαση αυτής της μορφής που θα δώσει νέες διεξόδους και θα τονώσει τον κοινωνικοοικονομικό ιστό του αγροτικού χώρου επιδρά θετικά στην εξέλιξη του πρωτογενή τομέα.

Σύμφωνα με τις αρχές που θέτει τώρα η νέα Κ.Π. LEADER+ όλες οι αγροτικές περιοχές της Ε.Ε. είναι επιλέξιμες. Στόχος της πρωτοβουλίας είναι να δράσει ως καταλύτης για την εφαρμογή καινοτόμων αναπτυξιακών προσεγγίσεων αλλά και ως «επιταχυντής» της διαδικασίας «δικτύωσης» των αγροτικών περιοχών.

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER εφαρμόζεται εν γένει στις αγροτικές περιοχές. Ωστόσο η ιδιαιτερότητα της, πλεονέκτημα της και παράγοντας της επιτυχίας της είναι ότι δίνει τη δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών και δράσεων που διαχέονται σε όλες τις επιμέρους κοινωνικοοικονομικές παραμέτρους που συνθέτουν τον αγροτικό χώρο. Αυτό έρχεται σε αντίθεση (και όχι μόνο) με την καθιερωμένη «τομεακή προσέγγιση» που χαρακτηρίζει την κοινή αγροτική διαρθρωτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και η οποία παρ' ότι εφαρμόζεται από την δεκαετία του 1960 δεν έχει κατορθώσει παρά τη σημαντική συμβολή της στην «διατήρηση της ευρωπαϊκής γεωργίας», να αντιστρέψει τη τρωθείσα ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών σαν τόπους άσκησης οικονομικής δραστηριότητας και κατοικίας.

Ο πρωτογενής τομέας και ειδικότερα η γεωργία στη χώρα κατέχει σημαντική θέση τόσο ως τομέας οικονομικής δραστηριότητας όσο και ως παράγοντας διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής μεγάλων περιοχών της ελληνικής επικράτειας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, ο γεωργικός τομέας στο σύνολο της χώρας συμβάλλει με ποσοστό 8% στο συνολικό ΑΕΠ, απασχολεί το 19,3% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, κατέχει το 30,8% του συνόλου των εξαγωγών ενώ παράλληλα δημιουργεί προϋποθέσεις ανάπτυξης σε σημαντικό αριθμό άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων και ιδιαίτερα της μεταποίησης (βιομηχανία τροφίμων και ποτών, κλωστοϋφαντουργία, επεξεργασία καπνού κλπ).

Ο ρόλος του πρωτογενή τομέα στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές είναι ιδιαίτερα σημαντικός, δεδομένου ότι το 61,7% του συνόλου των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα της χώρας κατοικεί στις περιοχές αυτές. Σε πολλές περιοχές της χώρας ο γεωργικός τομέας συμβάλλει με ποσοστό άνω του 50% τόσο στο ΑΕΠ όσο και στην απασχόληση.

Η αξιοποίηση των φυσικών και ανθρώπινων πόρων στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης προσαρμοσμένης στις ιδιαίτερες συνθήκες των περιοχών παρέμβασης αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για μία βιώσιμη αειφόρο ανάπτυξη.

Συνεπώς, η αναπτυξιακή ανασυγκρότηση των ορεινών και κατ' επέκταση των μειονεκτικών περιοχών, όπου δεσπόζουσα θέση κατέχει ο πρωτογενής τομέας, αποτελεί το μοχλό για οποιαδήποτε προσπάθεια περιφερειακής ανάπτυξης στο μεγαλύτερο μέρος του Ελλαδικού χώρου.

Μετά την εφαρμογή δύο πολυετών αναπτυξιακών προγραμμάτων που συγχρηματοδοτήθηκαν από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Α' και Β'

ΚΠΣ), η αναγκαιότητα παρεμβάσεων για την ενσωμάτωση των αγροτικών περιοχών στα νέα πρότυπα οργάνωσης του χώρου που απορρέουν από τις εξελίξεις, την ενοποίηση του Ευρωπαϊκού χώρου, τα νέα πρότυπα χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων και του νέου διεθνούς καταμερισμού εργασίας, συνθέτουν μία νέα πραγματικότητα και μία νέα πρόκληση.

Παρά τα σημαντικά βήματα προόδου που έχουν γίνει κυρίως σε θέματα βασικών υποδομών αλλά και υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, το πρόβλημα της «προσαρμογής» της ελληνικής αγροτικής οικονομίας παραμένει πάντα επίκαιρο.

Θεμελιώδη στοιχεία της προσέγγισης LEADER είναι η bottom up προσέγγιση και η ευρεία κινητοποίηση των τοπικών «εταίρων».

3.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

3.2.1 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Οι κυριότερες αδυναμίες ανάπτυξης των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών σε σχέση με άλλες περιοχές οφείλονται κυρίως σε συνδυασμό διαρθρωτικών προβλημάτων της τοπικής οικονομίας, γεωμορφολογικών συνθηκών, αλλά και θεσμικών οργανωτικών αδυναμιών (κυρίως σε επάρκεια ανθρώπινου δυναμικού και τεχνογνωσίας, στους φορείς αναπτυξιακού προγραμματισμού, που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο).

Τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά επιδρούν αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα των περιοχών αυτών. Η απόσταση από τις μεγάλες αγορές, η ορεινότητα του εδάφους, τα κλιματολογικά χαρακτηριστικά, είναι ορισμένα από τα προβλήματα. Η απόσταση από τα αστικά κέντρα αλλά και τους φορείς παραγωγής καινοτομίας – τεχνολογίας δημιουργεί ένα αρνητικό αναπτυξιακό παράγοντα που είναι η δυσκολία επαφής με την σύγχρονη τεχνολογία και τις νέες μεθόδους παραγωγής.

Η χαμηλή παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε συνδυασμό πολλές φορές με τον μικρό κλήρο εμποδίζουν την επίτευξη οικονομιών κλίμακας. Ο μεγάλος αριθμός των ατόμων μεγάλης ηλικίας που συνεχίζουν να ασχολούνται με την γεωργία στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές αποτελεί επίσης ένα σοβαρό πρόβλημα. Η έλλειψη επιχειρηματικού πνεύματος στους περισσότερους αγρότες εμποδίζει τη περαιτέρω ανάπτυξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και την αναγκαία προσαρμογή τους στα νέα

δεδομένα και στις συνθήκες που προσδιορίζουν οι «μεγάλες αγορές». Σύμφωνα με την Διαρθρωτική Έρευνα των Γεωργικών εκμεταλλεύσεων το 1990 οι ιδιοκτήτες των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ήταν 849,900 σε συνολικές εκμεταλλεύσεις 850,140 ενώ το 1997 οι ιδιοκτήτες των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ήταν 821,220 σε συνολικές εκμεταλλεύσεις 821,390. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι οι ιδιοκτήτες είναι και αρχηγοί του συνόλου των εκμεταλλεύσεων ενώ οι οργανωμένες εκμεταλλεύσεις με Managers είναι ελάχιστες και πρόκειται μόνο για μερικές γεωργικές εταιρείες στις μειονεκτικές περιοχές.

Το δημογραφικό πρόβλημα είναι οξυμένο στις περιοχές αυτές. Η σύνθεση του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές εμφανίζεται ιδιαίτερα προβληματική όχι μόνο σε σχέση με τη συνέχιση άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων του πρωτογενή τομέα αλλά και για την διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής των περιοχών. Τα άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω αντιπροσωπεύουν το 22.8% του συνολικού πληθυσμού. Σημαντικά προβλήματα υπάρχουν και όσον αφορά τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των συλλογικών φορέων των γεωργών σε αυτές τις περιοχές. Πολύ χαμηλή είναι η ενεργοποίηση νέων συλλογικών μορφών οργάνωσης, όπως οι ομάδες παραγωγών και οι οργανώσεις με αποτέλεσμα την αδυναμία αξιοποίησης των δυνατοτήτων που παρέχονται μέσω των διαφόρων προγραμμάτων, για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, τον εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων, κλπ. Προβληματική είναι επίσης η εφαρμογή και διάχυση σύγχρονης τεχνολογίας με στόχο τη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι αδυναμίες αυτές οφείλονται επίσης στη χαμηλή ενεργοποίηση των φορέων της δημόσιας διοίκησης σ' αυτές τις περιοχές. Οι αδυναμίες για τη δημιουργία νέων μορφών συνεργασίας και ισχυρών τοπικών εταιρικών σχέσεων αποτυπώθηκαν έντονα κατά τη διάρκεια εφαρμογής των προγραμμάτων LEADER I, II.

3.2.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Το πρότυπο της υπερεντατικής σύγχρονης γεωργίας το οποίο λειτούργησε για πολλά χρόνια σε αρκετές αγροτικές περιοχές της Ε.Ε. και το οποίο οδήγησε σε ορισμένες περιπτώσεις στη δημιουργία πλεονασμάτων και ταυτόχρονα σε μόλυνση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος, εγκαταλείπεται πλέον.

Την θέση του παίρνει σταδιακά ένα νέο πρότυπο, βασισμένο στην αρχή της αειφόρου ανάπτυξης, στο πλαίσιο του οποίου ιδιαίτερο ρόλο έχει η ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα ως οικονομική δραστηριότητας αλλά και ως μέσο συγκρότησης και συγκράτησης του πληθυσμού της υπαίθρου. Παράλληλα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του καταναλωτή έρχονται τα γεωργικά προϊόντα υψηλής ποιότητας που παράγονται από συγκεκριμένες περιοχές, και τα οποία διαθέτουν ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά ενώ κατά την παραγωγή τους χρησιμοποιούνται ειδικές μέθοδοι παραγωγής.

Η σημαντική ποιοτική υποβάθμιση των προϊόντων οδηγεί σε μεταβολή των διατροφικών συνηθειών και σε αύξηση της ζήτησης για βιολογικά προϊόντα. Οι διαρθρωτικές αδυναμίες των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών όπως η εφαρμογή παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής ίσως να αποτελούν πλεονέκτημα για εφαρμογή του μοντέλου παραγωγής ποιοτικών προϊόντων.

Μεταξύ των πλεονεκτημάτων των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών συγκαταλέγονται:

- Η ύπαρξη διαθέσιμων φυσικών και συχνά αναξιοποίητων στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Η χαμηλή επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος από γεωργικές δραστηριότητες .
- Οι ευνοϊκές προϋποθέσεις για την παραγωγή προϊόντων ποιότητας.
- Η βελτίωση των βασικών υποδομών συνολικά στη χώρα αλλά και στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές μετά την εφαρμογή του Α' και Β' ΚΠΣ.
- Η ύπαρξη εμπειρίας των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών από την εφαρμογή της LEADER I και LEADER II και η αποδοχή της αναπτυξιακής της φιλοσοφίας από τις τοπικές κοινωνίες των αγροτικών περιοχών.

3.2.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι εξωγενείς παράγοντες που αναμένεται ότι θα επηρεάσουν αρνητικά τόσο τον πρωτογενή τομέα αλλά και γενικότερα τις αγροτικές περιοχές, και οι οποίοι συνθέτουν κάποιες απειλές για τις ορεινές - μειονεκτικές περιοχές.

Τέτοιοι εξωγενείς παράγοντες είναι:

- η νέα μεταρρύθμιση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ), μετά το 2006.
- η συνεχιζόμενη άρση του προστατευτισμού με βάση τις συνθήκες που διαμορφώνονται στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της Παγκόσμιας Οργάνωσης Εμπορίου (ΠΟΕ).

Αναλυτικότερα οι αποφάσεις της ΠΟΕ αναμένεται ότι θα οδηγήσουν σε περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του παγκόσμιου εμπορίου αγροτικών προϊόντων με συνέπεια η νέα μεταρρύθμιση της ΚΑΠ να έχει ως βασική της κατεύθυνση τη μείωση των δαπανών για άμεσα μέτρα στήριξης των τιμών των γεωργικών προϊόντων (τιμές παρέμβασης, εξαγωγικές επιδοτήσεις κτλ) με ταυτόχρονη αύξηση των άμεσων αντισταθμιστικών ρυθμίσεων υπέρ των παραγωγών.

Επίσης η διεύρυνση της Ε.Ε. με νέα κράτη μέλη, δημιουργεί τόσο κινδύνους όσο και ευκαιρίες για τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα.

Τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών (ΠΑΘΕ-ΕΓΝΑΤΙΑ), η αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών στις «πύλες» εισόδου, οι ολυμπιακοί αγώνες του 2004, αλλά και γενικότερα τα μεγάλα έργα υποδομής που υλοποιούνται στη χώρα σε πρώτη φάση φαίνεται ότι θα ενισχύσουν περαιτέρω τα φαινόμενα πόλωσης στον ελληνικό χώρο.

Παράλληλα, οι εξελίξεις στην οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο δείχνουν ότι ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας αδυνατούν να δημιουργήσουν πλέον θέσεις εργασίας και παραμένει μόνο ο τριτογενής τομέας ως δημιουργός θέσεων εργασίας. Τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και γενικότερα στις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται απαιτούν εξειδικευμένο προσωπικό. Διαφαίνεται η τάση, οι αγροτικές περιοχές να γνωρίσουν ένα νέο κύμα εγκατάλειψης από τους νέους για την αναζήτηση ευκαιριών απασχόλησης στις αστικές περιοχές, επιτείνοντας τα φαινόμενα πληθυσμιακής ερήμωσης στην ύπαιθρο.

Επίσης στις ευκαιρίες που παρουσιάζονται για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές συγκαταλέγονται:

- Η αυξανόμενη τάση «απόδρασης» των κατοίκων των αστικών περιοχών προς την ύπαιθρο.
- Η αναζήτηση νέων μορφών τουριστικής δραστηριότητας και κυρίως η αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος σαν πόλος έλξης μέσω νέων μορφών εναλλακτικού τουρισμού είτε με τη μορφή του αγροτουρισμού είτε με τη μορφή φυσιολατρικού τουρισμού, τουρισμού περιπέτειας κλπ.
- Η έμφαση που δίνεται στο Γ'ΚΠΣ για την εφαρμογή πολιτικών προσαρμοσμένων στις ανάγκες των αγροτικών περιοχών.
- Η βελτίωση της προσβασιμότητας μεγάλων «ζωνών» του ελληνικού αγροτικού χώρου που δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για το εμπόριο, τον αγροτουρισμό, και την συνεργασία μεταξύ φορέων και υπηρεσιών και οι οποίοι μπορούν να καταστούν κινητήριες δυνάμεις για την αειφόρο ανάπτυξη.
- Η παρατηρούμενη αλλαγή των καταναλωτικών προτύπων υπέρ της ζήτησης τοπικών προϊόντων ποιότητας, ιδιαίτερα μετά τη πρόσφατη διατροφική κρίση (Τρελές αγελάδες, Διοξίνες), δημιουργεί αυξημένη ζήτηση για τη παραγωγή τοπικών προϊόντων ποιότητας. Τέλος, η δημιουργία ισχυρών και ποιοτικών εταιρικών δεσμών θα οδηγήσει σε ισχυρούς αναπτυξιακούς φορείς ικανούς να προωθήσουν μία ολοκληρωμένη βιώσιμη ανάπτυξη, αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα των Κοινοτικών και Εθνικών παρεμβάσεων. Μέσω της ανάδειξης του ενδογενούς δυναμικού της περιοχής, προωθείται η δικτύωση και η συνεργασία σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, την εισαγωγή σύγχρονων τεχνολογιών και επομένως την άρση της απομόνωσης των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Παρακάτω παρουσιάζονται εν συντομία τα πλεονεκτήματα, οι αδυναμίες, οι ευκαιρίες και οι απειλές των Ορεινών και Μειονεκτικών περιοχών στην Ελλάδα.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- Υπαρξη Φυσικού αναλλοίωτου – και ανθρωπογενές περιβάλλον
- Χαμηλή περιβαλλοντική επιβάρυνση
- Ευνοϊκές συνθήκες για παραγωγή προϊόντων ποιότητας
- Βελτίωση των "ευκαιριών" εργασίας των γυναικών
- Αυξητική τάση βελτίωσης των βασικών υποδομών από άλλα κοινοτικά και εθνικά προγράμματα.
- Υπαρξη εμπειρίας από την εφαρμογή LEADER I & II

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

- ✘ Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά
- ✘ Χαμηλή Παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- ✘ Αρχηγοί γεωργικών εκμεταλλεύσεων μεγάλης ηλικίας – Μικρή παρουσία σύγχρονης επιχειρηματικής γεωργίας
- ✘ Έντονο Δημογραφικό Πρόβλημα
- ✘ Έλλειψη Υποδομής στην μεταποίηση και τυποποίηση της πρωτογενούς παραγωγής.
- ✘ Χαμηλός βαθμός συνεργασιών και συνέργιας μεταξύ των ΟΤΔ
- ✘ Εταιρική σχέση που δεν εξυπηρετεί την υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης
- ✘ Χαμηλή ενεργοποίηση τοπικού πληθυσμού για την ίδρυση νέων συλλογικών μορφών οργάνωσης
- ✘ Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού
- ✘ Δυσκολία ενσωμάτωσης νέας τεχνολογίας και καινοτομίας στη τοπική οικονομία.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- ✚ Αυξανόμενη τάση "απόδρασης" των κατοίκων των αστικών κέντρων προς το φυσικό περιβάλλον
- ✚ Η αύξηση της ζήτησης από τους καταναλωτές για προϊόντα ποιότητας
- ✚ Ενίσχυση ισχυρών και ποιοτικών εταιρικών Δεσμών
- ✚ Ενίσχυση των διατοπικών και διακρατικών συνεργασιών και της δικτύωσης για τη μεταφορά τεχνογνωσίας
- ✚ Η αύξηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων των έργων υποδομής του Κ.Π.Σ.

ΑΠΕΙΛΕΣ

- Άρση του προστατευτισμού και μείωση των ενισχύσεων στα πλαίσια των κατευθύνσεων του ΠΟΕ
- Η μελλοντική διεύρυνση της Ε.Ε. με νέα κράτη μέλη ανταγωνιστικά όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα.
- Ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων

3.3. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η έννοια της αειφορίας καλεί για μια δυναμική ισορροπία μεταξύ πολλών επιμέρους παραγόντων στους οποίους περιλαμβάνονται οι κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές απαιτήσεις των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων καθώς και η ανάγκη διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος. Η επίτευξη ενός αειφόρου μέλλοντος είναι μια συνεχής διαδικασία ερωτημάτων, διαλόγου, συνεργασίας, σχεδιασμού και δεσμεύσεων όσον αφορά στην ανάληψη δράσεων στις οποίες θα εμπλέκονται όλοι οι κοινωνικοί φορείς.

Οι φυσικοί πόροι, όμως, πρέπει να διατίθενται προσεκτικά ώστε να υπάρχει ισότιμη κατανομή, και πρότυπα χρήσης συμβατά με μακροπρόθεσμους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς σκοπούς. Η πρόκληση που τίθεται είναι η συμφιλίωση διαφορετικών, συχνά συγκρουόμενων απαιτήσεων προς μια κατάσταση η οποία θα είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί από κοινού ως 'περιβαλλοντικά σώφρων'.

Κατά συνέπεια, τίθεται το ζήτημα της συμμετοχής και διαπραγμάτευσης μεταξύ διαφορετικών ομάδων ενδιαφερόντων/ συμφερόντων προς την κατεύθυνση εξεύρεσης μιας κοινά, κατά το δυνατόν, αποδεκτής λύσης.

Ως κινητήριες δυνάμεις της αειφόρου ανάπτυξης θα μπορούσαν να αναφερθούν οι εξής:

◆ Η διαφοροποίηση της αγροτικής εκμετάλλευσης/ επιχείρησης μπορεί να δώσει «χώρο» σε δραστηριότητες που αντιστοιχούν, για παράδειγμα, στην επιτόπου μεταποίηση και λιανική πώληση των πρωτογενών προϊόντων και στον αγροτουρισμό. Μέσα σε ένα διαφοροποιημένο σύστημα αγροτικών εκμεταλλεύσεων υπάρχουν πολλοί πιθανοί συνδυασμοί, έτσι ώστε να υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες όπως η πώληση προϊόντων, η παροχή υπηρεσιών και η διαχείριση των οικοσυστημάτων. Η διαφοροποίηση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, δεν έχει ως αντικείμενο την ένταση, τη μεγέθυνση, την εξειδίκευση, αλλά, αντίθετα, την εξοικονόμηση, την αξιοποίηση, τη συμπληρωματικότητα (ατομική ή συλλογική). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη συγκράτηση της προστιθέμενης αξίας στον τόπο την συμπληρωματικότητα στον τρόπο παραγωγής, τον τρόπο πώλησης, ή με άλλα λόγια, την συμπληρωματικότητα στο εσωτερικό της τοπικής οικονομίας.

◆ Η δημιουργία ατομικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων φαίνεται ως μια σημαντική απάντηση στην κρίση με όρους προσαρμοστικότητας και διερεύνησης νέων ισορροπιών.

Έχει διαπιστωθεί ότι το κινήγι των παγκόσμιων αγορών από τις πολυεθνικές εταιρείες πιθανά αφήνει εστίες ανάπτυξης επιλεκτων αγορών. Η μικρής κλίμακας βιοτεχνική παραγωγή ενδέχεται να επιβιώσει ή και να επεκταθεί σε αυτές τις αγορές, αλλά και είναι επίσης πολύ πιθανό να αποτελέσει και το θύμα των μεγάλων επιχειρήσεων στο βαθμό που οι εν λόγω αγορές θα επεκταθούν. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να επιβιώσουν διαμέσου προσαρμογών σε νέες αγορές.

◆ Οι φορείς ανάπτυξης (Ομάδες Τοπικής Δράσης) όπως έχει ήδη διαπιστωθεί από την υλοποίηση της ΚΠ LEADER II, συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας αναπτυξιακής πολιτικής με βάση τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης. Η δραστηριοποίηση των φορέων ανάπτυξης δεν αποτελεί μόνο μια καινοτομία σε εννοιολογικό επίπεδο αλλά, ταυτόχρονα, είναι η διεκδίκηση και η αναγνώριση της αλλαγής της λειτουργίας τους και του ρόλου τους. Η αποκέντρωση των διαδικασιών διαχείρισης και η μεταφορά ικανοτήτων, δίνουν στις τοπικές ομάδες μια διευρυμένη δυνατότητα διαχείρισης του χώρου σαν παράγοντα που διαμορφώνει ευκαιρίες και απειλές για την τοπική ανάπτυξη. Η διαχείριση όμως προϋποθέτει την ύπαρξη ευρύτατης γνώσης και τεχνογνωσίας. Οι τοπικές αυτές ομάδες θα λειτουργήσουν ως καταλύτες με στόχο τη δημιουργία συλλογικών συστημάτων τοπικών συμμαχιών μέσω της δημιουργίας δικτύων και συνεργατικών δράσεων σαν εργαλείου που θα οδηγήσει στην μεγιστοποίηση της ενδογενούς δραστηριότητας και την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού.

◆ Τέλος η δικτύωση των φορέων ανάπτυξης ίσως είναι η πιο πρόσφατη προσέγγιση στο ζήτημα της αειφορίας. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη συνεργασία για την καινοτομία, και ιδιαίτερα σε στοιχεία όπως είναι η αμφίδρομη επικοινωνία, η αλληλεξάρτηση, η συνέργια και η συμπληρωματικότητα μεταξύ των δρώντων. Η καινοτομία, τότε, αναδύεται από κοινές δράσεις όπου αναγνωρίζεται πως η συνεργασία μπορεί να είναι επωφελής για όλες τις πλευρές. Στη γεωργία, η συμμετοχική δράση επισημαίνει τις σχέσεις μεταξύ γεωργών, ερευνητών και γεωπόνων για την ανάπτυξη τεχνολογιών κατάλληλων για ένα αειφόρο μέλλον. Οι διαδικασίες για τη καινοτομία μπορεί να συμπεριλαμβάνουν το σχεδιασμό και την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, τη 'σύλληψη' νέων πολιτικών, κανόνων ή παρεμβατικών στρατηγικών, το σχεδιασμό νέων μεθόδων παραγωγής, τη χρηματοδότηση και τις στρατηγικές εμπορίας, ή, όπως είναι το πιο συνηθισμένο, το συνδυασμό των προηγούμενων.

3.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟ LEADER I, II ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας LEADER I υλοποιήθηκαν 25 προγράμματα ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης από τις αντίστοιχες Ομάδες Τοπικής Δράσης σε 27 Νομούς της χώρας, ύψους Δημόσιας Δαπάνης 104,4 εκατομμυρίων ECU που αντιστοιχεί σε Δημόσια Δαπάνη σε 70 εκατομμύρια ECU. Υλοποιήθηκαν συνολικά 1732 έργα και δράσεις, από τα οποία τα 807 αφορούσαν επενδύσεις αγροτουρισμού, τα 154 επαγγελματική κατάρτιση, τα 1638 αφορούσαν ενέργειες τεχνικής στήριξης στην αγροτική ανάπτυξη, τα 258 επενδύσεις μικρών επιχειρήσεων και βιοτεχνιών, τα 264 επενδύσεις αξιοποίησης και εμπορίας της γεωργικής, δασοκομικής και αλιευτικής παραγωγής, τα 86 επενδύσεις προστασίας και ανάδειξης περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας LEADER II εγκρίθηκε η εφαρμογή τοπικών προγραμμάτων 49 Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) και 7 θεματικών προγραμμάτων Συλλογικών Φορέων (ΣΦ) που αφορούσαν σχεδόν το σύνολο της χώρας.

Συνολικά εγκρίθηκε η υλοποίηση 3.271 έργων και δράσεων που αφορούσαν και τα τρία σκέλη του προγράμματος με δέσμευση σε όρους Δημόσιας Δαπάνης που ανέρχεται σε 68,9 δις δραχμές. αναλυτικότερα, στο Σκέλος Α (Απόκτηση Ικανοτήτων) υλοποιήθηκαν 2 παρεμβάσεις. Η δέσμευση σε όρους δημόσιας δαπάνης ανέρχονταν σε 28 εκατομμύρια δραχμές ενώ οι πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν σε 24,6 εκατομμύρια δραχμές. Αντίστοιχα, για το Σκέλος Β (Καινοτόμα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης), υλοποιήθηκαν 3253 παρεμβάσεις με δέσμευση που ανέρχονταν σε 66,9 δις δραχμές ενώ οι πληρωμές σε 40,1 δις δραχμές. Τέλος, όσον αφορά το Σκέλος Γ (Διακρατικές συνεργασίες) προβλέπεται να υλοποιηθούν 16 παρεμβάσεις με δέσμευση δημόσιας δαπάνης να ανέρχεται σε 310,6 εκατομμύρια δραχμές ενώ οι πληρωμές μέχρι τον Φεβρουάριο του 2001 σε 32,9 εκατομμύρια δραχμές.

Όπως παρουσιάζεται και στον παρακάτω Πίνακα και σύμφωνα με τα παραπάνω, διαπιστώνεται ότι, τόσο ο αριθμός των παρεμβάσεων, όσο και οι δεσμεύσεις σε όρους δημόσιας δαπάνης αφορούσε στην συντριπτική τους πλειοψηφία το Σκέλος Β. Πιο συγκεκριμένα, από το σύνολο των παρεμβάσεων, το 99,4% αφορούσε παρεμβάσεις του Σκέλους Β ενώ το υπόλοιπο 0,6% περίπου τα υπόλοιπα δύο άλλα Σκέλη.

Αριθμός Εγκεκριμένων παρεμβάσεων, Ποσά Δέσμευσης και Καταβολής Δημόσιας
Δαπάνης κατά Σκέλος και Μέτρο για την Κ.Π. LEADER II

ΣΚΕΛΟΣ	ΕΓΚΕΚΡΙ-ΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ (εκατ. δρχ)	ΠΙΣΤΟΠ. ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (εκατ. δρχ)	ΠΟΣΟΣΤ. ΑΠΟΡΡΟ- ΦΗΣΗΣ
Α.ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ	2	28,00	24,61	88%
Β.ΚΑΙΝΟΤΟΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	3253	66.898,95	40.117,65	60%
Γ.ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	16	310,56	32,87	10,6%
ΣΥΝΟΛΟ	3271	67.237,51	40.178,18	60%

Η συνολική απορρόφηση του προγράμματος που φτάνει περίπου το 60% σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία που καλύπτουν μέχρι και την περίοδο Φεβρουαρίου του 2001, εμφανίζεται ικανοποιητική με δεδομένο τη σχετική καθυστέρηση ενεργοποίησης της πρωτοβουλίας που οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στην έλλειψη εμπειρίας των Ομάδων Τοπικής Δράσης, καθώς επίσης και στο μεγάλο χρόνο για την έγκριση των μελετών, την υπογραφή συμβάσεων αλλά και την επιλεξιμότητα των προτεινομένων έργων/ δαπανών.

Το Υπουργείο διέγινε σχετικά έγκαιρα το πρόβλημα και με αποφάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης κατόρθωσε να ενεργοποιήσει τις Ομάδες Τοπικής Δράσης με αποτέλεσμα να έχει δεσμευτεί το σύνολο των πόρων έγκαιρα, διασφαλίζοντας έτσι τη πλήρη απορρόφηση των πόρων μέχρι 31/12/2001. Με δεδομένο ότι η συντριπτική πλειοψηφία των έργων είναι μικρού προϋπολογισμού, στο χρονικό διάστημα μέχρι το «κλείσιμο» των προγραμμάτων (Γ' τρίμηνο του 2001) η απορρόφηση θα είναι στο 100%.

Ειδικότερα, με βάση τα αποτελέσματα από τα στοιχεία του Ενδιάμεσου φορέα (Υπουργείο Γεωργίας), παρατηρείται μια σχετική απόκλιση μεταξύ των δράσεων που είχαν προγραμματισθεί και είχαν αποτυπωθεί στην αξιολόγηση του προγράμματος LEADER II με το τι έχει γίνει μέχρι σήμερα. Χαρακτηριστικά η εκ των προτέρων αξιολόγηση του προγράμματος LEADER II προέβλεπε την εκπόνηση 20 περίπου μελετών που αφορούσαν

το Σκέλος Α ενώ πραγματοποιήθηκαν μόνο 2. Η έλλειψη προηγούμενης υλικής και οργανωτικής δομής των νέων φορέων υλοποίησης καθώς επίσης και η διαφορετική κατανόηση που υπήρξε μεταξύ του Υπουργείου Γεωργίας και των ΟΤΔ (όπου εξέλαβαν ότι οι δράσεις του Σκέλους Α ως το πρώτο βήμα συγκρότησης του νέου φορέα υλοποίησης) ήταν οι κυριότεροι λόγοι που οδήγησαν στην μη πραγματοποίηση των εκτιμώμενων από την εκ των προτέρων αξιολόγηση μελετών.

Σημαντική επίσης είναι η απόκλιση που παρατηρείται με τον αριθμό των καταρτίσεων που είχαν προβλεφτεί να πραγματοποιηθούν από την εκ των προτέρων αξιολόγηση και αυτών που υλοποιήθηκαν μέχρι τον Φεβρουάριο του 2001. Η απόκλιση η οποία παρατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην ασάφεια του θεσμικού πλαισίου καθώς επίσης και των όρων και προϋποθέσεων που προβλέπονταν για την υλοποίηση ενεργειών κατάρτισης που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ στα πλαίσια του Β' ΚΠΣ.

Όσο αφορά τις παρεμβάσεις στα πλαίσια του Μέτρου 4 του Σκέλους Β, υπήρξε ταύτιση του αριθμού των προβλεπόμενων παρεμβάσεων από την εκ των προτέρων αξιολόγηση με εκείνες που πραγματοποιήθηκαν.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, από την ανάλυση 45 ερωτηματολογίων (40 από ΟΤΔ και 5 από ΣΦ) πραγματοποιήθηκαν 1530 επενδυτικά σχέδια που αφορούσαν τα Μέτρα 3, 4 και 5, (Αγροτουρισμό, ΜΜΕ και Αξιοποίηση και Εμπορία γεωργικής παραγωγής αντίστοιχα) δημιουργώντας 3053 νέες θέσεις εργασίας και 2614 εποχιακές. Πιο συγκεκριμένα, η τουριστική δραστηριότητα που ανέπτυξαν οι ΟΤΔ που ανταποκρίθηκαν στην έρευνα αξιολόγησης ήταν η πλέον σημαντική δραστηριότητα τόσο από άποψη χρηματοδοτικών πόρων, όσο και σημασίας για τις τοπικές οικονομίες και τον ευρύτερο καταλυτικό ρόλο που έχει η ανάπτυξη σύγχρονων υπηρεσιών τουρισμού στην ελληνική ύπαιθρο. Τα επενδυτικά σχέδια που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του Μέτρου 3 δημιούργησαν περίπου 4.600 κλίνες ενώ ένας αριθμός από 1210 νέες θέσεις εργασίας και 1030 εποχιακές προβλέπεται να δημιουργηθεί με το πέρας του προγράμματος. Όσον αφορά τις παρεμβάσεις στα πλαίσια του Μέτρου 4 (Μικρές επιχειρήσεις, βιοτεχνία, υπηρεσίες), υλοποιήθηκαν 410 επενδυτικά σχέδια δημιουργώντας 790 νέες θέσεις εργασίας και 1.524 εποχιακές.

Τέλος 580 επενδυτικά σχέδια στα πλαίσια του Μέτρου 5 (Αξιοποίηση και εμπορία γεωργικής παραγωγής) με επιπτώσεις την δημιουργία 1.053 νέων θέσεων εργασίας και 1.524 εποχιακών.

3.4.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε κάποια απόκλιση όσον αφορά το προϋπολογιζόμενο κόστος υλοποίησης κάποιων δράσεων σε σχέση με το πραγματοποιηθέν. Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις παρατηρήθηκαν στις δράσεις που αφορούσαν τα Μέτρα 2 (Επαγγελματική κατάρτιση), 4 (ΜΜΕ) και 5 (αξιοποίηση και εμπορία γεωργικής παραγωγής). Πιο συγκεκριμένα το κόστος για την δημιουργία νέων βιοτεχνιών και υπηρεσιών (Μέτρο 4) ήταν μικρότερο κατά 24,66% από το προϋπολογισμένο. Επίσης το κόστος υλοποίησης επαγγελματικών καταρτίσεων ήταν κατά 17,61% μικρότερο του προϋπολογιζόμενου κόστους ενώ το μέσο κόστος εκσυγχρονισμού αγροτικών μονάδων παρουσιάστηκε μικρότερο κατά 11,47% από αυτό που είχε προϋπολογιστεί. Όσον αφορά τη δράση για την κατασκευή νέων καταλυμάτων του Μέτρου 3, το πραγματικό κόστος κατασκευής ήταν κατά 4.14% μικρότερο από το προϋπολογιζόμενο ενώ το κόστος των ανακαινίσεων/ επεκτάσεων τουριστικών καταλυμάτων καθώς επίσης και αυτό του εκσυγχρονισμού βιοτεχνιών υπολείπεται από το προϋπολογιζόμενο κατά 7,43% και 8,7% αντίστοιχα.

Τα προγράμματα LEADER II στην Ελλάδα υλοποιήθηκαν με τη συγκρότηση τοπικών εταιρικών σχημάτων που ξεπέρασαν σε πολλές περιπτώσεις παραδοσιακά σχήματα και μεθόδους υλοποίησης προγραμμάτων τοπικής ανάπτυξης και τα κλασικά σχήματα συνεργασίας μεταξύ ΟΤΑ. Με την υλοποίηση της Κ.Π. LEADER II δημιουργήθηκε και λειτουργεί ένας μηχανισμός εμπύχωσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας στις αγροτικές περιοχές, υποστήριξης των μικρών επενδυτών και ένταξής τους στα προγράμματα με απόφαση των τοπικών εταίρων. Ωστόσο, στα Διοικητικά Συμβούλια των ΟΤΑ και ΣΦ συμμετέχει μία πληθώρα ΟΤΑ και φορέων από άλλους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, οι οποίοι δεν είχαν ούτε απέκτησαν καμία σχέση με τα υλοποιούμενα προγράμματα».

3.4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ Κ.Π. LEADER II ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

♦ Η σημαντική αύξηση της κλίμακας εφαρμογής από LEADER I σε LEADER II, τόσο αναφορικά με την έκταση εφαρμογής (από 27 Νομούς στο σύνολο σχεδόν της χώρας), όσο και με τον αριθμό των ΟΤΔ (από 25 φορείς στο LEADER I σε 56 στο LEADER II), σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις και φιλοδοξίες από φορείς και εταιρικά σχήματα που δεν είχαν την απαραίτητη εμπειρία και στελέχωση για την διεκπεραίωση τέτοιων ολοκληρωμένων έργων δημιούργησε προβλήματα τόσο για το συντονισμό των ομάδων σε σχέση με το Υπουργείο Γεωργίας αλλά και σε σχέση με την ενεργοποίηση-υλοποίηση των προγραμμάτων.

♦ Αν και ορισμός της περιοχής εφαρμογής προγραμμάτων LEADER με βάση τα διοικητικά όρια (Νομός) διευκόλυνε την εφαρμογή τους, σε ορισμένες περιπτώσεις λειτούργησε ανασταλτικά για το προσδιορισμό «περιοχών προγραμματισμού» που έχουν ομοειδή κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, περιορισμούς αλλά και δυνατότητες ανάπτυξης.

♦ «Η διαχειριστική ικανότητα των ΟΤΔ. Για την υλοποίηση των προγραμμάτων LEADER II συγκροτήθηκαν στα πλαίσια των φορέων υλοποίησης πυρήνες διαχείρισης των προγραμμάτων που αποτελούνταν από πτυχιούχους ΑΕΙ, ΤΕΙ και βοηθητικό προσωπικό. Οι πυρήνες αυτοί λειτούργησαν καταλυτικά για την προετοιμασία και παρακολούθηση των προγραμμάτων και έφεραν σε πέρας το δύσκολο έργο της τήρησης των διαχειριστικών κανόνων και διαδικασιών του προγράμματος».

♦ «Διαφάνεια του τρόπου λειτουργίας των Ο.Τ.Δ. Η εφαρμογή της Κ.Π. LEADER II έγινε με μία μεγάλη εκστρατεία δημοσιοποίησης του προγράμματος και ενημέρωσης του τοπικού πληθυσμού. Πραγματοποιήθηκε ένας μεγάλος αριθμός καταχωρήσεων στον τοπικό τύπο, δημοσίων συγκεντρώσεων, επισκέψεων σε κοινότητες της περιοχής και παρουσιάσεις – εκπομπές στα ΜΜΕ. Οι προτάσεις των υποψηφίων δικαιούχων αξιολογήθηκαν από Επιτροπές Αξιολόγησης βάσει συστήματος βαθμολογίας. Η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των προτάσεων υπήρξε κατά γενική ομολογία εξασφαλισμένη μέσα από ένα δημοσίως γνωστό σύστημα κριτηρίων αξιολόγησης και τη διανομή ενός πλήρους φακέλου υποψηφιότητας προς χρήση από τους δικαιούχους. Στα πλαίσια της Κ.Π. LEADER δοκιμάστηκε μια πρωτοφανής εμπειρία συστηματικής κινητοποίησης, ενημέρωσης και διαφάνειας ενός ευρωπαϊκού προγράμματος».

♦ «Δικτυώσεις και διακρατικές συνεργασίες. Παρατηρήθηκε χαμηλή δραστηριοποίηση των τοπικών φορέων ανάπτυξης για την υλοποίηση ενεργειών στα πλαίσια του σκέλους Γ (Διακρατική Συνεργασία) με αποτέλεσμα μόνο 16 από τους 56 ΟΤΔ και συλλογικούς φορείς να εκπονήσουν σχέδιο διακρατικής συνεργασίας. Ωστόσο η Κ.Π. LEADER II στην Ελλάδα αποτέλεσε ένα ανεπανάληπτο προηγούμενο για τις ΟΤΔ και τους ΣΦ προκειμένου να αναπτύξουν επίσημες και άτυπες δικτυώσεις και συνεργασίες στα πλαίσια του προγράμματος, αλλά και ευρύτερα. Σχεδόν το σύνολο των φορέων υλοποίησης συμμετέχει συστηματικά στις εργασίες του ελληνικού δικτύου LEADER II. Πέραν τούτου, στα πλαίσια θεματικών προτάσεων του LEADER II αναπτύχθηκαν συνεργασίες και είδη άτυπης δικτύωσης (π.χ. Δίκτυο Πίνδος) τόσο σε διατοπικό και διαπεριφερειακό επίπεδο. Ένα σίγουρο κεκτημένο του προγράμματος είναι η άρση της απομόνωσης των περιοχών LEADER, η ένταξή τους σε διαδικασίες και δίκτυα ανταλλαγής εμπειριών και από κοινού αντιμετώπιση προβλημάτων εφαρμογής και υλοποίησης».

♦ «Έλλειψη οργάνωσης των πρωτοβουλιών και των κατοίκων σε βιώσιμα σχήματα (διεπαγγελματικές οργανώσεις) καθώς και της συνεργασίας μεταξύ του τοπικού πληθυσμού και μεταξύ ομάδων τοπικών επαγγελματιών που μπορούν να αποτελέσουν πυρήνες στα πλαίσια των αναπτυξιακών προγραμμάτων (π.χ. επαγγελματίες αγροτικού τουρισμού)».

Πολλά από τα ανωτέρω προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά τη περίοδο υλοποίησης του LEADER II έχουν ήδη ληφθεί υπόψη κατά τη κατάρτιση του προγράμματος LEADER +.

3.4.3 ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ LEADER +

Αναλυτικότερα στο κεφάλαιο 15 της πρότασης του προγράμματος (Διαδικασία και κριτήρια επιλογής τοπικών προγραμμάτων και Τελικών Δικαιούχων (Ο.Τ.Δ.) έχει προβλεφθεί μία σειρά κριτηρίων με βάση τα οποία θα γίνεται η ένταξη/ αποκλεισμός των υποβαλλόμενων προγραμμάτων - φορέων. Ορισμένα από τα κριτήρια αυτά στοχεύουν να «επιλύσουν» ή να «αποτρέψουν» την εμφάνιση αρνητικών φαινομένων που παρατηρήθηκαν στα πλαίσια εφαρμογής της LEADER II.

Η Κ.Π. LEADER II περιελάμβανε μία πληθώρα κριτηρίων επιλογής των τελικών δικαιούχων (ΟΤΔ). Ο μεγάλος αυτός αριθμός κριτηρίων και υποκριτηρίων είχε σαν αποτέλεσμα πολλές φορές την επικάλυψη των κριτηρίων καθώς επίσης και την ασάφεια αυτών. Πιο συγκεκριμένα είχαν καθοριστεί ένδεκα (11) ομάδες κριτηρίων όπου κάθε ομάδα περιελάμβανε μεγάλο αριθμό υποκριτηρίων όπου σε πολλές περιπτώσεις δεν ήταν εύκολα μετρήσιμα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την δυσχέρεια αξιολόγησης της κάθε πρότασης.

Παράλληλα, σε πολλές περιπτώσεις υπήρχε επικάλυψη μεταξύ των υποκριτηρίων των ομάδων των κριτηρίων και τέλος απουσίαζε η ιεράρχηση των κριτηρίων. Με σκοπό την καλύτερη αξιολόγηση των προτάσεων, η αναμορφωμένη πρόταση του Ε.Π. πρωτοβουλίας LEADER+ καθορίζει διαφορετικό συντελεστή βαρύτητας για κάθε ομάδα κριτηρίων.

Τέλος, είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι στην πρόταση του προγράμματος τίθεται συγκεκριμένος – πεπερασμένος αριθμός που δεν θα υπερβαίνει τις 40 ομάδες τοπικής δράσης που θα υλοποιήσουν προγράμματα LEADER+ αποφεύγοντας τόσο το κατακερματισμό των πόρων του προγράμματος όσο και αποθαρρύνοντας τη δημιουργία «ευκαιριακών» ομάδων τοπικής δράσης που έχουν σα μόνο στόχο τη διαχείριση του προγράμματος.

Στόχος του προγράμματος LEADER+ στην Ελλάδα, θα πρέπει να είναι η κάλυψη τέτοιας έκτασης ώστε αφενός να διασφαλίζεται η ύπαρξη μετρήσιμων επιπτώσεων και αφετέρου να μην επιτρέψει την διασπορά των πόρων ώστε η αποτελεσματικότητα του προγράμματος να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερη.

Ιδιαίτερη αναφορά στο κεφάλαιο της Στρατηγικής του προγράμματος γίνεται σε μια σειρά από ενδεικτικά θέματα συσπείρωσης τα οποία ανταποκρίνονται στις κατευθύνσεις της ανακοίνωσης και τους ειδικούς στόχους του προγράμματος. Η ένταξη επίσης "θέματος

συσπείρωσης" ως ελάχιστο κριτήριο ένταξης κάποιας πρότασης αποδίδει την σημασία που πρέπει να έχει το θέμα συσπείρωσης για την υλοποίηση της ενδεχόμενης πρότασης.

Η προστασία του περιβάλλοντος και η αειφόρος προσέγγιση, η προώθηση ίσων ευκαιριών σε νέους, γυναίκες και σε ομάδες πληθυσμού που αντιμετωπίζουν το κοινωνικό αποκλεισμό, η προώθηση της εφαρμογής νέων τεχνολογιών, και ιδιαίτερα παρεμβάσεων που εμπίπτουν στις αρχές της «κοινωνίας της πληροφορίας», η προσπάθεια «ολοκλήρωσης» των τοπικών παραγωγικών συστημάτων αποτελούν σε μεγάλο βαθμό «νεωτεριστικά» στοιχεία σε σχέση με το LEADER II.

Παράλληλα ακόμα και σε «παραδοσιακές» δράσεις όπως είναι οι δράσεις του «αγροτουρισμού» εισάγονται με μια νέα φιλοσοφία που δίνει έμφαση σε «ποιοτικές παραμέτρους» και όχι απλά στην αύξηση των καταλυμάτων ή των κλινών.

Οι γενικοί στόχοι και η ολοκληρωμένη προσέγγιση της αναπτυξιακής διαδικασίας για τις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, βρίσκονται σε πλήρη αντιστοιχία τόσο με τις προτεραιότητες της Ε.Ε., για την αγροτική ανάπτυξη, στην εμπειρία της εφαρμογής του Leader II αλλά και την υφισταμένη κατάσταση των περιοχών παρέμβασης. Μειονεκτήματα όπως η γεωμορφολογική απομόνωση, η χαμηλή παραγωγικότητα των εκμεταλλεύσεων σε συνδυασμό με το έντονο δημογραφικό πρόβλημα και το χαμηλό επίπεδο συνεργασιών σε τοπικό επίπεδο, αντιμετωπίζονται ως παράμετροι σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα μέσω του οποίου αξιοποιούνται τα διαθέσιμα πλεονεκτήματα των περιοχών όπως οι φυσικοί και ανθρωπίνι πόροι, η ποιότητα του περιβάλλοντος, η αύξηση της ζήτησης προϊόντων «ταυτότητας».

Η διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων και η ενίσχυση της παροχής υπηρεσιών που σχετίζονται με την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, οδηγούν στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των κατοίκων των αστικών και αγροτικών περιοχών. Απώτερος στόχος είναι η δημιουργία μιας ζωντανής εξελισσόμενης υπαίθρου με προοπτικές ανάπτυξης που θα οδηγήσουν:

1. στην αναστροφή των αρνητικών δημογραφικών εξελίξεων,
2. την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού,
3. τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
4. τη προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων
5. την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτισμικών πόρων.

Η προώθηση της συνεργασίας και της δικτύωσης τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα συμβάλλει στην καλύτερη αξιοποίηση των τοπικών δυνατοτήτων και στον πολλαπλασιασμό των αποτελεσμάτων.

3.5 ΤΟ LEADER ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΦΕΡΕΙ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ.

Η δημιουργία αγροτουριστικών επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές της χώρας έχει σημαντικές επιπτώσεις τόσο στην τοπική οικονομία των περιοχών αυτών όσο και στην εθνική οικονομία γενικότερα.

Η τοπική οικονομία έχει οφέλη οικονομικά και κοινωνικά. Με την δημιουργία των επιχειρήσεων αυτών επιδιώκεται κατά βάση η συμπλήρωση του εισοδήματος αυτών που κατοικούν σε δυσμενές, κατά κανόνα, οικονομικό και γεωγραφικό περιβάλλον έτσι ώστε να αποφευχθεί η περαιτέρω οικονομική και πληθυσμιακή ύφεση. Το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον αφορά την χαμηλή παραγωγικότητα του πρωτογενή τομέα (οι περιοχές αυτές έχουν ως κύρια δραστηριότητα την γεωργία) και την πληθυσμιακή αποδυνάμωση που έχει παρατηρηθεί στο παρελθόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

**ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER II**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER II

4.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Η περιοχή δυτικής Κρήτης περιλαμβάνει το Νομό Χανίων και κατά το ήμισυ το Νομό Ρεθύμνου, με τις αντίστοιχες πόλεις-πρωτεύουσες (Χανιά και Ρέθυμνο). Ο πληθυσμός της περιοχής είναι 202.00 κάτοικοι, από τους οποίους οι 133.00 είναι στο νομό Χανίων και οι 69.000 στο νομό Ρεθύμνου. Η πληθυσμιακή πυκνότητα είναι 52 κάτοικοι ανά τετρ.χμ. Ο αστικός πληθυσμός της περιοχής αποτελεί το 41% του συνόλου, ο ημιαστικός το 3,5% και ο αγροτικός πληθυσμός το 55,5% του συνόλου αντίστοιχα.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη σε αυτήν δύο ορεινών όγκων, των Λευκών Ορέων (στο νομό Χανίων) και του Ψηλορείτη(στο νομό Ρεθύμνου). Οι ορεινοί αυτοί όγκοι τη διασχίζουν σ' έναν άξονα Ανατολής-Δύσης και καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος τις συνολικής έκτασης, διαμορφώνοντας ένα σύγχρονο ανάγλυφο με κοιλάδες, ποτάμια, βαθιές χαράδρες και ποικίλου εύρους παραθαλάσσιες ζώνες. Το πεδινό μέρος της περιοχής βρίσκεται στη βόρεια πλευρά. Σ' αυτήν είναι συγκεντρωμένες οι παραγωγικές δραστηριότητες και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER II

Περιφέρεια: Κρήτης

ΝΟΜΟΣ	ΔΗΜΟΣ/ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ/ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΕΚΤΑΣΗ (Π.Α. ΣΤΡΩΓ.)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	
Νομός Χανίων	Δήμος Σφακίων				
		Δημοτικό Διαμέρισμα Ασκύφου	64.670	414	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Αγίας Ρουμέλης	94.941	36	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Αγίου Ιωάννη	59.996	53	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Ανώπολης	99.632	393	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Χώρας Σφακίων	45.615	366	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Ασφένδου	24.258	251	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Τριπρου	18.505	178	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Πατσιανού	29.359	306	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Σκαλωτής	30.643	165	
		Δήμος Γεωργιουπόλεως			
		Δημοτικό Διαμέρισμα Γεωργιουπόλεως	21.748	608	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Καλαμιτσίου Αμυγδάλου	5.551	315	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Κάστελλου	9.350	165	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Φυλακής	4.200	210	
		Οικισμός Καβρού	12.649	160	
		Υπόλοιπο Κοινότητας Κουρνά		538	
		Δήμος Βάμου			
		Δημοτικό Διαμέρισμα Βάμου	10.479	618	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Γαβαλοχωρίου	10.204	426	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Κάϊνας	6.049	175	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Καλαμιτσίου Αλεξάνδρου	13.752	93	
		Δημοτικό Διαμέρισμα Κεφαλά	14.671	414	

	Δημοτικό Διαμέρισμα Κόκκινου Χωριού	7.877	173
	Δημοτικό Διαμέρισμα Ξηροστερνίου	4.551	170
	Δημοτικό Διαμέρισμα Πλάκας	3.426	332
	Δημοτικό Διαμέρισμα Σελλίων	6.026	135
Δήμος Αρμένων			
	Δημοτικό Διαμέρισμα Καρών	8.527	104
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μαχαιρών	3.626	86
	Δημοτικό Διαμέρισμα Ραμνής	12.779	248
	Δημοτικό Διαμέρισμα Στύλου	10.904	448
Δήμος Κρουονερίδας			
	Δημοτικό Διαμέρισμα Αλικάμπου	17.480	266
	Δημοτικό Διαμέρισμα Βαφέ	9.978	198
	Δημοτικό Διαμέρισμα Βρυσσών	6.902	610
	Δημοτικό Διαμέρισμα Εμπρόσνερου	19.832	403
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μάζας	8.352	329
	Δημοτικό Διαμέρισμα Νήπους	5.017	197
Δήμος Φρε			
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μελιδονίου	7.077	181
	Δημοτικό Διαμέρισμα Παϊδοχωριού	5.305	245
	Δημοτικό Διαμέρισμα Πεμονίων	9.052	202
	Δημοτικό Διαμέρισμα Τζιτζιφέ	8.752	221
	Δημοτικό Διαμέρισμα Φρε	23.633	418
Δήμος Σούδας			
	Δημοτικό Διαμέρισμα Καλαμίου (Απτέρα)	7.677	246
Δήμος Ακρωτηρίου			
	Δημοτικό Διαμέρισμα Χορδακίου	34.038	329
Δήμος Κεραμειών			
	Δημοτικό Διαμέρισμα Δρακώνας	12.954	251
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κάμπων	22.849	270
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κοντοπούλων	9.328	293
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μαλάξας	13.631	127

	Κοινότητα Γαύδου	Κουκουναράς		
		Δημοτικό Διαμέρισμα Λουσακιών	17.795	466
		Δημοτικό Διαμέρισμα Πλατάνου	40.077	1.126
		Δημοτικό Διαμέρισμα Πολυρρήνιας	7.749	231
		Δημοτικό Διαμέρισμα Σηρκαρίου	20.870	158
	Κοινότητα Ασή Γωνιάς	Κοινότητα Ασή Γωνιάς	18.273	526
	Κοινότητα Γαύδου			
			32.400	115
	Κοινότητα Ασή Γωνιάς			
			18.273	526
Νομός Ρεθύμνου				
Δήμος Αρκαδίου				
	Δημοτικό Διαμέρισμα Άδελε	6.430	1.071	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Αμνάτου	23.540	290	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κυριάννας	5.250	361	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μέσης	8.650	295	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Παγκαλοχωρίου	2.430	201	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Πηγής	6.000	436	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Χαμαλευρίου	3.700	600	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Χαρκιών	20.610	183	
Δήμος Λάμπης				
	Δημοτικό Διαμέρισμα Αγίας Γαλήνης	11.812	1.041	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Ακουμίων	28.192	699	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Αρδάκτου	15.370	239	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Δριμίσκου	6.610	80	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Καρινών	17.885	256	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κεντροχωρίου	13.797	184	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κεραμέ	13.822	254	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κισσού	5.174	179	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κρύας Βρύσης	17.271	207	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Λαμπίνης	5.274	154	
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μέλαμπων	29.601	790	

	Δημοτικό Διαμέρισμα Μιξορρούματος	7.074	394
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μουρνές	11.162	241
	Δημοτικό Διαμέρισμα Ορνές	3.099	123
	Δημοτικό Διαμέρισμα Σακτουρίων	18.953	311
	Δημοτικό Διαμέρισμα Σπηλίου	15.720	792
Δήμος Ασπαίων			
	Δημοτικό Διαμέρισμα Αργυρουπόλεως	6.124	396
	Δημοτικό Διαμέρισμα Βιλανδρέδου	12.558	246
	Δημοτικό Διαμέρισμα Επισκοπής	16.599	1.533
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κάτω Πόρου	2.625	70
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μυριοκέφαλων	13.226	340
Δήμος Νικηφόρου Φωκά			
	Δημοτικό Διαμέρισμα Αγίου Κωνσταντίνου	5.100	220
	Δημοτικό Διαμέρισμα Άνω Βαλασαμόνερου	5.600	144
	Δημοτικό Διαμέρισμα Ατσιπόπουλου	9.400	973
	Δημοτικό Διαμέρισμα Γεραγίου	11.400	502
	Δημοτικό Διαμέρισμα Γωνιάς	6.100	397
	Δημοτικό Διαμέρισμα Ζουριδίου	2.600	101
	Δημοτικό Διαμέρισμα Καλονύκτου	2.900	181
	Δημοτικό Διαμέρισμα Κάτω Βαλασαμόνερου	7.000	164
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μαλακίων	9.300	153
	Δημοτικό Διαμέρισμα Μουντρού	9.800	216
	Δημοτικό Διαμέρισμα Πρινέ	7.700	434
	Δημοτικό Διαμέρισμα Ρούστικων	4.600	309
	Δημοτικό Διαμέρισμα Σαϊτούρων	11.400	186
	Δημοτικό Διαμέρισμα Φραντζεσκιανών Μετοχίων	2.700	239

Δήμος Ρεθύμνου			
Δημοτικό Διαμέρισμα	Αρμένων	19.998	532
Δημοτικό Διαμέρισμα	Γουλεδιανών	5.202	161
Δημοτικό Διαμέρισμα	Καρές	7.899	184
Δημοτικό Διαμέρισμα	Κάστελλου	6.324	108
Δημοτικό Διαμέρισμα	Κούμων	8.399	208
Δημοτικό Διαμέρισμα	Μαρσυλά	11.430	158
Δημοτικό Διαμέρισμα	Όρους	2.825	114
Δημοτικό Διαμέρισμα	Πρασιών	7.993	196
Δήμος Ρεθύμνου		26.777	24.064
Δημοτικό Διαμέρισμα	Ρουσσοσπιτίου	6.840	257
Δημοτικό Διαμέρισμα	Σελλίου	13.205	232
Δημοτικό Διαμέρισμα	Χρομοναστηρίου	9.604	316
Δήμος Σιβρίτου			
Δημοτικό Διαμέρισμα	Βολεώνων	9.329	218
Δημοτικό Διαμέρισμα	Παντανάσσης	13.153	273
Δημοτικό Διαμέρισμα	Πατού	9.126	161
Δήμος Φοίνικα			
Δημοτικό Διαμέρισμα	Αγίου Βασιλείου	5.855	132
Δημοτικό Διαμέρισμα	Αγίου Ιωάννη	18.794	265
Δημοτικό Διαμέρισμα	Αγκουσελιανών	10.343	319
Δημοτικό Διαμέρισμα	Ασωμάτου	18.619	168
Δημοτικό Διαμέρισμα	Κοζαρέ	15.295	333
Δημοτικό Διαμέρισμα	Λευκογείων	10.297	299
Δημοτικό Διαμέρισμα	Μαριού	7.448	280
Δημοτικό Διαμέρισμα	Μύρθιου	8.298	380
Δημοτικό Διαμέρισμα	Ροδάκινου	26.616	315
Δημοτικό Διαμέρισμα	Σελλίων	13.770	525
ΣΥΝΟΛΟ		2.832.345	88.873

4.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Οι πλούσιοι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι της Κρήτης αποτέλεσαν ιστορικά τη βάση της ανάπτυξης της οικονομίας της. Την τελευταία δεκαετία ο ρυθμός ανάπτυξης⁵ της είναι από τους υψηλότερους της Ελλάδας. Το κατά κεφαλή εισόδημα πλησιάζει σήμερα το αντίστοιχο μέσο της χώρας βρίσκεται όμως αρκετά χαμηλά σε σχέση με το αντίστοιχο μέσο της ευρωπαϊκής ένωσης. Τρέχουσες εκτιμήσεις το καθορίζουν στο 48,5% του μέσου ευρωπαϊκού. Η εικόνα της δυτικής Κρήτης είναι περίπου ίδια με αυτήν που δίνεται από τα συνολικά στοιχεία σε όλο το νησί.

Η διάθρωση του ακαθάριστου περιφερειακού προϊόντος (%) για την δυτική Κρήτη έχει την παρακάτω εικόνα(1991):

- Ο πρωτογενής τομέας (Γεωργία, Κτηνοτροφία, Αλιεία κτλ) 31,38%
- Ο Δευτερογενής τομέας (Μεταποίηση, Ενέργεια, Κατασκευές κτλ) 17,73%
- Ο Τριτογενής τομέας (Τουρισμός, Μεταφορές, Υπηρεσίες κτλ) 50,90%

Η ανάπτυξη της περιοχής είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης και τη διατήρηση της ανεργίας σε χαμηλά σε σχέση με την Ελλάδα επίπεδα (4%). Στην διάθρωση της απασχόλησης ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει με το μεγαλύτερο ποσοστό (45%), έναντι των άλλων τομέων δευτερογενής (16%), τριτογενής (39%).

Με την πάροδο του χρόνου η τάση που παρατηρείται στη διάρθρωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων και στην απασχόληση είναι η συνεχής υποχώρηση του πρωτογενή τομέα αλλά και του δευτερογενούς τομέα και η γρήγορη ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα, και ειδικότερα του τουρισμού.

Η μέση τιμή στον πρωτογενή τομέα δεν μπορεί να θεωρηθεί στο σύνολό της πραγματική γιατί οι απασχολούμενοι στους δύο άλλους κλάδους απασχολούνται, συμπληρωματικά και με τον πρωτογενή (κύρια οι απασχολούμενοι στον τουρισμό λόγω της εποχικότητας του τομέα).

Η ανάπτυξη που πραγματοποιείται στην περιοχή συγκεντρώνεται κυρίως στο βόρειο τμήμα και γύρω από τα αστικά κέντρα με αιχμή τον τουρισμό και τη γεωργία. Η ενδοχώρα και η Νότια και η Δυτική πλευρά διατηρεί τον, σχεδόν μονομερή, προσανατολισμό της στη γεωργία και την κτηνοτροφία αλλά με συνεχή υποχώρηση της παραγωγικής ικανότητας.

⁵ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 Πίνακας Στοιχεία Νομών

Αποδυναμωμένη από την έξοδο των αγροτικών πληθυσμών και την εγκατάστασή τους στα αστικά κέντρα και στους χώρους τουριστικής ανάπτυξης βρίσκεται σε απόσταση από το παραγωγικό βόρειο μέρος της περιοχής. Έτσι σήμερα μπορεί να διακρίνει κανείς την έντονη ενδοπεριφερειακή ανισότητα η οποία υπάρχει.

4.3 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο αγροτικός τομέας παραδοσιακά προπορεύεται⁶ έναντι των άλλων τομέων της οικονομικής δραστηριότητας, τόσο σε σχέση με την απασχόληση όσο και σε σχέση με την διαμόρφωση του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος. Τα γενικά χαρακτηριστικά του αγροτικού τομέα είναι τα παρακάτω:

1. Κυριαρχεί η φυτική παραγωγή (γεωργία) έναντι της ζωικής (κτηνοτροφία).
2. Οι εκμεταλλεύσεις είναι οικογενειακής μορφής και κυριαρχεί ο πολυτεμαχισμός του κλήρου.
3. Η δένδροκομία κατέχει πρωτεύουσα θέση στη διάρθρωση της γεωργίας.
4. Ο βαθμός καθετοποίησης της γεωργικής παραγωγής και της μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων είναι πολύ μικρός. Αντίστοιχα είναι πολύ μικρός ο βαθμός της τυποποίησης και της μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων.
5. Οι αρδευόμενες εκτάσεις βρίσκονται κυρίως στη βόρεια πλευρά της περιοχής όπου υπάρχουν πλούσιοι υδατικοί πόροι.
6. Τα κύρια γεωργικά προϊόντα που παράγονται είναι το λάδι, τα εσπεριδοειδή, το κρασί και τα λαχανικά.
7. Η κτηνοτροφία έχει κυρίως ποιμενικό χαρακτήρα (εκστατική) και με αυτή δραστηριοποιούνται κάτοικοι των πλέων ορεινών περιοχών. Τα ζώα που εκτρέφονται είναι κυρίως αιγοπρόβατα.

Η έντονη ενδοπεριφερειακή ανισότητα Βορά-Νότου η οποία παρατηρείται είναι απόρροια της μορφολογίας του εδάφους. Στην περιοχή κυριαρχεί το ορεινό έδαφος (64% περίπου), ενώ το πεδινό τμήμα και η εύφορη γεωργική γη καλύπτει το 26% περίπου της έκτασης και βρίσκεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της στο βόρειο τμήμα. Η ποιότητα των εδαφών είναι μικρής έως μέτριας γονιμότητας και οι καλλιέργειες που επικρατούν είναι με ποσοστό περίπου 70% οι ελιές, τα εσπεριδοειδή, τα αμπέλια κ.α.

Στα γενικά προβλήματα που παρουσιάζει ο πρωτογενής τομέας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα και ειδικά η Κρήτη αντιμετωπίζει και το πρόβλημα της απόστασης από τις αγορές και το επιπλέον κόστος στα προϊόντα από τις μεταφορές.

---

⁶ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ σελ.320
σελ. 328

4.4 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο Δευτερογενής τομέας στη δυτική Κρήτη βρίσκεται στην τελευταία θέση⁷ και συμμετέχει με το μικρότερο ποσοστό στο ακαθάριστο προϊόν και την απασχόληση. Όπως και στο σύνολο της Κρήτης, οι κλάδοι του μεταποιητικού τομέα των τροφίμων, των ποτών, των μη μεταλλικών ορυκτών, των πλαστικών και των προϊόντων ξύλου κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος. Η μεταποίηση αφορά κυρίως την πρώτη επεξεργασία και συσκευασία των αγροτικών προϊόντων. Τα παραγόμενα προϊόντα είναι λάδι, κρασί, φρούτα, λαχανικά, τυροκομικά, πλαστικά είδη για γεωργική χρήση, προϊόντα ξύλου, είδη χειροτεχνίας κ.τ.λ.

Οι παραγωγικές μονάδες είναι στη συντριπτική πλειοψηφία τους μικρού μεγέθους με χαμηλό επίπεδο οργάνωσης, ένταση χαμηλής τεχνολογίας, υψηλό κόστος παραγωγής και δεν έχουν τους απαραίτητους μηχανισμούς μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Το απασχολούμενο εργατοτεχνικό προσωπικό έχει χαμηλό επίπεδο εξειδίκευσης και χρησιμοποιείται επιστημονικό προσωπικό στο ελάχιστο.

4.5 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο Τριτογενής τομέας υπερτερεί⁸ στις υποδομές σε σχέση με τους άλλους δύο τομείς παραγωγής εξαιτίας του τουρισμού που είναι ο περισσότερο ανεπτυγμένος κλάδος της περιοχής. Σύμφωνα με στοιχεία παρατηρείτε ότι το κεφάλαιο που επενδύεται επιλέγει τις ήδη κορεσμένες περιοχές και έτσι δε διαχέεται σε όλη την περιοχή. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την συγκέντρωση των υποδομών και δραστηριοτήτων στο Βόρειο άξονα και σε ορισμένα σημεία του Νότιου άξονα.

Στο τομέα των υπηρεσιών, οι περισσότερες από αυτές προσανατολίζονται στην εξυπηρέτηση των αστικών κυρίως περιοχών που βρίσκονται στο βόρειο τμήμα. Η εσωτερική μετανάστευση κατά τις προηγούμενες δεκαετίες οδήγησε τις αστικές αυτές περιοχές να αποκτήσουν τις απαραίτητες υποδομές και έτσι σήμερα αποτελούν πόλους έλξης των γύρο μη αστικών περιοχών. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να ενταθούν οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες της περιοχής.

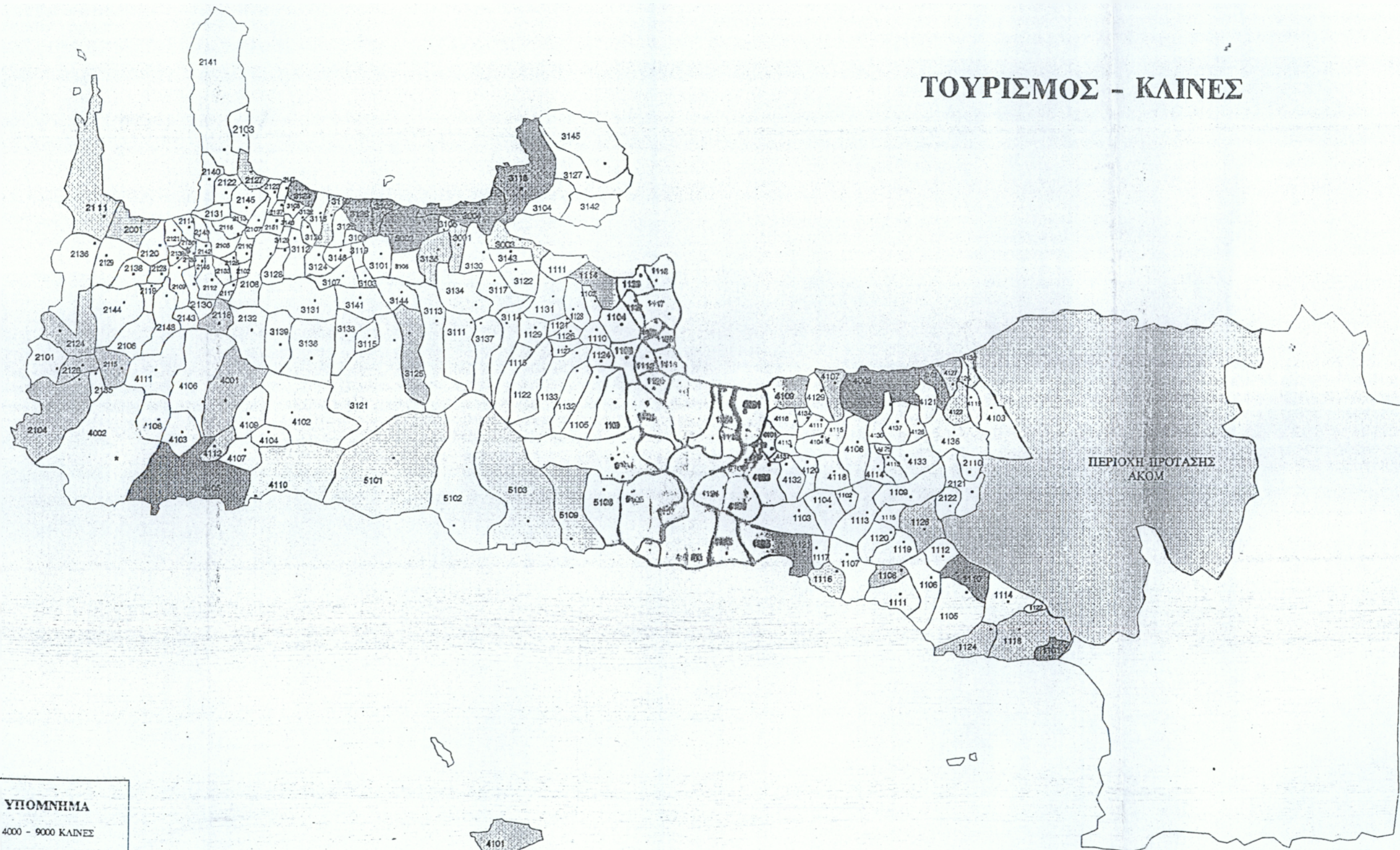
---

⁷ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ σελ. 320

⁸ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ σελ. 320

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΚΑΙΝΕΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ	
	4000 - 9000 ΚΑΙΝΕΣ
	1000 - 3999 ΚΑΙΝΕΣ
	400 - 999 ΚΑΙΝΕΣ
	100 - 399 ΚΑΙΝΕΣ
	1 - 99 ΚΑΙΝΕΣ

4101

4.6 ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ

Η περιοχή που επιλέχθηκε από την ΟΤΔ για την εφαρμογή του LEADER II καταλαμβάνει ορεινές και προβληματικές περιοχές των επαρχιών Αποκορόνου, Κισσάμου, Κυδωνίας, Σελίνου, Σφακίων από το Νομό Χανίων και των επαρχιών Αγ.Βασιλείου, Ρεθύμνου από το Νομό Ρεθύμνου.

Στο Ν. Ρεθύμνου οι επαρχίες Μυλοποτάμου και Αμαρίου είχαν δοθεί για μελέτη και δράση στη ΟΤΔ ΑΚΟΜ και έτσι ο ΟΑΔΥΚ δεν υπέβαλε σχετική με αυτές πρόταση.

Η περιοχή επιλογής καταλάμβανε όλη την οροσειρά της Δυτικής Κρήτης αλλά κυρίως τον ορεινό όγκο των Λευκών Ορέων και αφορούσε από άποψη πληθυσμού 61.150 κατοίκους ποσοστό 34% του συνόλου των κατοίκων της Δυτικής Κρήτης. Η περιοχή η οποία εξαιρέθηκε αφορούσε 118.387 κατοίκους σε ποσοστό 66% του συνόλου.

Γενικά η περιοχή όλης της Δυτικής Κρήτης παρουσιάζει ανισομερείς κατανομή σε πληθυσμιακό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο δραστηριοτήτων. Παρατηρείται ιδιαίτερη συγκέντρωση στη βόρεια Δυτική Κρήτη έναντι του υπόλοιπου χώρου της λόγω της ιδιαίτερα επιτυχημένης τουριστικής ανάπτυξης στα βόρεια παραλιακά μέρη.

Οι μεταβολές που παρατηρούνται στο πληθυσμό της περιοχής κατά τις παρελθούσες δεκαετίες, εμφανίζουν την αποδυνάμωση⁹ και την τάση ερήμωσης των ορεινών περιοχών και τη συγκέντρωση του πληθυσμού στις αστικές, περαστικές ζώνες και στις ζώνες ανάπτυξης που βρίσκονται στο πεδινό βόριο μέρος. Η αποδυνάμωση της περιοχής συνεχίστηκε και μεταπολεμικά. Σε σύνολα την περίοδο 61-91 παρουσιάζεται¹⁰ στην περιοχή επιλογής μείωση πληθυσμού ύψους 22,794 κατοίκων σε ποσοστό -27,15% ενώ στην εξαιρούμενη περιοχή παρατηρείτε αύξηση 30,171 σε ποσοστό +34,20%.

Η μη επιλέξιμη περιοχή απορρόφησε¹¹ και εξακολουθεί να απορροφά τον πληθυσμό και τους οικονομικούς πόρους της ενδοχώρας. Σ' αυτήν πραγματοποιήθηκε γρήγορη ανάπτυξη και βρίσκεται συγκεντρωμένο το μεγάλο μέρος των οικονομικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων της περιοχής Δυτικής Κρήτης.

Στη μη επιλέξιμη περιοχή όσο αφορά τον πρωτογενή τομέα υπάρχουν ήδη και αναπτύσσονται μεγάλα αρδευτικά έργα με καλλιέργειες στις οποίες πραγματοποιούνται οι μεγαλύτερες κατά στρέμμα παραγωγικές αποδόσεις. Στο δευτερογενή τομέα συγκεντρώνει

⁹ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 Πίνακας Μέτρων

¹⁰ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ σελ 325

¹¹ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ σελ 326

το 68% των καταστημάτων και το 76,6% της απασχόλησης. Αντίστοιχα η περιοχή επιλογής απορροφά το 32% σε καταστήματα και το 23,4% σε απασχόληση. Ο τριτογενής τομέας και ο τουρισμός στην εξαιρούμενη περιοχή απορροφά το 62,5% των δωματίων και κλινών.

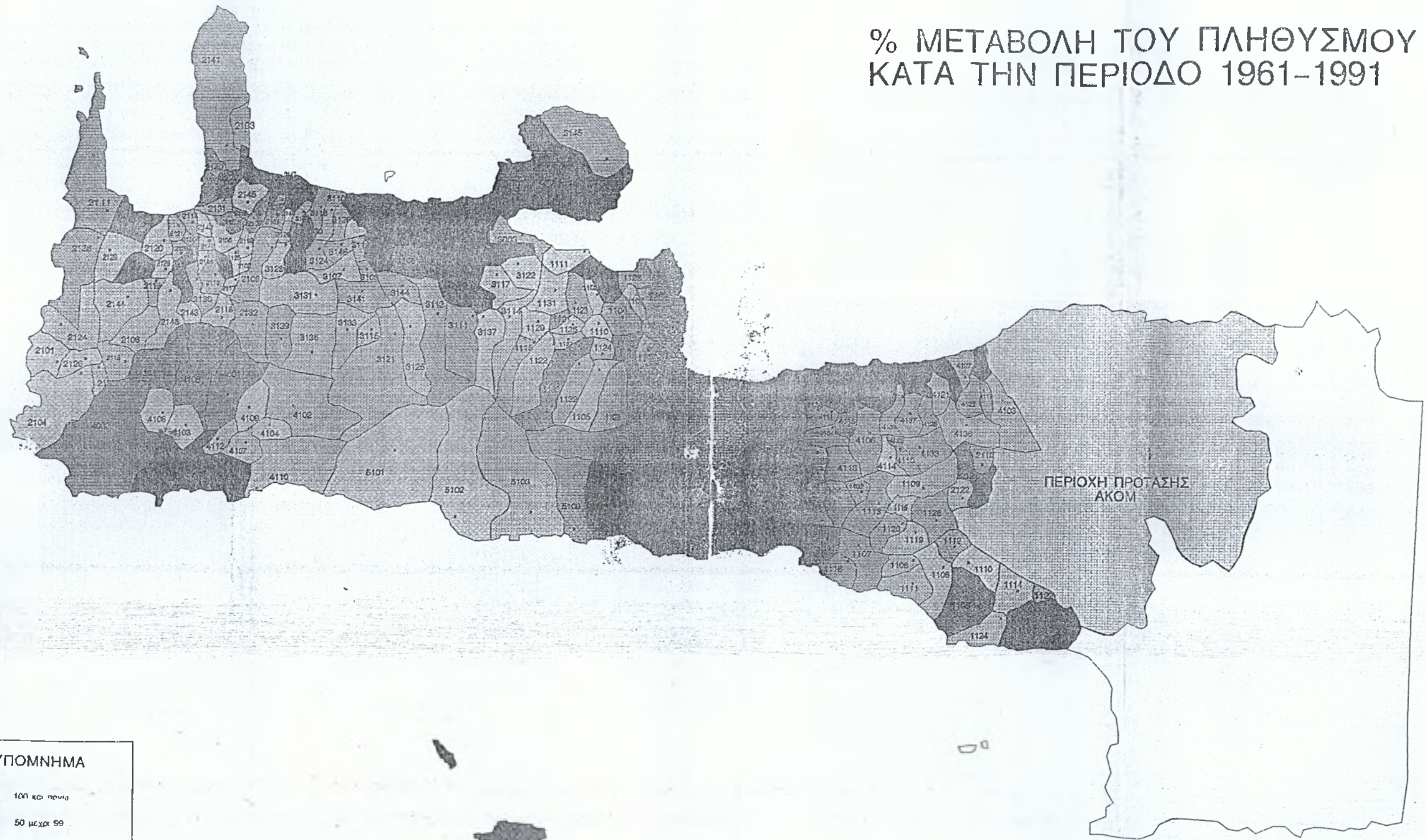
Ωστόσο στην εξαιρούμενη περιοχή υπάρχουν περιοχές με αναπτυξιακά προβλήματα. Επίσης πρέπει να σημειωθεί πως τα μεγαλύτερα χρηματοδοτικά μέσα κατά κύριο λόγο υποστήριξαν την εξαιρούμενη περιοχή (Α' ΚΠΣ, Β' ΚΠΣ, ΜΟΠ, ΣΠΑ κ.τ.λ.). αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να εντείνεται η ενδοπεριφερειακή-τοπική ανισότητα σε όλους τους τομείς ανάπτυξης και τις υποδομές.

Στην περιοχή επιλογής υπάρχει ο μεγαλύτερος αριθμός αγροτικής απασχόλησης όπου ο πληθυσμός κατά κύριο λόγο δραστηριοποιείται στην γεωργία και την κτηνοτροφία. Το παραγόμενο κατά κεφαλήν εισόδημα είναι το μικρότερο σε σχέση με το αντίστοιχο των πεδινών, εφόρων και αρδευόμενων περιοχών.

Βεβαίως υπάρχουν εξαιρέσεις του κανόνα που συγκεντρώνονται σε παραλιακές περιοχές της περιοχής επιλογής κατά κύριο λόγο όσο αφορά τις τουριστικές δραστηριότητες (Γεωργούπολη, Παλαιόχωρα, Χώρα Σφακίων, Πλακιάς, Αδελε κ.τ.λ.) και όσο αφορά τις εντατικές καλλιέργειες (Πλάτανος, Κουντούρα).

Και οι δύο περιοχές παρουσιάζουν διαφορετικού είδους προβλήματα. Από τη μία πλευρά η εξαιρούμενη περιοχή αναπτύσσεται με γρήγορους και επικίνδυνους θα λέγαμε ρυθμούς και από την άλλη η περιοχή επιλογής χαρακτηρίζεται από εγκατάλειψη και καθυστερήσεις στην ανάπτυξη. Κάθε περιοχή στην περιοχή επιλογής αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα και υπάρχει μεγάλη εξάρτηση από τα κέντρα ανωτέρου επιπέδου π.χ. Χανιά και Ρέθυμνο.

% ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1961-1991

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	100 και πάνω
	50 μέχρι 99
	0 μέχρι 49
	-30 μέχρι -1
	-50 μέχρι -31
	-51 και κάτω

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

**Η ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ
Ο.Α.Δ.Υ.Κ.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ Ο.Α.ΔΥ.Κ

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Ο Ο.Α.ΔΥ.Κ.¹² είναι ένας αναπτυξιακός οργανισμός που δρα στις Νομούς Χανίων και Ρεθύμνου. Λειτουργεί σαν ημικρατική Ανώνυμη Εταιρία με μετόχους κατά το 1/3 τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, κατά το 1/3 την Τοπική Αυτοδιοίκηση και κατά το 1/3 το Ελληνικό Δημόσιο

Ο ΟΑΔΥΚ είναι ανεξάρτητος ημιδημόσιος οργανισμός του οποίου έχουν την ιδιοκτησία και ασκούν τη διοίκηση οι κυριότεροι φορείς της τοπικής και της αγροτικής ανάπτυξης της περιοχής της Δυτικής Κρήτης. Ο οργανισμός αυτός συγκεντρώνει όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά μιας Ο.Τ.Δ¹³, σύμφωνα με τον ορισμό που έχει δοθεί στα πλαίσια των πρωτοβουλιών LEADER I & II και αποτελούσε Ο.Τ.Δ. από το LEADER I.

Είναι δοκιμασμένος στη διαχείριση μεγάλων προβλημάτων αγροτικής ανάπτυξης στην Δυτική Κρήτη και έχει την καλύτερη δυνατή εμπειρία για τέτοιου είδους πρωτοβουλίες. Κατασκεύασε και διοικεί τα μεγαλύτερα έργα υποδομής για την αγροτική ανάπτυξη στη Δυτική Κρήτη. Έχει τη διοικητική ικανότητα, τη φερεγγυότητα και την επιτόπια εγκατάσταση και εξοπλισμό ώστε να φέρει εις πέρας τέτοια προγράμματα. Έχει καταρτίσει και υλοποιήσει πολλά τοπικά αλλά και ευρωπαϊκά προγράμματα.

Στη λειτουργία του ΟΑΔΥΚ δηλαδή στο διοικητικό του συμβούλιο¹⁴ συμμετέχουν και άλλοι φορείς ανάπτυξης της περιοχής εκτός από τους μετόχους. Στα πλαίσια της LEADER II οι φορείς αυτοί διαμόρφωσαν από κοινού τη στρατηγική και τα μέτρα για την ανάπτυξη και οι εταίροι του τον ΟΑΔΥΚ υπεύθυνο για διοικητικά και οικονομικά θέματα.

Έχει τη δυνατότητα να χειρίζεται τις κρατικές επιχορηγήσεις, την κρατική εξουσιοδότηση για την κατασκευή έργων και τον κοινωνικό έλεγχο ως προς τους κανόνες ανάθεσης και ποιότητας των κατασκευών, σύμφωνα με τους νόμους περί Δημόσιων Έργων.

¹² ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 Φ.Ε.Κ.

¹³ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

¹⁴ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

5.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΑΔΥΚ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ LEADER II

Συνολικά η περιοχή της Δυτικής Κρήτης και ειδικότερα η περιοχή επιλογής, έχει πολύ μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης. Η Ο.Τ.Δ. ΟΑΔΥΚ με την πρόταση για το LEADER II είχε σκοπό την εφαρμογή ενός προγράμματος ανάπτυξης, που θα ενίσχυε τις αγροτικές περιοχές και θα τους έδινε τη δυνατότητα αναστροφής από την καθοδική πορεία, προωθώντας ενέργειες ενίσχυσης των παραδοσιακών τομέων της αγροτικής οικονομίας και των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Η στρατηγική του προγράμματος απέβλεπε στην ανάπτυξη των πλέον υποβαθμισμένων περιοχών της ενδοχώρας της περιοχής Δυτικής Κρήτης, επιδιώκοντας την εξισορρόπηση και τη διόρθωση της ανισορροπίας ανάπτυξης στην περιοχή, και να δώσει έμφαση στην ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων στους αγροτικούς πληθυσμούς της υπαίθρου, κύρια των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, στον εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών εκμεταλλεύσεων και τη προστασία του περιβάλλοντος.

Με τις προτεινόμενες ενέργειες του προγράμματος επιδιώχθηκε η διαφοροποιημένη και ολοκληρωμένη οικονομική ανάπτυξη η οποία και θα επέτρεπε την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε μικροπεριοχής. Την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των τοπικών πόρων, αναζητώντας για κάθε τομέα, τις καταλληλότερες μορφές παρέμβασης, συνεργίας και συμπληρωματικότητας. Τη διατήρηση ενός διαφοροποιημένου κοινωνικοοικονομικού ιστού, με επιχειρήσεις στους διάφορους οικονομικούς τομείς, ώστε να επιτυγχάνεται μεγαλύτερη ελαστικότητα στην απασχόληση, τα εισοδήματα και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Την ισόρροπη ανάπτυξη της περιοχής, η οποία θα λαμβάνει υπόψη της ή θα έχει προϋπόθεση της και την ανάγκη προστασίας και αξιοποίησης του περιβάλλοντος.

Θεωρήθηκε σημαντικό, αφενός να διατηρηθούν και να τονιστούν τα χαρακτηριστικά που καθόρισαν την "ιδιαιτερότητα" και αφετέρου, να προωθηθεί μια διαδικασία διαφοροποιημένης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης, η οποία βασιζόταν ακριβώς σε αυτά τα χαρακτηριστικά.

Στην κατεύθυνση του προγράμματος συσπειρώθηκαν μεγάλο μέρος των τοπικών κοινωνιών. Η κινητοποίηση του τοπικού πληθυσμού αποτέλεσε στρατηγική επιλογή της ΟΤΔ, θεωρήθηκε προϋπόθεση επιτυχίας του προγράμματος και επίτευξης μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων ανάπτυξης.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην αξιοποίηση επιστημονικού δυναμικού της περιοχής στη συσπείρωση και ενεργοποίηση των Κεντρικών Φορέων και Δημόσιων Υπηρεσιών στους στόχους και την υλοποίηση του προγράμματος.

Με την εφαρμογή του προγράμματος επιδιώχθηκε να δημιουργηθεί ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών, να ενισχυθεί η ατομική και συλλογική βούληση στον τομέα της επιχειρηματικότητας. Επιδιώχθηκε η δημιουργία δυναμικής ανάπτυξης και ο πολλαπλασιασμός των ενεργειών στην ευρύτερη περιοχή και όχι η εξάντληση των δράσεων στα πλαίσια μόνο του χρηματοδοτικού μέσου.

Οι στοχεύσεις και επιλογές του προγράμματος ήταν σε συνοχή και αντιστοιχία με τις αντίστοιχες της Περιφέρειας Κρήτης στα πλαίσια του ΚΠΣ. Ήταν ευθυγραμμισμένες με το πνεύμα και τους στόχους της πρωτοβουλίας και των άλλων Κοινοτικών πολιτικών. Με τη νομοθεσία και τις πολιτικές Υπουργείου Γεωργίας και Τουρισμού.

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες συμπυκνώθηκαν σε 3 στόχους άμεσα συνδεδεμένους.

☉ **ΣΤΟΧΟΣ 1:** Ανάπτυξη νέας ολοκληρωμένης δραστηριότητας "Τουρισμός ποιότητας στις αγροτικές περιοχές" συμπληρωματικής στην τοπική οικονομία.

☉ **ΣΤΟΧΟΣ 2:** Ενίσχυση των παραγωγικών δραστηριοτήτων του αγροτικού χώρου, με τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων, την προώθηση τους σε νέες αγορές, τη διαφοροποίηση της γεωργικής παραγωγής και την ενίσχυση της συμπληρωματικότητας του μεταποιητικού τομέα της περιοχής.

☉ **ΣΤΟΧΟΣ 3:** Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και ενσωμάτωση του στις αναπτυξιακές διαδικασίες, σε πλαίσια "βιώσιμης ανάπτυξης" της περιοχής.

5.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΙΣΗΣ - ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER II ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΑΔΥΚ

Ο ΟΑΔΥΚ με τη δημοσίευση της ανακοίνωσης για την πρωτοβουλία LEADER II κίνησε τη διαδικασία ενημέρωσης των φορέων της περιοχής του για την πρωτοβουλία και τους κάλεσε να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους με την υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων, στα πλαίσια του υπό επεξεργασία τότε, προγράμματος του.

Συγκεκριμένα έδωσε δημοσιότητα στο περιεχόμενο της πρωτοβουλίας και στις ενέργειες του, στα μέσα ενημέρωσης Χανίων και Ρεθύμνου. Προκειμένου λοιπόν να γίνει γνωστό στους ενδιαφερόμενους, ο Οργανισμός Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης δημοσίευσε¹⁵ σχετικές «Προσκλήσεις-Εκδηλώσεις Ενδιαφέροντος στην κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II».

Αυτές παραθέτονται παρακάτω :

- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Χανιώτικα Νέα 28/3/97.
- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Χανιώτικα Νέα 2/4/97.
- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Δημοκράτης 2/4/97.
- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Χανιώτικη Ελευθεροτυπία 2/4/97, 1/4/97, 29/3/97.
- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Ρεθυμνιώτικα Νέα 29-30/4/97, 1/4/97, 28/4/97.
- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Αγώνας της Κρήτης 29/3/97.
- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Κήρυξ 2/4/97, 28/3/97.

¹⁵ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 - ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Γνώμη 1/4/97, 29/3/97.
- -«Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II» Κρητική Επιθεώρηση 1/4/97, 28/3/97.
- -«Ανακοίνωση LEADER II» Γνώμη 27/5/1997.
- -«Ανακοίνωση LEADER II» Χανιώτικη Ελευθεροτυπία 27/5/97.
- -«Ανακοίνωση LEADER II» Δημοκράτης 27/5/97.
- -«Ανακοίνωση LEADER II» Αγώνας 2/5/97.
- -«Ανακοίνωση LEADER II» Κρητική Επιθεώρηση 27/5/97.
- -«Ανακοίνωση LEADER II» Ρεθυμνιώτικα Νέα 27/5/97.
- -«Ανακοίνωση LEADER II» ΚΗΡΥΚΑΣ 27/5/97.

Διένειμε την ανακοίνωση της πρωτοβουλίας, τις συνοδευτικές εγκυκλίους του Υπουργείου Γεωργίας και της Περιφέρειας Κρήτης και τα έντυπα που έκδωσε γι' αυτό το σκοπό και ενημέρωσε τις Κοινότητες στην περιοχή επιλογής, όπως και κάθε άλλο ενδιαφερόμενο φορέα.

Μετά τη δημοσίευση της πρωτοβουλίας διοργάνωσε συσκέψεις (μια στα Χανιά και μια στο Ρέθυμνο) με συμμετοχή όλων των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, των Επιμελητηρίων και των Αναπτυξιακών Εταιριών φορείς για την πρωτοβουλία και τον προγραμματισμό του ΟΑΔΥΚ. Επίσης κάλεσε όλους τους φορείς της περιοχής, σε συνεργασία με τον ΟΑΔΥΚ, να διαμορφώσουν από κοινού πρόγραμμα για τη LEADER II και τους κάλεσε να πολλαπλασιάσουν την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων στις περιοχές τους και να εργαστούν σε συνεργασία μαζί του, με τους ενδιαφερόμενους φορείς και πρόσωπα περιοχής τους, για τη διαμόρφωση προτάσεων-σχεδίων.

Ακολούθησαν συσκέψεις σε επαρχίες με τη συμμετοχή των φορέων στις περιοχές (Αγίου Βασιλείου, Ρεθύμνου, Σέλινο, Σφακιά) και σε όλη την έκταση των δύο νομών. Πραγματοποιήθηκε σύσκεψη με όλες τις υπηρεσίες της Νομαρχίας Χανίων και συναντήσεις όπου ζητήθηκε η βοήθεια και η συνδρομή τους στην πρόταση, καθώς επίσης και με ερευνητικά-επιστημονικά Ιδρύματα της περιοχής.

Για την οργάνωση της υποβολής των προτάσεων και τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων δημιούργησε ειδικές φόρμες τις οποίες και διένειμε στους ενδιαφερόμενους.

Οι φάκελοι περιλάμβαναν:

- την πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος
- προδιαγραφές για την εκδήλωση ενδιαφέροντος και τη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων
- κατάλογο των επιλέξιμων μέτρων- ενεργειών- έργων
- αίτηση με τη μορφή φόρμας και τεχνικό δελτίο της πρότασης
- ειδική φόρμα για την υποβολή ολοκληρωμένου επιχειρησιακού σχεδίου (από φορείς μόνο)
- υπεύθυνες δηλώσεις και
- βοηθητικά κείμενα, χάρτες.

Στον ΟΑΔΥΚ υποβλήθηκαν για ένταξη στην πρότασή του πολλές προτάσεις από την περιοχή επαρχίας Κισιάμου. Ο ΟΑΔΥΚ συμπεριέλαβε την περιοχή Κισιάμου στην πρότασή του και πρότεινε ενέργειες, στη βάση των αιτήσεων που είχε λάβει, που ήταν άμεσα συνδεδεμένες με προηγούμενες δραστηριότητες του Οργανισμού για την αγροτική ανάπτυξη της περιοχής. Εκτός τα αρδευτικά έργα, το πρόγραμμα INTERREG για αγροτουρισμό στην περιοχή Ενιαχωρίων με την αναπαλαίωση παραδοσιακού οικισμού (150 εκ. δρχ) και πρόταση προς το LIFE που κατά κύριο λόγο αφορούσε την περιοχή Ενιαχωρίων προϋπολογισμού 442 εκ. δρχ. και που ήταν απόλυτα σχετική με το LEADER.

Κατά τη διαδικασία σύνταξης του προγράμματος μεσολάβησε (18-21/8/94) η μεγάλη καταστροφή από την πυρκαγιά της περιοχής Ανατολικού Σελίνου. Με προτροπή Γ.Γ. Περιφέρειας Κρήτης και Νομαρχίας Χανίων κλήθηκε ο ΟΑΔΥΚ, να συμπεριλάβει στην πρόταση μέτρα για την αποκατάσταση της περιοχής.

Για την αξιολόγηση των υποβαλλομένων αιτήσεων και σχεδίων ορίστηκε Επιτροπή από τον Οργανισμό με τη αριθμ. 3206/18-8-94 απόφαση του Γενικού Διευθυντή. Ορίστηκαν ενιαία κριτήρια, από τη με αρ.387076/1779/29-6-94 εγκύκλιο του Υπουργείου Γεωργίας και τη με αρ.2321/22/7/94 της Περιφέρειας Κρήτης. Τα κριτήρια αφορούσαν το ύψος του δυνατού προϋπολογισμού (προκρίθηκαν προτάσεις μικρού προϋπολογισμού), τη χωρική κατανομή των δραστηριοτήτων ώστε να προκύπτει σχετική ισορροπία μεταξύ των επαρχιών, τη σύνδεση και ολοκλήρωση των ενεργειών, τη συγκέντρωση των δραστηριοτήτων σε ομοιογενείς μικροπεριοχές ώστε να μην υπάρχει αναποτελεσματική διάχυση των δράσεων κ.α.

Οι προτάσεις συζητήθηκαν με Νομαρχιακές Υπηρεσίες, με τους συνεργαζόμενους Φορείς και με βάση αυτές, καταρτίστηκαν οι επιμέρους ενέργειες κατά θέμα και περιοχή. Το πρόγραμμα εκπροσώπησε ταυτόχρονα τις ιδέες, τις προτάσεις, τις διαθέσεις και τα συμφέροντα των φορέων αγροτικής ανάπτυξης της περιοχής Δυτικής Κρήτης, -κατά το μέτρο των δυνατοτήτων υποστήριξής τους από την πρωτοβουλία-. Κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης και σύνταξης του προγράμματος η Διοίκηση του Οργανισμού επικύρωσε με αποφάσεις τις εισηγήσεις της επιτροπής.

5.4 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER II Ο.Α.ΔΥ.Κ.

Στην πρόταση του Ο.Α.ΔΥ.Κ. για την πρωτοβουλία LEADER II μπορούσαν να συμμετάσχουν όλοι οι τοπικοί φορείς, δημόσιοι ή ιδιωτικοί, συνεταιρισμοί, επιμελητήρια, επιχειρήσεις, βιοτεχνίες και άλλα φυσικά πρόσωπα (επαγγελματίες, αγρότες, κτλ) με ενδιαφέρον επένδυσης σε επιλέξιμες από το LEADER II ενέργειες ή έργα και οι οποίοι προτίθενται να αναπτύξουν τη δράση στην περιοχή εφαρμογής του επιχειρησιακού σχεδίου του Ο.Α.ΔΥ.Κ.. Περιοχή αναφοράς της πρότασης του Ο.Α.ΔΥ.Κ., ήταν η περιοχή του Νομού Χανίων και Επαρχιών Αγ. Βασιλείου και Ρεθύμνου του Νομού Ρεθύμνου που περιλαμβάνει τις ορεινές και προβληματικές Κοινότητες.

Οι επιχορηγήσεις του LEADER II ορίστηκαν από τους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων με 50%-70% (κατάρτιση 75%) και Ιδία συμμετοχή: το υπόλοιπο Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης από 1994 έως 1999 και ο Φορέας που διαχειρίστηκε το πρόγραμμα και κατέβαλε: την επιχορήγηση ήταν ΟΑΔΥΚ.

Μετά την επιλογή υπογράφηκε σύμβαση μεταξύ Φορέα Υλοποίησης και ΟΑΔΥΚ με την οποία ρυθμίσθηκαν οι λεπτομέρειες εφαρμογής του προγράμματος (έλεγχοι, πληρωμές, υποχρεώσεις, δικαιώματα, χρονοδιάγραμμα, εγγυήσεις, κτλ) που έπρεπε υποχρεωτικά να εφαρμοστούν από τους συμβαλλόμενους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΙΤΗΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Οι ενδιαφερόμενοι καλέστηκαν μέσα στο καθορισμένο διάστημα να καταθέσουν στον ΟΑΔΥΚ την αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, που εκτός των άλλων έπρεπε να περιέχει:

1. Αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος
2. Δήλωση συμμετοχής στην πρόταση του ΟΑΔΥΚ προς το LEADER II και ύπαρξη συλλογικής απόφασης (για τους φορείς)
3. Τεχνικό δελτίο της πρότασης.

Οι φορείς που υπέβαλλαν Ολοκληρωμένα Επιχειρησιακά Σχέδια για περιοχές μέσα στην περιοχή αναφοράς της πρότασης του ΟΑΔΥΚ έπρεπε να καταθέσουν μέσα στην προθεσμία που έχει οριστεί :

1. Το σχέδιο στη μορφή της φόρμας που είχε συνταχθεί από τον ΟΑΔΥΚ
2. Δήλωση συμμετοχής στην πρόταση του ΟΑΔΥΚ προς το LEADER II και ύπαρξη συλλογικής απόφασης. Στην περίπτωση συνεργαζόμενων φορέων απαιτείτο η σύσταση του αναγκαίου Νομικού προσώπου πχ Κοινοπρακτικό Συνεργασίας και η υπογραφή της αίτησης συμμετοχής από τον νόμιμο εκπρόσωπο.
3. Αιτήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος με όλα τα συνοδευτικά έγγραφα (6.1) για κάθε επιμέρους δραστηριότητα του σχεδίου.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Η αξιολόγηση των προτάσεων έγινε με κριτήρια που εξυπηρετούσαν την στρατηγική και τους στόχους του προγράμματος, που καθορίστηκαν από Εθνικές και Περιφερειακές Αρχές και που τέθηκαν από τον ΟΑΔΥΚ στα πλαίσια της υποβαλλόμενης πρότασης. Ο ΟΑΔΥΚ διατήρησε το δικαίωμα τροποποίησης της διαδικασίας επιλογής εφόσον τούτο προέκυπτε από νεότερες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και από αρμόδιες Εθνικές και Περιφερειακές Αρχές.

Ενδεικτικά μεταξύ των κριτηρίων περιλαμβάνονταν η δυνατότητα σύνδεσης με άλλες δραστηριότητες και η περιοχή εγκατάστασης (Επιλεγόμενη μικροπεριοχή), η εντοπιότητα και η σύνδεση των συμφερόντων του προτείνοντος με αυτά της περιοχής, η ετοιμότητα και η ικανότητα για την υλοποίηση της δραστηριότητας, η βιωσιμότητα της προτεινόμενης δραστηριότητας, η πληρότητα της αίτησης, η ένταξη της πρότασης στους στόχους και τη λογική του LEADER II, η καινοτομία, η δυνατότητα επίδειξης της προτεινόμενης δραστηριότητας, τα αποτελέσματα από την ανάπτυξη της δραστηριότητας στην περιοχή, η συμπληρωματικότητα με άλλα εφαρμοζόμενα προγράμματα, η αξιοποίηση των τοπικών πόρων.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Οι αιτήσεις συμμετοχής αξιολογήθηκαν¹⁶ από επιτροπή που ορίστηκε από τον ΟΑΔΥΚ και η προέγκριση για ένταξη αποφασίστηκε από την Διοίκηση του Οργανισμού. Οι επιλεγέντες ενημερώθηκαν εγγράφως από τον ΟΑΔΥΚ. Μέχρι τότε για καμιά πρόταση δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει ενταχθεί στο LEADER II. Ανάλογα με την κρίση της οριζόμενης επιτροπής αξιολόγησης του ΟΑΔΥΚ μπορούσαν να ζητηθούν από τους αιτούντες επιπρόσθετα στοιχεία, τα οποία έπρεπε να υποβληθούν στο χρόνο που οριζόταν.

---

¹⁶ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

5.5 ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΟΑΔΥΚ

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΟΑΔΥΚ

1. Μελέτες - Σχέδια Τοπικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
2. Εκπόνηση Επιχειρησιακού Προγράμματος Επαρχίας Αποκόρωνα LEADER I - Ομάδα Τοπικής Δράσης - Κοινοπραξία Αποκόρωνα Ίδρυμα Αγίας Σοφίας - Ε.Γ.Σ.Αποκόρωνα-Σφακίων, ΕΤΑΝΑΠ Α.Ε.
3. Εκπόνηση Επιχειρησιακού Προγράμματος Επαρχίας Κισσάμου LEADER II - Ομάδα Τοπικής Δράσης -Αναπτυξιακή Εταιρεία Κισσάμου, ΑΝ.ΕΤ.Ε.Κ. Α.Ε.
4. Μέτρα για την Προστασία Βιότοπων Ν. Χανίων - Ανάπτυξης Προγράμματος Ελαφονήσου με την Ενσωμάτωση στο Παραγωγικό Σύστημα τις Περιοχής, Κοινοτικό Πρόγραμμα LIFE 1994, Διακρατική Συνεργασία Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Ιναχωρίου - Ο.Α.ΔΥ.Κ - Κοινότητα Βάθης - Πριγκιπάτο Αστούριας Ισπανίας - Σύλλογο Ιταλών Καλλιεργητών και Πράσινου Τουρισμού Μόντενας Ιταλίας
5. Εκπόνηση Μελέτης Σκοπιμότητας για την Σύσταση Αναπτυξιακής Εταιρείας Κισσάμου, Αναπτυξιακή
6. Εταιρεία Επαρχίας Κισσάμου Α.Ε.
7. Υποβολή σχεδίου για την Ιστορική και Αρχιτεκτονική Κληρονομιά Ε. Κισσάμου Άρθρο 10 ΕΤΠΑ, EUROPEA HISTORICAL ROUTES (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Τοπικής Αυτοδιοίκησης), Αναπτυξιακή Εταιρεία Κισσάμου Α.Ε. - Σ.Π. 8ης,9ης,10ης,11ης Περιφέρειας Ν. Χανίων - Δήμος Καστελλίου - ΤΕΔΚ Χανίων
8. Υποβολή σχεδίου άρθρο 8 FEOGA, Πιλοτικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Εκτροφείων σαλιγκαριών Ολοκληρωμένου Βιολογικού κύκλου, Α.Μ.Ε.Κ. Α.Ε., Ινστιτούτο Σαλιγκαροτρόφων Ιταλίας, Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων, ΕΛΚΕΠΑ
9. Υποβολή σχεδίου άρθρο 8 FEOGA, Ανάπτυξη Επιδεικτικού Προγράμματος Πράσινου Τουρισμού στην Περιοχή Εννιά Χωριά, Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Ιναχωρίου - Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων,
10. Εκπόνηση Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (ΤΑΠ) Επαρχίας Κισσάμου, - ΑΝ.ΕΤ.Ε.Κ. Α.Ε
11. Εκπόνηση Τοπικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (ΤΑΠ) - Συμβούλιο Περιοχής 4ης Εδαφικής Περιφέρειας Ν.Ηρακλείου

12. Εκπόνηση Τοπικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (ΤΑΠ) - Συμβούλιο Περιοχής 3ης Εδαφικής Περιφέρειας Ν. Ρεθύμνου
13. Εκπόνηση μελέτης για το Σύστημα Πιστοποίησης Συμβούλων Τοπικής Ανάπτυξης , Διακρατικό Πρόγραμμα Ιρλανδία, Αγγλία, Ιταλία με συμ/χή τοπικών φορέων , Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Πολυτεχνείο Κρήτης, ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. , Παράρτημα Δυτ. Κρήτης , συμ/χή στην Ομάδα Μελέτης ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Πολυτεχνείο Κρήτης , ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ., Παράρτημα Δυτ. Κρήτης, Τοπικοί Φορείς
14. Εκπόνηση μελέτης σχετικά με την Διαβάθμιση Φυσικών Καταστροφών σε σχέση με τις Μεθοδολογίες Βιομηχανικών Ατυχημάτων, (Scaling Natural Disasters in relation to industrial accidents methologies) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κέντρο Κοινών Ερευνών, Ispra, Ιταλίας
15. Εκπόνηση μελέτης για την "Ανάπτυξη και Εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την έρευνα ΕΙΑ(Αξιολόγηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων) στην Ε. Ε." (Develop & implement on overall strategy for EIA research in the European Union), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κέντρο Κοινών Ερευνών, Ispra, Ιταλίας
16. Εκπόνηση μελέτης για την Ανάλυση εργατικών ατυχημάτων (MARS) που γνωστοποιούνται Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Analysys of New MARS accident notified), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κέντρο Κοινών Ερευνών, Ispra, Ιταλίας,
17. Εκπόνηση μελέτης για τον Έλεγχο των μεγάλων κινδύνων ατυχημάτων τις αυτά γνωστοποιούνται στα Ελληνικά διαλυστήρια (Control of major accidents hazards as ealized in a Greek refinery)Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κέντρο Κοινών Ερευνών, Ispra, Ιταλίας,
18. Εκπόνηση Μελέτης με θέμα "Βασικές αρχές για την χρήση των νέων βάσεων δεδομένων MARSστα πλαίσια της οδηγίας SEVESO -II (Guidelines for the use of the new MARS database Seveso II directives), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κέντρο Κοινών Ερευνών, Ispra, Ιταλίας,
19. Εκπόνηση Μελέτης για την συλλογή των εντύπων δραστηριοτήτων και όλου του απαραίτητου υλικού για 20-30 έντυπα (Collection of filled-in event Forms andl or the appropriate material to fill-in at least 20 to 30 event forms), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κέντρο Κοινών Ερευνών, Ispra, Ιταλίας,
20. Πιλοτικό σχέδιο για εγκατάσταση Κοινού Πληροφοριακού Συστήματος για τις Φυσικές Καταστροφές (Pilot project establish a Community Information System on natural disasters), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κέντρο Κοινών Ερευνών, Ispra, Ιταλίας,

21. Επικαιροποίηση Τοπικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (ΤΑΠ) - Εκπόνηση Μελέτης Στρατηγικού Σχεδίου δράσης Δήμου Ινναχωρίου,
22. Εκπόνηση Σχεδίου Παραγωγής και αξιοποίησης Καστάνου, Δήμος Ινναχωρίου,
23. Μελέτη για την Ίδρυση Περιφερειακού Φορέα Τουρισμού και Περιβάλλοντος Κρήτης, ΠΕΠ Κρήτης, Φορέας εκπόνησης της μελέτης ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. Τμήμα Δυτικής Κρήτης
24. Μελέτες Ανασχεδιασμού - Αναδιοργάνωσης - Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας ISO 9000
25. Εκπόνηση Διαγνωστικής Μελέτης (check - up), Αστικού Συν/σμού Φαρμακοποιών Χανίων,
26. Εκπόνηση Διαγνωστικής Μελέτης (check - up), Καλοτεράκης ΑΕΒΕ, Βιομηχανία Ξενοδοχειακών Εξοπλισμών και Επίπλου,
27. Εκπόνηση Διαγνωστικής Μελέτης (check - up), "Αεριούχα Ποτά Τεμενίων Ο.Ε."
28. Εκπόνηση Διαγνωστικής Μελέτης (check - up), Video Computer Ε.Π.Ε.(Εμπορία Η/υ)
29. Εκπόνηση Διαγνωστικής Μελέτης (check - up), Ν. Παπαδουλάκης Ο.Ε. (χονδρικό εμπόριο τσιγάρων)
30. Εκπόνηση Διαγνωστικής Μελέτης (check - up), (Τρόφιμα) Βαβουράκης Εμ. & Σία Ο.Ε.
31. Εκπόνηση μελέτης Ανασχεδιασμού Διαδικασιών, Αστικού Συν/σμού Φαρμακοποιών Χανίων,
32. Εκπόνηση μελέτης Ανασχεδιασμού Διαδικασιών, Προμηθευτικού Καταναλωτικού Συν/σμού Μεταλοκατασκευαστών Χανίων
33. Εκπόνηση μελέτης Ανασχεδιασμού Διαδικασιών, Βιβλιοπωλίο Αφοί Κλαψινάκη Ο.Ε.
34. Εκπόνηση μελέτης Ανασχεδιασμού Διαδικασιών, (Τρόφιμα) Βαβουράκης Εμ. & Σία Ο.Ε.
35. Εκπόνηση μελέτης Ανασχεδιασμού Διαδικασιών, (Μεταφορές) Χατζηγεωργίου - Παρίσης" Α.Ε.
36. Μελέτη Συστηματος Διασφάλισης Ποιότητας πρότυπο ISO 9000, Αστικού Συν/σμού Φαρμακοποιών Χανίων,
37. Μελέτη Συστηματος Διασφάλισης Ποιότητας πρότυπο ISO 9000, Προμηθευτικού Καταναλωτικού Συν/σμού Μεταλοκατασκευαστών Χανίων,

38. Μελέτη Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας πρότυπο ISO 9000, Βιβλιοπωλίο Αφοί Κλαψινάκη Ο.Ε.
39. Σχέδια - Μελέτες Βιωσιμότητας Αναπτυξιακών Νόμων και Κανονισμών - Business - Marketing Plan
40. Εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου Διαδημοτικής Επιχείρησης Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Χανίων (ΔΕΔΙΣΑ)
41. Εκπόνηση Μελέτης Marketing Plan, (Τρόφιμα) Βαβουράκης Εμ. & Σία Ο.Ε.
42. Εκπόνηση Μελέτης Marketing Plan, Αστικού Συν/σμού Φαρμακοποιών Χανίων,
43. Εκπόνηση Μελέτης Marketing Plan, Προμηθευτικού Καταναλωτικού Συν/σμού Μεταλοκατασκευαστών Χανίων,
44. Εκπόνηση Μελέτης Marketing Plan, Βιβλιοπωλίο Αφοί Κλαψινάκη Ο.Ε.
45. Εκπόνηση Σχεδίου και Υποβολή ΕΠΒ, Αστικού Συν/σμού Φαρμακοποιών Χανίων,
46. Εκπόνηση Σχεδίου και Υποβολή ΕΠΒ, Προμηθευτικού Καταναλωτικού Συν/σμού Μεταλοκατασκευαστών Χανίων,
47. Εκπόνηση Σχεδίου και Υποβολή ΕΠΒ, Βιβλιοπωλίο Αφοί Κλαψινάκη Ο.Ε.
48. Εκπόνηση Σχεδίου και Υποβολή RETEX, Χανιώτικα Νέα Α.Ε.
49. Εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου Πληροφοριακού Συστήματος CretanTOURnet Internet Server, Εταιρεία Τουρισμού Κρήτης

ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Ο.Α.Δ.Υ.Κ.

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- ΚΑΤΑΣΚΕΥΣΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
  - ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΕΡΓΩΝ ΖΟΥΡΜΠΟΥ (ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ)
  - ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΥΔΡΟΑΡΔΕΥΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ
  - ΕΡΓΑ ΥΠΟ ΜΕΛΕΤΗ
  - ΜΙΚΡΑ ΣΥΜΕΧΙΖΟΜΕΝΑ ΕΡΓΑ
  - ΦΡΑΓΜΑΤΑ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΟΑΔΥΚ

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ & ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

- ❖ Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Κέντρο Κοινών Ερευνών Ispra Ιταλίας
- ❖ Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ)
- ❖ Οργανισμός Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης Α.Ε. (ΟΑΔΥΚ)
- ❖ ΕΛΚΕΠΑ Παρ.Δ.Κρήτης
- ❖ Εταιρεία Τουρισμού Κρήτης
- ❖ Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ν. Χανίων (Δ.Ε.ΔΙ.Σ.Α.)
- ❖ Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων
- ❖ Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος Τμ.Δ.Κρήτης
- ❖ Δήμος Ιναχωρίου
- ❖ Δήμος Χανίων
- ❖ Δήμος Κανδάνου
- ❖ Κοινότητα Θερίσσου
- ❖ Κοινότητα Γερανίου
- ❖ Κοινότητα Βουκολιών
- ❖ Συμβούλιο Περιοχής 4ης Εδαφικής Περιφέρειας Ηρακλείου
- ❖ Συμβούλιο Περιοχής 3ης Εδαφικής Περιφέρειας Ρεθύμνης
- ❖ Συμβούλιο Περιοχής 8ης Εδαφικής Περιφέρειας Ν.Αιτωλ/νίας (Αστακός)
- ❖ Συμβούλιο Περιοχής 10ης Εδαφικής Περιφέρειας Ν. Χανίων
- ❖ Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Κισσάμου (ΑΝ.ΕΤ.Ε.Κ.)
- ❖ Εταιρεία Ανάπτυξης Κανδάνου "ΕΤΑΚ Α.Ε."
- ❖ Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Κολουμβαρίου
- ❖ Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Νέας Κυδωνίας
- ❖ Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Ιναχωρίου
- ❖ Οργανισμός Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης (Ο.Α.ΔΥ.Κ.)
- ❖ Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας Δ. Κρήτης (ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.)
- ❖ Επιμελητήριο Ρεθύμνης
- ❖ Κέντρο Νέων Επιχειρηματιών Ν. Ρεθύμνης

- ❖ Ίδρυμα Αγίας Σοφίας
- ❖ Ε.Γ.Σ. Χανίων
- ❖ Ε.Γ.Σ. Μάλεμε
- ❖ Ε.Γ.Σ. Αποκόρωνα
- ❖ Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος, Τμήμα Δυτικής Κρήτης
- ❖ Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Φορτηγών Αυτοκινήτων Ν. Χανίων

ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

- ❖ ΕΤΑΝΑΠ Α.Ε.
- ❖ Εταιρεία Επιχειρηματιών Χανίων Α.Ε.
- ❖ Hellenic Wings Α.Ε.
- ❖ Χατζηγεωργίου - Παρίσης Α.Ε. (Μεταφορική εταιρεία)
- ❖ ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. (Ξενοδοχειακή μονάδα)
- ❖ Χειλαδάκης Α.Ε. (Ξενοδοχειακή μονάδα)
- ❖ Αφοί Διακουλάκη Α.Ε. (Ξενοδοχειακή μονάδα)
- ❖ ΜΙΤΕΜ Α.Ε. (Αντιπροσωπεία Ελαιουργικών Μηχανημάτων)
- ❖ Κρίκος Α.Ε. (Εισαγωγές - Εμπορία Μπαταριών)
- ❖ Καλοτεράκης Κ. ΑΕΒΕ
- ❖ Χανιώτικα Νέα
- ❖ Αναπτυξιακή Επιχειρηματική Εταιρεία Αμαρίου Α.Ε.
- ❖ Αστικός Συνεταιρισμός Φαρμακοποιών Ν. Χανίων
- ❖ Αστικός Συνεταιρισμός Μεταλλοκατασκευαστών Ν. Χανίων
- ❖ Αστικός Συνεταιρισμός Υαλοπινάκων, ΣΥΝ. ΥΑΛ. Ν. Χανίων
- ❖ Euro Plan Ε.Π.Ε.
- ❖ "Βίλα Δελφίνι ΕΠΕ" - Οικολογικό Κέντρο Σεμιναρίων & Συνεδριάσεων, Sabine & Hans Herbert
- ❖ Α. Τζομπανάκης ΕΠΕ "Εργοστάσιο Ανακύκλωσης Γυαλιού" Creta Glass
- ❖ Video Computer ΕΠΕ
- ❖ Ξυλογλυπτική Κισάμου ΕΠΕ (Εργοστάσιο Επίπλου)
- ❖ Αγροτικός Συνεταιρισμός Πλατάνου Χανίων (Ελαιουργείο)

- ❖ Αγροτικός Συνεταιρισμός Πηγής - Ρέθυμνο (Ελαιουργείο)
- ❖ Αγροτικός Συνεταιρισμός Άδελε - Ρέθυμνο (Ελαιουργείο)
- ❖ Αφοί Κλαψινάκη Ο.Ε.
- ❖ Βαβουράκης & Σία Ο.Ε.
- ❖ Αναψυκτικά Τεμενίων Ο.Ε.
- ❖ Π. Μαυρογένης Ο.Ε. (Ελαιουργείο)
- ❖ Ν. Παπαδουλάκης Ο.Ε.(Αντιπροσωπεία τσιγάρων)
- ❖ Φυταγορά Ο.Ε.
- ❖ Ρενιέρης Ο.Ε. (Ελαιουργείο - Τυποποίηση)
- ❖ Γ. Ανδρονικάκης (Ελαιουργείο)
- ❖ Δ. Καλιοτζάκης - Αφοί Πρώιμου Ο.Ε. (Ελαιουργείο)
- ❖ Λαγουδάκης - Γιακουμάκης Ο.Ε. (Ελαιουργείο)
- ❖ ΑΒΑΞ Ο.Ε. (Εταιρεία Εμπορίας Η/Υ)
- ❖ Γιακουμάκης Ο.Ε.(Εμπορία & εισαγωγή Πλακιδίων)
- ❖ Τζομπανάκη Μαρία, Πολιτιστικό Πολύκεντρο Πράσινου Τουρισμού, Μαργαρίτες Leader II
- ❖ Χριστοφοράκη - Τζινευράκη Ε, Εργαστήριο Κεραμικής, Νοχιά, Leader II
- ❖ Πολιουδάκη Αδαμαντία, Αναπαλαιώση Παραδοσιακής Οικίας, Αστέρι, Leader II
- ❖ Κουρκουνάκης Κων/νος, Παραγωγή Υφαντών, ΕΠΙΒ "Ενίσχυση Χειροτεχνίας"

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

**Η ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ
Ο.Α.Δ.Υ.Κ.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

6.1 ΜΕΤΡΟ 1: ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει τις ενέργειες εκείνες που κρίθηκαν αναγκαίες για την οργάνωση, λειτουργία και βιωσιμότητα της Ομάδας Τοπικής Δράσης η οποία επιμελείται τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων LEADER αλλά και την οργάνωση και λειτουργία των συνεργαζόμενων Εταίρων. Έχει στόχο την εξασφάλιση της εύρυθμης και αποτελεσματικής υλοποίησης του LEADER II, τη διαχείριση των ενεργειών του προγράμματος κατά την υλοποίηση του με στόχο την εφαρμογή του και τέλος την αξιολόγηση των επιπτώσεων από την υλοποίηση του σχεδίου καθώς και των στόχων και αποτελεσμάτων της εφαρμογής του.

Συνολικό Κόστος Μέτρου 1

Η Δημόσια δαπάνη του μέτρου 1 απορρόφησε το 23,57% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του προγράμματος δηλ. 218,326,541 δρχ.

Το Συνολικό Κόστος του Μέτρου 1 ανήλθε σε 220,201,367 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 174,661,233 δρχ. με ποσοστό 79%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 43,665,308 δρχ. με ποσοστό 20%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 1,874,826 δρχ. με ποσοστό 1%

Διάγραμμα 6.1.1

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης του Μέτρου 1

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 το Μέτρο 1 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 160,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 117,750,000 δρχ. με ποσοστό 73,59%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 39,250,000 δρχ. με ποσοστό 24,53%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 3,000,000 δρχ. με ποσοστό 1,88%

Πίνακας Απόκλισης Μέτρου 1

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	117,750,000	174,661,233	+ 56,911,233
Εθνική Συμμετοχή	39,250,000	43,665,308	+ 4,415,308
Ιδιωτική Συμμετοχή	3,000,000	1,874,826	- 1,125,174
Συνολικό Κόστος	160,000,000	220,201,367	+ 60,201,367

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα το Μέτρο 1 ενισχύθηκε πολύ παραπάνω από τις αρχικές προβλέψεις τις ΟΤΔ. Επίσης παρατηρούμε πως η συμμετοχή τις ΟΤΔ περιορίστηκε .

Από το συνολικό κόστος¹⁷ του Μέτρου 1 το μεγαλύτερο μέρος απορροφήθηκε για τη δράση 01.01 συνολικά 213,951,946 δρχ. σε ποσοστό 97%.

Αναλυτικά :

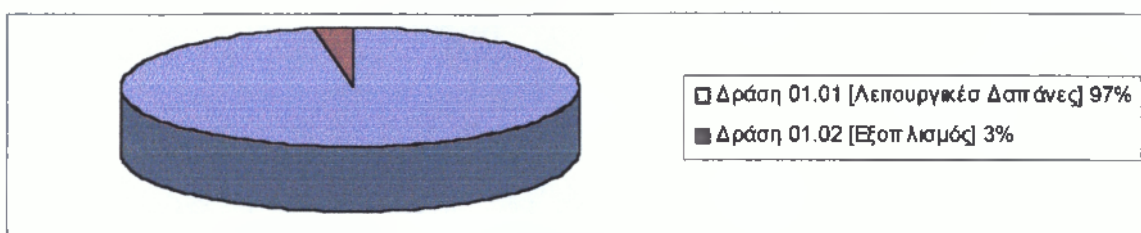
Προσωπικό	204,807,501 δρχ.
Λειτουργικά	6,172,212 δρχ.
Αναλώσιμα	259,955 δρχ.
Δημοσιεύσεις	597,500 δρχ.
Ευαισθητοποίηση	<u>2,114,778 δρχ.</u>
	213,951,946 δρχ

¹⁷ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 Πίνακας 1

Η δράση 01.02 απορρόφησε συνολικά 6,249,421 δρχ. σε ποσοστό 3%.

Αναλυτικά :

- Μηχανολογικός εξοπλισμός 5,871,421 δρχ.
  - Λοιπός εξοπλισμός 378,000 δρχ.
- 6,249,421 δρχ

Διάγραμμα 6.1.2

Χρηματοδοτική βαρύτητα δράσεων του Μέτρου 1

Παρατηρούμε ότι:

Από το Μέτρο 1 δεν δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας μόνιμες ή εποχιακές και έτσι δεν έχουμε ουσιαστική επίδραση στην απασχόληση. Ωστόσο πρέπει να αναφέρουμε το γεγονός ότι διατηρήθηκαν συνολικά 8 (οκτώ) θέσεις εργασίας διαφόρων ειδικοτήτων με σύμβαση αορίστου χρόνου και το προσωπικό αυτών απασχολήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Η δαπάνη του Μέτρου 1 θα είχε αξιοποιηθεί καλύτερα εάν όλοι οι φορείς ΤΑ (ΤΕΔΚ, Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι Δήμων και Κοινοτήτων) αλλά και οι Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών ,τα επιμελητήρια και οι Αναπτυξιακές Εταιρίες είχαν συνδράμει περισσότερο στην πληροφόρηση των κατοίκων αλλά και στην υλοποίηση κατάρτιση του προγράμματος το οποίο στηρίχθηκε κατά βάση από την ΟΤΔ αλλά και από τις υπηρεσίες τις Νομαρχίας και τα επιστημονικά ιδρύματα της περιοχής.

ΔΡΑΣΗ 01.01: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

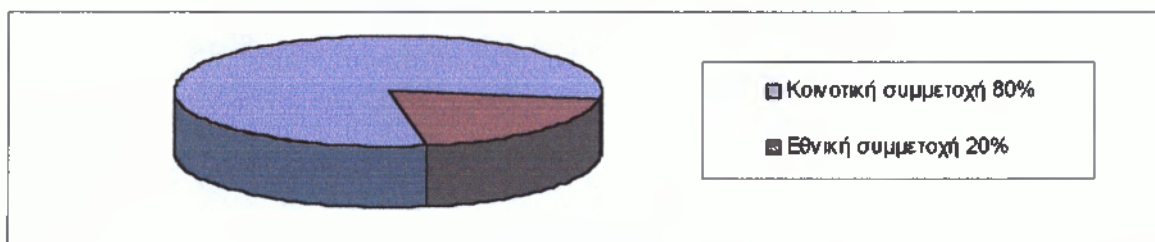
Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται όλες εκείνες οι δαπάνες που προέκυψαν από τη σύσταση, οργάνωση και λειτουργία της Ομάδα Τοπικής Δράσης του προγράμματος LEADER II.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν η επιτάχυνση της υλοποίησης του προγράμματος, η φροντίδα για την ομαλή διεξαγωγή του όλου σχεδίου και η μετέπειτα καταγραφή των αποτελεσμάτων.

Συνολικό κόστος δράσης 01.01 .

Το Συνολικό κόστος της δράσης ανήλθε στις 213.951.946 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 171.161.557 δρχ. με ποσοστό 80%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 42.790.389 δρχ. με ποσοστό 20%

Διάγραμμα 6.1.3

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της Δράσης 01.01

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 01.01 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 150,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 112,500,000 δρχ. με ποσοστό 75%
- Εθνική συμμετοχή ποσό 37,500,000 δρχ. με ποσοστό 25%.

Πίνακας Απόκλισης δράσης 01.01

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	112,500,000	171,161,557	+58,661,557
Εθνική Συμμετοχή	37,500,000	42,790,389	+ 5,290,389
Συνολικό Κόστος	150,000,000	213,951,946	+63,951,946

Παρατηρούμε ότι:

Οι λειτουργικές δαπάνες που είχαν προϋπολογιστεί (150,000,000 δρχ.) ξεπέρασαν κατά πολύ τις αρχικές εκτιμήσεις και έφτασαν στο ποσό των 213,951,946 δρχ. Συγκεκριμένα οι λειτουργικές δαπάνες περιλαμβάνουν :

- Αμοιβές προσωπικού
- Λειτουργικά έξοδα
- Αναλώσιμα
- Δημοσιεύσεις
- Δαπάνες ενημέρωσης

Οι αμοιβές προσωπικού από 125,000,000. έφτασαν στις 204,807,501 δρχ. Τα λειτουργικά έξοδα μαζί με τα αναλώσιμα από 15,000,000 δρχ. μειώθηκαν στις 6,432,167 δρχ. ενώ οι δημοσιεύσεις και οι δαπάνες ενημέρωσης από 10,000,000 δρχ. μειώθηκαν στα 2,712,278 δρχ. Από τα παραπάνω δεδομένα διαπιστώνουμε πως ενώ αρχικά δόθηκε οικονομική βαρύτητα στην ενημέρωση τελικά οι ενέργειες είναι φανερό πως περιορίστηκαν. Από την άλλη οι αμοιβές αυξήθηκαν περίπου κατά 70 εκ. και απορρόφησαν το 93,01% όλου του μέτρου.

Συμπερασματικά έχουμε έντονη απόκλιση των οικονομικών δεδομένων σε δύο σημαντικά στοιχεία, καταλυτικά κατά την άποψη μου για την επιτυχημένη δράση του προγράμματος αφού η αύξηση των αμοιβών ήταν αντιστρόφως ανάλογη της ουσιαστικής εργασίας του μέτρου που ήταν η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού.

ΔΡΑΣΗ 01.02 : ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

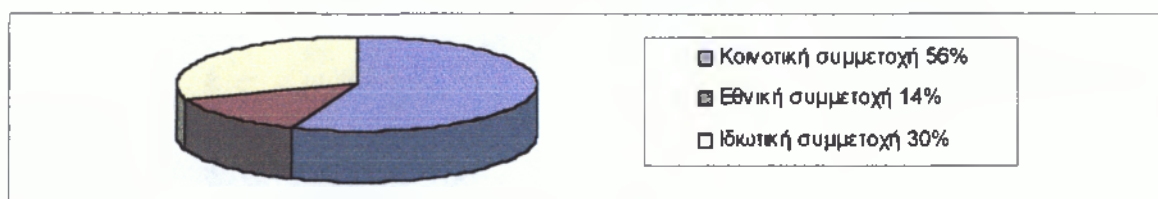
Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται όλες εκείνες οι δαπάνες που προέκυψαν από την απόκτηση εξοπλισμού πληροφορικής για τις ανάγκες διαχείρισης του προγράμματος.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν η περιφερειακή στήριξη της εφαρμογής του σχεδίου με εξοπλισμό και εγκαταστάσεις για τους συνεργαζόμενους φορείς και για την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.

Συνολικό κόστος δράσης 01.02

Το συνολικό κόστος της δράσης 01.02 ανήλθε στις 6.249.421 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 3,499,676 δρχ. με ποσοστό 56%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 874,919 δρχ. με ποσοστό 14%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 1,874,826 δρχ. με ποσοστό 30%

Διάγραμμα 6.1.4

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 01.02

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 01.02 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 10,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 5,250,000 δρχ. με ποσοστό 52,5%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 1,750,000 δρχ. με ποσοστό 17,5%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 3,000,000 δρχ. με ποσοστό 30%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 01.02

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	5,250,000	3,499,676	-1,750,324
Εθνική Συμμετοχή	1,750,000	874,919	- 875,081
Ιδιωτική Συμμετοχή	3,000,000	1,874,826	-1,125,174
Συνολικό Κόστος	10,000,000	6,249,421	-3,750,579

Παρατηρούμε ότι:

Οι δαπάνες εξοπλισμού που είχαν προϋπολογιστεί (10,000,000 δρχ) μειώθηκαν στα 6,249,421 δρχ. Συγκεκριμένα οι δαπάνες εξοπλισμού περιλαμβάνουν:

- Μηχανολογικό εξοπλισμό
- Λοιπό εξοπλισμό

Αυτή η δράση θα ενίσχυε τη δραστηριοποίηση των συνεργαζόμενων φορέων για την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού. Ωστόσο στα πλαίσια της έρευνά μου διαπίστωσα ότι οι συνεργαζόμενοι φορείς δε δραστηριοποιήθηκαν όσο θα έπρεπε για την αξιοποίηση των δαπανών και κατά συνέπεια για την εκπλήρωση του στόχου για ενημέρωση του πληθυσμού. Ο μηχανολογικός και λοιπός εξοπλισμός που αγοράστηκε στα πλαίσια όλου του προγράμματος ήταν έξι (6) πλήρη σετ Η/Υ, ένα (1) φωτοαντιγραφικό μηχάνημα με σελιδοποιητή, προγράμματα, μία (1) ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, ένα (1) fax και βιβλιοθήκες.

6.3 ΜΕΤΡΟ 3 : ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει τις ενέργειες εκείνες που κρίθηκαν αναγκαίες για την τόνωση των αγροτικών περιοχών ώστε να μπορέσουν να είναι παρούσες στους μεγάλους χώρους που ανοίγονται από τη παγκοσμιοποίηση. Στόχος αρκετά δύσκολος αφού στον αγροτικό χώρο όπως είναι γνωστό ο πληθυσμός και οι πόροι είναι διασκορπισμένοι. Απώτερο σκοπό έχει την αξιοποίηση των πόρων και δυνατοτήτων της περιοχής, την αύξηση του εισοδήματος, την ποιοτική αναβάθμιση του τουρισμού, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την άμβλυνση του μαζικού τουρισμού και τέλος την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος.

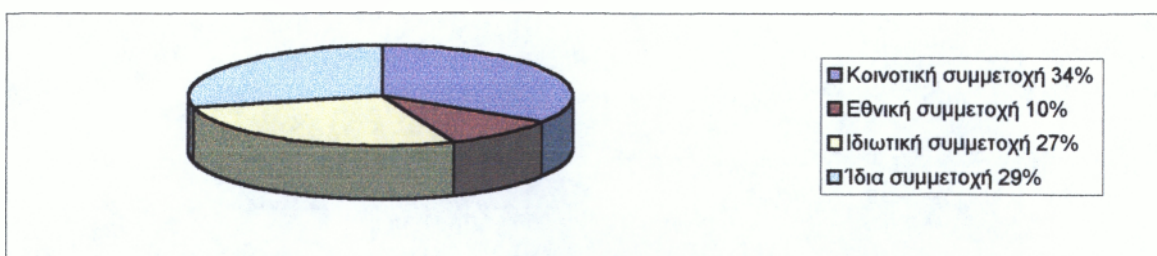
Εγκρίθηκαν 21 έργα από 85 προτάσεις.¹⁸ Συγκεκριμένα η δράση 03.01 χρηματοδότησε 17 έργα αρχικού προϋπολογισμού 805,400,000 εκ. περίπου και που τελικά το συνολικό κόστος τους έφτασε τα 336,370,973 εκ. Η δράση 03.04 χρηματοδότησε 4 έργα αρχικού προϋπολογισμού 174,400,000 εκ. περίπου και τελικά το συνολικό κόστος τους έφτασε τα 172,573,807 εκ.

Συνολικό Κόστος Μέτρου 3

Η Δημόσια δαπάνη του μέτρου 3 απορρόφησε το 32,97% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του προγράμματος δηλ. 305,366,868 δρχ.

Το Συνολικό Κόστος¹⁹ του Μέτρου 3 ανήλθε σε 508,944,780 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 244,293,495 δρχ. με ποσοστό 34%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 69,097,622 δρχ. με ποσοστό 10%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 195,553,663 δρχ. με ποσοστό 27%
- Ίδια Συμμετοχή ποσό 203,577,912 δρχ. με ποσοστό 29%

Διάγραμμα 6.3.1

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης του Μέτρου 3

¹⁸ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

¹⁹ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 Πίνακας 1

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 το Μέτρο 3 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 1,390,000,000 δρχ.

Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 636,750,000 δρχ. με ποσοστό 45,81%

Εθνική Συμμετοχή ποσό 212,250,000 δρχ. με ποσοστό 15,27%

Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 541,000,000 δρχ. με ποσοστό 38,92%

Για να συγκεντρώσει και να πολλαπλασιάσει τα επιθυμητά αποτελέσματα του Αγροτουρισμού έκανε μια πρόταση που οι μικροπεριοχές ταξινομήθηκαν κατά Γεωγραφικές Ενότητες (Γ.Ε.) από τα Π.Δ/τα 463/15-9-88 και 323/4-88 μέσα στο πρόγραμμα ως εξής:

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΟΣΟ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΜΕΤΡΟ 3:

- **ΕΝ.3,1** Η μελέτη, τεκμηρίωση και οργάνωση των αγροτουριστικών πόρων δυτικής Κρήτης.
- **ΕΝ.3,2** Η δημιουργία δικτύου Αγροτουρισμού δυτικής Κρήτης.
- **ΕΝ.3,3** Αγροτουριστικές δραστηριότητες, καταλύματα, ενέργειες υποστήριξης Μικροπεριοχής της Γ.Ε. 1.3 Επαρχίας Αποκορώνου
- **ΕΝ.3,4** Αγροτουριστικές δραστηριότητες, καταλύματα Μικροπεριοχής της Γ.Ε. II.1 και της νότιας ζώνης των II.2, II.5 Επαρχίας Κίσαμου.
- **ΕΝ.3,5** Η δημιουργία έργων υποδομής για τη μελλοντική κατασκευή ενός πολιτιστικού χιονοδρομικού κέντρου στον Ομαλό στη θέση Καλέργης.
- **ΕΝ.3,6** Αγροτουριστικές δραστηριότητες, καταλύματα Μικροπεριοχής της Γ.Ε. III.2 και νότιας ζώνης, III.5 Επαρχίας Κυδωνίας.
- **ΕΝ.3,7** Η δημιουργία προγράμματος με ενέργειες και παρεμβάσεις για τουριστική ανάπτυξη και προβολή της ευρύτερης περιοχής Καντάνου. Η ενέργεια αυτή εντάσσεται στη μικροπεριοχή IV.3.
- **ΕΝ.3,8** Αγροτουρισμός ανατολικού Σελίνου Μικροπεριοχής της Γ.Ε. IV.3, IV.4, IV.5 Επαρχίας Σέλινου.
- **ΕΝ.3,9** Αγροτουριστικές δραστηριότητες, καταλύματα Μικροπεριοχή της Γ.Ε. V.1, V.2 Επαρχίας Σφακίων

- **ΕΝ.3,10** Η δημιουργία Περιττέρων αναψυχής στο φαράγγι Τιμβρου Σφακίων.
- **ΕΝ.3,11** Αγροτουριστικές δραστηριότητες Μικροπεριοχής των Γ.Ε. IV.5, IV.6, IV.7, IV.8, IV.9 Δυτικού τμήματος Επαρχίας Ρεθύμνου.
- **ΕΝ.3,12** Αγροτουριστικές δραστηριότητες ανατολικού Ρεθύμνου Μικροπεριοχής των Γ.Ε. IV.1,IV.2, IV.3, IV.4,
- **ΕΝ.3,13** Αγροτουριστικές δραστηριότητες Μικροπεριοχής της Γ.Ε. I.1, I.2, I.3 Επαρχίας Αγ.Βασιλείου και II.1 Επαρχίας Αμαρίου.
- **ΕΝ.3,14** Αγροτουριστικές δραστηριότητες Μικροπεριοχής της Γ.Ε. I.3, I.4, I.5 Νοτιοανατολικού τμήματος Επαρχίας Αγ.Βασιλείου.

Πρέπει να αναφέρω πως όσο αφορά το μέτρο 3 η ΟΤΔ είχε εντάξει στην πρόταση²⁰ και κάποιες άλλες εναλλακτικές ενέργειες.

Αυτές ήταν:

- **3.α** Μελέτη και ίδρυση «Κρητικού Χωριού» για τη διαμονή και φιλοξενία των απανταχού Κρητών της διασποράς.
- **3.β** Αναστύλωση και ανάπλαση διατηρητέων κτισμάτων παλαιού ελαιοτριβείου ιεράς μονής Αρκαδίου και μετατροπή της σε πρωτότυπη ξενοδοχειακή μονάδα.

ΤΕΛΙΚΑ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ:

ΔΡΑΣΗ 03.01 : ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ, ΕΠΕΚΤΑΣΗ
ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ

ΔΡΑΣΗ 03.04 : ΚΕΝΤΡΑ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

Πίνακας Απόκλισης Μέτρου 3

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	636,750,000	244,293,495	- 392,456,505
Εθνική Συμμετοχή	212,250,000	69,097,622	- 143,152,378
Ιδιωτική Συμμετοχή	541,000,000	195,553,663	- 345,446,337
Συνολικό Κόστος	1,390,000,000	508,944,780	- 881,055,220

²⁰ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 Εναλλακτικές Προτάσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΑΝΑΛΥΣΗ LEADER II ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Από το συνολικό κόστος²¹ του Μέτρου 3 το μεγαλύτερο μέρος απορροφήθηκε για τη δράση 03.01 συνολικά 336,370,973 δρχ. σε ποσοστό 66%.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
1.ΤΟ ΣΠΗΤΙ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΔΕΛΙΑΝΑ	19,787,610
2.ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ ΤΕΜΕΝΙΩΝ	ΟΤΑ	ΤΕΜΕΝΙΑ	20,060,622
3.ΚΕΝΤΡΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗΣ «ΔΡΥΑΣ»	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΒΟΥΒΕΣ	39,183,782
4.ΑΝΑΣΤΗΛΟΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ Β' ΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ ΚΤΙΡΙΟ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΧΑΜΑΛΕΥΡΙΟ	20,732,947
5.ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ 2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΧΩΡΩΝ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΠΡΙΝΕ	17,576,895
6.ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ Α' ΤΑΞΗΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΜΑΧΑΙΡΟΙ ΑΠΟΚΟΡΟΝΑ	29,332,918
7.ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΣΕ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΓΑΒΑΛΟΧΩΡΙ ΑΠΟΚΟΡΟΝΟΥ	16,397,780
8.ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΗΣ ΕΠΑΥΛΗΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΚΑΛΑΜΙΤΣΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ	17,244,872
9.ΞΕΝΩΝΑΣ – ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΙΜΒΡΟΣ	17,483,800
10.ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΜΥΛΟΥ ΑΛΕΣΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΡΠΟΥ – ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΠΗΓΗ	17,595,000
11.ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ	17,471,110

²¹ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 Πίνακας 1

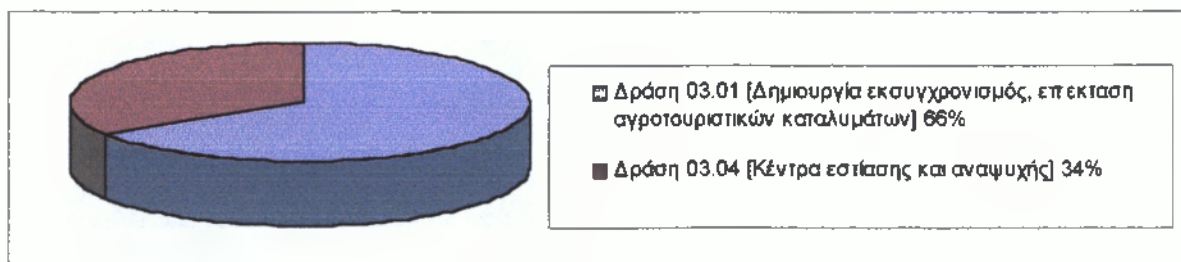
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΑΝΑΛΥΣΗ LEADER II ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΕ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΞΕΝΩΝΑ			
12. ΑΝΑΚΕΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΛΙΘΟΚΤΙΣΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΠΑΤΣΙΑΝΟΣ	16,460,282
13. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ (ΑΥΤΟΕΞΥΠΗΡΕΤ.)	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΓΑΒΑΛΟΧΩΡΙ	17,284,220
14. ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟ ΧΑΝΙ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΔΡΥΜΙΣΚΙ	17,149,378
15. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ (ΑΥΤΟΕΞΥΠΗΡΕΤ.) ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΠΑΓΚΑΛΟΧΩΡΙ	17,597,503
16. ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΛΙΘΟΚΤΙΣΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΞΗΡΟΣΤΕΡΝΙ	17,548,161
17. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ (ΑΥΤΟΕΞΥΠΗΡΕΤ.)	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΓΑΒΑΛΟΧΩΡΙ	17,464,093
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 03.01			336,370,973

Η δράση 03.04 απορρόφησε συνολικά 172,573,807 δρχ. σε ποσοστό 34%.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
1 ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΓΑΥΔΟΣ	29,070,608
2. ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	ΑΜΙΓΗΣ Δ.ΕΠΙΧΕΙΡ. «ΚΕΡΑΜΟΣ»	ΚΑΜΠΟΣ	77,044,132
3 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΟΥ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΑΜΝΑΤΙΟ	41,375,829
4. ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ-ΚΥΛΙΚΙΟ-ΨΗΣΤΑΡΙΑ-ΕΚΘΕΣΗ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΚΕΦΑΛΑ	25,083,238
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΕΩΝ 03.04			172,573,807

Διάγραμμα 6.3.2

Χρηματοδοτική βαρύτητα δράσεων του Μέτρου 3

Παρατηρούμε ότι:

Από το Μέτρο 3 δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας. Οι νέες μόνιμες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν είναι 26 εκ των οποίων οι 13 αφορούν νέους εργαζόμενους έως 40 ετών. Οι νέες εποχιακές θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν είναι 29 εκ των οποίων οι 12 αφορούν νέους εργαζόμενους έως 40 ετών.

Από τα παραπάνω δεδομένα είναι φανερό πως έχουμε κάποιο έστω μικρό βαθμό επίδρασης στην απασχόληση που όμως είναι δικαιολογημένα μικρός σε σχέση με το μέγεθος που κατέλαβε το Μέτρο 3. Επίσης πρέπει να αναφέρουμε ότι από το Μέτρο 3 δεν διατηρήθηκαν θέσεις εργασίας γεγονός που φανερώνει αφενός ότι εγκρίθηκαν προτάσεις οι οποίες δεν είχαν δραστηριότητα στο παρελθόν και αφετέρου ότι εκείνες που είχαν δραστηριότητα στο παρελθόν δεν είχαν τις κατάλληλες προϋποθέσεις τυπικές ή ουσιαστικές ώστε να εγκριθούν και να αποτελέσουν στο μέλλον σημαντικό παράγοντα Αγροτουριστικής Ανάπτυξης.

Η παρέμβαση του μέτρου 3 όσο αφορά την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν ήταν ιδιαίτερα αισθητή αφού μόλις 4 έργα είχαν ως δικαιούχους γυναίκες σε σύνολο 21 έργων του μέτρου. Από τα 21 έργα που εγκρίθηκαν και υλοποιήθηκαν τα 4 ήταν της δράσης 03.04 ενώ τα 17 αφορούσαν τη δράση 03.01.

Οι στόχοι του μέτρου 3 όπως αυτοί αναφέρονται στη πρόταση που υπέβαλε η ΟΤΔ του ΟΑΔΥΚ το 1994 ανταποκρίνονται εν μέρει στα αποτελέσματα. Ο περιορισμένος χρηματοδοτικός χαρακτήρας του μέτρου σε μια τόσο μεγάλη αγροτική περιοχή δεν είναι δυνατόν να εξασφαλίσει παρά μόνο κάποιες αμυδρές αγροτουριστικές πρωτοβουλίες.

Η Ομάδα Τοπικής Δράσης για το λόγο αυτό και θέλοντας να περιορίσει τον κίνδυνο διασποράς των αποτελεσμάτων επέλεξε συγκεκριμένες περιοχές και στις οποίες εστίασε

την προσοχή. Τα κριτήρια επιλογής των περιοχών αυτών ήταν τέτοια που εξυπηρετούσαν την ελπίδα για μακροπρόθεσμα αποτελέσματα αγροτουριστικής ανάπτυξης.

Ωστόσο η ταχτική αυτή της ΟΤΔ δεν εκπληρώνει την αρχική θέληση της φιλοσοφίας του αγροτουρισμού που στόχο έχει να δώσει ανάσα ανάπτυξης στα σημεία όλης της Δυτικής Κρήτης που έχουν χαρακτηριστικά κατάρρευσης.

Η μεταβολή του πληθυσμού²² από το 61 έως το 91 στις περιοχές που έγιναν τα έργα του μέτρου 3 είναι περίπου 40% πτωτική εκτός 2 περιοχών που είναι 50% ανοδική

Δράση 03.01 : Δημιουργία Εκσυγχρονισμός Επέκταση Αγροτουριστικών Καταλυμάτων

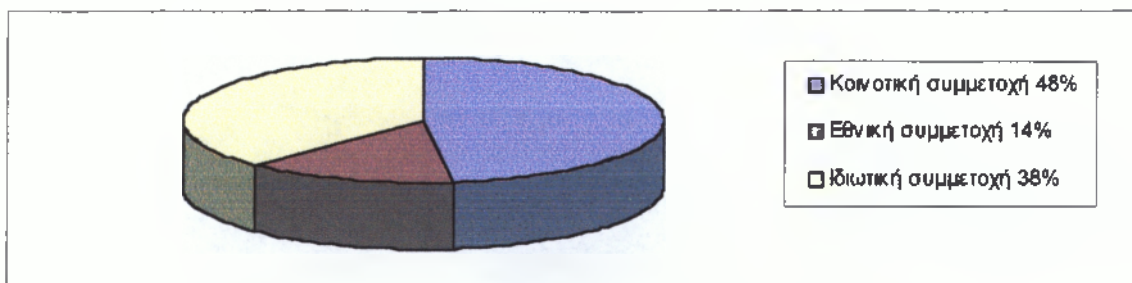
Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν αναπαλαιώσεις, ανακατασκευές διατηρητέων κτιρίων που βρίσκονται σε όλη την περιοχή επιλογής του προγράμματος LEADER II δυτικής Κρήτης με σκοπό τη μετατροπή τους σε Αγροτουριστικά καταλύματα.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν η προώθηση του Αγροτουρισμού στις περιοχές επιλογής, ανάδειξη των ιστορικών μνημείων και οικισμών, ανάδειξη της πολιτιστικής και της φυσικής κληρονομιάς, επέκταση της τουριστικής περιόδου, αύξηση του εισοδήματος του τοπικού πληθυσμού, διακίνηση των τοπικών προϊόντων, και στήριξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Συνολικό κόστος δράσης 03.01

Το συνολικό κόστος της δράσης 03.01 ανήλθε στις 336,370,973 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 161,458,068 δρχ. με ποσοστό 48%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 48,388,765 δρχ. με ποσοστό 14%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 126,524,140 δρχ. με ποσοστό 38%

Διάγραμμα 6.3.3

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 03.01

²² ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 03.01

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Κέντρο φυσικής και ψυχικής αναζωογόνησης «Δρυάς»

Κωδικός: 03-01-00-03

Δράση στην οποία υπάγεται:

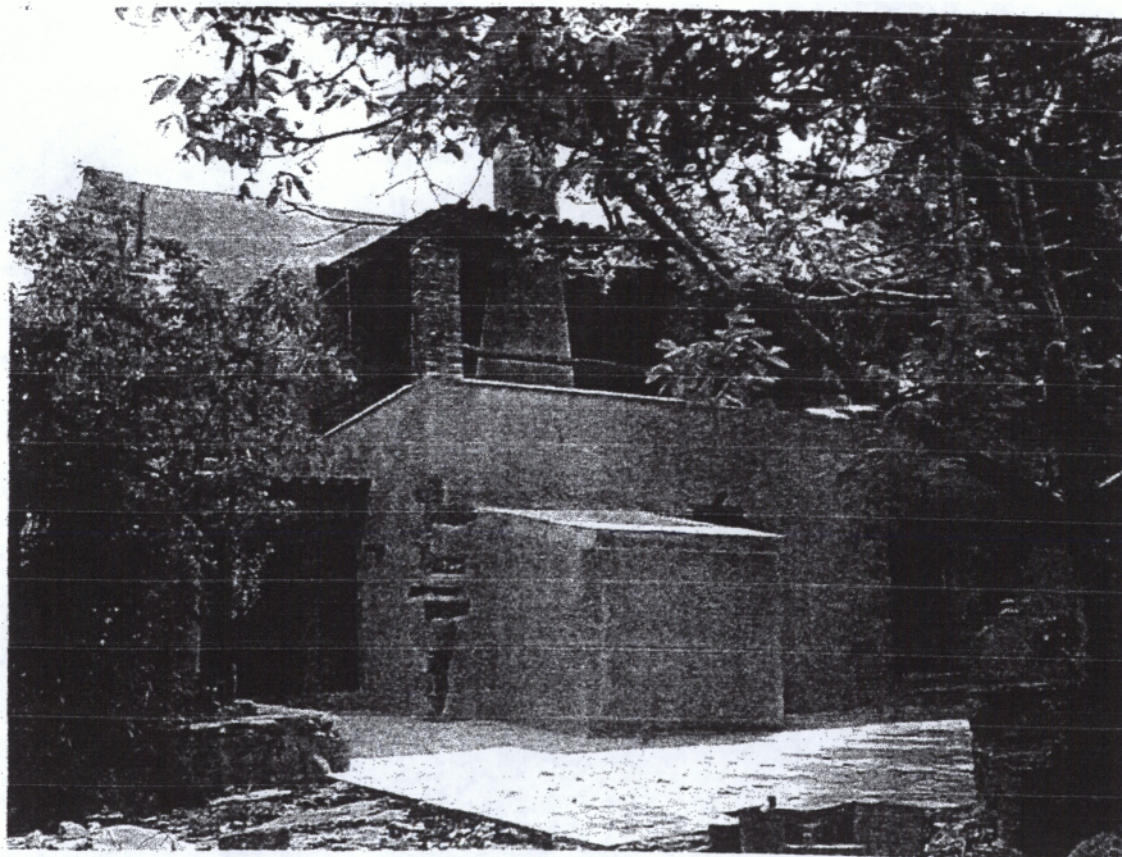
Δημιουργία, εκσυγχρονισμός, επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων

Κωδικός: 03-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Κολυμβαρίου, Δημοτικό Διαμέρισμα Βουβών

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΡΓΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Αγροτουριστικό κατάλυμα Α' τάξης στους Μαχαιρούς Αποκορώνου

Κωδικός: 03-01-00-06

Δράση στην οποία υπάγεται:

Δημιουργία, εκσυγχρονισμός, επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων

Κωδικός: 03-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Αρμένων, Δημοτικό Διαμέρισμα Μαχαιρών

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Μετατροπή διατηρητέου κτιρίου σε αγροτουριστικά καταλύματα στο Γαβαλοχώρι Αποκορώνου

Κωδικός: 03-01-00-07

Δράση στην οποία υπάγεται:

Δημιουργία, εκσυγχρονισμός, επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων

Κωδικός: 03-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Βάμου, Δημοτικό Διαμέρισμα Γαβαλοχωρίου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Ξενώνας – σταθμός εξυπηρέτησης ορειβατικών διαδρομών

Κωδικός: 03-01-00-09

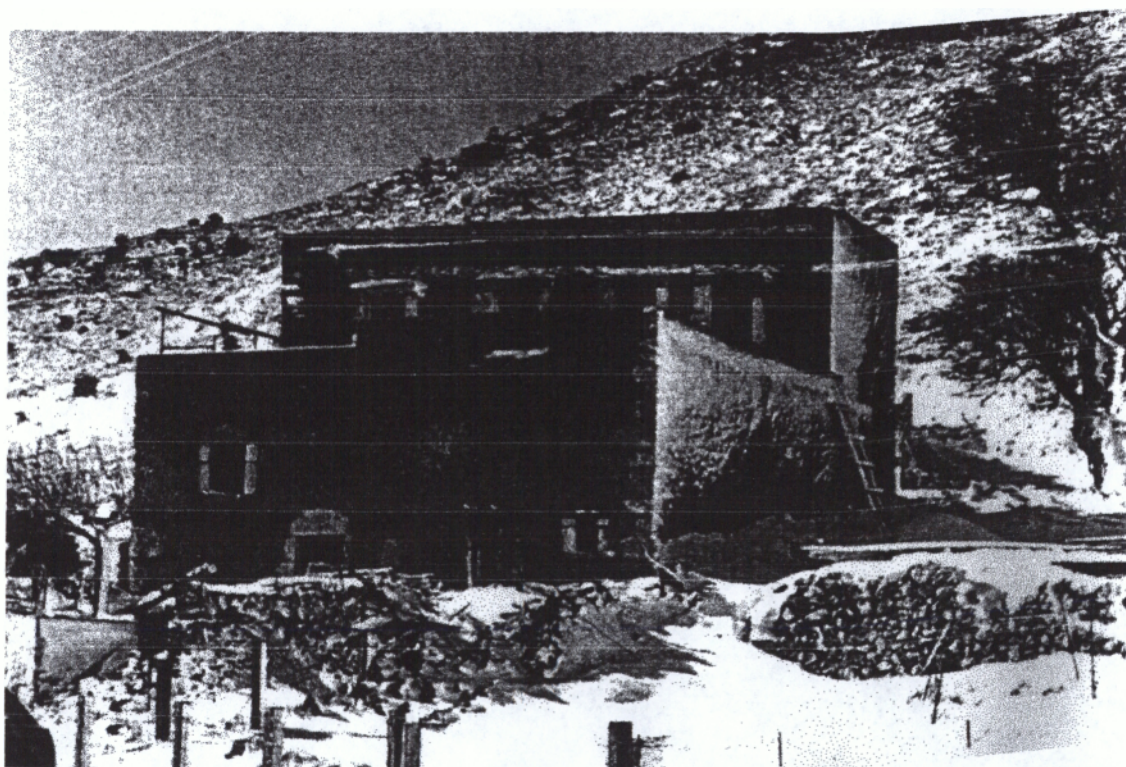
Δράση στην οποία υπάγεται:

Δημιουργία, εκσυγχρονισμός, επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων

Κωδικός: 03-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Σφακίων, Δημοτικό Διαμέρισμα Τιμβρου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Επίσκεψη – αποκατάσταση παραδοσιακού κτίσματος και μετατροπή του σε αγροτουριστικό ξενώνα

Κωδικός: 03-01-00-11

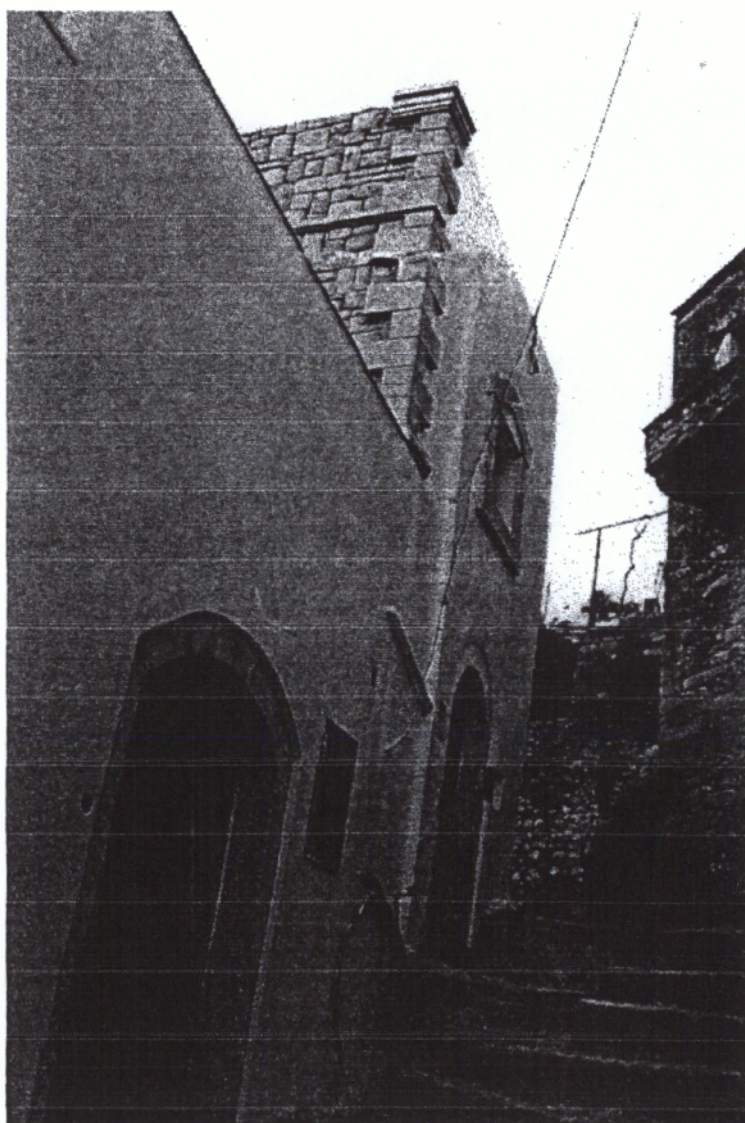
Δράση στην οποία υπάγεται:

Δημιουργία, εκσυγχρονισμός, επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων

Κωδικός: 03-01

Περιοχή έργου:

Νομός Ρεθύμνου, Δήμος Λαππαίων, Δημοτικό Διαμέρισμα Αργυρούπολης

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Αναστήλωση και αξιοποίηση λιθόκτιστου παραδοσιακού κτιρίου στο Ξηροστέρني Βάμου, για δημιουργία αγροτουριστικού καταλύματος

Κωδικός: 03-01-00-16

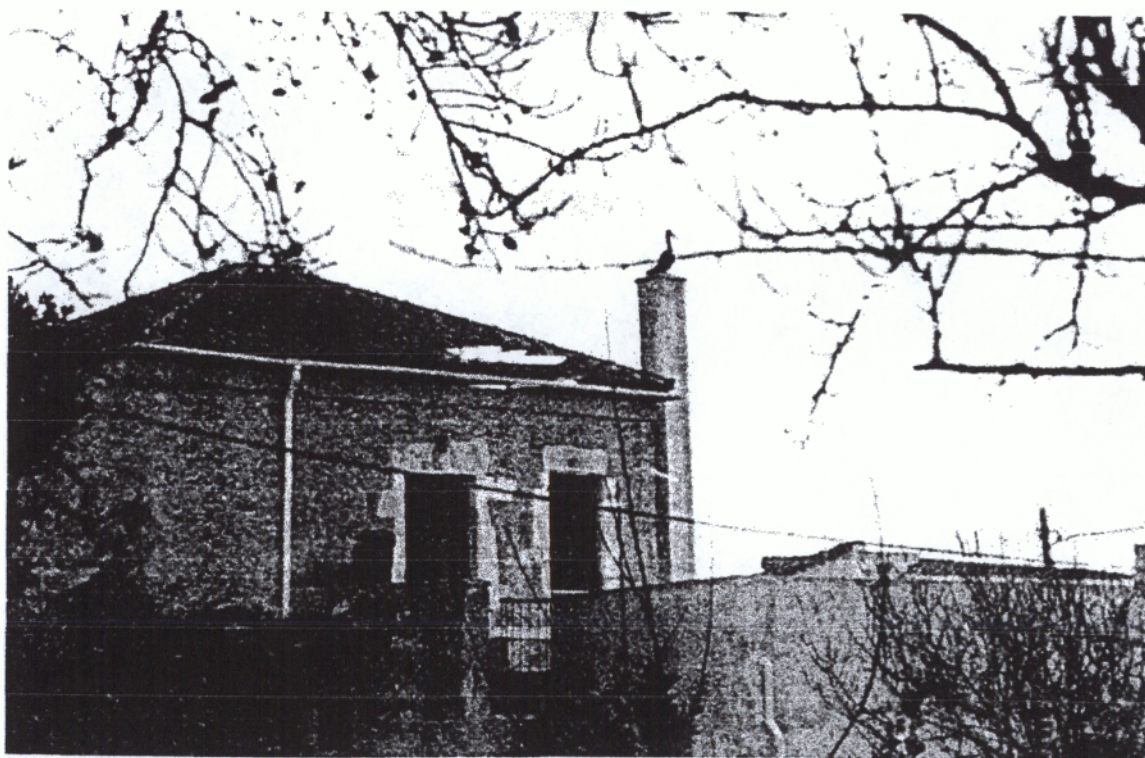
Δράση στην οποία υπάγεται:

Δημιουργία, εκσυγχρονισμός, επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων

Κωδικός: 03-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Βάμου, Δημοτικό Διαμέρισμα Ξηροστερνίου

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 03.01 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 837,000,000 δρχ και αφορούσε όλες τις μικροπεριοχές που είχαν οριστεί και προταθεί. Η δράση 03.01 ήταν υπομέτρο ΕΓΤΠΕ-Π.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 381,150,000 δρχ. με ποσοστό 45%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 127,050,000 δρχ. με ποσοστό 15%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 338,800,000 δρχ. με ποσοστό 40%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 03.01

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	381,150,000	161,458,068	- 219,691,932
Εθνική Συμμετοχή	127,050,000	48,388,765	- 78,661,235
Ιδιωτική Συμμετοχή	338,800,000	126,524,140	- 212,275,860
Συνολικό Κόστος	837,000,000	336,370,973	- 500,629,027

Παρατηρούμε ότι:

Αρχικά η δράση 03.01, όπως και η δράση 03.04 που θα αναλύσουμε παρακάτω, αναφερόταν στις μικροπεριοχές που είχαν οριστεί με στόχο την αποτελεσματική διάχυση των δραστηριοτήτων και πολλαπλασιασμό των αποτελεσμάτων μακροπρόθεσμα. Η δράση 03.01 εκτός από τις ήδη αναφερόμενες αγροτουριστικές δραστηριότητες- ενέργειες στις μικροπεριοχές συμπληρώθηκε και με άλλη μια ενέργεια τοπικού περιεχομένου και ήταν:

- **ΕΝ.3,7** Η δημιουργία προγράμματος με ενέργειες και παρεμβάσεις για τουριστική ανάπτυξη και προβολή της ευρύτερης περιοχής Καντάνου. Η ενέργεια αυτή εντάσσεται και στη μικροπεριοχή IV.3.

Από τα τελικά υλοποιημένα έργα όμως προκύπτει πως πολλές περιοχές αποκλείστηκαν των δράσεων. Σε αυτό συνετέλεσε η μεγάλη έκταση της περιοχής επιλογής η οποία καταλαμβάνει συνολικά περίπου τα 2,8 εκατομμύρια στρέμματα και που στο μεγαλύτερο μέρος της αποτελεί ορεινές αγροτικές περιοχές. Η περιοχή επιλογής είναι τόσο μεγάλη, οι ανάγκες επίσης για παρέμβαση τόσες πολλές που η δύναμη των επιχορηγήσεων φαντάζει σαν σταγόνα στον ωκεανό.

Για να γίνει κατανοητή και αποδεκτή αυτή η υπερβολή σας παρουσιάζω τα παρακάτω στοιχεία :

1.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. 1.3 Επαρχίας Αποκορώνου εντάσσεται σήμερα στο δήμο Βάμου . Αποτελείται από τα Δ.Δ. Βάμου, Γαβαλοχορίου, Κάινας, Κεφαλά, Ξεροστερνίου, Σελλίων και καταλαμβάνει συνολική έκταση 51,980 χιλ.στρέμ. Αριθμός έργων (01.01) 6, εκ των οποίων το 1 είναι και εκτός της αρχικά επιλεγμένης μικροπεριοχής δηλαδή βρίσκεται στο Δ.Δ Καλαμιτσιού Αλεξάνδρου. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σταθούμε αφού η αρχική ανακοίνωση της ΟΤΔ αποθάρρυνε τυχόν άλλους επενδυτές αυτού του Δ.Δ να υποβάλουν πρόταση οπότε μπορεί να αποτελεί στοιχείο μη αξιοκρατικής διαδικασίας.

2.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. II.1 και της νότιας ζώνης των II.2, II.5 Επαρχίας Κίσαμου. Αποτελείται από τα Δ.Δ. Αμυδαλοκεφαλίου, Έλους, Βάθης, Περιβολίων, Κάμπου, Κεφαλίου, Βλάτους, Παλαιών Ρουμάτων, Βουκολιών, Ανώσκελης, Κακόπετρου, Βασιλόπουλου, Δελιανών, Ζημπραγού, Κάρων, Επισκοπής, Γλώσσας και καταλαμβάνει εξίσου μεγάλη έκταση. Αριθμός έργων (01.01) 2, εκ των οποίων το 1 είναι και εκτός της αρχικά επιλεγμένης μικροπεριοχής δηλαδή βρίσκεται στο Δ.Δ. Βούβων. και όπως είπαμε παραπάνω αυτό μπορεί να αποτελεί στοιχείο μη αξιοκρατικής διαδικασίας.

3.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. III.2 και νότιας ζώνης, III.5 Επαρχίας Κυδωνίας. Αποτελείται από τα Δ.Δ. Περιβολίων, Μουρνιάν, Νεροκούρου, Θερίσου, Λάκκων, Μεσκλών, Ορθουνίου, Κάρων, Σέμπρονα, Σκινέ, Φουρνέ, Πρασε και καταλαμβάνει εξίσου μεγάλη έκταση. Αριθμός έργων (01.01) 0.

4.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. IV.3, IV.4, IV.5 Επαρχίας Σέλινου. Αποτελείται από τα Δ.Δ. Καντάνου, Πλεμενιανών, Στροβλών, Σούγιας, Ροδοβανίου, Τεμενίων, Σκάφης, Καμπανου, Επανοχωρίου και καταλαμβάνει εξίσου μεγάλη έκταση. Αριθμός έργων (01.01) 1

5.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. V.1, V.2 Επαρχίας Σφακίων εντάσσεται σήμερα στο δήμο Σφακίων. Αποτελείται από τα Δ.Δ. Ασκήφου, Αγίας Ρούμελης, Αγίου Ιωάννη, Ανάπολης, Χώρας Σφακίων, Ίμπρου και καταλαμβάνει συνολική έκταση 383,359 χιλ.στρέμ. Αριθμός έργων (01.01) 2, εκ των οποίων το 1 είναι και εκτός της αρχικά

επιλεγμένης μικροπεριοχής δηλαδή βρίσκεται στο Δ.Δ. Πατσιανού και όπως είπαμε παραπάνω αυτό μπορεί να αποτελεί στοιχείο μη αξιοκρατικής διαδικασίας.

6.Η Μικροπεριοχή των Γ.Ε. IV.5, IV.6, IV.7, IV.8, IV.9 Δυτικού τμήματος Επαρχίας Ρεθύμνου εντάσσεται σήμερα στους δήμους Λαππαίων και Νικηφόρου Φωκά. Αποτελείται από τα Δ.Δ. Πρίνε, Ατσιπόπουλου, Γερανίου, Μαλακιών, Φραντζεσκιατών Μετοχιών, Ανω Βαλσαμόνερου, Γωνιάς, Καλονόκτου, Κάτω Βαλσαμόνερου, Επισκοπής, Σαιτούρων, Ρούστικων, Μούντρου, Ζουριδίου, Αγίου Κωνσταντίνου, Αργυρούπολης, Μυριοκέφαλων, Βιλανδρέδου, Κάτω Πόρου και καταλαμβάνει συνολική έκταση **146,732 χιλ.στρέμ. Αριθμός έργων (01.01) 2.**

7.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. IV.1, IV.2, IV.3, IV.4 Ανατολικού τμήματος Επαρχίας Ρεθύμνου εντάσσεται σήμερα στους δήμους Αρκαδίου και Ρεθύμνου. Αποτελείται από τα Δ.Δ. Χαμαλευρίου, Αμνάτου, Παγκαλοχωρίου, Πηγής, Χαρκίων, Μαρουλά, Μέσης, Αδελε, Κυριάννας, Ρουσσόσπιτιου, Ρεθύμνου, Χρομοναστηρίου, Πράσιων, Καστέλου, Κάρες, Αρμένων, Όρους, Σέλλιου, Γουλεδιανών, Κούμων και καταλαμβάνει συνολική έκταση **203,106 χιλ.στρέμ. Αριθμός έργων (01.01) 3.**

8.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. I.1, I.2, I.3 Επαρχίας Αγ.Βασιλείου και II.1 Επαρχίας Αμαρίου εντάσσεται σήμερα στους δήμους Λάμπης και Φοίνικα. Αποτελείται από τα Δ.Δ. Αγίου Βασιλείου, Αγίου Ιωάννη, Αγκουσελιανών, Κοξάρες, Λευκογειών, Μύρθειου, Ροδάκινου, Σελλιων, Μάριου, Ασώματου, Δριμίσκου, Καρίνων, Κίσσου, Σπηλίου, Κεραμέ, Μυξορούματος, Μούρνες, Λαμπίνης, Αρδάκτου και καταλαμβάνει συνολική έκταση **233,446 χιλ.στρέμ. Αριθμός έργων (01.01) 1.**

9.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. I.3, I.4, I.5 Νοτιοανατολικού τμήματος Επαρχίας Αγ.Βασιλείου εντάσσεται σήμερα στο δήμο Λάμπης. Αποτελείται από τα Δ.Δ. Δριμίσκου, Καρίνων, Κίσσου, Σπηλίου, Κεραμέ, Μυξορούματος, Μούρνες, Λαμπίνης, Αρδάκτου (τα οποία Δ.Δ. είναι κοινά με τη προηγούμενη μικροπεριοχή (8)) και με την συμπλήρωση των Δ.Δ.Σακτουριών, Κεντροχωρίου, Ακουμιών, Κρύας Βρύσης, Μελαμπών, Αδράκτου συνολικά καταλαμβάνει συνολική έκταση **220,836 χιλ.στρέμ. Αριθμός έργων (01.01) 0.**

Τα 17 νέα καταλύματα που δημιουργήθηκαν διαθέτουν 79 δωμάτια τα οποία συνολικά έχουν 147 κλίνες. Από τα νέα καταλύματα τα 11 βρίσκονται σε αναπαλαιωμένα κτίσματα με παραδοσιακές παρεμβάσεις και τα 6 αφορούν διατηρητέα κτίσματα.

Ο αγροτουρισμός στηρίζεται περισσότερο στο παραδοσιακό μοντέλο διανυκτέρευσης ή παραθερισμού. Τα κτίσματα νέου τύπου για να προσελκύσουν τουρίστες πρέπει να βρίσκονται σε περιοχές ιδιαίτερης αξιοποίησης και με έντονο τουρισμό ενώ τα παραδοσιακά κτίσματα αποτελούν από μόνα τους πόλο έλξης.

Δράση 03.04 : Κέντρα Εστίασης και Αναψυχής

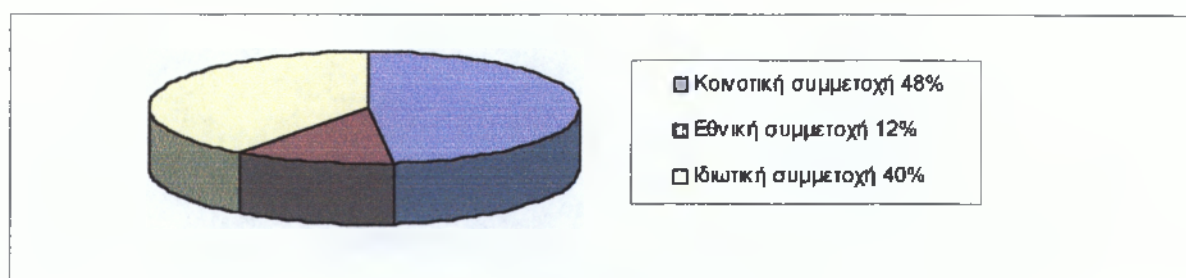
Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα για κέντρα εστίασης και αναψυχής σε όλη την περιοχή επιλογής του Μέτρου 3 του προγράμματος LEADER II δυτικής Κρήτης με σκοπό την στήριξη του Αγροτουρισμού. Και αυτή η δράση όπως και η 01.01 αφορούσε τις μικροπεριοχές που είχαν οριστεί στα πλαίσια του Μέτρου 3.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν η προώθηση του Αγροτουρισμού στις περιοχές επιλογής, ανάδειξη των ιστορικών μνημείων και οικισμών, ανάδειξη της πολιτιστικής και της φυσικής κληρονομιάς, επέκταση της τουριστικής περιόδου, αύξηση του εισοδήματος του τοπικού πληθυσμού, διακίνηση των τοπικών προϊόντων, και στήριξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Το Μέτρο 3, εκτός από τις ήδη αναφερόμενες αγροτουριστικές δραστηριότητες στις μικροπεριοχές, συμπληρώθηκε και με κάποιες άλλες ενέργειες οι οποίες αναφέρθηκαν παραπάνω με αντικείμενα που ορισμένα είναι συναφή της δράσης 03.04.

Συνολικό κόστος της δράσης 03.04

Το συνολικό κόστος της δράσης 03.04 ανήλθε στις 172,573,807 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 82,835,427 δρχ. με ποσοστό 48%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 20,708,857 δρχ. με ποσοστό 12%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 69,029,523 δρχ. με ποσοστό 40%

Διάγραμμα 6.3.4

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 03.04

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 03.04

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Ενέργειες εστίασης στη Γαύδο

Κωδικός: 03-04-00-01

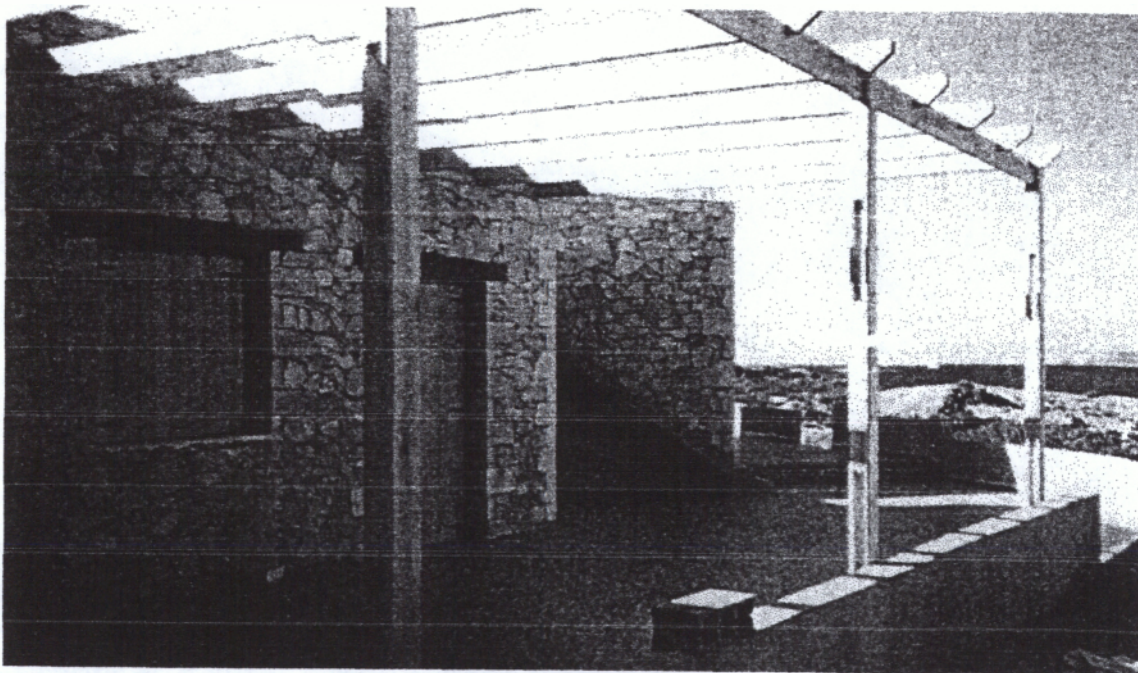
Δράση στην οποία υπάγεται:

Κέντρα εστίασης και αναψυχής (Παραδοσιακές ταβέρνες, χώροι γευσηγνωσίας, αναψυκτήρια, χώροι αναψυχής)

Κωδικός: 03-04

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Κοινότητα Γαύδου, Δημοτικό Διαμέρισμα Γαύδου

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 03.04 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 224,00,000 δρχ. Η δράση 03.04 ήταν υπομέτρο ΕΓΤΠΕ-Π.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 108,300,000 δρχ. με ποσοστό 47,50%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 36,100,000 δρχ. με ποσοστό 15,83%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 79,600,000 δρχ. με ποσοστό 36,67%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 03.04

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	108,300,000	82,835,427	-25,464,573
Εθνική Συμμετοχή	36,100,000	20,708,857	-15,391,143
Ιδιωτική Συμμετοχή	79,600,000	69,029,523	-10,570,477
Συνολικό Κόστος	224,000,000	172,573,807	-51,426,193

Παρατηρούμε ότι:

Οι ενέργειες της πρότασης όσο αφορά τη δράση 03.04 δεν αναφερόταν συγκεκριμένα σε κέντρα εστίασης παρά μόνο στο σημείο της γενικότερης άνθησης από διάφορες ενέργειες του μέτρου όπως π.χ. το χιονοδρομικό κέντρου ως συνέπεια των έργων υποδομής στον Ομαλό. Τα κέντρα αναψυχής που προτάθηκαν αφορούσαν τη δημιουργία Περιπτέρων αναψυχής στο φαράγγι Ίμβρου Σφακίων καθώς και του πολιτιστικού χιονοδρομικού κέντρου στον Ομαλό στη θέση Καλέργης ως συνέπεια των έργων υποδομής στην περιοχή (στην περίπτωση που αυτά γίνονταν).

Τα έργα της δράσης 03.04 που τελικά πραγματοποιήθηκαν είναι 4 .Το ένα βρίσκεται εντός τις μικροπεριοχής 1.3 η οποία εντάσσεται στο Δήμο Βάμου Χανίων με 6 έργα της δράσης 03.01 στην συγκεκριμένο δήμο. Το άλλο βρίσκεται εντός τις μικροπεριοχής IV.1 η οποία εντάσσεται στο Δήμο Αρκαδίου Ρεθύμνου με 3 έργα της δράσης 03.01 στο συγκεκριμένο δήμο . Στοιχείο που μας φανερώνει μια προσπάθεια σύνδεσης των δράσεων όσο αυτή βέβαια είναι εφικτή.

Τα άλλα δύο έργα βρίσκονται το ένα στη Κοινότητα Γαύδου και το άλλο στο Δήμο Κεραμίων οι οποίοι είναι εκτός των επιλεγμένων Γεωγραφικών Ενοτήτων.

6.4 ΜΕΤΡΟ 4 : ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει ενέργειες για δημιουργία, επέκταση, ενίσχυση και εκσυγχρονισμό των βιοτεχνιών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων παραγωγής παραδοσιακών και άλλων προϊόντων (κυρίως αγροτικών).

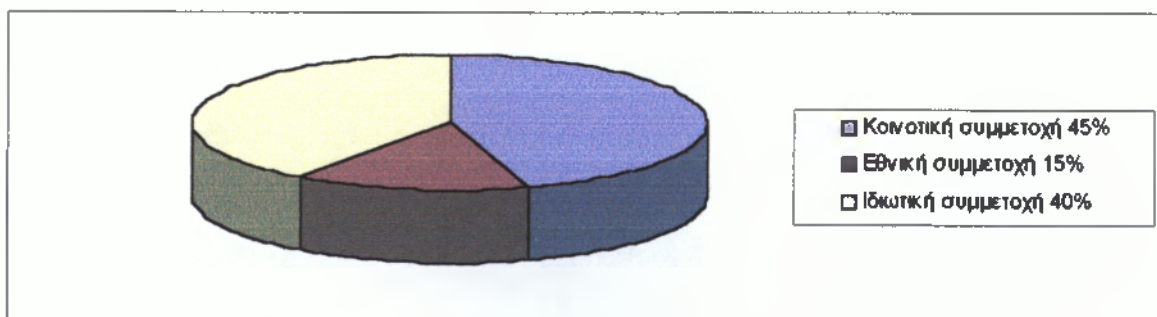
Έχει ως στόχους την ενίσχυση των παραγωγικών δραστηριοτήτων του αγροτικού χώρου με εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων, την προώθησή τους σε νέες αγορές, την καλύτερη εκμετάλλευση των τοπικών πλεονεκτημάτων την κάλυψη της παραγωγής με σύγχρονα μέσα., την αξιοποίηση των τοπικών φυσικών πόρων και ενέργειες ανάδειξης της κουλτούρας στην περιοχή δράσης.

Εγκρίθηκαν 6 έργα από 16 προτάσεις²³. Συγκεκριμένα η δράση 04.02 χρηματοδότησε 4 έργα αρχικού προϋπολογισμού 145,200,000 εκ. περίπου και που τελικά το συνολικό κόστος τους έφτασε τα 120,071,811 εκ. Η δράση 04.04 χρηματοδότησε 1 έργο αρχικού προϋπολογισμού 72,300,000 εκ. περίπου και τελικά το συνολικό κόστος του έφτασε τα 70,415,203 εκ. Η δράση 04.05 χρηματοδότησε 1 έργο αρχικού προϋπολογισμού 48,000,000 εκ. περίπου και τελικά το συνολικό κόστος του έφτασε τα 35,530,602 εκ.

Συνολικό Κόστος Μέτρου 4

Το Συνολικό Κόστος του Μέτρου 4 ανήλθε σε 226,017,616 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 108,488,456 δρχ. με ποσοστό 45%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 27,122,114 δρχ. με ποσοστό 15%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 90,407,046 δρχ. με ποσοστό 40%

Διάγραμμα 6.4.1

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης του Μέτρου 4

²³ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 το Μέτρο 4 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 262,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 117,900,000 δρχ. με ποσοστό 45%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 39,300,000 δρχ. με ποσοστό 15%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 104,800,000 δρχ. με ποσοστό 40%

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΟΣΟ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΜΕΤΡΟ 4:

- **EN.4,1** Η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος τηλεματικής για την τοπική ανάπτυξη.
- **EN.4,2** Η δημιουργία δικτύου Κρητικής χειροτεχνίας και αναπροσανατολισμός της, σύνδεση της με τη συσκευασία, εμπόριο και προώθηση των αγροτικών προϊόντων.
- **EN. 4,3** Ο εκσυγχρονισμός μηχανολογικού εξοπλισμού βιοτεχνίας εμφιάλωσης νερού.
- **EN.4,4** Η δημιουργία εργαστηρίου παρασκευής μεταξωτής κλωστής από κουκούλια..
- **EN.4,5** Ο εκσυγχρονισμός βιοτεχνίας παραδοσιακών επίπλων.
- **EN.4,6** Η επέκταση βιοτεχνίας για επεξεργασία και συσκευασία τοπικών αρωματικών φυτών.
- **EN.4,7** Η δημιουργία εργαστηρίου κεραμικής τέχνης και εκθεσιακού χώρου.
- **EN.4,8** Η δημιουργία εργαστηρίου παραγωγής παραδοσιακών Σφακιανών τροφών και έκθεση ειδών υφαντικής.
- **EN.4,9** Η δημιουργία μονάδας παραγωγής και τυποποίησης τοπικών καπνιστών τροφών.

Πρέπει να αναφέρω πως όσο αφορά το μέτρο 4 η ΟΤΔ είχε εντάξει στην πρόταση και μια εναλλακτική πρόταση.

Αυτή ήταν:

- **4.α** Εκσυγχρονισμός και αυτοματοποίηση ελαιουργικών συγκροτημάτων.

ΤΕΛΙΚΑ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ:

- ΔΡΑΣΗ 04.01:** ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΟΙΚΟΤΕΧΝΙΑΣ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
- ΔΡΑΣΗ 04.04:** ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
- ΔΡΑΣΗ 04.05:** ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Πίνακας Απόκλισης Μέτρου 4

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	117,900,000	108,488,456	- 9,411,544
Εθνική Συμμετοχή	39,300,000	27,122,114	- 12,117,886
Ιδιωτική Συμμετοχή	104,800,000	90,407,046	- 14,392,954
Συνολικό Κόστος	262,000,000	226,017,616	- 35,982,384

Από το συνολικό κόστος²⁴ του Μέτρου 4 το μεγαλύτερο μέρος απορροφήθηκε για τη δράση 04.02 συνολικά 120,071,811 δρχ. σε ποσοστό 53%.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΠΑΙΔΟΧΩΡΙ	24,996,464
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	Ε.Π.Ε.	ΓΡΑΜΒΟΥ-ΣΑ	35,500,000
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΝΟΧΙΑ	27,636,525
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ	ΕΠΕ	ΚΟΚΚΙΝΟ	32,938,822

²⁴ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 Πίνακας 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΡΩΝ LEADER II ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ CRETA GLASS		ΧΩΡΙΟ	
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 03.01			120,071,811

Η δράση 04.04 απορρόφησε συνολικά 70,415,203 δρχ. σε ποσοστό 31%.

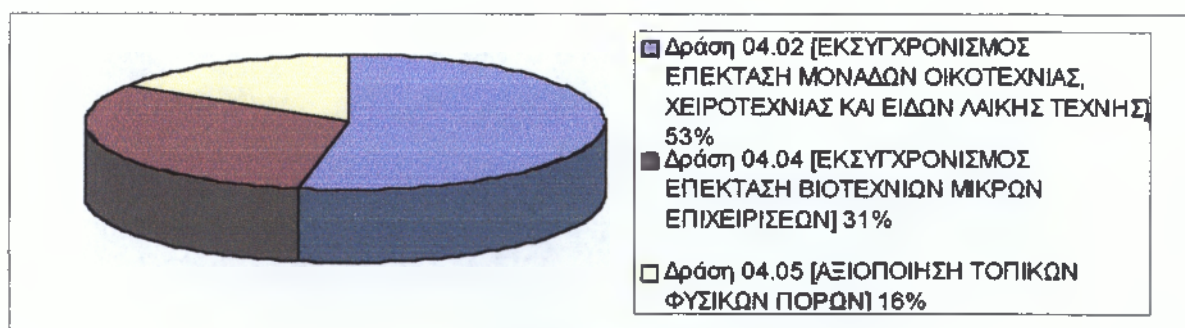
Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΕΜΕΝΙΩΝ ΜΕ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ	Ο.Ε.Ε	ΤΕΜΕΝΙΑ	70,415,203
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 04.04			70,415,203

Η δράση 04.05 απορρόφησε συνολικά 35,530,602 δρχ. σε ποσοστό 16%.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΕΤΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΒΑΜΟΣ	35,530,602
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 04.05			35,530,602

Διάγραμμα 6.4.2

Χρηματοδοτική βαρύτητα δράσεων του Μέτρου 4

ΔΡΑΣΗ 04.02:ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΟΙΚΟΤΕΧΝΙΑΣ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν επεκτάσεις για επιχειρήσεις παραγωγής τοπικών ειδών λαϊκής τέχνης και εκσυγχρονισμό εργαστηρίων στις μονάδες που δραστηριοποιούνται στην χειροτεχνία.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων στην τοπική αλλά και στην διεθνή αγορά κυρίως την τουριστική, καλύτερη διάθεση των χειροτεχνικών και αγροτικών προϊόντων, επίτευξη οικονομίας κλίμακας, διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων, ενίσχυση του εισοδήματος των γυναικών από παραδοσιακού τύπου δραστηριότητες, βελτίωση της ποιότητας των παραδοσιακών κατασκευών, αξιοποίηση των πρώτων υλών και μείωση των οικονομικά προβληματικών περιοχών.

Παρατηρούμε ότι:

Αρχικά η δράση 04.02 είχε παρουσιαστεί μέσα από δύο ενέργειες οι οποίες κατά το μεγαλύτερο μέρος ανταποκρίνονται στα αποτελέσματα.. Αυτές είναι:

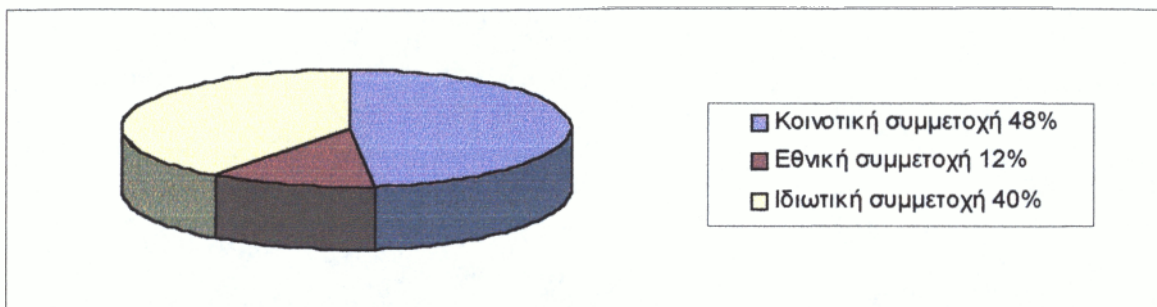
- **ΕΝ.4,5** Ο εκσυγχρονισμός βιοτεχνίας παραδοσιακών επίπλων.
- **ΕΝ.4,7** Η δημιουργία εργαστηρίου κεραμικής τέχνης και εκθεσιακού χώρου.

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος προκύπτει η πραγματοποίηση δύο (2) επεκτάσεων που αφορούν εργαστήρια κεραμικής . Τα εργαστήρια αυτά δεν έχουν εκσυγχρονιστεί ούτε έχουν εκθεσιακούς χώρους. Οι επεκτάσεις τους έχουν χρήση εργαστηρίων και αποθηκών. Μία (1) αφορά τον εκσυγχρονισμό μονάδας επεξεργασίας ξύλου για παραδοσιακά έπιπλα και είδη, και μία (1) επέκταση που αφορά επιχείρηση κατασκευής φυσητού γυαλιού και η οποία έχει χρήση εκθεσιακού χώρου και άλλων βοηθητικών χώρων σε διώροφο κτίσμα.

Συνολικό κόστος δράσης 04.02

Το συνολικό κόστος της δράσης 04.02 ανήλθε στις 120,071,811 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 57,634,470 δρχ. με ποσοστό 48%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 14,408,618 δρχ. με ποσοστό 12%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 48,028,723 δρχ. με ποσοστό 40%

Διάγραμμα 6.4.3

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 04.02

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 04.02

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Εκσυγχρονισμός – επέκταση βιοτεχνίας παραδοσιακού εργαστηρίου κεραμικής

Κωδικός: 04-02-00-01

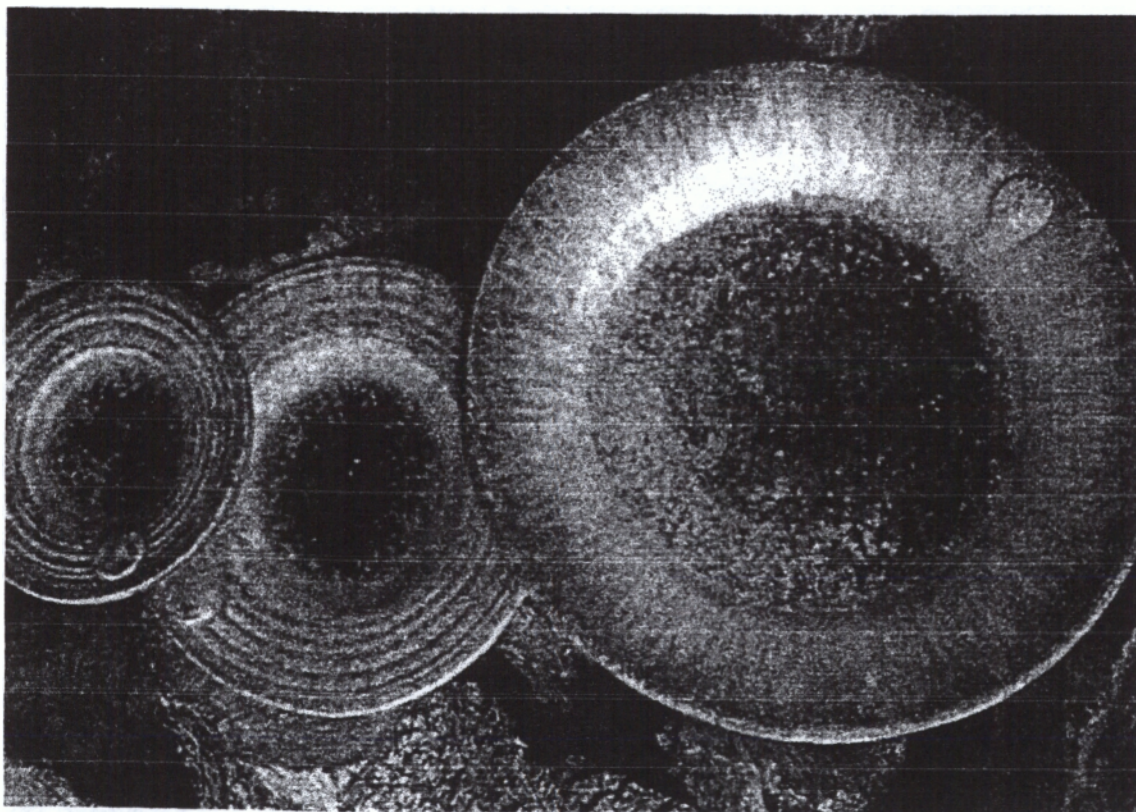
Δράση στην οποία υπάγεται:

Εκσυγχρονισμός – επέκταση μονάδων οικοτεχνίας, χειροτεχνίας και ειδών λαϊκής τέχνης

Κωδικός: 04-02

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Φρε, Δημοτικό Διαμέρισμα Παϊδοχωρίου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Εκσυγχρονισμός και επέκταση μηχανολογικού εξοπλισμού

Κωδικός: 04-02-00-02

Δράση στην οποία υπάγεται:

Εκσυγχρονισμός – επέκταση μονάδων οικοτεχνίας, χειροτεχνίας και ειδών λαϊκής τέχνης

Κωδικός: 04-02

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Κισσάμου, Δημοτικό Διαμέρισμα Γραμβοίσις

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Εκουγχρονισμός – επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων Creta Glass Ε.Π.Ε.

Κωδικός: 04-02-00-04

Δράση στην οποία υπάγεται:

Εκουγχρονισμός – επέκταση μονάδων οικοτεχνίας, χειροτεχνίας και ειδών λαϊκής τέχνης

Κωδικός: 04-02

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Βάμου, Δημοτικό Διαμέρισμα Κόκκινου Χωριού

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 04.02 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 67,000,000 δρχ. Η δράση 04.02 ήταν υπομέτρο ΕΤΠΑ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 30,150,000 δρχ. με ποσοστό 45%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 10,050,000 δρχ. με ποσοστό 15%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 26,800,000 δρχ. με ποσοστό 40%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 04.02

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	30,150,000	57,634,470	+ 27,484,470
Εθνική Συμμετοχή	10,050,000	14,408,618	+ 4,358,618
Ιδιωτική Συμμετοχή	26,800,000	48,028,723	+ 21,228,723
Συνολικό Κόστος	67,000,000	120,071,811	+ 53,071,811

ΔΡΑΣΗ 04.04: ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν εκσυγχρονισμό και επεκτάσεις για βιοτεχνίες που ήδη δραστηριοποιούνται στην περιοχή επιλογής.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν ο εκσυγχρονισμός τους ώστε να αποκτήσουν τεχνολογία φιλική προς το περιβάλλον, η ώθηση τους σε παραγωγή νέων προϊόντων, η μείωση του κόστους παραγωγής και η προσαρμογή στις προδιαγραφές της Ε.Ε.

Παρατηρούμε ότι:

Η δράση 04.04 είχε παρουσιαστεί μέσα από μία μόνο ενέργεια η οποία αναφερόταν και στο συγκεκριμένο έργο που επιδοτήθηκε τελικά.

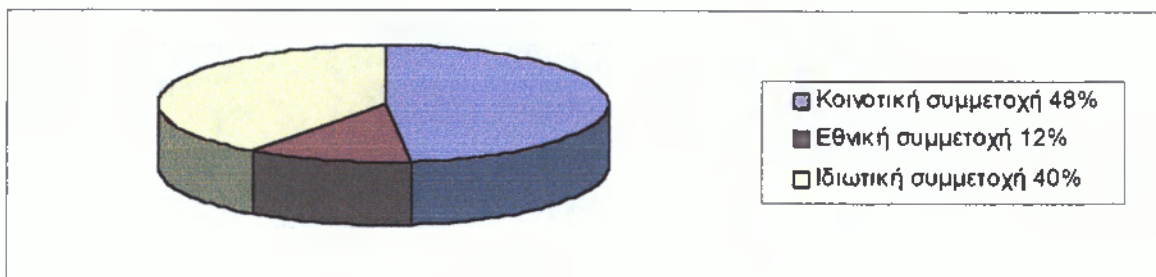
- **ΕΝ. 4,3** Ο εκσυγχρονισμός μηχανολογικού εξοπλισμού βιοτεχνίας εμφιάλωσης νερού

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος προκύπτει η πραγματοποίηση αυτής της ενέργειας η οποία αρχικά αποσκοπούσε σε εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού εξοπλισμού. Τελικά έγινε εκσυγχρονισμός μόνο των εγκαταστάσεων που θα στεγάζεται η επιχείρηση και η οποία πρέπει να πούμε πως λειτουργούσε σε ακατάλληλες και μη λειτουργικές εγκαταστάσεις για το αντικείμενο που εμπορευόταν. Αυτή η παρέμβαση έρχεται σε αντιστοιχία με το κανονισμό της ΕΕ όσο αφορά τη συσκευασία των τροφίμων αλλά και με μέρος του ΠΕΠ Κρήτης. Η ενέργεια αυτή πρέπει να αναφέρουμε πως έδωσε ανάσα σε μία από τις λίγες βιοτεχνίες εμφιάλωσης νερού στην Κρήτη.

Συνολικό κόστος δράσης 04.04

Το συνολικό κόστος της δράσης 04.02 ανήλθε στις 70,415,203 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 33,799,297 δρχ. με ποσοστό 48%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 8,449,824 δρχ. με ποσοστό 12%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 28,166,082 δρχ. με ποσοστό 40%

Διάγραμμα 6.4.4

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 04.04

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 04.04 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 90,000,000 δρχ. Η δράση ήταν υπομέτρο ΕΤΠΑ.

Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 40,500,000 δρχ. με ποσοστό 45%

Εθνική Συμμετοχή ποσό 13,500,000 δρχ. με ποσοστό 15%

Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 36,000,000 δρχ. με ποσοστό 40%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 04.04

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	40,500,000	33,799,297	- 6,700,703
Εθνική Συμμετοχή	13,500,000	8,449,824	- 5,050,176
Ιδιωτική Συμμετοχή	36,000,000	28,166,082	- 7,833,918
Συνολικό Κόστος	90,000,000	70,415,203	- 19,584,797

ΔΡΑΣΗ 04.05: ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν επιχειρήσεις που παράγουν τοπικά και παραδοσιακά προϊόντα.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν ο εκσυγχρονισμός και επέκταση τους ώστε τα προϊόντα να έχουν καλύτερες ποιοτικές προδιαγραφές αλλά και δημιουργία μονάδων για αξιοποίηση των φυσικών πόρων.

Παρατηρούμε ότι:

Η δράση 04.05 είχε παρουσιαστεί μέσα από δύο ενέργειες οι οποίες ήταν:

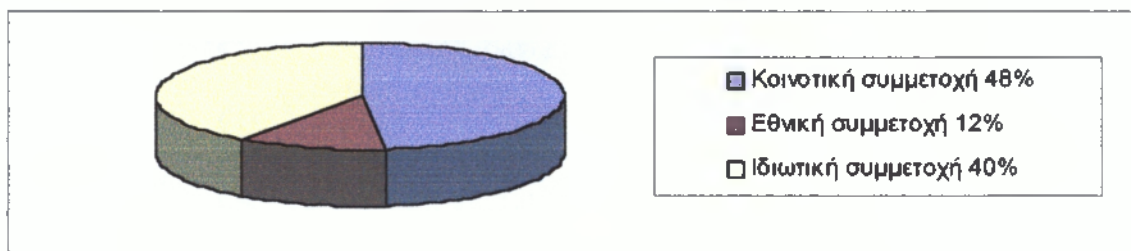
- Η επέκταση βιοτεχνίας για επεξεργασία και συσκευασία τοπικών αρωματικών φυτών.
- Η δημιουργία μονάδας παραγωγής και τυποποίησης τοπικών καπνιστών τροφών.

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος δεν προκύπτει η πραγματοποίηση αυτών των ενεργειών, πραγματοποιήθηκε μόνο ένα έργο το οποίο αφορά την επέκταση κτιριακού και μηχανολογικού εξοπλισμού ανώνυμης εταιρίας επεξεργασίας πέτρας και άλλων παραδοσιακών τοπικών υλικών.

Συνολικό κόστος δράσης 04.05

Το συνολικό κόστος της δράσης 04.05 ανήλθε στις 35,530,602 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 17,054,689 δρχ. με ποσοστό 48%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 4,263,672 δρχ. με ποσοστό 12%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 14,212,241 δρχ. με ποσοστό 40%

Διάγραμμα 6.4.5

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 04.05

Στην πρόταση που υποβλήθει το 1994 η δράση 04.05 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 25,000,000 δρχ. Η δράση 04.05 ήταν υπομέτρο ΕΤΠΑ.

Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 11,250,000 δρχ. με ποσοστό 45%

Εθνική Συμμετοχή ποσό 3,750,000 δρχ. με ποσοστό 15%

Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 10,000,000 δρχ. με ποσοστό 40%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 04.05

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	11,250,000	17,054,689	+ 5,804,689
Εθνική Συμμετοχή	3,750,000	4,263,672	+ 513,672
Ιδιωτική Συμμετοχή	10,000,000	14,212,241	+ 4,212,241
Συνολικό Κόστος	25,000,000	35,530,602	+ 10,530,000

6.5 ΜΕΤΡΟ 5 : ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΤΟΠΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

Το μέτρο αυτό περιελάμβανε επενδύσεις για παραγωγή βιολογικών προϊόντων, τυποποίηση, επεξεργασία, μεταποίηση, τοπικών αγροτικών προϊόντων όπως αρωματικά φυτά, μετάξι, παραδοσιακές τροφές καθώς και διαφοροποίηση της αγροτικής παραγωγής κτλ. Επίσης περιελάμβανε αναβάθμιση και αξιοποίηση της κτηνοτροφίας και των κτηνοτροφικών προϊόντων όπως της μελισσοκομίας και της σαλιγγαροτροφίας

Είχε ως στόχους την έρευνα των τοπικών και περιφερειακών αγορών και ανάλυση των δικτύων διανομής, την αξιοποίηση χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων που προέρχονται από τη γεωργία τη δασοκομία και την αλιεία., τη μεταφορά της τεχνολογίας, την προώθηση εμπορία και σήμανση των τοπικών και περιφερειακών προϊόντων ποιότητας και σύνδεση τους με την περιοχή τους. Τη διαφοροποίηση της γεωργικής παραγωγής και των δραστηριοτήτων των γεωργών καθώς και τη παραγωγή εναλλακτικών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από την αξιοποίηση της βιομάζας και των απορριμμάτων ιδίως από τα εργοστάσια ξυλείας.

Εγκρίθηκαν 8 έργα από 30 προτάσεις²⁶. Συγκεκριμένα η δράση 05.01 χρηματοδότησε 2 έργα αρχικού προϋπολογισμού 69,700,000 εκ. περίπου και που τελικά το συνολικό κόστος τους έφτασε τα 69,776,050 εκ. Η δράση 05.07 χρηματοδότησε 4 έργα αρχικού προϋπολογισμού 1) 43,500,000 εκ. περίπου (Βαφέ ΑΕ- ΕΘΙΑΓΕ) 2) Ιδιώτης 24,000,000 εκ. περίπου και τελικά το συνολικό κόστος τους έφτασε τα 59,871,341 εκ. υλοποιώντας και άλλες δύο προτάσεις της Βαφέ ΑΕ που δεν υπάρχουν στην αρχική κατάσταση των προτάσεων. Η δράση 05.13 χρηματοδότησε 2 έργα αρχικού προϋπολογισμού 57,600,000 εκ. περίπου και που τελικά το συνολικό κόστος τους έφτασε τα 57,361,767 εκ.

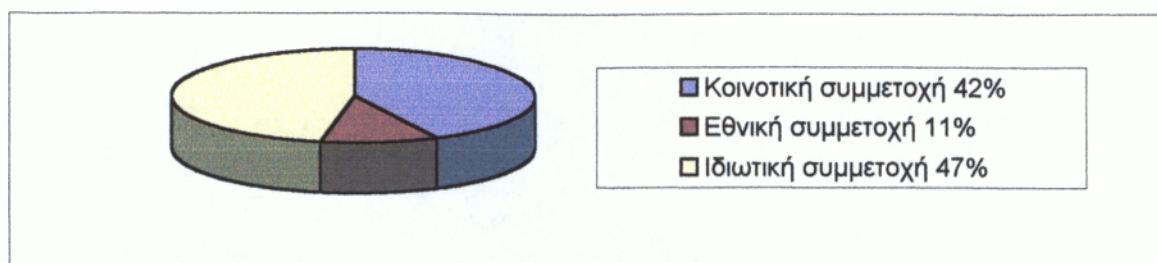
Συνολικό Κόστος Μέτρου 5

Το Συνολικό Κόστος του Μέτρου 5 ανήλθε σε 187,009,158 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 79,392,604 δρχ. με ποσοστό 42%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 19,848,151 δρχ. με ποσοστό 11%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 87,768,403 δρχ. με ποσοστό 47%

²⁶ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Διάγραμμα 6.5.1

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης του Μέτρου 5

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 το Μέτρο 5 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 867,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 395,400,000 δρχ. με ποσοστό 45%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 131,800,000 δρχ. με ποσοστό 15%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 339,800,000 δρχ. με ποσοστό 40%

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΟΣΟ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΜΕΤΡΟ 5:

- **ΕΝ.5,1** Η δημιουργία ενός γραφείου προώθησης και ανάπτυξης βασικών κρητικών προϊόντων.
- **ΕΝ.5,2** Η παραγωγή βιολογικών προϊόντων.
- **ΕΝ.5,3** Η διαφοροποίηση της αγροτικής παραγωγής και η διάδοση των φυτών πέκαν, μάνγκο και φραγκοσυκιάς.
- **ΕΝ.5,4** Ο εκσυγχρονισμός και ανάπτυξη της μελισσοκομίας στις ορεινές και προβληματικές περιοχές της δυτικής Κρήτης.
- **ΕΝ.5,5** Η δημιουργία οργάνου διαχείρισης και εμπορίας παραδοσιακών τυροκομικών προϊόντων με ονομασία προέλευσης στο Νομό Χανίων.
- **ΕΝ.5,6** Η δημιουργία ενός διαγνωστικού κέντρου αγροτικής παραγωγής επαρχίας Σέλινου.
- **ΕΝ.5,7** Η παραγωγή πετιμεζιού, κρασιού και τσικουδιάς με ονομασία προέλευσης.
- **ΕΝ.5,8** Δραστηριότητες της ενέργειας 5 Ανατολικού Σέλινου της Γ.Ε. IV.4, IV.5(πληγείσα περιοχή από πυρκαγιά).
- **ΕΝ.5,9** Επεξεργασία και τυποποίηση κάστανων.

- **ΕΝ.5,10** Εκτροφεία σαλιγκαριών.
- **ΕΝ.5,11** Τυποποίηση και συσκευασία τυροκομικών προϊόντων Ρεθύμνου.
- **ΕΝ.5,12** Η δημιουργία ενός εργαστηρίου ποιοτικού ελέγχου αγροκτηνοτροφικών προϊόντων Ρεθύμνου.
- **ΕΝ.5,13** Τυποποίηση ελαιολάδου
- **ΕΝ.5,14** Η δημιουργία μονάδας αναπαραγωγής καθαρόαιμων αιγών, προβάτων και κουνελιών με παράλληλη εφαρμογή συστημάτων εντατικής εκτροφής.

Πρέπει να αναφέρω πως όσο αφορά το μέτρο 5 η ΟΤΔ είχε εντάξει στην πρόταση²⁷ και κάποιες άλλες εναλλακτικές προτάσεις.

Αυτές ήταν :

- **5.α** Ίδρυση εργαστηρίου ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων ελιάς, εσπερ/δών και υποτροπικών φυτών.
- **5.β** Εγκατάσταση και ανάπτυξη μίας πρωτότυπης τυροκομικής μονάδας ενεργειακά καλυπτόμενης από αιολική και ηλιακή ενέργεια.

ΤΕΛΙΚΑ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ:

ΔΡΑΣΗ 05.01	ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΥΠΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΟΚ 866/90
ΔΡΑΣΗ 05.07	ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ & ΠΡΟΪΟΝΤΑ Ή ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΠΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ
ΔΡΑΣΗ 05.13	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΟΠΩΣ (ΑΡΤΟΣΥΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ, ΓΛΥΚΑ, ΖΥΜΑΡΙΚΑ κτλ.)

Πίνακας Απόκλισης Μέτρου 5

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1995	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	395,400,000	79,392,604	-316,007,396
Εθνική Συμμετοχή	131,800,000	19,848,151	-111,951,849
Ιδιωτική Συμμετοχή	339,800,000	87,768,403	-252,031,597
Συνολικό Κόστος	867,000,000	187,009,158	-679,990,842

²⁷ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΡΩΝ LEADER II ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Από το συνολικό κόστος²⁸ του Μέτρου 5 το μεγαλύτερο μέρος απορροφήθηκε για τη δράση 05.01 συνολικά 69,776,050 δρχ. σε ποσοστό 37%.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΟΥ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ	ΚΑΝΔΑΝΟΣ	36,206,050
ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΕΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	ΡΕΘΥΜΝΟ	33,570,000
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 05.01			69,776,050

Η δράση 05.07 απορρόφησε συνολικά 59,871,341 δρχ. σε ποσοστό 32%.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΤΥΠΟΠΟΙΗΤΗΡΙΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΖΥΜΒΡΑΓΟΥ ΚΙΣΣΑΜΟΥ	28,900,000
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	Α.Ε.	ΒΑΦΕ	17,687,351
ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	Α.Ε.	ΒΑΦΕ	724,454
ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	Α.Ε.	ΒΑΦΕ	12,559,536
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 05.07			59,871,341

Η δράση 05.13 απορρόφησε συνολικά 57,361,767 δρχ. σε ποσοστό 31%.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΕΔΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΛΥΚΩΝ ΣΕ ΟΙΚΙΣΜΟ	ΙΔΙΩΤΗΣ	ΠΛΑΤΑΝΟΣ	27,553,125
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	Α.Ε.	ΒΑΜΟΣ	29,808,642
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 05.13			57,361,767

²⁸ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 Πίνακας 1

Διάγραμμα 6.5.2

Χρηματοδοτική βαρύτητα δράσεων του Μέτρου 5

Παρατηρούμε ότι:

Από το Μέτρο 5 δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας. Οι νέες μόνιμες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν είναι 26 εκ των οποίων οι 5 αφορούν νέους εργαζόμενους έως 40 ετών. Οι νέες εποχιακές θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν είναι 8 και αφορούν νέους εργαζόμενους έως 40 ετών. Τα παραπάνω αποτελέσματα είναι πολύ θετικά και φαίνεται καθαρά πως το μέτρο 5 όπως και το μέτρο 4 μπορεί να επηρεάσει στην αύξηση του εισοδήματος. Από το μέτρο διατηρήθηκαν 13 θέσεις εργασίας.

Η παρέμβαση του μέτρου 5 όσο αφορά την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν ήταν ιδιαίτερα αισθητή αφού μόλις 1 έργο είχε ως δικαιούχο γυναίκα σε σύνολο 6 έργων του μέτρου και 5 μόνιμες θέσεις εργασίας σε σύνολο 36 νέων μόνιμων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν. Διαπιστώνεται πως από 47 μεικτές θέσεις εργασίας του Μέτρου 5 μόλις οι 9 αφορούν γυναίκες.

Όλα τα έργα που επιδοτήθηκαν (6) αφορούσαν νέες μορφές οργάνωσης και εμπορίας των επιχειρήσεων. Δημιουργήθηκαν 2 νέες επιχειρήσεις και οι άλλες 4 εκσυγχρονίσθηκαν. Δεν παρουσιάζεται πραγμάτωση των στόχων για σήμανση προέλευσης στα προϊόντα ή έργα για τη διασφάλιση της ποιότητας τους αλλά ούτε εμφανίστηκαν νέες τεχνολογίες ή τεχνικές στα έργα που επιλέχθηκαν.

Η μεταβολή του πληθυσμού²⁹ από το 61 έως το 91 στις περιοχές που έγιναν τα έργα του μέτρου 5 είναι περίπου 30% πτωτική εκτός από μία περιοχή που είναι 50% ανοδική.

²⁹ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΔΡΑΣΗ 05.01: ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΥΠΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΟΚ 866/90

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν την αναβάθμιση των εργοστασίων που δραστηριοποιούνται σε κατεξοχήν τοπικά προϊόντα και που ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν και στην τυποποίηση των προϊόντων που παράγουν.

Στόχος αυτής της δράσης είναι η ενίσχυση των μονάδων αυτών έτσι ώστε να εισέλθουν πιο δυναμικά στο εμπόριο των προϊόντων τους και να μπορέσουν να ανταγωνιστούν τα ξένα προϊόντα.

Παρατηρούμε ότι:

Αρχικά η δράση 05.01 είχε παρουσιαστεί μέσα από 10 ενέργειες.

Αυτές είναι:

- **EN.5,1** Η δημιουργία ενός γραφείου προώθησης και ανάπτυξης βασικών κρητικών προϊόντων.
- **EN.5,3** Η διαφοροποίηση της αγροτικής παραγωγής και η διάδοση των φυτών πέκαν, μάνγκο και φραγκοσυκιάς.
- **EN.5,4** Ο εκσυγχρονισμός και ανάπτυξη της μελισσοκομίας στις ορεινές και προβληματικές περιοχές της δυτικής Κρήτης.
- **EN.5,5** Η δημιουργία οργάνου διαχείρισης και εμπορίας παραδοσιακών τυροκομικών προϊόντων με ονομασία προέλευσης στο Νομό Χανίων.
- **EN.5,7** Η παραγωγή πετιμεζιού, κρασιού και τσικουδιάς με ονομασία προέλευσης.
- **EN.5,9** Επεξεργασία και τυποποίηση κάστανων.
- **EN.5,10** Εκτροφεία σαλιγκαριών.
- **EN.5,11** Τυποποίηση και συσκευασία τυροκομικών προϊόντων Ρεθύμνου.
- **EN.5,12** Η δημιουργία ενός εργαστηρίου ποιοτικού ελέγχου αγροκτηνοτροφικών προϊόντων Ρεθύμνου.
- **EN.5,13** Τυποποίηση ελαιολάδου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 05.01

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Εκσυγχρονισμός τυροκομείου Κανδάνου

Κωδικός: 05-01-02-01

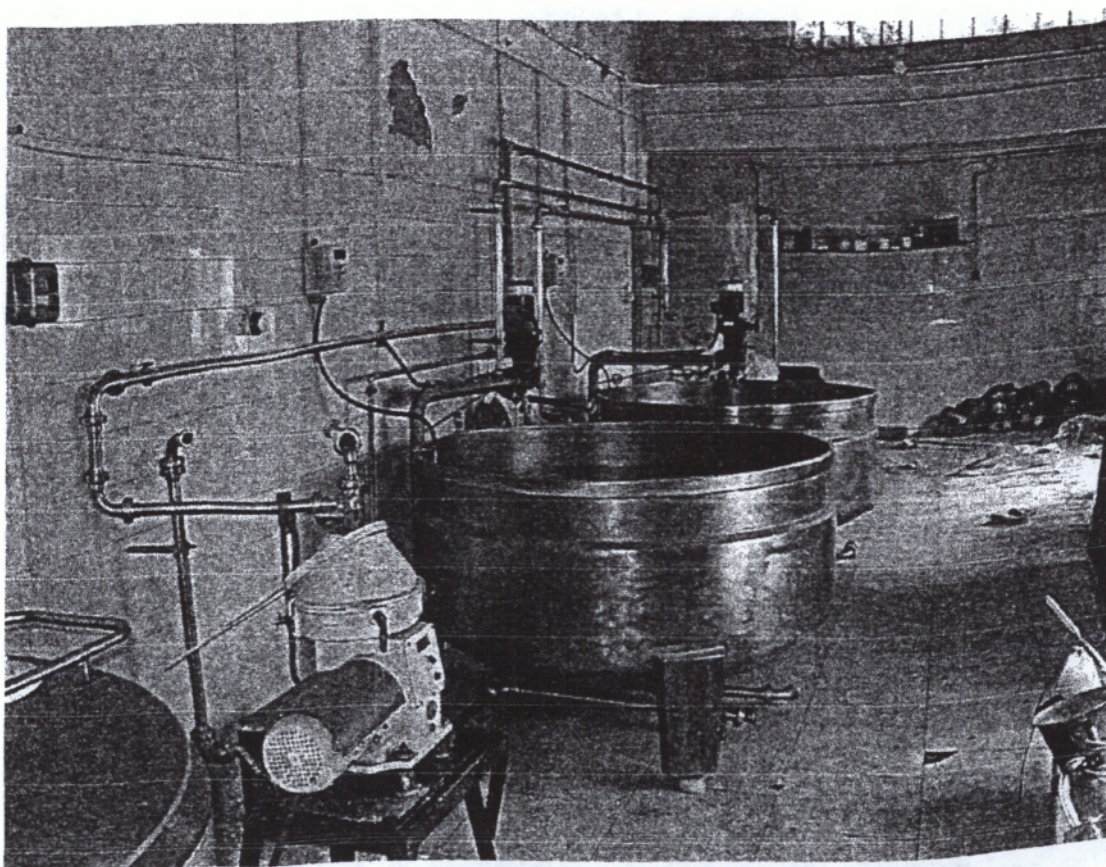
Δράση στην οποία υπάγεται:

Δράσεις τύπου καν. (ΕΟΚ) 866/90

Κωδικός: 05-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Κανδάνου

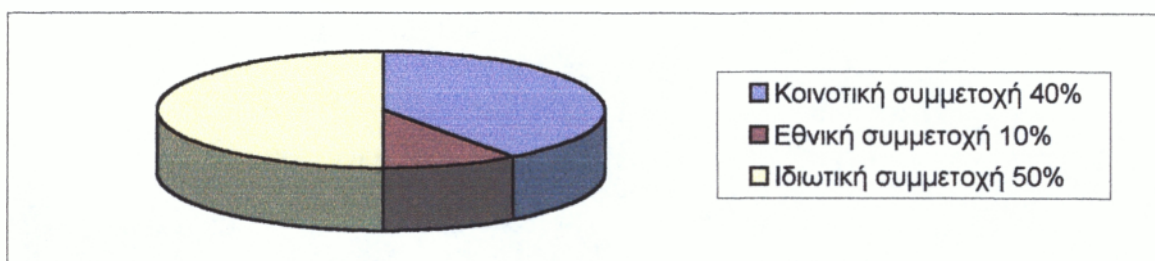

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος προκύπτει η πραγματοποίηση δύο (2) εκσυγχρονισμών σε εργοστάσια τυροκομικών προϊόντων. Μία (1) παρέμβαση αφορά τον εκσυγχρονισμό εξοπλισμού αγροτικής συνεταιριστικής μονάδας που αναβαθμίσθηκε, και μία (1) παρέμβαση που αφορά εργοστάσιο της ένωσης γεωργικών συνεταιρισμών με εκσυγχρονισμό εξοπλισμού και χώρων για τυποποίηση.

Συνολικό κόστος δράσης 05.01

Το συνολικό κόστος της δράσης 05.01 ανήλθε στις 69,776,050 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 27,910,420 δρχ. με ποσοστό 40%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 6,977,605 δρχ. με ποσοστό 10%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 34,888,025 δρχ. με ποσοστό 50%

Διάγραμμα 6.5.3

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 05.01

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 05.01 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 627,000,000 δρχ. Η δράση 05.01 ήταν υπομέτρο ΕΓΤΠΕ-Π.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 288,400,000 δρχ. με ποσοστό 45%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό δρχ. 95,800,000 με ποσοστό 15%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 243,200,000 δρχ. με ποσοστό 40%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 05.01

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	288,400,000	27,910,420	-260,489,580
Εθνική Συμμετοχή	95,800,000	6,977,605	-88,822,395
Ιδιωτική Συμμετοχή	243,200,000	34,888,025	-208,311,975
Συνολικό Κόστος	627,000,000	69,776,050	-557,223,950

ΔΡΑΣΗ 05.07: ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ & ΠΡΟΪΟΝΤΑ Ή ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΠΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν την παραγωγή εναλλακτικών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν η ανάπτυξη δραστηριοτήτων οικολογικής γεωργίας, η παραγωγή νέων και ποιοτικά ανώτερων προϊόντων, η εφαρμογή νέων τεχνολογιών στον αγροτικό χώρο, αξιοποίηση της τεχνογνωσίας των επιστημονικών ιδρυμάτων και η προστασία του περιβάλλοντος.

Παρατηρούμε ότι:

Η δράση 05.07 είχε παρουσιαστεί μέσα από μια ενέργεια η οποία αναφερόταν γενικώς στη παραγωγή βιολογικών αγροτικών προϊόντων όπως εσπεριδοειδών και ελαιολάδου, στη χρησιμοποίηση βιολογικών και βιοτεχνικών μέσων για την καταπολέμηση των ασθενειών τους και στην παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων καλλιεργούμενων με βιολογικές μεθόδους.

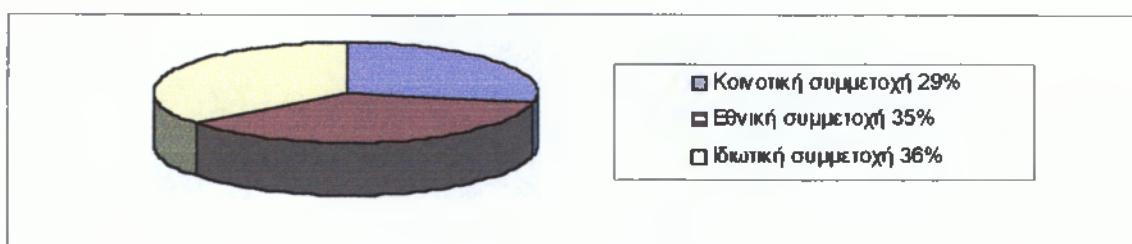
- **ΕΝ. 5,2** Παραγωγή βιολογικών προϊόντων.

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος προκύπτει η πραγματοποίηση αυτής της ενέργειας η οποία πλαισιώθηκε από υποδράσεις στο αντικείμενο του βιολογικού ελαιολάδου παραγωγή και τυποποίησή του.

Συνολικό κόστος δράσης 05.07

Το συνολικό κόστος της δράσης 05.07 ανήλθε στις 59,871,341 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 23,948,536 δρχ. με ποσοστό 29%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 29,935,670 δρχ. με ποσοστό 35%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 29,935,670 δρχ. με ποσοστό 36%

Διάγραμμα 6.5.4

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 05.07

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 05.07

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Τυποποίηση βιολογικού ελαιολάδου (εκδηλώσεις)

Κωδικός: 05-07-00-02β

Δράση στην οποία υπάγεται:

Βιολογικές καλλιέργειες & προϊόντα από βιολογική γεωργία

Κωδικός: 05-07

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Κριονερίδας, Δημοτικό Διαμέρισμα Βαφέ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Τυποποίηση βιολογικού ελαιολάδου

Κωδικός: 05-07-00-02γ

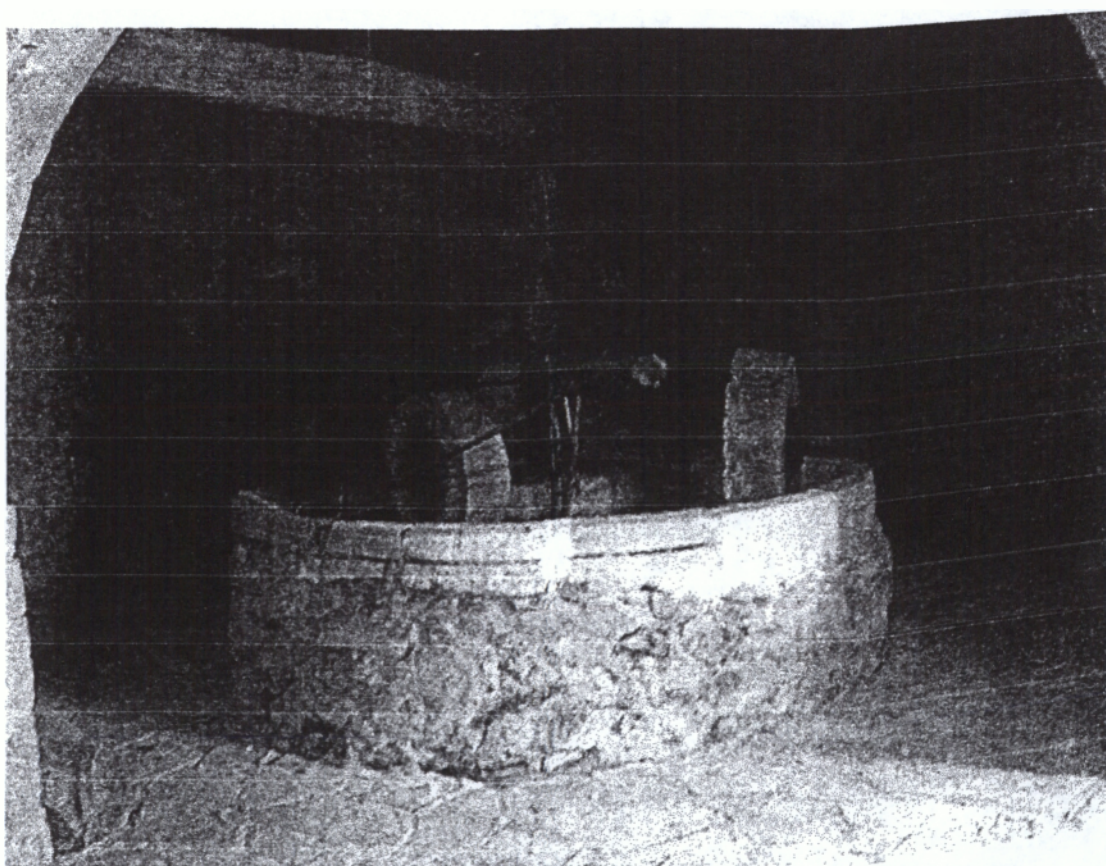
Δράση στην οποία υπάγεται:

Βιολογικές καλλιέργειες & προϊόντα από βιολογική γεωργία

Κωδικός: 05-07

Περιοχή έργου:

Νεμός Χανίων, Δήμος Κρουονερίδας, Δημοτικό Διαμέρισμα Βαφέ

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 05.07 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 110,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 49,500,000 δρχ. με ποσοστό 45%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 16,500,000 δρχ. με ποσοστό 15%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 44,000,000 δρχ. με ποσοστό 40%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 05.07

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	49,500,000	23,948,536	-25,551,464
Εθνική Συμμετοχή	16,500,000	5,987,134	-13,435,670
Ιδιωτική Συμμετοχή	44,000,000	29,935,671	-14,064,329
Συνολικό Κόστος	110,000,000	59,871,341	-50,128,659

**ΔΡΑΣΗ 05.13: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ
(ΑΡΤΟΣΥΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ, ΓΛΥΚΑ, ΖΥΜΑΡΙΚΑ κτλ)**

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν την παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων μικρών βιοτεχνιών για ενίσχυση και εκσυγχρονισμό τους. Αυτή η δράση δεν είχε παρουσιαστεί μέσω κάποιας ενέργειας αλλά προέκυψε από σχετικές προτάσεις επενδυτών.

Παρατηρούμε ότι:

Η δράση αυτή δεν είχε παρουσιαστεί μέσα από κάποια ενέργεια. Από την ολοκλήρωση του προγράμματος προκύπτει η πραγματοποίηση δύο επενδύσεων με παραδοσιακά προϊόντα την επέκταση και μετεγκατάσταση αυτών των βιοτεχνιών που δραστηριοποιούνται σε παραδοσιακά εδέσματα και προϊόντα..

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 05.13

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Βιοτεχνία παραδοσιακών προϊόντων

Κωδικός: 05-13-00-02

Δράση στην οποία υπάγεται:

Επενδύσεις παραγωγής ειδών διατροφής (αρτοποιήματα, γλυκά, ζυμαρικά κ.λπ.)

Κωδικός: 05-13

Περιοχή έργου:

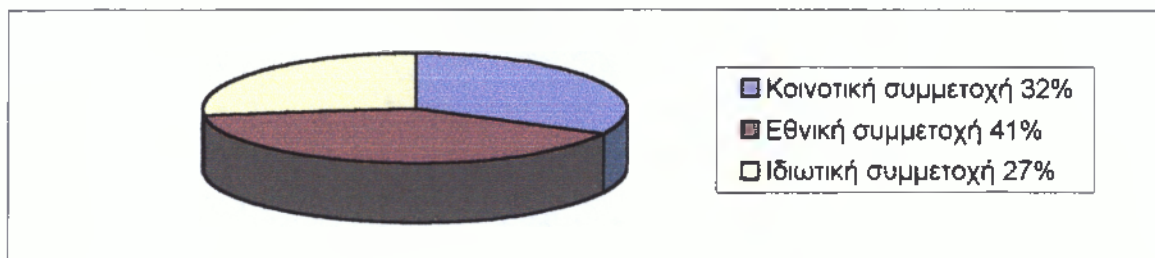
Νομός Χανίων, Δήμος Βάμου, Δημοτικό Διαμέρισμα Βάμου

Συνολικό κόστος δράσης 05.13

Το συνολικό κόστος της δράσης 05.13 ανήλθε στις 57,361,767 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 27,533,648 δρχ. με ποσοστό %
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 34,417,060 δρχ. με ποσοστό %
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 22,944,707δρχ. με ποσοστό %

Διάγραμμα 6.5.5

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 05.13

6.6 ΜΕΤΡΟ 6 : ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ.

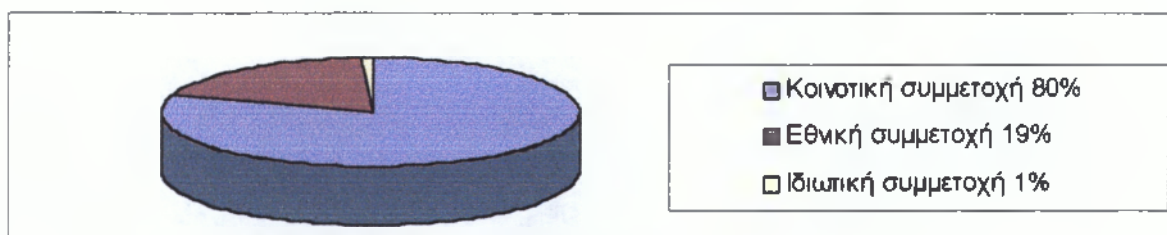
Το μέτρο αυτό περιελάμβανε έργα για ανάπλαση μνημείων, κτιρίων, οικισμών και περιβάλλοντος πολιτιστικών χώρων. Επίσης φυσικά τοπία και υποδομές για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε δασικές περιοχές, μιτάτα, μονοπάτια, φαράγγια, διαδρομές πηγές κτλ. καθώς και προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης περιλαμβάνονταν έργα ανάδειξης, διαφύλαξης και προβολής της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς.

Εγκρίθηκαν 21 έργα από 43 προτάσεις. Συγκεκριμένα η δράση 06.01 χρηματοδότησε 16 έργα αρχικού προϋπολογισμού όσο αφορά τα 12 235,800,000 εκ. περίπου και που τελικά το συνολικό κόστος τους έφτασε τα 152,666,248 εκ. υλοποιώντας και άλλες τέσσερις προτάσεις που δεν υπάρχουν στην αρχική κατάσταση των προτάσεων. Η δράση 06.03 χρηματοδότησε 1 έργο αρχικού προϋπολογισμού 25,000,000 εκ. περίπου. και τελικά το συνολικό κόστος του έφτασε τα 15,999,558 εκ. Η δράση 06.06 χρηματοδότησε 1 έργο αρχικού προϋπολογισμού 9,733,702 εκ. περίπου και τελικά το συνολικό κόστος του έφτασε τα 4,999,660 εκ. Η δράση 06.14 χρηματοδότησε 2 έργα αρχικού προϋπολογισμού 45,900,000 εκ. περίπου. και τελικά το συνολικό κόστος του έφτασε τα 25,823,372 εκ. Η δράση 06.21 χρηματοδότησε 1 έργο αρχικού προϋπολογισμού 24,500,000 εκ. περίπου και τελικά το συνολικό κόστος του έφτασε τα 10,000,000 εκ.

Συνολικό Κόστος Μέτρου 6

Το Συνολικό Κόστος του Μέτρου 6 ανήλθε σε 209,488,838 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 167,591,071 δρχ. με ποσοστό 80%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 39,897,767 δρχ. με ποσοστό 19%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 2,000,000 δρχ. με ποσοστό 1%

Διάγραμμα 6.6.1

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης του Μέτρου 6

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 το Μέτρο 6 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 1,098,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 576,450,000 δρχ. με ποσοστό 52,50%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 192,150,000 δρχ. με ποσοστό 17,50%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 329,400,000 δρχ. με ποσοστό 30%

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΟΣΟ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΜΕΤΡΟ 6:

- **ΕΝ.6,1** Εξυγίανση υδρολεκάνων και υγροβιότοπων από απόβλητα ελαιουργείων.
- **ΕΝ.6,2** Ενέργειες διατήρησης και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου στη ζώνη Αγροτουρισμού (Γ.Ε.Ι.3) Αποκορώνου.
- **ΕΝ.6,3** Ενέργειες διατήρησης και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου στη ζώνη των ήπιων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων Γ.Ε. Ι.1,Ι.2 Αποκορώνου.
- **ΕΝ.6,4** Πολιτιστική και φυσιολατρική Διαδρομή Αποκορώνου. Ανάδειξη πολιτιστικών και φυσικών στοιχείων Διαδρομής Άπτερα- Σαμονάς- Κυριακοσέλια- Μαχεροί Γ.Ε. Ι.5 Αποκορώνου.
- **ΕΝ.6,5** Δημιουργία Ιστορικού και Λαογραφικού Αρχείου Αποκορώνου.
- **ΕΝ.6,6** Ενέργειες διατήρησης και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου στη Δυτική Κίσαμο Γ.Ε. ΙΙ.1, ΙΙ.8.
- **ΕΝ.6,7** Ενέργειες διατήρησης και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου στη Ανατολική Κίσαμο Γ.Ε. ΙΙ.2, ΙΙ.5.
- **ΕΝ.6,8** Αποκατάσταση – Συντήρηση και εξοπλισμός μουσείου Ελευθερίου Βενιζέλου – Ανάπλαση του περιβάλλοντος χώρου της πλατείας Αγίου Γεωργίου στο Θέρισο Γ.Ε. ΙΙΙ.2 Κυδωνίας.
- **ΕΝ.6,9** Δυτικό Σέλινο – Ανάδειξη Βυζαντινής Εκκλησίας .
- **ΕΝ.6,10** Ενέργειες ανάπλασης και διατήρηση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου Ανατολικού Σέλινου Γ.Ε. ΙV.4, ΙV.5.
- **ΕΝ.6,11** Προστασία – Ανάδειξη – Αξιοποίηση Φαραγγιών Αράδενας- Ασφένδου- Ιμπρου Επαρχίας Σφακίων.

- **EN.6,12** Ανακύκλωση αλουμινίου.
- **EN.6,13** Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος- Αναπλάσεις οικισμών Γ.Ε. I.3,I.4,I.5 Επαρχίας Αγ. Βασιλείου Ρεθύμνου.
- **EN.6,14** Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος- Αναπλάσεις οικισμών Γ.Ε. I.1, I.2, I.3 Επαρχίας Αγ. Βασιλείου και επαρχίας Αμαρίου Ρεθύμνου.
- **EN.6,15** Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος- Αναπλάσεις οικισμών Γ.Ε. IV.1, IV.2, IV.3, IV.4 Ανατολικού Ρεθύμνου.
- **EN.6,16** Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος- Αναπλάσεις οικισμών Γ.Ε. IV.6, IV.7, IV.8, IV.9 Ανατολικού Ρεθύμνου.

Πρέπει να αναφέρω πως όσο αφορά το μέτρο 6 η ΟΤΔ είχε εντάξει στην πρόταση και κάποιες εναλλακτικές προτάσεις.

Αυτές ήταν:

- 6.α Τδρυμα κρητικού ελαιολάδου.
- 6.β Ολοκληρωμένη αξιοποίηση και προστασία φαραγγιών Αράδαινας- Ιμπρου.

ΤΕΛΙΚΑ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ:

ΔΡΑΣΗ 06.01	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΠΙΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ
ΔΡΑΣΗ 06.03	ΜΟΥΣΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ (ΜΗ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ)
ΔΡΑΣΗ 06.06	ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΝΤΥΠΙΑ
ΔΡΑΣΗ 06.14	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ, ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ, ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΔΡΑΣΗ 06.21	ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΡΟΒΟΛΗ

Πίνακας Απόκλισης Μέτρου 6

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	576,450,000	167,591,071	-408,858,929
Εθνική Συμμετοχή	192,150,000	39,897,767	-152,252,233
Ιδιωτική Συμμετοχή	329,400,000	2,000,000	-327,400,000
Συνολικό Κόστος	1,098,000,000	209,488,838	-888,511,162

Από το συνολικό κόστος του Μέτρου 6 το μεγαλύτερο μέρος απορροφήθηκε για τη δράση 06.01 συνολικά 152,666,248 δρχ. σε ποσοστό 73%.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ (ΚΑΛΝΤΕΡΙΜΙ) ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΚΑΚΟΔΙΑΒΑΤΟ	ΔΗΜΟΣ ΛΑΠΠΑΙΩΝ	Δ.Δ. ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ	11,951,970
ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΠΕΤΡΕ	ΔΗΜΟΣ ΛΑΠΠΑΙΩΝ	Δ.Δ. ΓΕΡΑΝΙΟΥ	12,000,000
ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΡΥΘΝΕΡΙΔΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΡΥΘΝΕΡΙΔΑΣ	Δ.Δ. ΒΑΦΕ	6,639,762
ΣΗΜΑΝΣΗ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ ΤΩΝ ΜΙΝΑΤΩΝ ΣΤΗ ΘΕΡΙΣΙΑΝΗ ΜΑΔΑΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΙΤΑΤΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΙΣΟΥ	Δ.Δ. ΘΕΡΙΣΟΥ	7,837,382
ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΑΣΣΑΛΟ- ΜΑΚΡΩΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΗΘΥΜΝΗΣ	Δ.Δ. ΣΑΣΣΑΛΟΥ	8,342,795
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΦΑΡΑΓΓΙΟΥ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΔΕΛΙΑΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΛΥΜΒΑΡΙΟΥ	Δ.Δ. ΔΕΛΙΑΝΩΝ	9,951,334

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡ.	ΔΗΜΟΣ ΣΦΑΚΙΩΝ	Δ.Δ. ΑΣΚΥΦΟΥ	4,998,799
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΦΑΡΑΓΓΙΟΥ ΑΡΑΔΑΙΝΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΣΦΑΚΙΩΝ	Δ.Δ. ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ	9,999,011
ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ, ΚΑΜΠΟΙ-ΒΟΛΙΚΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΜΙΩΝ	Δ.Δ. ΚΑΜΠΩΝ	4,994,467
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΛΕΓΜΑΤΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΜΙΩΝ	-	11,996,423
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΔΑΣΙΚΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΜΠΟΡΙΑΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΣΟΥΡΩΝ	Δ.Δ. ΚΑΡΑΝΟΥ	12,000,000
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΔΑΣΙΚΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΒΟΥΚΟΛΙΕΣ-ΣΕΜΠΡΩΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ	Δ.Δ. ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ	9,999,848
ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΜΟΝΗΣ ΒΕΝΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΣΥΒΡΙΤΟΥ	Δ.Δ. ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΑΣ	9,043,000
ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΟΜΑΛΟΣ-ΦΑΡΑΓΓΙ ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΝ. ΣΕΛΙΝΟΥ	Δ.Δ. ΕΠΑΝΟΧΩΡΙΟΥ	5,911,727
ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΒΕΔΕΡΙΟΤΙΚΟΥ ΦΑΡΑΓΓΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚ. ΦΩΚΑ	Δ.Δ. ΠΙΡΙΝΕ	12,000,000
ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ ΣΗΡΙΚΑΡΙ-ΜΕΛΙΣΣΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΙΝΝΑΧΩΡΙΟΥ	-	14,999,730
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 06.01			152,666,248

Η δράση 06.03 απορρόφησε συνολικά 15,999,558 δρχ. σε ποσοστό 8%.

Η δράση 06.03 ήταν υπομέτρο ΕΓΤΠΕ-Π.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ-ΕΚΘΕΤΗΡΙΟ ΕΡΓΑΛΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΦΟΙΝΙΚΑ	Δ.Δ. ΚΟΞΑΡΕ	15,999,558
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 06.03			15,999,558

Η δράση 06.06 απορρόφησε συνολικά 4,999,660 δρχ. σε ποσοστό 2%.

Η δράση 06.06 ήταν υπομέτρο ΕΓΤΠΕ-Π.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΙΣΣΑΜΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΟΥΣΑΚΙΩΝ	Δ.Δ. ΛΟΥΣΑΚΙΩΝ	4,999,660
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 06.06			4,999,660

Η δράση 06.14 απορρόφησε συνολικά 25,823,372 δρχ. σε ποσοστό 12%.

Η δράση 06.14 ήταν υπομέτρο ΕΤΠΑ.

Αναλυτικά:

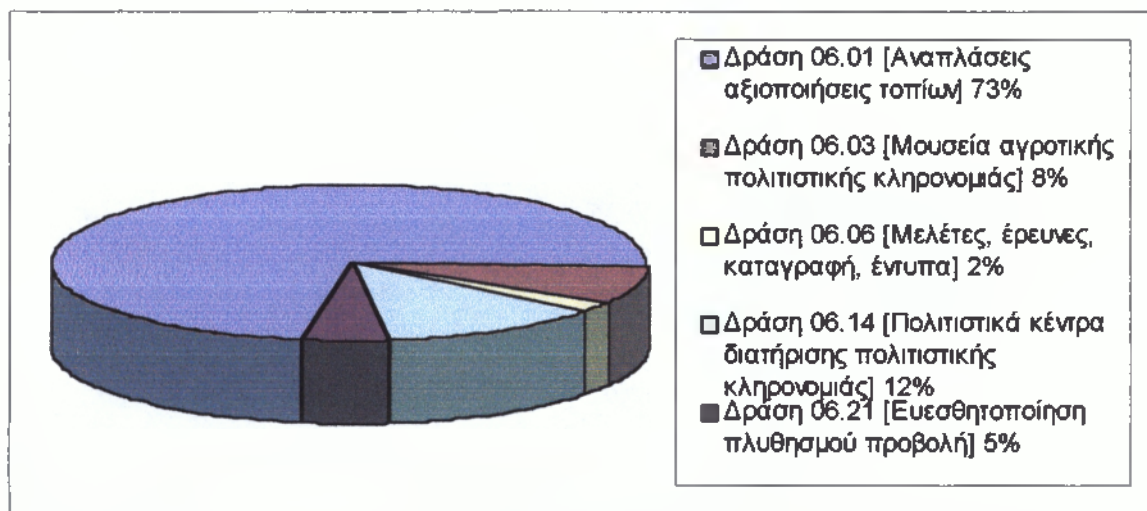
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΑΠΟΚΟΡΟΝΑ	ΙΔΡΥΜΑ ΑΓ. ΣΟΦΙΑ	Δ.Δ. ΠΑΙΔΟΧΩΡΙΟΥ	8,823,751
ΑΠΟΠΕΡΑΤΟΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΥΚΗΣ ΡΟΥΣΤΙΚΩΝ Α.&Μ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚ ΦΩΚΑ	Δ.Δ. ΡΟΥΣΤΙΚΩΝ	16,999,621
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 06.14			25,823,372

Η δράση 06.21 απορρόφησε συνολικά 10,000,000 δρχ. σε ποσοστό 5%.

Η δράση 06.21 ήταν υπομέτρο ΕΤΠΑ.

Αναλυτικά:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΑΝΕΤΕΚ	Δ.Δ. ΡΑΒΔΟΥΧΩΝ	10,000,000
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΗΣ 06.21			10,000,000

Διάγραμμα 6.6.2

Χρηματοδοτική βαρύτητα δράσεων του Μέτρου 6

Παρατηρούμε ότι:

Από το μέτρο 6 δημιουργήθηκαν κάποιες από τις απαραίτητες για τον τόπο προϋποθέσεις ώστε να έχουμε μια δυναμικότερη παρουσία στο τομέα του εναλλακτικού τουρισμού. Η αναπλάσεις και αξιοποιήσεις των τοπίων απορρόφησαν το μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας αφού οι περιοχές που πρόσταζαν επέμβαση της δράσης αυτής ήταν, και δυστυχώς εξακολουθούν να είναι, πάρα πολλές. Πρωταγωνιστές των αναπλάσεων ήταν τα φαράγγια και τα μονοπάτια τους.

Από τις υπόλοιπες δράσεις διαπιστώνουμε πως έγινε μια προσπάθεια εστίασης στην διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μας, ωστόσο τα έργα είναι πολύ λίγα για την περιοχή επιλογής. Υπάρχουν τόσες πολλές περιοχές με ξεχωριστή κουλτούρα και με πολλά να μας προσφέρουν όσο αφορά τον πολιτισμό, την ιστορία τους (π.χ. Κάνδανος) αλλά και τη φυσική ομορφιά τους. Παρόλα αυτά οι επεμβάσεις ήταν λίγες.

ΔΡΑΣΗ 06.01: ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΠΙΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν αναδείξεις τοπίων και αναπλάσεις χώρων και του περιβάλλοντος περιοχών με ιδιαίτερο φυσικό κάλος και στήριξη του «θέματος» που προβάλλει κάθε μέρος στη περιοχή του προγράμματος.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν η τόνωση του πολιτιστικού και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, η διαφύλαξη και προστασία των φυσικών τοπίων και η ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων των περιοχών αυτών. Επίσης η στήριξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αφού συνδέετε άμεσα με τις αγροτουριστικές ενέργειες.

Παρατηρούμε ότι:

Αρχικά η δράση 06.01 είχε παρουσιαστεί μέσα από 7 ενέργειες.

Αυτές είναι:

- **ΕΝ.6,2** Ενέργειες διατήρησης και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου στη ζώνη Αγροτουρισμού (Γ.Ε.Ι.3) Αποκορώνου.
- **ΕΝ.6,3** Ενέργειες διατήρησης και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου στη ζώνη των ήπιων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων Γ.Ε.Ι.1,Ι.2 Αποκορώνου.
- **ΕΝ.6,4** Πολιτιστική και φυσιολατρική Διαδρομή Αποκορώνου. Ανάδειξη πολιτιστικών και φυσικών στοιχείων Διαδρομής Άλπερα- Σαμονάς-Κυριακοσέλια-Μαχεροί Γ.Ε.Ι.5 Αποκορώνου.
- **ΕΝ.6,6** Ενέργειες διατήρησης και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου στη Δυτική Κίσαμο Γ.Ε. ΙΙ.1, ΙΙ.8.
- **ΕΝ.6,7** Ενέργειες διατήρησης και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου στη Ανατολική Κίσαμο Γ.Ε. ΙΙ.2, ΙΙ.5.
- **ΕΝ.6,8** Αποκατάσταση – Συντήρηση και εξοπλισμός μουσείου Ελευθερίου Βενιζέλου – Ανάπλαση του περιβάλλοντος χώρου της πλατείας Αγίου Γεωργίου στο Θέρισο Γ.Ε. ΙΙΙ.2 Κυδωνίας.

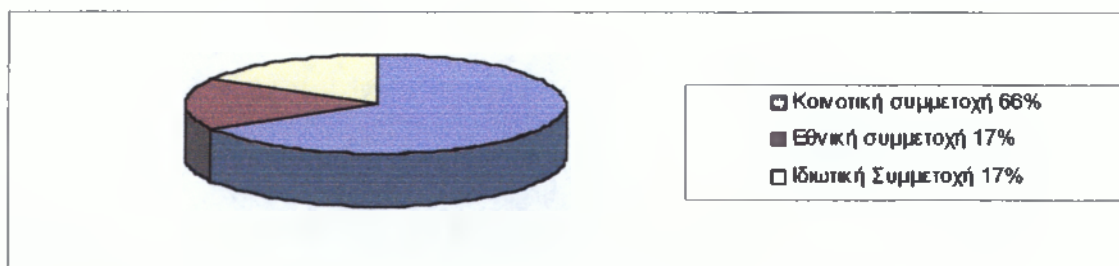
- **EN.6,10** Ενέργειες ανάπλασης και διατήρηση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου Ανατολικού Σέλιου Γ.Ε. IV.4, IV.5.
- **EN.6,11** Προστασία – Ανάδειξη – Αξιοποίηση Φαραγγιών Αράδενας- Ασφένδου- Ιμπρου Επαρχίας Σφακίων.
- **EN.6,12** Ανακύκλωση αλουμινίου.
- **EN.6,13** Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος- Αναπλάσεις οικισμών Γ.Ε.Ι.3,Ι.4,Ι.5 Επαρχίας Αγ.Βασιλείου Ρεθύμνου.
- **EN.6,14** Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος- Αναπλάσεις οικισμών Γ.Ε.Ι.1, Ι.2, Ι.3 Επαρχίας Αγ.Βασιλείου και Επαρχίας Αμαρίου Ρεθύμνου.
- **EN.6,15** Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος- Αναπλάσεις οικισμών Γ.Ε. IV.1, IV.2, IV.3, IV.4 Ανατολικού Ρεθύμνου.
- **EN.6,16** Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος- Αναπλάσεις οικισμών Γ.Ε. IV.6, IV.7, IV.8, IV.9 Δυτικού Ρεθύμνου.

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος προκύπτει η πραγματοποίηση δεκαέξι (16) παρεμβάσεων στην περιοχή του προγράμματος. Και οι δεκαέξι παρέμβασεις αφορούν αναδείξεις μονοπατιών-διαδρομών σε φαράγγια, άλση και άλλες βελτιώσεις χώρων.

Συνολικό κόστος δράσης 06.01

Το συνολικό κόστος της δράσης 06.01 ανήλθε στις 152,666,248 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 122,132,999 δρχ. με ποσοστό 66%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 30,533,249 δρχ. με ποσοστό 17%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 30,533,249 δρχ. με ποσοστό 17%

Διάγραμμα 6.6.3

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 06.01

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 06.01

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Φυσιολατρική και ιστορική διαδρομή Κρουνερίδας

Κωδικός: 06-01-00-03

Δράση στην οποία υπάγεται:

Αναπλάσεις, αξιοποιήσεις και ανάδειξη τοπίων, περιβάλλοντος και χώρων

Κωδικός: 06-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Κρουνερίδας, Δημοτικό Διαμέρισμα Βαφέ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Σήμανση μονοπατιού των μιτάων στη Θερισιανή μαδάρα και αποκατάσταση των μιτάων για την ανάπτυξη του πράσινου τουρισμού

Κωδικός: 06-01-00-04

Δράση στην οποία υπάγεται:

Αναπλάσεις, αξιοποιήσεις και ανάδειξη τοπίων, περιβάλλοντος και χώρων

Κωδικός: 06-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Θερίσσου, Δημοτικό Διαμέρισμα Θερίσσου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Προστασία και ανάδειξη της δασικής έκτασης στη θέση «Μποριανά», της κοινότητας Καράνου Χανίων

Κωδικός: 06-01-00-11

Δράση στην οποία υπάγεται:

Αναπλάσεις, αξιοποιήσεις και ανάδειξη τοπίων, περιβάλλοντος και χώρων

Κωδικός: 06-01

Περιοχή έργου:

Νομός Χανίων, Δήμος Μουσούρων, Δημοτικό Διαμέρισμα Καράνου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Διαδρομή Βεδεριώτικου φαραγγιού

Κωδικός: 06-01-00-15

Δράση στην οποία υπάγεται:

Αναπλάσεις, αξιοποιήσεις και ανάδειξη τοπίων, περιβάλλοντος και χώρων

Κωδικός: 06-01

Περιοχή έργου:

Νομός Ρεθύμνου, Δήμος Νικηφόρου Φωκά, Δημοτικό Διαμέρισμα Προνέ

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 06.01 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 1,010,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 530,250,000 δρχ. με ποσοστό 52,5%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 176,750,000 δρχ. με ποσοστό 17,5%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 303,000,000 δρχ. με ποσοστό 30%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 06.01

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	530,250,000	122,132,000	-408,118,000
Εθνική Συμμετοχή	176,750,000	30,533,249	-146,216,751
Ιδιωτική Συμμετοχή	303,000,000	30,533,249	-272,466,751
Συνολικό Κόστος	1,010,000,000	152,666,248	-826,801,502

ΔΡΑΣΗ 06.03: ΜΟΥΣΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ (ΜΗ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ)

Στη δράση αυτή περιλαμβάνεται ένα (1) έργο αναπαλαίωσης κτιρίου όπου θα εκθέτονται αγροτικά εργαλεία και αντικείμενα πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι επιδιωκόμενοι στόχοι όπως αναφέρονται στην πρόταση που κατατέθηκε το 1994 ήταν η ανάπτυξη δραστηριοτήτων πολιτιστικού ενδιαφέροντος, η ανάδειξη και προστασία των ιστορικών μνημείων και επομένως η ανάπτυξη τουρισμού και η προστασία του περιβάλλοντος.

Παρατηρούμε ότι:

Η δράση 06.03 είχε παρουσιαστεί μέσα από δύο (2) ενέργειες.

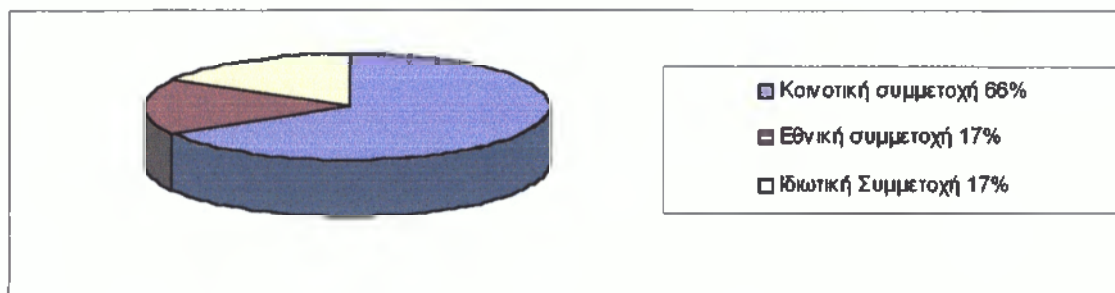
Αυτές ήταν:

- **ΕΝ.6,8** Αποκατάσταση – Συντήρηση και εξοπλισμός μουσείου Ελευθερίου Βενιζέλου – Ανάπλαση του περιβάλλοντος χώρου της πλατείας Αγίου Γεωργίου στο Θέρισο Γ.Ε. ΙΙΙ.2 Κυδωνίας.
- **ΕΝ.6,9** Δυτικό Σέλινο – Ανάδειξη Βυζαντινής Εκκλησίας .

Συνολικό κόστος δράσης 06.03

Το συνολικό κόστος της δράσης 06.03 ανήλθε στις 15,999,558 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 12,799,646 δρχ. με ποσοστό 66%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 3,199,912 δρχ. με ποσοστό 17%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 3,199,912 δρχ. με ποσοστό 17%

Διάγραμμα 6.6.4

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 06.03

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 06.03 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 48,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 25,200,000 δρχ. με ποσοστό 52,5%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 8,400,000 δρχ. με ποσοστό 17,5%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 14,400,000 δρχ. με ποσοστό 30%

Πίνακας Απόκλισης δράσης 06.03

Πηγές χρηματοδότησης	Αρχικό ποσό Πρότασης 1994	Τελικό ποσό υλοποίησης	Απόκλιση
Κοινοτική Συμμετοχή	25,200,000	12,799,646	-12,400,354
Εθνική Συμμετοχή	8,400,000	3,199,912	-5,200,088
Ιδιωτική Συμμετοχή	14,400,000	3,199,912	-11,200,088
Συνολικό Κόστος	48,000,000	15,999,558	-33,000,442

ΔΡΑΣΗ 06.06:ΜΕΛΕΤΕΣ, ΕΡΕΥΝΕΣ, ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ, ΕΝΤΥΠΑ

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται δραστηριότητες διαφήμισης και έντυπα ενημέρωσης των πολιτιστικών δρώμενων των περιοχών.

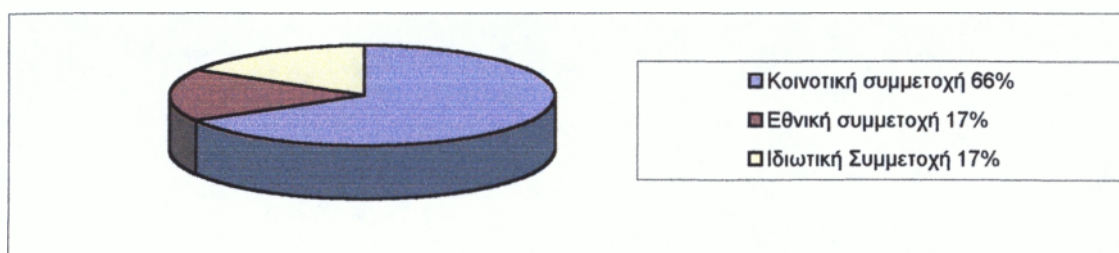
Παρατηρούμε ότι:

Η δράση 06.06 δεν είχε παρουσιαστεί μέσα από ενέργεια . Έγινε μόνο ένα έργο σε όλη την περιοχή επιλογής και είναι θετική η πρωτοβουλία της περιοχής Αποκορόνου για τη διαφύλαξη της μουσικής της παράδοσης η οποία δεν διαφέρει και πολύ από τα δεδομένα των παραδόσεων και των άλλων περιοχών της Δυτικής Κρήτης.

Συνολικό κόστος δράσης 06.06

Το συνολικό κόστος της δράσης 06.06 ανήλθε στις 4,999,660 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 3,999,728 δρχ. με ποσοστό 66%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 999,932 δρχ. με ποσοστό 17%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 999,932 δρχ. με ποσοστό 17%

Διάγραμμα 6.6.5

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 06.06

ΔΡΑΣΗ 06.14: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ, ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ, ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στη δράση αυτή περιλαμβάνονται έργα που αφορούν τη στήριξη του πολιτισμού με δημιουργία προϋποθέσεων για τη φιλοξενία και προβολή ιστορικών στοιχείων των περιοχών.

Παρατηρούμε ότι:

Η δράση 06.14 είχε παρουσιαστεί μέσα από μία (1) ενέργεια .

Αυτή είναι:

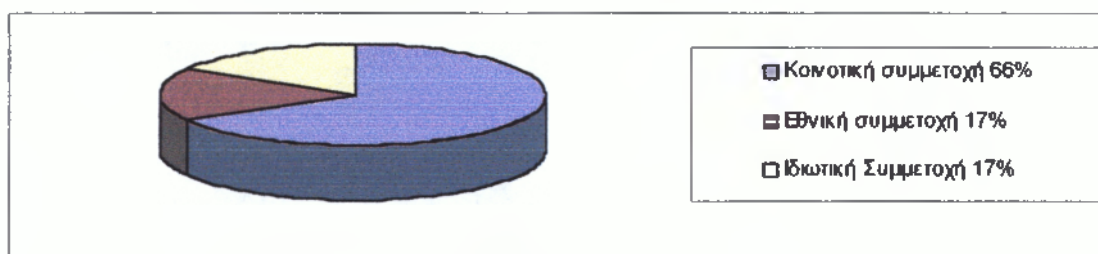
- EN.6,5 Δημιουργία Ιστορικού και Λαογραφικού Αρχείου Αποκορώνου.

Απαραίτητη δράση αλλά δυστυχώς μόνο μία.

Συνολικό κόστος δράσης 06.14

Το συνολικό κόστος της δράσης 06.14 ανήλθε στις 25,823,372 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 20,658,698 δρχ. με ποσοστό 66%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 5,164,674 δρχ. με ποσοστό 17%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 5,164,674 δρχ. με ποσοστό 17%

Διάγραμμα 6.6.5

Παρουσίαση κατά πηγή χρηματοδότησης της δράσης 06.14

Στην πρόταση που υπεβλήθη το 1994 η δράση 06.14 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 30,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 15,750,000 δρχ. με ποσοστό 52,7%
- Εθνική Συμμετοχή ποσό 5,250,000 δρχ. με ποσοστό 17,5%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 9,000,000 δρχ. με ποσοστό 30%

ΔΡΑΣΗ 06.21: ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ- ΠΡΟΒΟΛΗ

Στη δράση αυτή περιλαμβάνεται ευαισθητοποίηση πληθυσμού και προβολή περιοχής μέσω της δημιουργίας οδηγού πράσινου τουρισμού ένα απαραίτητο εργαλείο για κάθε τουρίστα βοηθώντας και τις περιοχές να αναδείξουν την πλούσια ομορφιά τους.

Παρατηρούμε ότι:

Η δράση 06.21 δεν είχε παρουσιαστεί μέσα από ενέργεια . Ήταν μια δράση απαραίτητη για τον τόπο αλλά δυστυχώς το χρηματοδοτικό μέσο δεν ήταν αρκετό ώστε αυτός ο οδηγός να φτάσει σε πολλά χέρια.

Συνολικό κόστος δράσης 06.21

Το συνολικό κόστος της δράσης 06.21 ανήλθε στις 10,000,000 δρχ.

- Κοινοτική Συμμετοχή ποσό 8,000,000 δρχ. με ποσοστό 80%
- Ιδιωτική Συμμετοχή ποσό 2,000,000 δρχ. με ποσοστό 20%

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 06.21

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Τίτλος: Οδηγός πράσινου τουρισμού

Κωδικός: 06-21-00-01

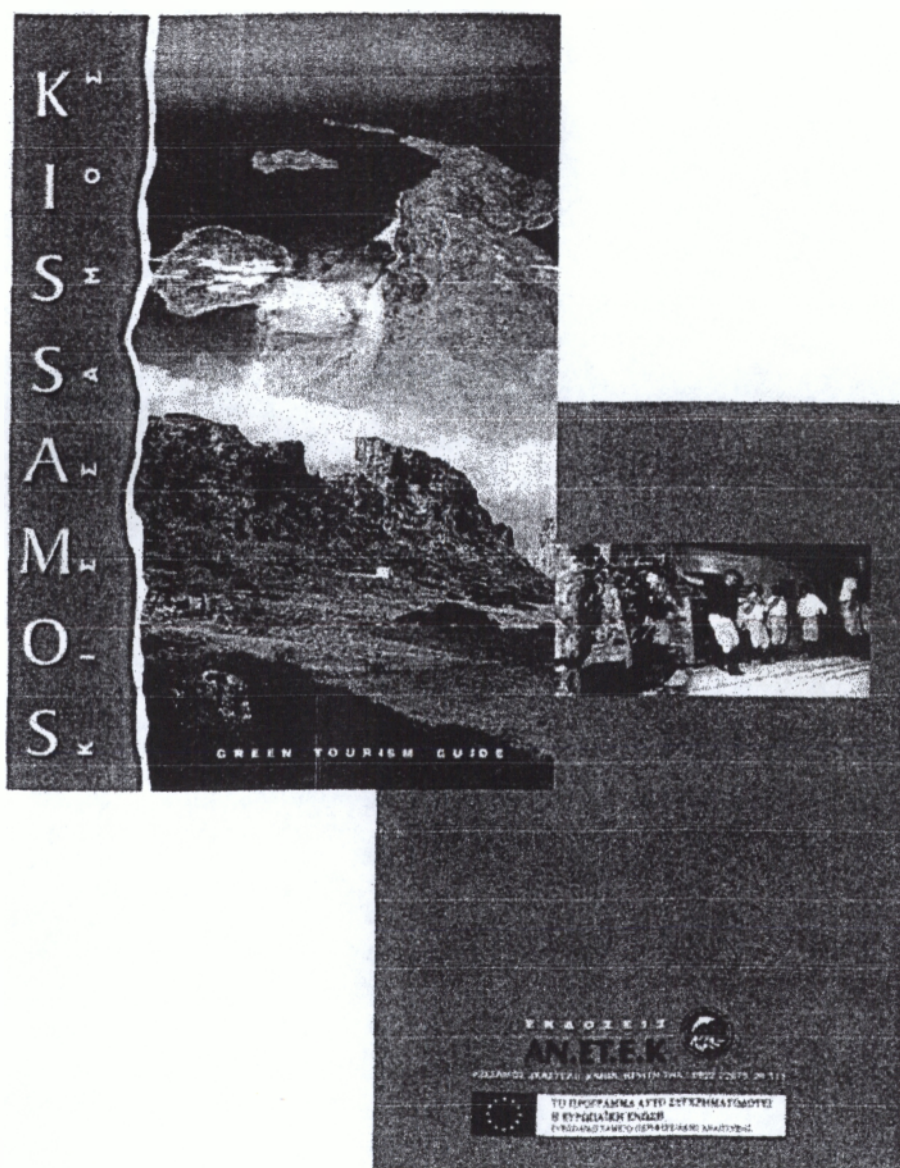
Δράση στην οποία υπάγεται:

Ευαισθητοποίηση πληθυσμού - προβολή

Κωδικός: 06-21

Περιοχή έργου:

Νεμός Χανίων, Δήμος Κισσάμου, Δημοτικό Διαμέρισμα Ραβδούχων

6.7 ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ

Οι ενστάσεις³⁰ που έγιναν αποδεκτές στη 1^{ου} βαθμού επιτροπή αξιολόγησης και στη 2^{ου} βαθμού επιτροπή αξιολόγησης ήταν συνολικά 23.

Στη 1^{ου} βαθμού επιτροπή αξιολόγησης όσο αφορά τη δράση **03.02** (αγροτουριστικές δραστηριότητες- καταλύματα) οι αποδεκτές ενστάσεις των υποψηφίων επενδυτών έφτασαν τις 11 από 21 ενστάσεις συνολικά.

Όσο αφορά τη δράση **03.03** (επενδύσεις για την ανάδειξη και αξιοποίηση του αγροτουρισμού) οι αποδεκτές ενστάσεις των υποψηφίων επενδυτών έφτασαν τις 2 από 7 ενστάσεις συνολικά.

Όσο αφορά τη δράση **04.01** (δημιουργία και εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων) οι αποδεκτές ενστάσεις των υποψηφίων επενδυτών έφτασαν τη 1 από 4 ενστάσεις συνολικά εκ των οποίων η μία έγινε εν μέρει αποδεκτή.

Όσο αφορά τη δράση **05.02** (τυποποίηση, επεξεργασία, μεταποίηση τοπικών αγροτικών προϊόντων) οι ενστάσεις των υποψηφίων επενδυτών έφτασαν τις 3 συνολικά εκ των οποίων η μία έγινε εν μέρει αποδεκτή.

Όσο αφορά τη δράση **05.03** (αναβάθμιση και αξιοποίηση κτηνοτροφίας και κτηνοτροφικών προϊόντων) οι ενστάσεις των υποψηφίων επενδυτών έφτασαν τις 3 συνολικά εκ των οποίων η μία έγινε εν μέρει αποδεκτή.

Στη 2^{ου} βαθμού επιτροπή αξιολόγησης οι ενστάσεις οι οποίες έγιναν αποδεκτές ήταν συνολικά 9.

---

³⁰ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΤΡΩΝ

Συμπεράσματα ΜΕΤΡΟΥ 1

Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει τις ενέργειες εκείνες που κρίθηκαν αναγκαίες για την οργάνωση, λειτουργία και βιωσιμότητα της Ομάδας Τοπικής Δράσης η οποία επιμελείται τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων LEADER αλλά και την οργάνωση και λειτουργία των συνεργαζόμενων Εταίρων.

Το Συνολικό Κόστος του Μέτρου 1 είχε αρχικά προϋπολογιστεί να απορροφήσει 1,098,000,000 δρχ. και τελικά απορρόφησε 220,201,367 δρχ. Παρατηρώντας το μέτρο 1 διαπίστωσα ότι ενώ το ποσό που απορροφήθηκε ξεπέρασε κατά πολύ τις αρχικές προβλέψεις, η συμμετοχή του Ο.Α.Δ.Υ.Κ. ως πηγή χρηματοδότησης μειώθηκε.

Από το Μέτρο 1 δεν δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας μόνιμες ή εποχιακές και έτσι δεν έχουμε ουσιαστική επίδραση στην απασχόληση. Ωστόσο πρέπει να αναφέρουμε το γεγονός ότι διατηρήθηκαν συνολικά 8 (οκτώ) θέσεις εργασίας διαφόρων ειδικοτήτων με σύμβαση αορίστου χρόνου και το προσωπικό αυτών απασχολήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Η δαπάνη του Μέτρου 1 θα είχε αξιοποιηθεί καλύτερα εάν όλοι οι φορείς ΤΑ (ΤΕΔΚ, Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι Δήμων και Κοινοτήτων) αλλά και οι Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών, τα επιμελητήρια και οι Αναπτυξιακές Εταιρίες είχαν συνδράμει περισσότερο στην πληροφόρηση των κατοίκων αλλά και στην υλοποίηση κατάρτιση του προγράμματος το οποίο στηρίχθηκε κατά βάση από την ΟΤΔ αλλά και από τις υπηρεσίες τις Νομαρχίας και τα επιστημονικά ιδρύματα της περιοχής.

Αναλυτικά:

Όσο αφορά τη δράση 01.01 που ήταν οι λειτουργικές δαπάνες ενώ είχαν προϋπολογιστεί (150,000,000 δρχ.) ξεπέρασαν κατά πολύ τις αρχικές εκτιμήσεις και

έφτασαν στο ποσό των 213,951,946 δρχ. Διαπιστώνουμε πως ενώ αρχικά δόθηκε οικονομική βαρύτητα στην ενημέρωση τελικά οι ενέργειες είναι φανερό πως περιορίστηκαν. Από την άλλη οι αμοιβές αυξήθηκαν περίπου κατά 70 εκ. και απορρόφησαν το 93,01% όλου του μέτρου.

Συμπερασματικά έχουμε έντονη απόκλιση των οικονομικών δεδομένων σε δύο σημαντικά στοιχεία, καταλυτικά κατά την άποψη μου για την επιτυχημένη δράση του προγράμματος αφού η αύξηση των αμοιβών ήταν αντιστρόφως ανάλογη της ουσιαστικής εργασίας του μέτρου που ήταν η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού.

Όσο αφορά τη δράση 01.02 που ήταν ο εξοπλισμός είχε στόχο τη περιφερειακή στήριξη της εφαρμογής του σχεδίου με εξοπλισμό και εγκαταστάσεις για τους συνεργαζόμενους φορείς και για την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.

Οι δαπάνες εξοπλισμού που είχαν προϋπολογιστεί (10,000,000 δρχ) μειώθηκαν στα 6,249,421 δρχ. Αυτή η δράση θα ενίσχυε τη δραστηριοποίηση των συνεργαζόμενων φορέων για την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού. Ωστόσο στα πλαίσια της έρευνά μου διαπίστωσα ότι οι συνεργαζόμενοι φορείς δε δραστηριοποιήθηκαν όσο θα έπρεπε για την αξιοποίηση των δαπανών και κατά συνέπεια για την εκπλήρωση του στόχου της δράσης για ενημέρωση του πληθυσμού.

Συμπεράσματα ΜΕΤΡΟΥ 3

Στόχος του μέτρου 3 ήταν η τόνωση των αγροτικών περιοχών ώστε να μπορέσουν να είναι παρούσες στους μεγάλους χώρους που ανοίγονται από τη παγκοσμιοποίηση. Στόχος αρκετά δύσκολος αφού στον αγροτικό χώρο όπως είναι γνωστό ο πληθυσμός και οι πόροι είναι διασκορπισμένοι.

Το συνολικό κόστος του μέτρου 3 της αρχικής πρότασης είχε προϋπολογιστεί 1,390,000,000 δρχ. αλλά τελικά απορροφήθηκαν 508,944,780 δρχ.

Από το Μέτρο 3 δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας. Η επίδραση στην απασχόληση είναι δικαιολογημένα μικρή σε σχέση με το μέγεθος που κατέλαβε το Μέτρο 3. Στο Μέτρο 3 δεν διατηρήθηκαν θέσεις εργασίας γεγονός που φανερώνει αφενός ότι εγκρίθηκαν προτάσεις οι οποίες δεν είχαν δραστηριότητα στο παρελθόν και αφετέρου ότι εκείνες που είχαν δραστηριότητα στο παρελθόν δεν είχαν τις κατάλληλες προϋποθέσεις τυπικές ή ουσιαστικές ώστε να εγκριθούν και να αποτελέσουν στο μέλλον σημαντικό παράγοντα Αγροτουριστικής Ανάπτυξης.

Ενώ ένας από τους στόχους ήταν η ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν ήταν ιδιαίτερα αισθητή αφού μόλις 4 έργα είχαν ως δικαιούχους γυναίκες σε σύνολο 21 έργων του μέτρου. Από τα 21 έργα που εγκρίθηκαν και υλοποιήθηκαν τα 4 ήταν της δράσης 03.04 ενώ τα 17 αφορούσαν τη δράση 03.01.

Οι στόχοι του μέτρου 3 ανταποκρίνονται εν μέρει στα αποτελέσματα. Ο περιορισμένος χρηματοδοτικός χαρακτήρας του μέτρου σε μια τόσο μεγάλη αγροτική περιοχή δεν είναι δυνατόν να εξασφαλίσει παρά μόνο κάποιες αμυδρές αγροτουριστικές πρωτοβουλίες.

Τα κριτήρια επιλογής των μικροπεριοχών ήταν τέτοια που αρχικά εξυπηρετούσαν την ελπίδα για μακροπρόθεσμα αποτελέσματα αγροτουριστικής ανάπτυξης . από την υλοποίηση των δράσεων του μέτρου 3 η προκύπτει ότι η διασπορά των έργων τελικά δεν αποφεύχθηκε. Η ταχτική αυτή της ΟΤΔ δεν εκπληρώνει την αρχική θέληση της φιλοσοφίας του αγροτουρισμού που στόχο έχει τη σύνδεση μεταξύ των δράσεων και να δώσει ανάσα ανάπτυξης στα σημεία όλης της Δυτικής Κρήτης που έχουν χαρακτηριστικά κατάρρευσης.

Όσο αφορά τη δράση 03.01 που ήταν η δημιουργία, εκσυγχρονισμός και επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων το συνολικό κόστος ανήλθε στις 336,370,973 δρχ. ποσοστό 66% του μέτρου ενώ στην πρόταση που υπεβλήθη το

1994 είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 837,000,000 δρχ. με μία απόκλιση της τάξεως των -500,629,027 δρχ. Πολλές περιοχές αποκλείστηκαν των δράσεων. Η περιοχή επιλογής είναι τόσο μεγάλη (2,8 χιλ. στρεμ), οι ανάγκες επίσης για παρέμβαση τόσες πολλές που η δύναμη των επιχορηγήσεων φαντάζει σαν σταγόνα στον ωκεανό.

Για να γίνει κατανοητή και αποδεκτή αυτή η υπερβολή σας παρουσιάζω τα παρακάτω στοιχεία :

1. Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. 1.3 Επαρχίας Αποκορώνου καταλαμβάνει συνολική έκταση **51,980 χιλ.στρέμ.** Αριθμός έργων (01.01) **6**, εκ των οποίων το **1** είναι και εκτός της αρχικά επιλεγμένης μικροπεριοχής δηλαδή βρίσκεται στο Δ.Δ Καλαμιτσίου Αλεξάνδρου.

2. Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. II.1 και της νότιας ζώνης των II.2, II.5 Επαρχίας Κίσσαμου καταλαμβάνει εξίσου μεγάλη έκταση. Αριθμός έργων (01.01) **2**, εκ των οποίων το **1** είναι και εκτός της αρχικά επιλεγμένης μικροπεριοχής δηλαδή βρίσκεται στο Δ.Δ. Βούβων.

3. Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. III.2 και νότιας ζώνης, III.5 Επαρχίας Κυδωνίας καταλαμβάνει εξίσου μεγάλη έκταση. Αριθμός έργων (01.01) **0**.

4. Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. IV.3, IV.4, IV.5 Επαρχίας Σέλινου καταλαμβάνει συνολική εξίσου μεγάλη έκταση. Αριθμός έργων (01.01) **1**.

5. Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. V.1, V.2 Επαρχίας Σφακίων καταλαμβάνει συνολική έκταση **383,359 χιλ.στρέμ.** Αριθμός έργων (01.01) **2**, εκ των οποίων το **1** είναι και εκτός της αρχικά επιλεγμένης μικροπεριοχής δηλαδή βρίσκεται στο Δ.Δ. Πατσιανού

6. Η Μικροπεριοχή των Γ.Ε. IV.5, IV.6, IV.7, IV.8, IV.9 Δυτικού τμήματος Επαρχίας Ρεθύμνου καταλαμβάνει συνολική έκταση **146,732 χιλ.στρέμ.** Αριθμός έργων (01.01) **2**.

7. Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. IV.1, IV.2, IV.3, IV.4 Ανατολικού τμήματος Επαρχίας Ρεθύμνου καταλαμβάνει συνολική έκταση **203,106 χιλ.στρέμ.** Αριθμός έργων (01.01) **3**.

8. Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. I.1, I.2, I.3 Επαρχίας Αγ.Βασιλείου και II.1 Επαρχίας Αμαρίου καταλαμβάνει συνολική έκταση **233,446 χιλ.στρέμ.** Αριθμός έργων (01.01) **1**.

9.Η Μικροπεριοχή της Γ.Ε. 1.3, 1.4, 1.5 Νοτιοανατολικού τμήματος Επαρχίας Αγ.Βασιλείου καταλαμβάνει συνολική έκταση **220,836 χιλ.στρέμ. Αριθμός έργων (01.01) 0.**

Από τα νέα καταλύματα τα 11 βρίσκονται σε αναπαλαιωμένα κτίσματα με παραδοσιακές παρεμβάσεις και τα 6 αφορούν διατηρητέα κτίσματα. Ο αγροτουρισμός στηρίζεται περισσότερο στο παραδοσιακό μοντέλο διανυκτέρευσης η παραθερισμού. Τα κτίσματα νέου τύπου για να προσελκύσουν τουρίστες πρέπει να βρίσκονται σε περιοχές ιδιαίτερης αξιοποίησης και με έντονο τουρισμό ενώ τα παραδοσιακά κτίσματα αποτελούν από μόνα τους πόλο έλξης.

Όσο αφορά τη δράση 03.04 που ήταν τα κέντρα εστίασης και αναψυχής το συνολικό κόστος ανήλθε στις 172,573,807 δρχ. ποσοστό 44% του μέτρου ενώ στην αρχική πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 224 δρχ. με μία απόκλιση της τάξεως των -51,426,193 δρχ.

Οι ενέργειες της πρότασης όσο αφορά τη δράση 03.04 δεν αναφερόταν συγκεκριμένα σε κέντρα εστίασης παρά μόνο στο σημείο της γενικότερης άνθησης από διάφορες ενέργειες του μέτρου όπως π.χ. το χιονοδρομικό κέντρου ως συνέπεια των έργων υποδομής στον Ομαλό. Τα κέντρα αναψυχής που προτάθηκαν αφορούσαν τη δημιουργία Περιπτέρων αναψυχής στο φαράγγι Ίμβρου Σφακίων καθώς και του πολιτιστικού χιονοδρομικού κέντρου στον Ομαλό στη θέση Καλέργης ως συνέπεια των έργων υποδομής στην περιοχή (στην περίπτωση που αυτά γίνονταν).

Τα έργα της δράσης 03.04 που τελικά πραγματοποιήθηκαν είναι 4 . Ένα από αυτά τα έργα εντάσσεται στο Δήμο Αρκαδίου Ρεθύμνου με 3 έργα της δράσης 03.01 στο συγκεκριμένο δήμο . Στοιχείο που μας φανερώνει μια προσπάθεια σύνδεσης των δράσεων όσο αυτή βέβαια είναι εφικτή.

Τα άλλα δύο έργα βρίσκονται το ένα στη Κοινότητα Γαύδου και το άλλο στο Δήμο Κεραμίων οι οποίοι είναι εκτός των επιλεγμένων Γεωγραφικών Ενοτήτων.

Συμπεράσματα ΜΕΤΡΟΥ 4

Το μέτρο 4 είχε ως στόχους την ενίσχυση των παραγωγικών δραστηριοτήτων του αγροτικού χώρου με εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων, την προώθησή τους σε νέες αγορές, την καλύτερη εκμετάλλευση των τοπικών πλεονεκτημάτων την κάλυψη της παραγωγής με σύγχρονα μέσα., την αξιοποίηση των τοπικών φυσικών πόρων και ενέργειες ανάδειξης της κουλτούρας στην περιοχή δράσης.

Το συνολικό κόστος του μέτρου 4 στην αρχική πρόταση είχε προϋπολογιστεί να απορροφήσει 262,000,000 δρχ. αλλά τελικά απορρόφησε 226,017,616 δρχ.

Από το Μέτρο 4 δημιουργήθηκαν 13 νέες θέσεις εργασίας. Τα παραπάνω αποτελέσματα είναι πολύ θετικά εάν σκεφτεί κανείς το μικρό αριθμό των έργων που δημιουργήθηκαν. Από αυτό φαίνεται καθαρά πως το μέτρο 4 και το περιεχόμενο του μπορεί να επηρεάσει στην αύξηση του εισοδήματος

Η παρέμβαση του μέτρου 3 όσο αφορά την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν ήταν ιδιαίτερα αισθητή. Διαπιστώνεται πως από 50 μεικτές θέσεις εργασίας του Μέρου 4 μόλις οι 10 αφορούν γυναίκες.

Όλα τα έργα που επιδοτήθηκαν (6) αφορούσαν τον εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων και την αξιοποίηση φυσικών τοπικών πόρων ενώ δεν παρουσιάζεται πραγμάτωση των στόχων για νέες επιχειρήσεις και προϊόντα ή παροχή νέων τεχνικών και υπηρεσιών πληροφόρησης.

Όσο αφορά τη δράση 04.02 που ήταν εκσυγχρονισμός και επέκταση μονάδων οικοτεχνίας, χειροτεχνίας και ειδών λαϊκής τέχνης παρατηρούμε ότι αρχικά η δράση είχε παρουσιαστεί μέσα από δύο ενέργειες οι οποίες κατά το μεγαλύτερο μέρος ανταποκρίνονται στα αποτελέσματα. Αυτές είναι ο εκσυγχρονισμός βιοτεχνίας παραδοσιακών επίπλων και η δημιουργία εργαστηρίου κεραμικής τέχνης και εκθεσιακού χώρου.

Το συνολικό κόστος της δράσης 04.02 ανήλθε στις 120,071,811 δρχ. σε ποσοστό 53% του μέτρου ενώ στην αρχική πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 67,000,000 δρχ. με μία απόκλιση της τάξεως των +53,071,811 δρχ.

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος προκύπτει η πραγματοποίηση δύο (2) επεκτάσεων που αφορούν εργαστήρια κεραμικής . Τα εργαστήρια αυτά δεν έχουν εκσυγχρονιστεί ούτε έχουν εκθεσιακούς χώρους.

Όσο αφορά το συνολικό κόστος της δράσης 04.04 ανήλθε στις 70,415,203 δρχ. σε ποσοστό 31% του μέτρου ενώ στην αρχική πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 90,000,000 δρχ. με μία απόκλιση της τάξεως των -19,584,797 δρχ.

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος προκύπτει η πραγματοποίηση αυτής της ενέργειας η οποία αρχικά αποσκοπούσε σε εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού εξοπλισμού. Τελικά έγινε εκσυγχρονισμός μόνο των εγκαταστάσεων που θα στεγάξεται η επιχείρηση και η οποία πρέπει να πούμε πως λειτουργούσε σε ακατάλληλες και μη λειτουργικές εγκαταστάσεις για το αντικείμενο που εμπορευόταν. Αυτή η παρέμβαση έρχεται σε αντιστοιχία με το κανονισμό της ΕΕ όσο αφορά τη συσκευασία των τροφίμων αλλά και με μέρος του ΠΕΠ Κρήτης. Η ενέργεια αυτή πρέπει να αναφέρουμε πως έδωσε ανάσα σε μία από τις λίγες βιοτεχνίες εμφιάλωσης νερού στην Κρήτη.

Όσο αφορά τη δράση 04.05 που ήταν αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων είχε παρουσιαστεί μέσα από δύο ενέργειες οι οποίες ήταν η επέκταση βιοτεχνίας για επεξεργασία και συσκευασία τοπικών αρωματικών φυτών και η δημιουργία μονάδας παραγωγής και τυποποίησης τοπικών καπνιστών τροφών.

Το συνολικό κόστος της δράσης 04.05 ανήλθε στις 35,530,602 δρχ. σε ποσοστό 16% του μέτρου ενώ στην αρχική πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 25,000,000 δρχ. με μία απόκλιση της τάξεως των +10,530,000 δρχ.

Από την ολοκλήρωση του προγράμματος δεν προκύπτει η πραγματοποίηση αυτών των ενεργειών, πραγματοποιήθηκε μόνο ένα έργο το οποίο αφορά την επέκταση κτιριακού και μηχανολογικού εξοπλισμού ανώνυμης εταιρίας επεξεργασίας πέτρας και άλλων παραδοσιακών τοπικών υλικών.

Συμπεράσματα ΜΕΤΡΟΥ 5

Το μέτρο 5 περιελάμβανε επενδύσεις για παραγωγή βιολογικών προϊόντων, τυποποίηση, επεξεργασία, μεταποίηση, τοπικών αγροτικών προϊόντων. Το συνολικό κόστος του είχε αρχικά προϋπολογιστεί 867,000,000 δρχ. αλλά τελικά ανήλθε σε 187,009,158 δρχ.

Από το Μέτρο 5 δημιουργήθηκαν 47 νέες θέσεις εργασίας. Τα παραπάνω αποτελέσματα είναι πολύ θετικά και φαίνεται καθαρά πως το μέτρο 5 όπως και το μέτρο 4 μπορεί να επηρεάσει στην αύξηση του εισοδήματος. Η παρέμβαση του μέτρου 5 όσο αφορά την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν ήταν ιδιαίτερα αισθητή αφού μόλις 1 έργο είχε ως δικαιούχο γυναίκα σε σύνολο 6 έργων του μέτρου και 5 μόνιμες θέσεις εργασίας σε σύνολο 36 νέων μόνιμων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν. Διαπιστώνεται πως από 47 μεικτές θέσεις εργασίας του Μέρου 5 μόλις οι 9 αφορούν γυναίκες

Όλα τα έργα που επιδοτήθηκαν (6) αφορούσαν νέες μορφές οργάνωσης και εμπορίας των επιχειρήσεων. Δημιουργήθηκαν 2 νέες επιχειρήσεις και οι άλλες 4 εκσυγχρονίστηκαν. Δεν παρουσιάζεται πραγμάτωση των στόχων για σήμανση προέλευσης στα προϊόντα ή έργα για τη διασφάλιση της ποιότητας τους αλλά ούτε και εφαρμογή νέων τεχνικών.

Όσο αφορά τη δράση 05.01 που ήταν δράσεις τύπου 866/90 για ενίσχυση των δραστηριοτήτων των κατεχοχίν τοπικών προϊόντων όπως γάλα κ.α το συνολικό κόστος της ανήλθε στις 69,776,050 δρχ. ποσοστό 37% ενώ στη πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 627,000,000 δρχ. με μία απόκλιση της τάξεως των -557,223,950 δρχ.

Όσο αφορά τη δράση 05.07 που ήταν βιολογικές καλλιέργειες και προϊόντα από βιολογική καλλιέργεια το συνολικό κόστος της ανήλθε στις 59,871,341 δρχ. ποσοστό 32% ενώ στη πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 110,000,000 δρχ. με μία απόκλιση της τάξεως των -50,128,659 δρχ. Η πραγματοποίηση αυτής της δράσης πλαισιώθηκε από υποδράσεις στο αντικείμενο του βιολογικού ελαιολάδου παραγωγή και τυποποίησή του.

Όσο αφορά τη δράση 05.13 που ήταν για επενδύσεις παραγωγής ειδών διατροφής το συνολικό κόστος της ανήλθε στις 57,361,767 δρχ. ποσοστό 31% Η δράση αυτή δεν είχε παρουσιαστεί μέσα από κάποια ενέργεια.

Συμπεράσματα ΜΕΤΡΟΥ 6

Στο μέτρο αυτό περιλαμβάνονται έργα που αφορούν αναδείξεις τοπίων και αναπλάσεις χώρων και του περιβάλλοντος περιοχών με ιδιαίτερο φυσικό κάλος και στήριξη του «θέματος» που προβάλλει κάθε μέρος στη περιοχή του προγράμματος.

Το συνολικό κόστος του μέτρου είχε προϋπολογιστεί 1,098,000,000 δρχ. και τελικά απορρόφησε 209,488,838 δρχ. Εγκρίθηκαν 21 έργα από 43 προτάσεις.

Από το μέτρο 6 δημιουργήθηκαν κάποιες από τις απαραίτητες για τον τόπο προϋποθέσεις ώστε να έχουμε μια δυναμικότερη παρουσία στο τομέα του εναλλακτικού τουρισμού. Η αναπλάσεις και αξιοποιήσεις των τοπίων απορρόφησαν το μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας αφού οι περιοχές που πρόσταζαν επέμβαση της δράσης αυτής ήταν, και δυστυχώς εξακολουθούν να είναι, πάρα πολλές. Πρωταγωνιστές των αναπλάσεων ήταν τα φαράγγια και τα μονοπάτια τους.

Από τις υπόλοιπες δράσεις διαπιστώνουμε πως έγινε μια προσπάθεια εστίασης στην διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μας, ωστόσο τα έργα είναι πολύ λίγα για την περιοχή επιλογής. Υπάρχουν τόσες πολλές περιοχές με ξεχωριστή κουλτούρα και με πολλά να μας προσφέρουν όσο αφορά τον πολιτισμό, την ιστορία τους (π.χ. Κάνδακος) αλλά και τη φυσική ομορφιά τους. Παρόλα αυτά οι επεμβάσεις ήταν ανύπαρκτες.

Αναλυτικά:

Όσο αφορά τη δράση 06,01 που είναι αναπλάσεις και ανάδειξη τοπίων περιβάλλοντος και χώρων το συνολικό κόστος ανήλθε στις 152,666,248 δρχ. με ποσοστό 73% του συνόλου του μέτρου. Στην αρχική πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 1,010,000,000 δρχ. και έχουμε μία απόκλιση της τάξεως των 857,333,752 δρχ.

Όσο αφορά τη δράση 06,03 που είναι μουσεία αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς το συνολικό κόστος ανήλθε στις 15,999,558 δρχ. με ποσοστό 8% του συνόλου του μέτρου. Στην αρχική πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 48,000,000 δρχ. και έχουμε μία απόκλιση της τάξεως των 33,000,442 δρχ.

Όσο αφορά τη δράση 06,06 που είναι μελέτες, έρευνες, καταγραφή, έντυπα το συνολικό κόστος ανήλθε στις 4,999,660 δρχ. με ποσοστό 2% του συνόλου του

μέτρου. Η δράση 06.03 δεν είχε παρουσιαστεί μέσα από ενέργεια . Έγινε μόνο ένα έργο σε όλη την περιοχή επιλογής και είναι θετική η πρωτοβουλία της περιοχής Αποκορόνου για τη διαφύλαξη της μουσικής της παράδοσης η οποία δεν διαφέρει και πολύ από τα δεδομένα των παραδόσεων και των άλλων περιοχών της Δυτικής Κρήτης.

Όσο αφορά τη δράση 06,14 που είναι πολιτιστικά κέντρα, αίθουσες πολλαπλών χρήσεων, κέντρα διατήρησης πολιτιστικής κληρονομιάς το συνολικό κόστος ανήλθε στις 25,823,372 δρχ. με ποσοστό 12% του συνόλου του μέτρου. Στην αρχική πρόταση είχε υπολογιστεί να απορροφήσει συνολικά 30,000,000 δρχ. και έχουμε μία απόκλιση της τάξεως των 4,177,628 δρχ.

Όσο αφορά τη δράση 06,21 που είναι ευαισθητοποίηση πληθυσμού, προβολή το συνολικό κόστος ανήλθε στις 10,000,000 δρχ. με ποσοστό 5% του συνόλου του μέτρου. Η δράση 06.21 δεν είχε παρουσιαστεί μέσα από ενέργεια. Ο οδηγός πράσινου τουρισμού είναι ένα απαραίτητο εργαλείο για κάθε τουρίστα βοηθώντας και τις περιοχές να αναδείξουν την πλούσια ομορφιά τους.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ LEADER II ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

1	Αύξηση αγροτικού και τοπικού εισοδήματος	ΝΑΙ
2	Στήριξη της απασχόλησης	ΝΑΙ
3	Βελτίωση της παραγωγικότητας με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας	
4	Ορθολογική τουριστική παρέμβαση μέσα από ενιαία στρατηγική	
5	Τουριστική ανάπτυξη ήπιας μορφής	ΝΑΙ
6	Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου (σε ημέρες)	ΝΑΙ
7	Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών	
8	Προώθηση τοπικών προϊόντων	ΝΑΙ
9	Στήριξη και προβολή τουριστικών προϊόντων	
10	Αύξηση συμπληρωματικού εισοδήματος	ΝΑΙ
11	Σύνδεση εκπαίδευσης με την πράξη	
12	Αύξηση επισκεπτών στην περιοχή	ΝΑΙ
13	Τουριστική προβολή περιοχής	ΝΑΙ
14	Αξιοποίηση έργων υποδομής του Κ.Π.Σ.	
15	Προβολή τοπικού προγράμματος	ΝΑΙ
16	Αξιοποίηση τοπικής αγροτικής παραγωγής	
17	Οργανωμένη προσφορά υπηρεσιών	
18	Στήριξη πρωτοβουλιών των γυναικών	ΝΑΙ
19	Στήριξη ΜΜΕ με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την παραγωγικότητα και την καινοτομία	ΝΑΙ
20	Αύξηση ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ	ΝΑΙ
21	Αξιοποίηση συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής	
22	Αξιοποίηση κτηνοτροφικής παραγωγής και στήριξη κτηνοτρόφων	ΝΑΙ
23	Στήριξη παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών	
24	Βελτίωση χρονοαποστάσεων και μείωση διάρκειας μετακινήσεων	
25	Αύξηση επιβατικής κίνησης	
26	Αύξηση εμπορευματικής κίνησης	

27	Αύξηση τοπικού εισοδήματος	ΝΑΙ
28	Αύξηση αναλογίας κλινών ανά 1000 κατοίκους	
29	Αύξηση αριθμού θέσεων εργασίας	ΝΑΙ
30	Νέα συμβόλαια συνεργασίας	
31	Εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης	
32	Αύξηση ενδιαφέροντος των κατοίκων για πληροφόρηση και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων	
33	Ανάδειξη και αξιοποίηση τουριστικών πόρων	
34	Αναβάθμιση περιοχής	ΝΑΙ
35	Καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης	ΝΑΙ
36	Αξιοποίηση περιοχών φυσικού κάλλους	ΝΑΙ
37	Διατήρηση και προβολή πολιτιστικής κληρονομιάς	ΝΑΙ
38	Προστασία περιβάλλοντος και βελτίωση ποιότητας ζωής	ΝΑΙ
39	Αξιοποίηση παραδοσιακής κληρονομιάς	ΝΑΙ
40	Αναβίωση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής	ΝΑΙ
41	Προστασία πανίδας και χλωρίδας της περιοχής	ΝΑΙ
42	Προβολή ιστορικών και φυσικών πλεονεκτημάτων της περιοχής	ΝΑΙ
43	Συγκράτηση του πληθυσμού στον αγροτικό χώρο	ΝΑΙ
44	Στήριξη κοινωνικών δραστηριοτήτων	ΝΑΙ
45	Βελτίωση κοινωνικής υποδομής	
46	Σύνδεση μεταναστών με τον τόπο καταγωγής	
47	Ενίσχυση αθλητικών δραστηριοτήτων	
48	Βελτίωση συνθηκών ζωής στους ορεινούς οικισμούς	
49	Αύξηση ατόμων που καταρτίζονται για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα από τη διαφοροποίηση της εργασίας και τις νέες ανάγκες που προκύπτουν από τη διαδικασία κατευθυνόμενης ανάπτυξης	
50	Αύξηση πολιτιστικής κίνησης και ανάδειξη πολιτιστικής ταυτότητας	ΝΑΙ
51	Ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών	ΝΑΙ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ερευνά μου αυτή πραγματοποιήθηκε σε τρεις περιοχές όπου ήταν περιοχές επιλογής της ΟΤΔ του Ο.Α.ΔΥ.Κ. και οι ερωτηθέντες ήταν ηλικίας 40-60 ετών. Πρέπει να αναφέρω πως οι περισσότεροι ήταν άντρες καθώς οι λιγότερες γυναίκες που συνάντησα δε θέλησαν οι περισσότερες να απαντήσουν. Συνολικά ρώτησα 45 άτομα ειδικά για κάθε περιοχή 15 και η ερευνά μου έγινε σε διάφορα χωριουδάκια αυτών των περιοχών.

Τα συμπεράσματά μου από την έρευνα αυτή είναι πως οι κάτοικοι των περιοχών Ρεθύμνου, Σφακίων, Κολουμβαρίου είναι πολύ λίγο ενημερωμένοι ως προς το τι είναι η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER. Μερικοί από αυτούς όταν το άκουσαν από συζητήσεις τυχαία δεν είχαν το χρόνο να υποβάλουν πρόταση.

Από τα άτομα που δε γνώριζαν τι είναι LEADER στην ερώτηση αν είναι ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα στην περιοχή τους (αφού τους ενημέρωσα σχετικά) πήρα αρνητική απάντηση. Στην ερώτηση αν τους ενημέρωσε ο ΟΤΑ καθόλου για το LEADER Π πήρα πάλι αρνητική απάντηση. Όταν τους ρώτησα αν θα έκαναν πρόταση για το Leader + οι μισοί περίπου είπαν πως ναι ενώ οι περισσότεροι πιστεύουν πως η επιλογή των επενδύσεων δεν είναι αξιοκρατική.

Οι περισσότεροι πιστεύουν πως τα χρηματοδοτικά προγράμματα έχουν συμβάλει λίγο έως αρκετά στην ανάπτυξη της Δυτικής Κρήτης και ο τομέας που κατά την άποψη τους χρήζει παραπάνω προσοχής είναι ο τριτογενής κατά πρώτον και ακολουθεί εξίσου ο πρωτογενής ενώ ο δευτερογενής δεν προτιμήθηκε παρά μόνο από 2 άτομα.

Πάνω από τους μισούς ερωτηθέντες έδειξαν διάθεση να συμμετέχουν στα αναπτυξιακά δρώμενα της περιοχής τους ενώ οι περισσότεροι δείχνουν ικανοποιημένοι από το εισόδημα που τους προσφέρει η επιχειρηματική τους ιδιότητα. Και στις τρεις περιοχές οι απαντήσεις στο αν έχει αυξηθεί η τουριστική κίνηση τα τελευταία 2 χρόνια ήταν επί των πλείστον θετικές.

Πρέπει να αναφέρω πως η εμπιστοσύνη των κατοίκων ως προς τα Ευρωπαϊκά προγράμματα αλλά και προς τα άτομα που τα διαχειρίζονται δείχνει κλονισμένη και αυτό αποτελεί απειλή για την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+.

Αναλυτικά για κάθε περιοχή τα αποτελέσματα ήταν:

Γνωρίζεται τι είναι η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Καθόλου	7	8	4	19
Λίγο	4	5	8	17
Αρκετά	3	1	3	7
πολύ	1	1	0	2

Πληροφορηθήκατε έγκαιρα για τις χρηματοδοτικές δυνατότητες του LEADER II;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Καθόλου	9	9	8	27
Λίγο	3	5	5	13
Αρκετά	2	0	2	4
πολύ	1	0	0	1

Είχατε επαρκή χρόνο για να προετοιμαστείτε για να ενταχθεί η πρότασή σας στο πρόγραμμα LEADER II;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Καθόλου	8	6	5	19
Λίγο	4	9	8	21
Αρκετά	2	0	1	3
πολύ	1	0	1	2

Από αυτά που περιμένατε και από αυτά που γίνανε τελικά, είστε ικανοποιημένοι;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Καθόλου	7	5	6	18
Λίγο	4	7	6	17
Αρκετά	3	3	2	8
πολύ	1	0	1	2

Ο ΟΤΑ σας συνέβαλε στην ενημέρωσή σας για το πρόγραμμα LEADER II;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Καθόλου	7	8	6	21
Λίγο	7	4	4	15
Αρκετά	0	2	3	5
πολύ	0	1	1	2

Θα κάνατε πρόταση για το LEADER+ αν είχατε τις προϋποθέσεις;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Ναι	8	9	9	26
Όχι	7	6	6	19

Πόσο τις εκατό αξιοκρατική πιστεύετε πως είναι η τελική επιλογή των επενδύσεων;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Καθόλου	3	7	6	16
Λίγο	8	6	4	18
Αρκετά	3	2	3	8
πολύ	1	1	2	4

Πιστεύετε πως τα χρηματοδοτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν συμβάλει στη ανάπτυξη της Δυτικής Κρήτης και αν όχι γιατί;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Καθόλου	2	4	3	9
Λίγο	5	4	6	15
Αρκετά	5	5	4	14
πολύ	3	2	2	7

Εάν μπορούσατε να πάρετε καίριες αποφάσεις για αναπτυξιακούς στόχους σε ποιο τομέα της περιοχής σας θα εστιάζατε;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Πρωτογενή	6	7	6	20
Δευτερογενή	1	1	1	3
Τριτογενή	8	7	8	23

Πιστεύεται πως θα ήταν καλύτερα για τον τόπο σας εάν οι αναπτυξιακές αποφάσεις παίρνονταν συλλογικά από τους κατοίκους και όχι από τους «εκλεκτούς» μόνο;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Ναι	7	8	11	26
Όχι	8	7	4	19

Είστε ευχαριστημένοι από το εισόδημα που σας προσφέρει η επιχειρηματική σας δραστηριότητα.

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Καθόλου	1	3	4	8
Λίγο	4	5	3	12
Αρκετά	8	6	6	20
πολύ	2	1	2	5

Τα τελευταία 2 χρόνια έχει μειωθεί ή έχει αυξηθεί η τουριστική κίνηση την περιοχή σας ;

	Κολυμβάρι	Σφακιά	Ρέθυμνο	Σύνολο
Ναι	6	7	5	19
Όχι	9	8	10	27

7.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από τα συμπεράσματα της έρευνας μου προέκυψαν ορισμένες προτάσεις που πρέπει να κάνει κάθε επιστήμονας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η πρωτοβουλία LEADER και κάθε κοινοτικό πρόγραμμα πρέπει να ανακοινώνεται έγκαιρα και εμπρόθεσμα στους κατοίκους, τους ενδιαφερόμενους φορείς και γενικά στη βάση (bottom-up approach= από τη βάση προς τα πάνω) ώστε οι κάτοικοι να έχουν ενεργό συμμετοχή σε όλη την αναπτυξιακή διαδικασία.

Είναι πολύ σημαντικό να ευαισθητοποιείται ο τοπικός πληθυσμός αλλά για να επιτύχουμε την ευαισθητοποίηση του, πρέπει να φροντίσουμε πρώτα για την ενημέρωση του και την ένταξη του στην αναπτυξιακή διαδικασία. Η έγκαιρη και εμπρόθεσμη ενημέρωση κάθε κοινοτικού προγράμματος μπορεί να εξασφαλίσει σε σημαντικό βαθμό την αυξημένη συμμετοχή των κατοίκων και των ενδιαφερόμενων φορέων. Έτσι μόνο οδηγούμαστε σε προτάσεις οι οποίες καθρεφτίζουν τις μεγαλύτερες ανάγκες ενός τόπου εφ' όσον η επιλογή των προτάσεων γίνεται εφ' όλης της ύλης. Η μη έγκαιρη και εμπρόθεσμη ενημέρωση είναι αρνητικός παράγοντας και γιατί η ενημέρωση των κατοίκων περισσότερο ολοκληρώνεται στις μεταξύ τους συζητήσεις. Μέσα σε αυτές τις συζητήσεις τοποθετούνται οι προβληματισμοί και οι νέες ιδέες των απλών πολιτών που έχουν τη δύναμη να συμπληρώσουν σε μεγάλο βαθμό τα επιθυμητά οράματα για την περιοχή. Εάν υποθέσουμε πως η ομάδα τοπικής δράσης είναι παρούσα και κοντά στους κατοίκους υπάρχει ελπίδα για ρεαλιστικού περιεχομένου παρεμβάσεις με την ενεργό συμμετοχή των κατοίκων.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Πρέπει να δημιουργείται το κατάλληλο ευαισθητοποιημένο περιβάλλον πριν από κάθε ανακοίνωση, το κατάλληλο κλίμα ώστε να δημιουργείται σε όλους η σωστή και αντιπροσωπευτική εικόνα του τι μπορεί να προσφέρει ένα κοινοτικό πρόγραμμα.

Κάθε κοινοτικό πρόγραμμα ή πρωτοβουλία μπορεί να προσφέρει πολλά σε ένα τόπο που υστερεί σε ανάπτυξη. Όμως δε μπορεί να κάνει θαύματα. Η ενημέρωση προς τους πολίτες πρέπει να είναι τέτοια που από τη μία να τους ενθαρρύνει και να τους παρακινεί να υποβάλουν πρόταση αλλά από την άλλη να τους προετοιμάζει και για τον μετέπειτα αγώνα που πρέπει να δώσουν οι ίδιοι ώστε οι προϋποθέσεις που δημιουργήθηκαν να αποτελέσουν το ξεκίνημα μίας αειφόρου ανάπτυξης.

ΤΡΙΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Πρέπει να υπάρχει πάντα αντιστοιχία μεταξύ σκοπού και έργου έτσι ώστε κάθε έργο να συμβάλει στο κοινωνικό σύνολο και όχι μόνο στον επενδυτή.

Η αντιστοιχία μεταξύ σκοπού και έργου είναι απαραίτητη. Ένα έργο που κρίνεται απαραίτητο να υλοποιηθεί θέτει ένα μικρό λιθαράκι σε μία κολόνα ανάπτυξης ενός τόπου και μια λάθος τοποθέτηση μπορεί να γκρεμίσει όλο το οικοδόμημα των προσπαθειών που έχει πραγματοποιηθεί. Γι αυτό κάθε έργο πρέπει να αντιμετωπίζεται με σοβαρότητα και εγκυρότητα ως προς το περιεχόμενό του.

Το αναπτυξιακό σχέδιο εάν πλαισιωθεί με έργα που το περιεχόμενο τους δεν έχει τον ίδιο σκοπό με το όλο πρόγραμμα τότε αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντα του εκάστοτε επενδυτή και όχι του κοινωνικού συνόλου.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Πρέπει να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ της ΟΤΔ και των κατοίκων ώστε να αποφεύγονται οι συνεχείς έλεγχοι που είναι χρονοβόροι αλλά και για να μπαίνουν στον κόπο οι πρώτοι να υποβάλουν προτάσεις.

Από την έρευνα που πραγματοποιήσα συνειδητοποίησα πόσο κλονισμένη είναι η εμπιστοσύνη των κατοίκων προς την ΟΤΔ. Από τη μία πλευρά οι κάτοικοι δεν ελπίζουν, εκτός και τύχουν ιδιαίτερης μεταχείρισης, να ενταχθεί η πρότασή τους σε μία Κοινοτική Πρωτοβουλία αλλά και όταν το κάνουν η ΟΤΔ όπως και κάθε κρατική μηχανή, χρονοτριβεί με γραφειοκρατικές διαδικασίες και ελέγχους.

Αυτό ταλαιπωρεί και κουράζει τους ήδη ταλαιπωρημένους κατοίκους αυτών των περιοχών με τις συχνές μετακινήσεις που τους υποβάλουν να κάνουν για να φέρουν εις πέρας τη υποβολή της πρότασής τους.

ΠΕΜΠΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Πρέπει να μην παρεμβαίνει η κεντρική εξουσία στην διαδικασία επιλογής των προτάσεων των ομάδων τοπικής δράσης έτσι ώστε να μην επωφελείται από αυτή τη παρέμβαση με πολιτικές ανακοινώσεις και επίσης για να παραχωρήσουν ευθύνες στους ΟΤΑ οι οποίοι έως τώρα είναι περισσότερο επικριτές και θεατές των αποτελεσμάτων.

Η κεντρική εξουσία έχει δημιουργήσει ένα μηχανισμό διαχείρισης των Κοινοτικών Προγραμμάτων η οποία εξυπηρετεί την πολιτική και τις πελατειακές σχέσεις της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτό πρέπει να σταματήσει κατά την άποψη μου και να δοθούν ευθύνες στους ΟΤΑ έτσι ώστε να φροντίζουν καλύτερα και πιο πολύ τον τόπο τους. Για μία ουσιαστική αποκέντρωση θα έπρεπε κάθε δήμος να έχει ένα τμήμα που να φέρνει εις πέρας αυτές τις διαδικασίες χωρίς να εμπλέκεται η κεντρική εξουσία η οποία έχει ρόλο επιτελικό.

ΕΚΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Πρέπει να αποκατασταθεί η επικοινωνία μεταξύ και των κατοίκων σε τοπικό επίπεδο ώστε να οδηγούνται συλλογικά σε αναπτυξιακά αποτελέσματα του τόπου τους συμμετέχοντας και αυτοί.

Μέσω των ΟΤΑ περισσότερο και μετέπειτα της ΟΤΔ πρέπει να δημιουργείται ένα κλίμα αλληλοσυμπλήρωσης μεταξύ των κατοίκων μέσω μίας διαδικασίας αυτογνωσίας ως προς το τι μπορεί να προσφέρει κάθε ένας ξεχωριστά στον τόπο του. Κάτι τέτοιο μπορεί να ενώσει περισσότερο τους κατοίκους και να τους εντάξει στην αναπτυξιακή διαδικασία πριν καν αυτή αρχίσει προετοιμάζοντας τους για μία κοινωνία μέσα στην οποία η τοπική επιχειρηματική ικανότητα θα δεσπόζει και η οποία θα οδηγεί τον τόπο σε εσωτερικές διεργασίες ανάπτυξης υπό τη μορφή της οριζόντιας ολοκλήρωσης.

ΕΒΔΟΜΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Πρέπει να ανταλλάσσονται οι εμπειρίες μεταξύ των τοπικών κοινωνιών και να γίνονται ευρύτερα γνωστά τα αποτελέσματα έτσι ώστε να ενθαρρύνονται και για άλλες αγροτουριστικές δραστηριότητες ακόμα και χωρίς την παρέμβαση των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

Η επικοινωνία μεταξύ των πολιτών είναι σημαντική. Πόσο μάλλον μεταξύ των κοινωνιών. Η ανταλλαγή εμπειριών βελτιώνει τις μελλοντικές απόπειρες ανάπτυξης κάθε τόπου και κάθε θετική συνέπεια αποτελεί σημαντικό παράγοντα επηρεασμού των ενδιαφερόμενων φορέων να δραστηριοποιούνται και χωρίς την παρέμβαση των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών.

ΟΓΔΩΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Να συσταθεί μια ομάδα παρακολούθησης των έργων που πραγματοποιήθηκαν η οποία θα τα ελέγχει για αόριστο χρόνο και θα εποπτεύει τη χρήση τους αλλά και θα εντοπίζει ευκαιρίες και απειλές στην περιοχή του προγράμματος.

ΠΗΓΕΣ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΦΟΡΕΙΣ

Οργανισμός Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης (Ο.Α.ΔΥ.Κ)

Ομάδα Τοπικής Δράσης LEADER II

Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδα (Ε.Σ.Υ.Ε)

Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.)

Υπουργείο Γεωργίας

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER

Αναπτυξιακή Μεσσηνίας (ΑΝ.ΜΕΣ.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Στρατηγική της Τοπικής Ανάπτυξης», Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδης

«Εκ των προτέρων Αξιολόγηση του LEADER +» Ιουλία Δροσινού

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για να ολοκληρωθεί η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα «LEADER II Δυτικής Κρήτης, Κριτική και Αξιολόγηση», συνέβαλαν με περίσσια διάθεση κάποιοι ξεχωριστοί επιστήμονες δίνοντας μου στήριξη και πληροφορίες. Το ελάχιστο που μπορώ να κάνω είναι να τους αναφέρω και να τους πω ακόμα μία φορά ένα μεγάλο και θερμό Ευχαριστώ.

Αυτοί είναι:

Ο καθηγητής μου και καθοδηγητής μου στην προσπάθεια αυτή
Καθηγητής Περιφερειακής Ανάπτυξης του ΤΕΙ Καλαμάτας Τμήματος
Διοίκηση Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Dr. Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης.

Ο κ. Δουλαβεράκης, Μέλος της ΟΤΔ του Ο.Α.ΔΥ.Κ για το LEADER II.

Ο κ. Μαρσιολάκης, Μέλος της ΟΤΔ του Ο.Α.ΔΥ.Κ για το LEADER II.

Η κα Μαντουβάκη Αικατερίνη, Μέλος της ΟΤΔ του Ο.Α.ΔΥ.Κ για το LEADER II.

Η κα Πιταριδάκη Μαρία, Υπεύθυνη LEADER II, Μέλος της ΟΤΔ του Ο.Α.ΔΥ.Κ για το LEADER II.

Η κα Κατσαρου Προϊστάμενη Διαχειριστικής Αρχής της Κ.Π. LEADER Υπ.Γεωργίας.

Η κα Χαντάκου Παναγιώτα Γραφίστρια η οποία επιμελήθηκε το εξώφυλλο.

Επίσης ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου για ότι μου πρόσφεραν έως τώρα ώστε να μπορέσω να σπουδάσω αλλά και για τις αρχές που μου μετέφεραν, σπουδαίο εφόδιο για την ζωή μου.